

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI
BEŞERİ VE İKTİSADİ COĞRAFYA BİLİM DALI

DOĞANYOL İLÇESİ'NİN (MALATYA)
BEŞERİ VE İKTİSADİ COĞRAFYASI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Selçuk HAYLİ

HAZIRLAYAN
Mustafa Egemen ATABEY

ELAZIĞ 2017

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI
BEŞERİ VE İKTİSADİ COĞRAFYA BİLİM DALI

**DOĞANYOL İLÇESİ'NİN (MALATYA)
BEŞERİ VE İKTİSADİ COĞRAFYASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

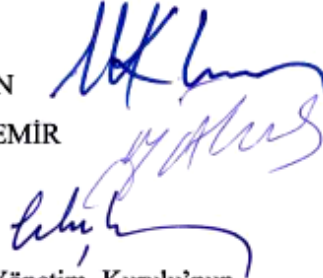
DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Selçuk HAYLİ

HAZIRLAYAN
Mustafa Egemen ATABEY

Jürimiz, 20/12/2017 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans tezini oy birliği ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri

1. Yrd. Doç. Dr. Metin KIRIMHAN
2. Yrd. Doç. Dr. İlhan Oğuz AKDEMİR
3. Yrd. Doç. Dr. Selçuk HAYLİ

F.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun tarih ve
Sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ömer Osman UMAR
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Doğanyol İlçesi'nin (Malatya) Beşeri ve İktisadi Coğrafyası****Mustafa Egemen ATABEY****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****Coğrafya Anabilim Dalı****Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Bilim Dalı****ELAZIĞ – 2017, Sayfa: XIX+207**

Doğanyol İlçesi, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümünde yer almaktadır. Doğanyol'un kuzeyinde Elazığ'ın Sivrice İlçesi, doğusunda Diyarbakır'ın Çüngüş İlçesi, güney ve batıda ise Pütürge İlçesi yer alır. Doğanyol, Güneydoğu Toros dağ kuşağının batı kesiminde, bölgeye hakim engebeli ve eğim derecesi yüksek bir arazinin yamaçlarında eski bir birikinti yelpazesinin kök bölümüne kurulmuştur. İlçenin güney ve doğu kesimini topoğrafyanın arızalı olduğu eğim ve yükseltinin fazla olduğu engebeli dağlık bölge oluştururken, kuzey ve batı kesimini ise yörenin başlıca tarım alanları durumunda olan ve tarımda sulama imkânlarının olduğu düz araziler oluşturmaktadır. Araştırma sahası, üç tarafı Fırat üzerine kurulu Karakaya baraj gölü ile çevrili olmasından dolayı bir yarım ada görünümü arz etmektedir. Araştırma sahamızın en yüksek jeomorfolojik birimi 2397 metre yüksekliğindeki Ulubaba Dağıdır. Karasal bir iklimin hüküm sürdüğü Doğanyol'da kışları Karakaya Baraj gölüne yakın yerlerde daha çok Akdeniz-Karasal iklim özelliğinden kaynaklanan yumuşak bir iklim hakimdir. Kar yağışının yoğun görüldüğü iç kesimlerdeki engebeli ve yüksek yerlerde ise kışlar soğuk ve çetin geçer. Yazlar sıcak ve kuraktır. Araştırma sahasında yıllık ortalama sıcaklık 15 °C, yıllık ortalama yağış 518.7 mm.dir. Klimatik bakımından toprak sınıfındaki zonal topraklar geniş yer almaktadır. İlçe orman bakımından zengin değildir fakat engebenin ve yükseltinin olduğu yerlerde meşe, düz ve sulak yerlerde ise kavak ve söğüt ağaçları ile kayısı ağaçları dağınık göstermektedir.

1990 yılında ilçe olan Doğanyol'un 14 köyü ve bu köylere bağlı 24 mezrası mevcuttur. Sahada 2015 yılı nüfus sayımına göre nüfus 4196 kişi olup, bu nüfusun 1452'si ilçe merkezinde 2744'ü ise köylerde yaşamaktadır. Araştırma sahasında, ekonomik nedenlerden dolayı başta İstanbul olmak üzere Malatya ve diğer illere yapılan göç nedeniyle her geçen yıl nüfus azalmaktadır.

İlçe merkezi ekonomisi küçük esnafılık ve bağ-bahçe tarımı ile kayısı üretimini kapsamaktadır. Kırsal kesiminde ise baraj gölüne yakın düz arazilerde kayısı ve nar üretimi başta olmak üzere meyve yetiştiriciliği hakimken elverişsiz topoğrafya ve iklim koşullarının etkili olduğu yerlerde ise hayvancılık ilk sırayı almaktadır. Arıcılık ise son yıllarda önem kazanan bir başka ekonomik faaliyet olarak yer alır.

Doğanyol sonuç itibariyle olumsuz doğal çevre şartlarının ağırlık kazandığı bir yöre olması nedeniyle ekonomik faaliyetleri sınırlı ve bundan dolayı gelişme durumunun çok yavaş olduğu sosyo-ekonomik yönden ülkenin geri kalmış yerlerinden biri konumundadır.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya, Beşeri Coğrafya, İktisadi Coğrafya, Malatya, Doğanyol, Nüfus, Göç, Yerleşme, Tarım.

ABSTRACT**Master Thesis****The Human and Economic Geography of Doganyol District (Malatya)****Mustafa Egemen ATABEY****The University of Fırat****The Institute of Social Science****The Department of Human and Economic Geography****Elazığ-2017, Page: XIX+207**

Doganyol District is located in Upper Euphrates Section of Eastern Anatolia Region. There are Sivrice District of Elazığ Province in the north of Doganyol, Çüngüş District of Diyarbakır Province in the east, Pütürge District of Malatya Province in the south and west. Doganyol was founded in the base of an old alluvial fan on the slopes of a rough territory that dominates the region and has high gradient, in the west side of Southeastern Taurus mountain range. While the southern and the eastern sections of the district consist of rough highlands having great elevation and the gradient that has a defected topography, the flat terrains which have agricultural irrigation facilities, as the main cultivated areas of the region, forms the northern and the western sections of the district. The research field presents a peninsula image due to being surrounded by Karakaya dam lake of which three sides are established on Euphrates. The highest geomorphic element of the research field is Ulubaba Mountain with 2397meters height. Generally the continental climate prevails in Doganyol, yet a soft climate caused by the mediterranean – continental climate characteristics is mostly prevalent over the places close to Karakaya dam lake in winters. Furthermore, the winters in upcountry rugged and upland places where heavy snowfalls are often seen pass cold and hard, but summers are hot and dry. The annual average temperature is 15 °C and the annual average precipitation is 518.7 mm. in the research field. Zonal soils classified as climatic soil category are largely located in the area. The district is not rich enough in

regard of forests. However, while oak trees are scattered over the rugged and high terrains, poplar trees, willow trees and apricot trees are seen over plains and wetlands.

Doganyol that became an official district of Malatya Province in 1990 has 14 villages and 24 arable fields belonging to those villages. According to the census in 2015, the population is 4196 , 1452 people live in the town centre, whereas 2744 of the population live in the villages. In the research field, the population decreases every passing year because of the migration to the Malatya and other cities especially İstanbul due to the financial reasons

The district centre economy contains small business, orchard and vineyard agriculture and apricot production. In the countryside, while pomiculture mainly apricot and pomegranate production is common in the flat terrains close to the dam lake, animal husbandry is placed on the top in the terrains where inconvenient topography and climatological conditions have influence on. Furthermore, apiculture ranks as another economic activity which has gained importance recently.

In conclusion, Doganyol is in a position to be one of underdeveloped places of the country in terms of socio-economic aspects. Because it has mostly negative environment conditions, its economic activities are limited. As a result of that, the development pace of the district proceeds quite slowly.

Keywords: Geography, Human Geography, Economical Geography, Malatya, Doganyol, Population, Migration, Settlement, Agriculture.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	VI
TABLolar LİSTESİ	IX
GRAFİKLER LİSTESİ.....	XIII
HARİTALAR LİSTESİ	XV
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	XVI
ŞEKİLLER LİSTESİ	XVIII
ÖNSÖZ	XIX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. DOĞANYOL İLÇESİNİN FİZİKİ COĞRAFYASI	10
1.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikler.....	10
1.2. İklim Özellikleri.....	12
1.2.1. Sıcaklık	12
1.2.2. Rüzgâr.....	15
1.2.3. Yağışlar.....	15
1.3. Hidrografiya Özellikleri	19
1.4. Toprak Özellikleri	22
1.5. Bitki Örtüsü.....	27

İKİNCİ BÖLÜM

2. DOĞANYOL İLÇESİ'NİN NÜFUS COĞRAFYASI	28
2.1. Nüfus Gelişimi	28
2.1.1. Cumhuriyet Öncesi	28
2.1.2. Cumhuriyet Dönemi	32
2.1.2.1. 1935-1960 Dönemi	36
2.1.2.2. 1960-1990 Dönemi	37
2.1.2.3. 1990-2015 Dönemi	37
2.2. Doğanyol İlçesinde Şehirsel ve Kırsal Nüfus Özellikleri	40
2.3. Ortalama Hane Büyüklüğü.....	48
2.4. Göçler.....	51

2.5. Nüfusun Yaş ve Cinsiyet Yapısı	55
2.6. Nüfusun Eğitim Durumu.....	61
2.7. Nüfusun Sağlık Durumu	65
2.8. Nüfusun Dağılışı ve Nüfus Yoğunluğu.....	67

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. DOĞANYOL İLÇESİ'NİN YERLEŞME COĞRAFYASI	86
3.1. Genel Bakış	86
3.2. Yerleşmeyi Etkileyen Faktörler	87
3.3. Yerleşme Tipleri.....	93
3.3.1. Mevsimlik Yerleşmeler	93
3.3.1.1. Yayla Yerleşmeleri	93
3.3.1.2. Bağ-Bahçe Evleri.....	94
3.4. Daimi Yerleşmeler	94
3.4.1. Mahalle Yerleşmeleri	94
3.4.2. Köy Yerleşmeleri.....	96
3.4.2.1. Adlarına Göre Köyler	98
3.4.2.2. Konumlarına Göre Köyler	101
3.4.2.3. Yükselti Basamaklarına Göre Köyler	103
3.4.2.4. Alan Büyüklüklerine Göre Köyler.....	108
3.4.2.5. Nüfus Büyüklüklerine Göre Köyler.....	109
3.4.2.6. Hakim İktisadi Faaliyetlere Göre Köyler.....	111
3.4.2.7. Yerleşme Dokularına Göre Köyler	113
3.5. Köy Meskenleri ve Mesken Özellikleri	119
3.6. Doğanyol İlçe Merkezi.....	135
3.6.1. Doğanyol'un Kuruluşu ve Tarihi Gelişmesi.....	135

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. DOĞANYOL İLÇESİ'NİN EKONOMİK COĞRAFYASI	150
4.1. Tarım	150
4.1.1. Genel Bakış	150
4.1.2. Genel Arazi Kullanımı	155
4.1.3. Arazi Mülkiyeti Durumu	159
4.1.4. Tarımsal Mekanizasyon, Gübre Kullanımı ve Tarımda Sulama	162
4.2. Tarımsal Üretim	166

4.2.1. Tahıl Üretimi	166
4.2.2. Baklagiller	171
4.2.3. Yumrulu Bitki Üretimi	171
4.2.4. Sebzecilik	171
4.2.5. Yem Bitkileri	172
4.2.6. Meyvecilik.....	172
4.2.6.1. Kayısıcılık.....	172
4.2.6.2. Nar Yetiştiriciliği	177
4.2.6.3. Bağcılık.....	181
4.2.6.4. Diğer Meyveler	182
4.3. Hayvancılık	183
4.3.1. Büyükbaş Hayvancılık.....	183
4.3.2. Küçükbaş Hayvancılık.....	184
4.3.3. Kumes Hayvancılığı	185
4.3.4. Arıcılık.....	185
4.3.5. Balıkçılık	186
4.4. Ulaşım	187
4.5. Sanayi ve Ticaret.....	192
4.6. Turizm	195
SONUÇ VE ÖNERİLER	196
KAYNAKÇA.....	199
EKLER	206
Ek 1. Orjinallik Raporu	206
ÖZGEÇMİŞ	207

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Doğanyol İlçesi'nin Aylık Ortalama Sıcaklıkları	13
Tablo 2: Doğanyol İlçesi'nin Aylık Maksimum Sıcaklık Dağılışı (°C)	13
Tablo 3: Doğanyol İlçesi'nin Aylık Minimum Sıcaklık Dağılışı (°C)	14
Tablo 4: Doğanyol İlçesinde Hakim Rüzgar Yönü.....	15
Tablo 5: Doğanyol İlçesinde Aylık Ortalama Rüzgar Hızı (m_sec).....	15
Tablo 6: Doğanyol'un Aylık Ortalama Yağış Miktarı.....	16
Tablo 7: Doğanyol İlçesinde Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı (1986-1993).....	17
Tablo 8: Doğanyol'da Kar Yağışlı Gün Sayısı	18
Tablo 9: Miladi 1894-1895 (Hicri 1312) yılında Doğanyol (Keferdiz) Nüfusu	30
Tablo 10: H.1312/M.1895 Tarihindeki Pütürge İlçesi'nin Şiro Nahiyesine Bağlı Doğanyol ve Köylerinin Nüfus Miktarları ve Hane Sayıları	30
Tablo 11: Doğanyol İlçesi'nin Erkek ve Kadın Nüfus Miktarları ve Oranları (1935- 2015)	32
Tablo 12: Doğanyol İlçesinde Nüfusun Oransal Gelişimi (1935-2015).....	34
Tablo 13: Doğanyol İlçesinin, Malatya İli Nüfusunun ve Türkiye Nüfusunun Nüfus Artış Hızları ve Nüfus Artış Oranları (1935-2015).....	38
Tablo 14: Doğanyol İlçesi Nüfusunun Malatya ve Türkiye Nüfusuna Oranı (1935- 2015)	40
Tablo 15: Doğanyol İlçesi Kır Nüfusu ve Şehir Nüfusunun Büyüme Oranları (1935- 2015)	41
Tablo 16: Doğanyol İlçesinde Sayım Dönemleri Arasındaki Yıllık Nüfus Artış Hızları (1935-2015).....	43
Tablo 17: Doğanyol İlçesindeki Köylerin 1935-2015 Yılları Arası Nüfus Miktarları ..	45
Tablo 18: Doğanyol İlçesinde 1980 ve 2013 Yıllarında Ortalama Hane Büyüklüğü....	50
Tablo 19: Doğanyol İlçesinden Yurt İçine ve Yurt Dışına Yapılan Göçler	52
Tablo 20: Doğanyol Nüfusuna Kayıtlı Nüfusun Türkiye Geneline Dağılımı ve Toplam Nüfusun Miktarı (2015)	54
Tablo 21: Doğanyol Nüfusuna Kayıtlı Nüfusun Yurt Dışı Dağılımı ve Toplam Nüfus Miktarı.....	55
Tablo 22: Doğanyol İlçesinde Sayım Yıllarına Göre Erkek ve Kadın Nüfusları	56
Tablo 23: Doğanyol İlçesi'nde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş Dağılımı (2015).....	57

Tablo 24: Doğanyol İlçe Nüfusunun Yaş Grupları ve Cinsiyet Yapısına Göre Dağılışı (2015).....	60
Tablo 25: Doğanyol İlçesi'nde Nüfusun Eğitim Düzeylerine Göre Durumu (2015)	62
Tablo 26: Doğanyol Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü 2010-2011 Öğretim Yılı Faaliyetleri	65
Tablo 27: Doğanyol İlçesi'nde Yerleşmelerin Nüfus Büyüklüğü (1935).....	69
Tablo 28: Doğanyol İlçesi'nde Yerleşmelerin Nüfus Büyüklüğü (1980).....	69
Tablo 29: Doğanyol İlçesi'nde Yerleşmelerin Nüfus Büyüklüğü (2015).....	70
Tablo 30: Sayım Dönemlerine Göre Doğanyol'un Matematiksel Nüfus Yoğunluklarının Malatya İli ve Türkiye Nüfus Yoğunluklarıyla Karşılaştırılması	74
Tablo 31: Doğanyol İlçesi'nin Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (1935)	76
Tablo 32: Doğanyol İlçesi'nin Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (1980)	76
Tablo 33: Doğanyol İlçesi'nin Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (2015)	77
Tablo 34: 1935,1980 ve 2015 Yıllarına Göre Doğanyol Köylerinin Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu.....	81
Tablo 35: Doğanyol İlçesi'nin Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (1935)	82
Tablo 36: Doğanyol İlçesi'nin Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (1980)	82
Tablo 37: Doğanyol İlçesi'nin Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (2015)	82
Tablo 38: Doğanyol'da Yerleşmelerin Hane Sayısı (1981-2014)	90
Tablo 39: Doğanyol İlçesi'nde Yer Alan Mezra/Mahalle ve Bağlı Oldukları Köyler ..	96
Tablo 40: Doğanyol'a Bağlı Köyler (1930-1950-1960-1970).....	97
Tablo 41: Doğanyol'a Bağlı Köyler (1980-1990-2015)	98
Tablo 42: Adını Doğal ve Beşeri Çevre Özelliklerinden Alan Doğanyol Köyleri	99
Tablo 43: Doğanyol Yerleşmelerinin Eski ve Yeni Adları.....	101
Tablo 44: Doğanyol İlçesi'nde Konumlarına Göre Köyler	102
Tablo 45: Doğanyol Köylerinin Yükselti Basamaklarına Göre Sayı ve Nüfus Miktarları	103
Tablo 46: Doğanyol'da Yükselti Kademelerine Göre Yerleşmeler.....	104
Tablo 47: Doğanyol İlçesi'nde Alan Büyüklüğü Gruplarına Göre Köyler.....	109
Tablo 48: Doğanyol Köylerinin Nüfus Büyüklüklerine Göre Sınıflandırılması (2015)	110
Tablo 49: Doğanyol Köylerinin Hakim İktisadi Faaliyetlere Göre Dağılımı	111
Tablo 50: Doğanyol İlçesinde Köylerin Geçim Kaynaklarına Göre Durumu	112

Tablo 51: Yerleşme Dokusuna Göre Doğanyol Köyleri.....	114
Tablo 52: Doğanyol Köyleri Meskenlerinde Kullanılan Yapı Malzemesi	120
Tablo 53: Doğanyol Köylerinde Kat Sayılarına Göre Konutlar	124
Tablo 54: Doğanyol Köy Meskenlerinde Çatı Sistemleri (1981-2013).....	127
Tablo 55: Oda Sayılarına Göre Köy Meskenleri	131
Tablo 56: Doğanyol İlçe Merkezi'ndeki Nüfusun Sayım Yıllarına Göre Cinsiyet Yapısı (1935-2015).....	138
Tablo 57: Doğanyol İlçe Merkezi Nüfusunun Yaş Grupları ve Cins Yapısına Göre Dağılışı (2015)	139
Tablo 58: Doğanyol İlçe Merkezi Nüfusunun Cinsiyete Göre Okur-Yazarlık Durumu (2015).....	143
Tablo 59: Doğanyol İlçesi'nin Ekonomik Faaliyete Göre İstihdam Edilen Nüfusu (1990- 2000).....	149
Tablo 60: Doğanyol İlçesinde Arazi Verimlik Sınıflaması	151
Tablo 61: Doğanyol İlçesi Genel Arazi Kullanımı (2016)	155
Tablo 62: Doğanyol İlçesi'nin Tarımsal Arazi Kullanışı (2016).....	156
Tablo 63: Doğanyol İlçesi'nde Tarım Topraklarının Arazi Büyüklüğüne ve Ailelere Bölünüşü (1980).....	159
Tablo 64: Doğanyol İlçesi Köylerinde Başlıca Tarımsal Araçlar (2015)	163
Tablo 65: Doğanyol, Pütürge ve Kale İlçelerinde Gübre Kullanımı	165
Tablo 66: Doğanyol'da Sulanan Alanların Sulama Biçimleri	165
Tablo 67: Doğanyol İlçesi'nde Buğday Ekim Alanı, Üretim Miktarı ve Alınan Verim (2005-2015)	166
Tablo 68: Doğanyol İlçesinde Arpanın Ekim Alanı, Üretim Miktarı ve Alınan Verim (2005-2015)	169
Tablo 69: Doğanyol İlçesinde Mısır Ekim Alanı, Üretim Miktarı ve Alınan Verim (2006-2015).....	170
Tablo 70: Doğanyol İlçesinde Baklagil, Üretim Alanı, Miktarı ve Alınan Verim (2015).....	171
Tablo 71: Doğanyol İlçesi'nde Yem Bitkileri Üretim Alanı, Miktarı ve Verim (2015).....	172
Tablo 72: Doğanyol İlçesinde Kayısı Ekim Alanı, Kayısı Üretimi ve Ağaç Başına Ortalama Verim (2000-2015)	174

Tablo 73: Doğanyol İlçesi'nde Meyve Veren Yaşta Ağaç, Meyve Vermeyen Yaş ve Toplam Ağaç Sayısı (2000-2015)	176
Tablo 74: Doğanyol İlçesinde Nar Ekim Alanı, Nar Üretimi ve Ağaç Başına Ortalama Verim (2007-2015)	177
Tablo 75: Doğanyol İlçesi'nde Meyve Veren Yaşta Ağaç, Meyve Vermeyen Yaş ve Toplam Ağaç Sayısı (2007-2015)	178
Tablo 76: Doğanyol İlçesinde Üzüm Üretimi (2010-2015).....	182
Tablo 77: Doğanyol İlçesinde Bazı Meyvelerin Ağaç Sayısı ve Üretim Miktarları (2015).....	183
Tablo 78: Doğanyol İlçesinde Bazı Yıllar İtibariyle Sığır Varlığı	184
Tablo 79: Doğanyol İlçesinde Bazı Yıllar İtibariyle Küçükbaş Hayvan Varlığı.....	185
Tablo 80: Doğanyol İlçesi'nde Kovan Sayısı (2013-2015)	186
Tablo 81: Doğanyol İlçesi'nde Bal ve Balmumu Miktarı (2013-2015)	186
Tablo 82: Araştırma sahasında köylerin Doğanyol İlçe Merkezine Uzaklıkları	188

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Doğanyol'un Aylara Göre Ortalama Sıcaklık, Ortalama Minimum Sıcaklık, Ortalama Maksimum Sıcaklık Grafiği.....	14
Grafik 2: Doğanyol'da Aylık Ortalama Yağışın Dağılışı.....	17
Grafik 3: Doğanyol İlçesinde Yağışın Mevsimlere Dağılışı	18
Grafik 4: Doğanyol İlçesi'nin Kır ve Şehir Nüfusun Seyri (1935-2015).....	33
Grafik 5: Doğanyol İlçesi'nde Sayım Yıllarına Göre Toplam Nüfusun Seyri.....	33
Grafik 6: Doğanyol İlçesi'nin Sayım Dönemlerine Göre Nüfus Artış Hızı Değişimi ..	35
Grafik 7: Doğanyol İlçesinin, Malatya İli Nüfusunun ve Türkiye Nüfusunun Nüfus Artış Hızları	39
Grafik 8: Doğanyol İlçesinin Kır, Şehir ve Toplam Nüfus Artış Hızı	44
Grafik 9: Doğanyol İlçesinde 1980 ve 2013 Yıllarında Ortalama Hane Büyüklüğü	51
Grafik 10: Doğanyol İlçesinde Sayım Yıllarına Göre Erkek ve Kadın Nüfusları.....	57
Grafik 11: Doğanyol İlçesinde 1990 ve 2015 Yıllarında Nüfusun Yaş Gruplarına Bölünüşü	58
Grafik 12: Doğanyol İlçesi Nüfus Piramidi (2015).....	59
Grafik 13: Doğanyol İlçesi'nde Nüfusun Eğitim Durumu (2015)	62
Grafik 14: Sayım Dönemlerine Göre Doğanyol, Malatya ve Türkiye Aritmetik Nüfus Yoğunlukları	75
Grafik 15: Doğanyol İlçesi'nde Konumlarına Göre Köyler.....	102
Grafik 16: Doğanyol İlçesi'nde Yükselti Kademelerine Göre Yerleşmelerin Oranları	104
Grafik 17: Doğanyol Köyleri'nde Alan Büyüklüklerine Göre Köyler.....	109
Grafik 18: Doğanyol Köylerinin Nüfus Büyüklüklerine Göre Oranları (2015).....	110
Grafik 19: Doğanyol İlçesi'nde Hakim İktisadi Faaliyetlere Göre Köyler	112
Grafik 20: Doğanyol Köylerinin Yerleşme Dokularına Göre Oranı	114
Grafik 21: Doğanyol Köyleri Meskenlerinde Kullanılan Yapı Malzemesi (1981).....	121
Grafik 22: Doğanyol Köyleri Meskenlerinde Kullanılan Yapı Malzemesi (2013).....	121
Grafik 23: Konut Kat Sayılarına Göre Köy Meskenleri (1981)	125
Grafik 24: Konut Kat Sayılarına Göre Köy Meskenleri (2013)	125
Grafik 25: Doğanyol Köy Meskenlerinde Çatı Sistemi (1981).....	128
Grafik 26: Doğanyol Köy Meskenlerinde Çatı Sistemi (2013).....	128

Grafik 27: Oda Sayılarına Göre Köy Meskenleri (1981)	132
Grafik 28: Oda Sayılarına Göre Köy Meskenleri (2013)	132
Grafik 29: Doğanyol İlçe Merkezi'nin Nüfus Piramidi (2015).....	140
Grafik 30: Doğanyol İlçe Merkezi'nde Okur Yazarlık Durumu (2015)	144
Grafik 31: Doğanyol İlçe Merkezinde Çalışan Nüfusun Ekonomi Sektörlerindeki Payları (%)	149
Grafik 32: Doğanyol İlçesi'nde Arazinin Verimlilik Sınıfına Göre Bölünüşü(%)	152
Grafik 33: Doğanyol İlçesi Genel Arazi Kullanım Durumu (2016).....	155
Grafik 34: Doğanyol Tarımsal Arazisinin Kullanım Türlerine Göre Bölünüşü.....	156
Grafik 35: Doğanyol'da Tarımsal İşletme Büyüklüğü Gruplarının Toplam Alan İçindeki Oranları (1980)	160
Grafik 36: Doğanyol İlçesi'nde Tarımsal İşletme Büyüklüğü Gruplarına Göre Aile Sayısı Oranları (1980).....	161
Grafik 37: Doğanyol İlçesinde Buğday Ekim Alanı ve Üretim Miktarı (2005-2015) 167	
Grafik 38: Doğanyol İlçesinde Arpa Ekim Alanı ve Üretim Miktarı (2015)	169
Grafik 39: Doğanyol İlçesinde Mısır Ekim Alanı ve Üretim Miktarı (2006-2015)	170
Grafik 40: Doğanyol İlçesinde Kayısı Bahçelerinin Alanı (2000-2015).....	174
Grafik 41: Doğanyol İlçesinde Farklı Yıllara Göre Kayısı Üretimi (2000-2015).....	175
Grafik 42: Doğanyol İlçesinde Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı, Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı ve Toplam Ağaç Sayısı (2000-2015).....	176
Grafik 43: Doğanyol İlçesinde Farklı Yıllara Göre Nar Üretimi (2007-2015)	178

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1. Doğanyol İlçesi'nin Lokasyon Haritası	2
Harita 2. Doğanyol İlçesi'nin Fiziki Haritası	6
Harita 3. Doğanyol İlçesi'nin Topoğrafya Haritası	7
Harita 4. Doğanyol İlçesinin Google Earth Görüntüsü	9
Harita 5. Doğanyol İlçesi'nin Jeoloji Haritası	11
Harita 6. Doğanyol İlçesi ve Yakın Çevresinin Toprak Haritası.....	24
Harita 7. Doğanyol İlçesi'nin Erozyon Haritası	25
Harita 8. Doğanyol İlçesi'nin Eğim Haritası	26
Harita 9. Doğanyol İlçesi'nin Göç Haritası	54
Harita 10. Doğanyol İlçesi'nin Nüfus Dağılışı Haritası (1935).....	71
Harita 11. Doğanyol İlçesi'nin Nüfus Dağılışı Haritası (1980).....	72
Harita 12. Doğanyol İlçesi'nin Nüfus Dağılışı Haritası (2015).....	73
Harita 13. Doğanyol İlçesi'nin (Malatya) Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (1935)	78
Harita 14. Doğanyol İlçesi'nin (Malatya) Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (1980)	79
Harita 15. Doğanyol İlçesi'nin (Malatya) Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (2015)	80
Harita 16. Doğanyol İlçesi'nin (Malatya) Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (1935).....	83
Harita 17. Doğanyol İlçesi'nin (Malatya) Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (1980).....	84
Harita 18. Doğanyol İlçesi'nin (Malatya) Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (2015).....	85
Harita 19. Doğanyol'da Yerleşmelerin Hane Sayısı Haritası (1981)	91
Harita 20. Doğanyol'da Yerleşmelerin Hane Sayısı Haritası (2014)	92
Harita 21: Sayısal Yükselti Modeline Göre Doğanyol ve Çevresinin Üç Boyutlu Görünümü	107
Harita 22: Gevşek Dokuya Örnek - Koldere Köyü	115
Harita 23. Doğanyol İlçesi'nde (Malatya) Yerleşmelerin Dağılışı Haritası.....	118
Harita 24. Doğanyol İlçe Merkezi'nin Tarihi Gelişimi	135
Harita 25. Doğanyol İlçe Merkezi'nin Nüfus Dağılışı Haritası (2015).....	141
Harita 26. Doğanyol İlçe Merkezi'nin Nüfus Yoğunluk Haritası (2015)	142
Harita 27. Doğanyol Kasabasının Arazi Kullanım Haritası	146
Harita 28. Doğanyol İlçesi'nin (Malatya) Arazi Yetenek Sınıfları Haritası	154
Harita 29. Doğanyol İlçesi'nin (Malatya) Genel Arazi Kullanım Haritası (2016).....	158
Harita 30. Doğanyol İlçesi'nin (Malatya) Yol Ağı Haritası.....	190

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Foto 1: Yeşilköy’de tarımsal faaliyetlerde kullanılan bir sulama havuzu.....	16
Foto 2: Büyükşehir Belediyesi ekipleri tarafından kardan dolayı kapanan köy yollarını açma çalışmaları	19
Foto 3: Akkent Köyü’nden Karakaya Baraj Gölü.....	20
Foto 4: 1.800 MW kurulu güç ile yıllık 7354 GWh’lik elektrik enerjisi üreten Karakaya HES.....	21
Foto 5: Eğim derecesi yüksek Poyraz ve Ulutaş köyleri.....	23
Foto 6: Araştırma sahasının erozyonla mücadele kapsamında ağaçlandırılması.....	27
Foto 7: Doğanyol İlçe Merkezindeki İlk ve Orta Dereceli Milli Eğitim Kurumları	63
Foto 8: Doğanyol Asaf Zeki Yüksel Aile Sağlığı Merkezi.....	66
Foto 9: Gezici Sağlık Aracı ile Doğanyol Köylerine Temel Sağlık Hizmetleri Sunulmaktadır.....	66
Foto 10: Paleoheyelan alanında kurulu Behramlı Köyü	89
Foto 11: Toplu Dokulu Gökçe Köyü’nün 3 km irtifadan görünümü (Kaynak:Google Earth)	115
Foto 12: Toplu dokuya örnek: Gökçe Köyü	116
Foto 13: Toplu dokulu Gökçe Köyünden bir başka görünüm.....	116
Foto 14: Gevşek dokulu Konurtay Köyü’nün 3 km irtifadan görünümü (Kaynak:Google Earth)	117
Foto 15: Konurtay Köyü’nün Eğimli Yamaç Üzerindeki İskân Grupları.....	117
Foto 16: Malatya Bayındırlık ve İl İskan Müdürlüğü’nün Maddi Desteğiyle Yapılan Yeni Konutlar(Akkent Köyü).....	122
Foto 17: Depremden Zarar Görmüş Meskenlerin Yanında İnşa Edilen Yeni Konutlar (Mezraa Köyü).....	122
Foto 18: Araştırma Sahasındaki Depremden Zarar Görmüş Eski Mesken ve Devlet Desteğiyle İnşa Edilmiş “Tek Katlı” Yeni Mesken Tipi (Damlı Köyü).....	123
Foto 19: Eski meskenlerde taş malzeme kullanımı yaygındır (Gevheruşağı Köyü)....	123
Foto 20: Kiremit Örtülü Kıрма Çatı Sistemine Sahip Konutlar (Koldere Köyü).....	126
Foto 21: Çatısının bir bölümü düz dam olarak muhafaza edilmiş, diğer tarafı beşik çatılı bir mesken (Konurtay Köyü).....	129
Foto 22: Sac Örtülü Kıрма Çatı Sistemine Sahip Yeni Konut (Ulutaş Köyü).....	129

Foto 23: Depremden Zarar Görmüş Konutların Yanına İnşa Edilen Sac Örtülü ve Kiremit Örtülü Kıрма Çatı Sistemine Sahip Betonarme-Tuğla Meskenler (Yalınca Köyü)	130
Foto 24: Doğanyol İlçe Merkezi'nin 2.80 Km İrtifadan Görünümü.....	137
Foto 25: Doğanyol İlçe Merkezinde bir kısmı halen kullanılan eski bir konut.	145
Foto 26: Doğanyol Kaymakamlık Sarayı ve Doğanyol Belediye Binası.....	147
Foto 27: Güney yönünden İshak ve Çolak Mahalleleri ile Doğanyol İlçe Merkezinin Genel Görünümü	147
Foto 28: İshak Mahallesinde Yeni Konutlar ve Sosyo-Kültürel Alanlar	148
Foto 29: Doğanyol Tanrıverdi Öğretmenevi.....	148
Foto 30: Kayısı bahçelerinden bir görünüm (Koldere Köyü)	157
Foto 31: Biçer Bağlar Makinası ile Buğday Hasadı.....	168
Foto 32: Kayısıcılık, yörenin ekonomik açıdan en önemli tarımsal faaliyetidir.....	175
Foto 33: Yörenin kayısıdan sonra gelen en önemli ürünü; nar.	180
Foto 34: Doğanyol Kültür ve Nar Festivali.....	181
Foto 35: Yetiştirilen üzümde elde edilen pekmezler (Gökçe Köyü).....	182
Foto 36: Konurtay Köyünde Karakaya Baraj Gölü üzerinde kafes balıkçılığı	187
Foto 37: Doğanyol'dan Malatya'ya her iki saatte bir minibüslerle seferler düzenlenmektedir.....	188
Foto 38: Doğanyol'dan direkt İstanbul'a sefer yapan araçlar	189
Foto 39: Behramlı-Konurtay grup köy yolu genişletme ve asfaltlama çalışmaları.....	191
Foto 40: Doğanyol İlçe Merkezinde İş ve Ticaret Alanlarının Yoğunlaştığı İshak Mahallesi Halit Yüksel Caddesi	192
Foto 41: Doğanyol İlçe Merkezinde İş ve Ticaret Alanlarının Yoğunlaştığı İshak Mahallesi Meydanı	192
Foto 42: Doğanyol ilçe merkezinde küçük sanayi ve ticarethane işletmeleri	194
Foto 43: Küçük sanayi niteliğindeki marangoz ve mobilya doğrama atölyeleri	194
Foto 44: Koldere Höyüğü.....	195

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Araştırma Sahasında Farklı Konum ve Yükseltide, Kuzey-Güney Yönlü	
Yer Alan Köyler	105
Şekil 2: Araştırma Sahasında Farklı Konum ve Yükseltide, Güneydoğu-Kuzeybatı	
Yönlü Yer Alan Köyler	106
Şekil 3: Geleneksel Bir Köy Meskenin Konut Planı (Akkent Köyü).....	133
Şekil 4: Devlet Desteğiyle Yapılan Afet Evi Konut Planı (Akkent Köyü)	134

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Doğanyol ilçesini beşeri ve ekonomik coğrafya açısından incelediğimiz bir yüksek lisans tez çalışmasıdır. Doğanyol ilçe sınırları içerisinde kalan sahadaki beşeri ve ekonomik faaliyetler ve bu faaliyetlerin şekillenmesinde belirleyici olan insan-mekân etkileşimi, coğrafyanın temel prensipleri doğrultusunda incelenmeye çalışılmıştır. Doğanyol İlçesi, kasaba görünümünden öteye geçememiş, gelişmekte geri kalmış, beşeri ve ekonomik kaynaklar açısından zengin olmayan ve dolayısıyla büyük şehirlere sürekli göç veren yerleşmelerden biri durumundadır. Sahanın doğusu ve güney kesimlerinin yükseltisi fazla, topoğrafyası engebeli ve eğimli olması, elverişsiz iklim koşullarının hüküm sürmesi ve verimli tarım arazilerinin kısıtlı olması bakımından beşeri ve iktisadi olarak pek fazla gelişmemiştir. Bundan dolayı geçmişten günümüze kadar ekonomik nedenlerden dolayı dışarıya göçler devam etmiştir. Bu çalışmada sahada mevcut iktisadi faaliyetler ve bunların Doğanyol ilçe ekonomisine olan etkilerini belirleyerek beşeri ve iktisadi yapının daha iyi duruma gelmesi için yapılması gerekenler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Tez çalışmasının giriş bölümünde araştırma sahasının yeri, sınırları ve başlıca coğrafi özellikleriyle çalışmanın metodolojisi anlatılmıştır. Birinci bölümde sahanın fiziki coğrafya özellikleri, ikinci bölümde nüfusun çeşitli özellikleri, üçüncü bölümde yerleşmeler ve kır meskenleri özellikleriyle ele alınmış, dördüncü bölümde sahadaki önemli ekonomik faaliyetler incelenmiştir.

Tez çalışmalarında büyük bir sabır ve hoş görüsüyle yardım ve desteklerini esirgemeyen Tez Danışmanım Yrd. Doç.Dr. Selçuk HAYLI'ye, fikirlerinden ve tavsiyelerinden istifade ettiğim Yrd. Doç.Dr. İlhan Oğuz AKDEMİR'e, araştırma sahasının topografya haritası paftalarını paylaşan Yrd. Doç.Dr. Halil GÜNEK'e, Coğrafi Bilgi Sistemleri ve Teknolojileri (CBS) konusunda yardımlarını esirgemeyen Arş. Gör.Dr. Fethi Ahmet CANPOLAT'a, Arş. Gör. Turgay ÖZ'e, Arş. Gör. Dündar DAĞLI'ya, Doğanyol Köyleri Muhtarları Derneği Başkanı Bekir CONGER'e, köy anketleri ve arazi çalışmalarında yardımlarını esirgemeyen Doğanyol'un anlayışlı ve misafirperver insanlarına, Coğrafya Anabilim dalı Öğretim Üyelerine, dokümanter veri toplama aşamasında yardımcı olan bütün kamu kurum ve kuruluşları yetkililerine ve tez çalışması süresince benden dualarını esirgemeyen anneme ve babama teşekkür ederim.

GİRİŞ

1. Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Başlıca Özellikleri

Araştırmamızın konusu “Doğanyol İlçesinin (Malatya) Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası”dır.

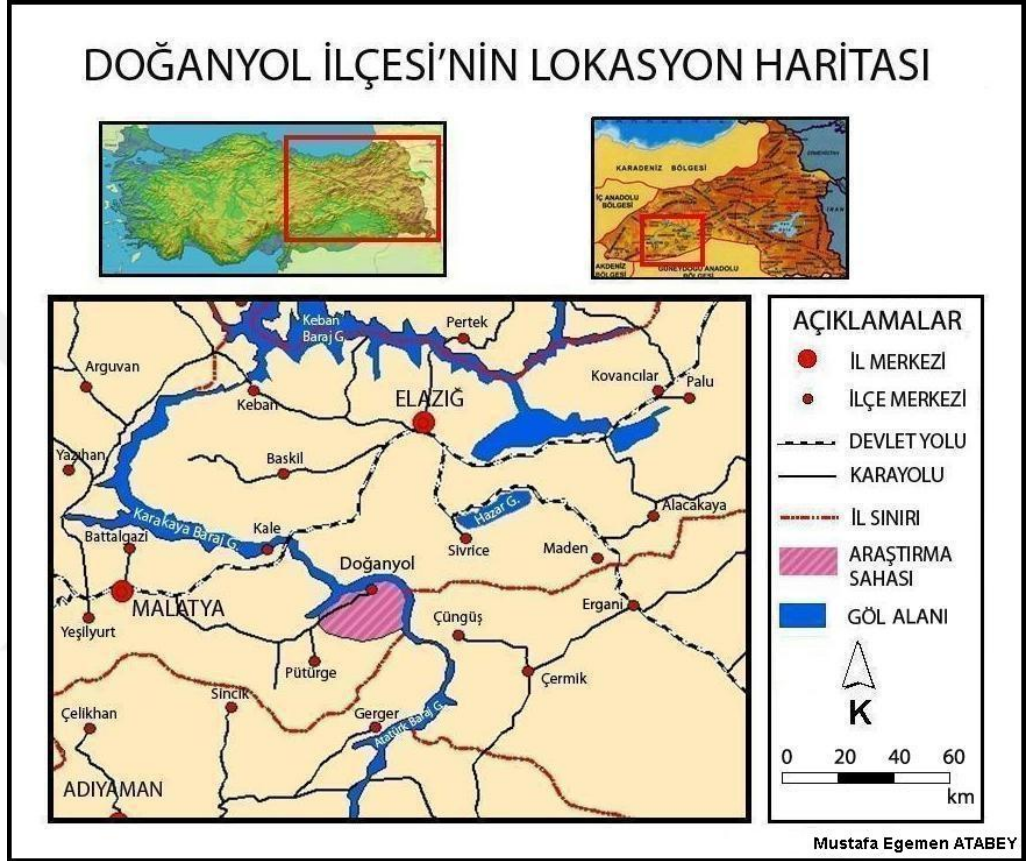
Araştırma alanımıza konu olan Doğanyol İlçesi, Doğu Anadolu Bölgesi’nin Yukarı Fırat bölümünde yer alır. İdari olarak Malatya iline bağlıdır. 1932 yılında belediye teşkilatının kurulduğu Doğanyol, 09.05.1990 tarihinde 3644 sayılı kanunla Pütürge’den ayrılarak ilçe statüsüne kavuşmuştur. 26 Ağustos 1991 tarihinde ise kaymakam atanmak suretiyle ilçe hizmeti verilmeye başlanmıştır. Malatya ili’nin güneydoğusunda yer alan Doğanyol’un doğusunda Diyarbakır ilinin Çüngüş İlçesi, kuzeyde Elazığ İlının Sivrice İlçesi, güney ve batıda Pütürge ilçesi yer almaktadır (Harita 1). Deniz seviyesinden 950 metre yüksekliği olan Doğanyol ilçesinin yüzölçümü 233 km² olup en yüksek noktası 2397 metre ile Ulubaba dağıdır. Güneydoğu Toroslar dağ kuşağının batı kesiminde yer alan Doğanyol ilçe merkezi, Malatya ovaları ile Adıyaman platosu arasında yer alan engebeli bir arazinin eteklerinde; ilçe topraklarının tek hidrografik unsuru olan Karakaya Baraj gölünün kıyısına yakın bir yerde kuruludur.

Doğanyol İlçesi’nin idari sınırlarını büyük oranda fiziki unsurlar belirler. Araştırma sahasının kuzeybatısından doğusu da olmak üzere güneydoğusuna kadar çevresi, Karakaya baraj gölü suları ile kaplıdır. Bu şekliyle bir yarımada görünümü veren Doğanyol’un batı sınırı; Fırat nehrinin bir dirsek şeklinde batıya yöneldiği bir alanda dirseği dışarı bırakacak şekilde sırasıyla Karataş Tepesi (1905 m.), Karıncamezarlığı Tepesi (2000 m.), Kır Tepesi (2205 m.) olmak üzere plato sahasını takip ederek 2397 rakımlı Ulubaba Dağı’nın zirvesine kadar ulaşır. Buradan Gavurkalesi Tepesine (1281 m.) kadar uzanan sınır, Burç çayının batı kollarını oluşturan mevsimlik akarsulardan Sisalik Deresi, Senolur Deresi ve Kortessivri Deresinin büyük bölümünü araştırma sahasının içine almak suretiyle kuzeybatıya ve devamında kuzeydoğuya yönelerek Karakaya Baraj gölü sularına ulaşır (Harita 2), (Harita 3).

Araştırma alanı, 1/25000 ölçekli topografya haritasında L41 b3, L42 a4, L42 d1, L42 d2, L42 a3 paftaları içerisinde kalmaktadır.

Güneydoğu Toroslar dağ kuşağının batı kesiminde yer alan Ulubaba Dağı'nın kuzey yamaçları yönünde Diyarıklıç Tepesi (1993 m.) ve doğuya doğru sırasıyla Yanık Tepe (1993 m.), Keklice Tepesi (1867 m.) Erkeç Düzü (1791 m.) ve Suvalak Tepesi (1770 m.) araştırma alanının yüksek sahalarını oluşturmaktadır (Harita 2).

Harita 1.

Doğanyol ilçesi, Güneybatı-Kuzeydoğu uzanışlı, aktif ve sol yanal atımlı Doğu Anadolu Fay Zonu üzerinde olup, tektonik açıdan oldukça hareketli bir sahadır. GB-KD doğrultusunda uzanan Güneydoğu Toros Dağlarının inceleme alanındaki yapısını metamorfik, volkano-sedimanter ve ofiyolitik kayalar oluşturmaktadır. Bölgesel tektonik hareketlerle dönemler halinde yükselen bu kıvrımlı-kırıklı kütlelerin en başta Fırat Nehri ve ona batıdan kavuşan Şiro Çayı ve tabileri tarafından parçalanmasıyla dağlık alanlar, platolar ve vadilerden oluşan ana jeomorfolojik birimler ortaya çıkmıştır. “Pütürge-Doğanyol Oluğu” olarak da tanımlanabilen bu morfolojik ünitenin genel karakteri yüksek yarıma derecesi ve relief amplitüdü ile eğimli, parçalı ve dağlık olmasıdır. (Özdemir, Tonbul, 1995, s:146)

Araştırma alanı Güneydoğu Toroslar dağ kuşağının batı kesiminde yer almaktadır. Bilindiği üzere Güneydoğu Toroslar dağ kuşağının güney kesimi, Akdeniz iklimi ile Güney doğu karasal ikliminin, kuzey kesimi ise İç ve Doğu Anadolu karasal ikliminin etkisi altındadır.

Araştırma alanı, bulunduğu coğrafi konum, planetar faktörler ile 2000m.yi aşan yüksek dağlık sahalar ve Güneybatı-Kuzeydoğu doğrultulu senklinallerin uzanış gösterdiği morfografyasından kaynaklanan nedenlerle, Akdeniz-Karasal geçiş iklimi özelliği kazanmıştır. Özdemir'e göre bu coğrafi şartlar altında" Şiro Çayı Havzası Yöresel Kliması" oluşmuştur (Özdemir,1994, s:212-213).

Kuzeyden Malatya Ovası, güneyden Güneydoğu Anadolu platoları (Adıyaman Platosu) arasında duvar gibi yükselen Güneydoğu Toroslar ve belirtilen bu dağ sırası içinde, bu orografik uzanışa paralel gelişen Şiro-Fırat vadilerinden oluşan K-G yönünde, kısa mesafede, çok bariz yükseklik farkları bulunan bir morfolojik yapıya sahiptir. Belirtilen morfoloji tüm bölgeyi etkileyen hava kütlelerinde (planetar faktörlerde) modifikasyonlara yol açmış yöreye özgü iklimin ortaya çıkmasını sağlamıştır.(Özdemir-Tonbul, 1994, s:46)

Doğu Anadolu Bölgesi'nin büyük bölümü, yıllık ortalama 400 mm.nin üzerinde yağış almaktadır. Yükseltiyle yağış miktarı arasında doğru orantı bulunmaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin kuzeyinde geniş bir yay çizen Güneydoğu Toroslar üzerinde, dar bir kuşak halinde yer yer çok yağışlı kesimlere rastlanır. Güneydoğu Torosların yağışlı oluşunda batıdan sokulan cephesel depresyonların ve yüksek reliefin etkisi bulunmaktadır (Koçman, 1993, s:51-52)

Güneydoğu Torosların güneye bakan yamaçları, kuzeye bakan yamaçlarına göre daha fazla yağış almaktadır. Doğanyol ilçesi yıllık ortalama 518 mm yağış almaktadır. İlçede en fazla yağış ilkbahar aylarında düşmektedir. 950 rakımlı Doğanyol İlçesi'nin yıllık ortalama sıcaklığı 15 °C'dir. İlçede orman bakımından zengin sayılmamakla beraber dağlık bölgelerde meşe, sulak yerlerde kavak, söğüt ve çınar ağaçları hakim bitki örtüsünü oluşturmaktadır.

Doğanyol'da kış ve yaz mevsiminde Batı (B) yönlü rüzgarlar, ilk ve sonbahar mevsimlerinde Güney (G) yönlü rüzgarlar hakimdir. Yıl içinde hakim rüzgar yönü Batı (B) yönündedir. Hakim rüzgar yönleri Şiro Çayı vadisinin uzanışına paraleldir.(Özdemir - Tonbul, 1994, s:54)

İlçenin kuzey ve batısındaki düzlükler, yörenin başlıca tarım alanları durumundadır. Geniş düzlüklerin pek fazla olmadığı yöredeki küçük tarım sahaları, meyve bahçeleri ve bağlarla kaplıdır. İlçenin doğusu ve güneyi orman ve fundalıklar, Ulubaba Dağı'nın çevresi ise meralarla kaplıdır.

Sulak yerlerde kavak, söğüt ve çınar ağaçları hakim bitki örtüsünü oluşturmaktadır. Kayısı ve dut ağaçları en fazla göze çarpan meyve ağaçlarıdır. Son zamanlarda nar ve çilek alternatif olarak yetiştirilmeye başlanılmıştır.

Doğanyol İlçesinde en çok yayılım gösteren topraklar Kireçsiz Kahverengi Orman Toprakları ve Kireçsiz Kahverengi Topraklardır. Kolüvyal Topraklar araştırma sahasında bir diğer yayılım gösteren toprak türüdür. Arazi kabiliyet sınıfına göre VII. sınıf araziler, araştırma alanında en geniş yeri kaplamaktadır.

Araştırma sahasında yamaçlar ve eğimli alanlar boyunca toprak akması ve heyelan gerçekleşmektedir. Yamaç üzerindeki oyuntu oluşumu ve akarsuların vadi kenarlarını oyması neticesinde heyelan riski Yeşilköy, Poyraz ve Behramlı köylerinde daha fazladır. Araştırma alanının kuzeyinde yer alan Akkent köyü de heyelan riskinin olduğu bir başka yerleşim alanıdır.

Araştırma alanına Kuzey'den giren Fırat Nehri, Şiro Çayı ile birleştikten sonra doğuya yönelir. Salukvurmak deresine kadar ilerleyen Fırat nehri, Karakaya Barajı bendine kavuştuktan sonra tekrar Güneydoğu Torosları yaran vadiye dalarak güneye doğru ilerler. Karakaya baraj gölünün suları ile kaplı olan Fırat Nehri'nin yaklaşık 40 km'lik bir bölümü araştırma alanında kalmaktadır.

Fırat nehri üzerine, elektrik enerjisi üretimi amacıyla 1976-1987 yılları arasında inşa edilen Karakaya Hidroelektrik Santrali, Ulubaba Dağı'nın yaklaşık 5 km. doğusunda, Doğanyol ile Diyarbakır'ın Çüngüş ilçesi arasındadır. Yaklaşık olarak 700 metre su kotuna sahip olan Karakaya Baraj Gölü'nün alanı 268 km²'dir. Baraj, 1800 MW güç ile yılda 7,5 milyar kilovat saat elektrik enerjisi üretmektedir. Doğanyol'un tarımsal üretimi açısından önem taşıyan barajın tesisiyle birlikte baraj çevresinde yer alan yerleşmelerde başta kayıısıcılık olmak üzere sulu tarım üretimi artmıştır. Balıkçılık ise yöre halkından bazıları için geçim kaynağı açısından bir ekonomik faaliyet olmuştur.

Araştırma alanının diğer hidrografik unsurları; Doğanyol ilçe merkezinden geçen DSİ tarafından taşkın setlerle ıslah edilmiş olan Mülk deresi, Burç Çayı ve bu çaya bağlı Kortesisvri, Senolur ve Sisalik dereleri, Mitikale deresi, Değirmen dere, Kavaklığın deresi, Boğarka deresi, Movcudun deresi, Sinor deresi, Ciconun deresi,

Yağmurunsazı deresi, Çorak deresi, Tahun deresi, Ermeni deresi, Boklu dere, Çinli deresi, Nacar deresi, Büyük dere, Topçular deresi, Hıdıroğlu ve Saman dereleri, Kırmızı, Sorgun, Gedik, Kivir pınarı, Hopan deresi ve araştırma alanının güneyindeki Gevheruşağı deresiyle birleşip Fırat'a dökülen İğilcenin deresi, Sal ve Mil dereleri, Maraso deresi, Akpınar deresi, Aktaş deresi, Şeyhmir deresi, Büyükçayır deresi, Şevik deresi, Kuşbaşı deresi, Karataş dereleri ile Salukvurmak dereleridir. Burç Çayı ve Değirmen derenin haricindeki derelerin tamamı mevsimlik akarsu özelliği arz etmektedir (Harita 3). Araştırma sahası, genel olarak eğimin ve engebeliğin oldukça fazla olduğu topografik bir yapıya sahiptir. Gevheruşağı, Yeşilköy, Ulutaş, Poyraz ve Behramlı köylerinin bulunduğu, Gevheruşağı deresi ve kollarının açmış olduğu vadi, araştırma alanının bir diğer jeomorfolojik birimini oluşturur.

Doğanyol ilçe sınırları içinde bulunan Gevher Deresi kaynaklarını Ulubaba Dağından alır. Çok derin vadisi içindeki taşkın yatağında bükümler çizerek baraj gölüne kavuşur. Metamorfik temel içinde subsekant vadiye sahiptir. (Özdemir-Tonbul, 1994, s:73). Araştırma sahasında en yüksek noktayı 2397 m. ile Ulubaba Dağı oluştururken en alçak yeri ise 690 m. ile Fırat nehri oluşturmaktadır. Araştırma sahasında yükselti farkı 1717 m.dir.

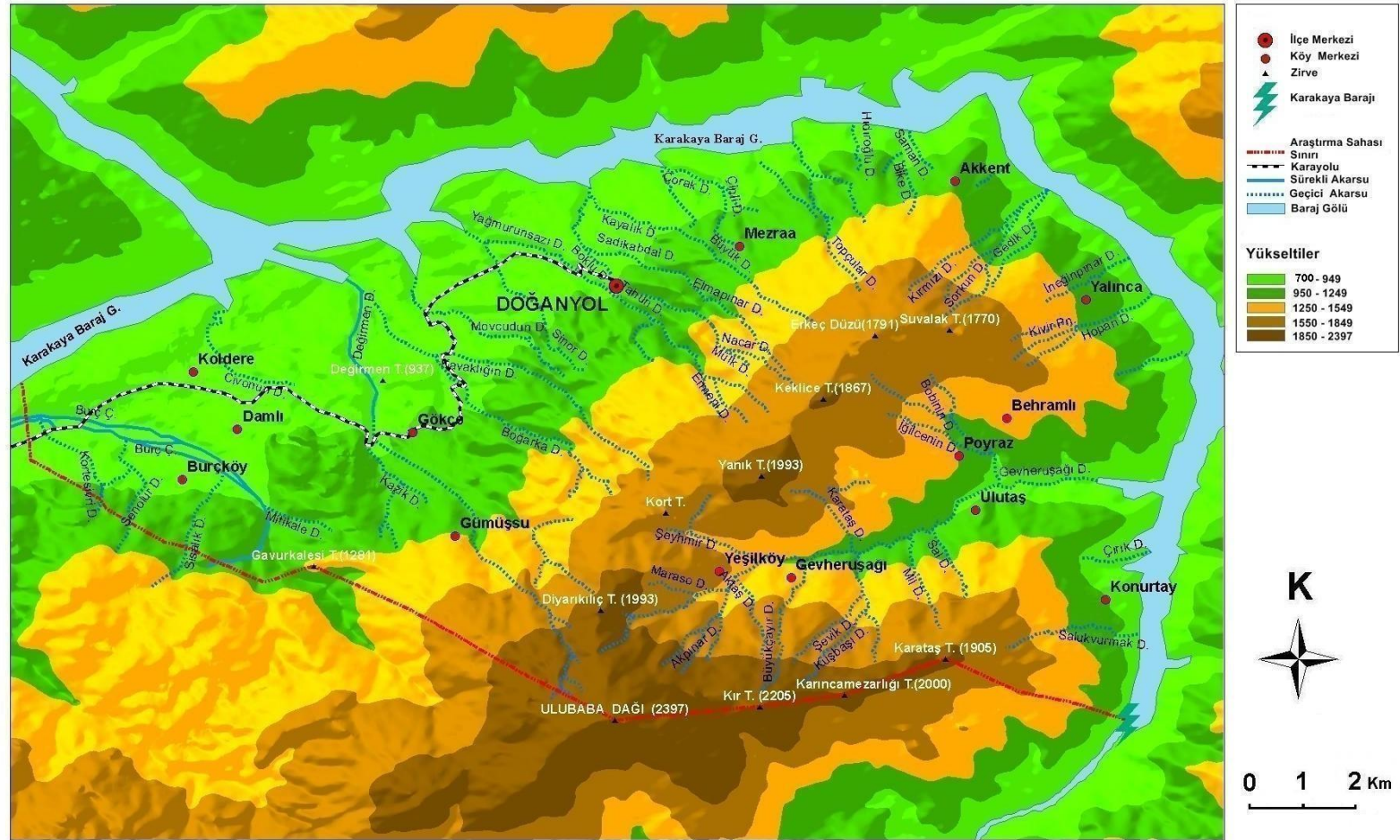
1990 yılında Pütürge ilçesinden ayrılıp ilçe statüsüne kavuştuğunda 17 köyü olan Doğanyol, 1992 yılında Yamaç, Örencik ve Köklükaya köylerinin Doğanyol'dan alınıp Pütürge'ye bağlanmasıyla köy sayısı 14'e düşmüştür. 2015 yılında Doğanyol İlçesinde, ilçe merkezi olmak suretiyle 1 kasaba, 14 köy ve 24 mezra bulunmaktadır. Doğanyol'un ismi, Osmanlı tahrir kayıtlarında ve salnamelerinde Keferdiz olarak geçmektedir. Doğanyol İlçesi'nin 2015 yılı itibariyle toplam nüfusu 4196 kişidir.

Pütürge-Doğanyol yol ayrımı yakınındaki Kerar Kalesi, araştırma alanındaki en eski yerleşme olarak bilinmektedir. Kale üzerinde taş duvarlar yıkılmış ve sadece yeri belirli eski konut izleri kalmıştır. Kalenin etrafı dik yamaçlarla çevrilidir.

Doğanyol ilçe merkezinin eğimli olması, çok geniş yolların yapımı ve yerleşme alanının genişlemesi açısından elverişli değildir. Yalnız ilçe merkezinin kuzeyi ve kuzeydoğusu aşınım ve dolgu düzlüklerinin yerleşmeye müsait olmasından dolayı yeni konutların inşa edilmesiyle ilçenin yeni yerleşme alanını oluşturmaktadır.

Araştırma alanının ekonomik olarak fazla gelişmemiş olması ve sürekli olarak dışarıya göç vermesinde tarım arazilerinin yetersiz olması ve ulaşım güçlükleri çok önemli rol oynamaktadır.

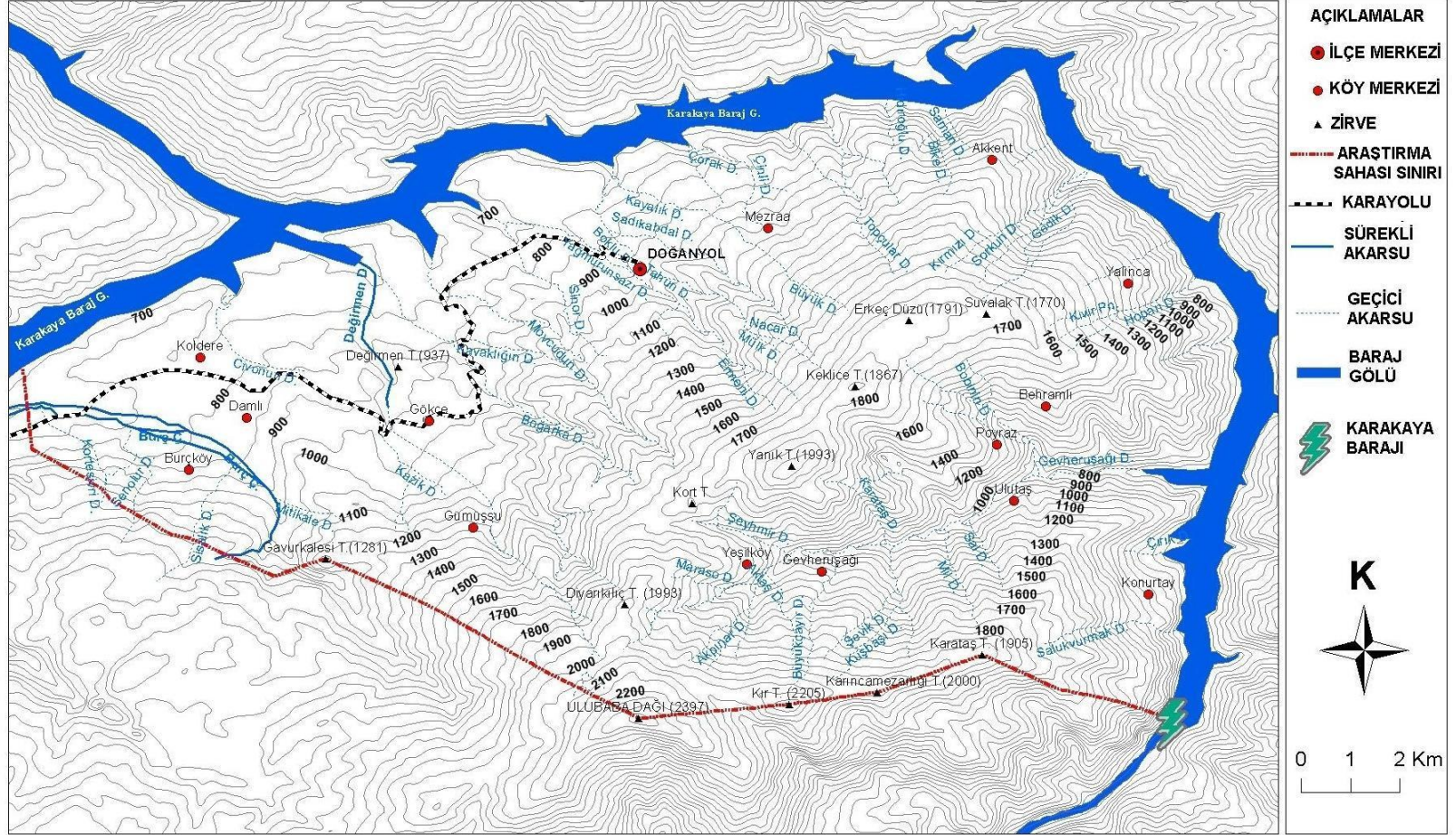
Doğanyol İlçesi'nin Fiziki Haritası

Mustafa Egemen ATABEY

Harita 3.

Doğanyol İlçesi'nin Topoğrafya Haritası

Mustafa Egemen ATABEY

2. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Metodolojisi

Araştırma sahası ile ilgili olarak farklı türden birkaç çalışma yapılmıştır. Fakat bunların içinde araştırma sahasının tamamını kapsayacak şekilde beşeri ve ekonomik bir çalışma yapılmamıştır. İşte bu çalışmadaki amaç, araştırma sahasının tamamını kapsamak üzere fiziki coğrafya özellikleri, nüfus, yerleşim ve ekonomik özellikleri coğrafi prensipler ışığında değerlendirmek suretiyle insan ve mekân arasındaki karşılıklı etkileşimi yapmak ve coğrafyanın bilimsel metotlarıyla araştırmanın olumlu ve olumsuz sonuçlarını ortaya koymak suretiyle sahadaki problemlere çözüm önerilerinde bulunmaktır. Bu amaç dâhilinde ilk olarak araştırma sahasının fiziki coğrafyası olarak jeolojik ve jeomorfolojik, hidrografya, iklim, toprak ve bitki örtüsü ele alınmıştır. İkinci bölümde sahanın nüfus özellikleri ve nüfusun geçmişten günümüze kadar olan gelişimi ve değişim süreci incelenmiştir. Nüfusun şehrsel ve kırsal özellikleri başta olmak üzere yaş ve cinsiyet yapısı, eğitim ve sağlık durumu gibi nüfusun sosyal ve ekonomik özellikleri üzerinde durulmuş ve demografik analiz ve yorumlar getirilmiştir. Ayrıca araştırma sahasından dışarıya yapılan göçlerin nedenleri ve dışarıya yapılan göçlerin araştırma sahasına yansıyan etkileri, sahadaki nüfusun dağılışı ve yoğunluğu gibi konular ele alınmıştır. Yerleşme özelliklerine genel bir bakışla birlikte yerleşmeyi etkileyen faktörler ile beraber yerleşme ve mesken özellikleri işlenmiştir. Doğanyol'un ilçe statüsüne kavuşmasıyla birlikte araştırma sahasının gelişimine katkısının olup olmadığı ve sahanın geneline olan etkilerinin incelenmesi, kasabanın arazi kullanımı çalışmanın amaçları arasında yer almıştır. Bununla birlikte araştırma sahasının ekonomik potansiyelini ortaya koymak amacıyla tarım, hayvancılık, sanayi ve ticaret, ulaşım ve turizm gibi ekonomik faaliyet türlerini sebep ve sonuç ilişkileri ile beraber ele alınmıştır. Ayrıca üretim miktarlarının yıllar içindeki değişikliği incelenmiştir. Bu yönde ekonomik faaliyet kolları ve sorunları belirtilmiş ve öneriler sunulmuştur.

Tez çalışmasının ilk aşamasını saha çalışmaları ve literatür taramaları oluşturmaktadır. 2013 ve 2017 yılları içinde sahaya birçok kez gidilmiş, ilçenin bütün köyleri ve mahallelerinde arazi gözlem ve saha çalışmaları yapılmıştır. Köy muhtarları ve orada yaşayan halkla köy bilirkişi anketi yapmak suretiyle birebir mülakatlar yapılmak suretiyle bilgi toplanmıştır. Ayrıca saha çalışmaları ve arazi gözlemlerinde anket çalışmalarının yanı sıra sahayla ilgili fotoğraflar çekilmiştir. Daha sonra çalışmanın temelini oluşturacak veriler kamu kurum ve kuruluşlardan temin edilmiştir. 1927 yılından 2015 yılına kadar İlçenin ve ilçeye bağlı tüm köylere ait nüfus verileri

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) internet sitesinden sağlanmıştır. Ayrıca internet sitesinde yer almayan ilçe merkezini oluşturan Çolak ve İshak mahallelerine ait son iki yılın yaş ve cinsiyet yapısına dair nüfus verileri Malatya TÜİK Bölge Müdürlüğünden temin edilmiştir. Doğanyol Kaymakamlığından ilçeye ait brifing raporları, Doğanyol İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ilçeye ait eğitim verileri, Malatya Meteoroloji Bölge Müdürlüğü'nden ilçeye ait meteorolojik veriler ve Tarımsal Üretimi Geliştirme Merkezi'nden (TÜGEM) 1981 yılına ait Köy Envanter Etütleri temin edilerek istatistik, tablo, grafik, şekiller ve haritalar oluşturulmuştur. Ayrıca Tarım, Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı'na bağlı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğünden sahaya ait 1 / 25 000 Ölçekli coğrafi toprak veri tabanının kapsadığı veriler ve veri tabanının yapısıyla ilgili bilgiler temin edildikten sonra sahanın ekonomik faaliyetler yapısını göz önüne sermek için arazi yetenek sınıfları haritası, genel arazi kullanım haritası, araştırma sahası ve çevresinin toprak, erozyon ve eğim haritaları oluşturulmuştur. Doğanyol Belediyesi'nden de 1/5000 ölçekli nazım imar planı sağlanarak İlçe Merkezi arazi kullanım haritası çizilmiştir. Bu haritalar oluşturulurken ArcGİS, Global Mapper, Google Earth Pro ve PhotoScape programlarından yararlanılmıştır. Elde edilen bütün bu veriler, haritalar, tablolar makale, kitap ve tezlerle desteklenmiş ve bütün bu veriler bir sentez haline getirilmiştir. En sonunda araştırma sahasının var olan potansiyeli ortaya konulmasının yanı sıra problemlerde tespit edilmek suretiyle öneriler getirilmiştir.

Harita 4. Doğanyol İlçesinin Google Earth Görüntüsü

BİRİNCİ BÖLÜM

1. DOĞANYOL İLÇESİNİN FİZİKİ COĞRAFYASI

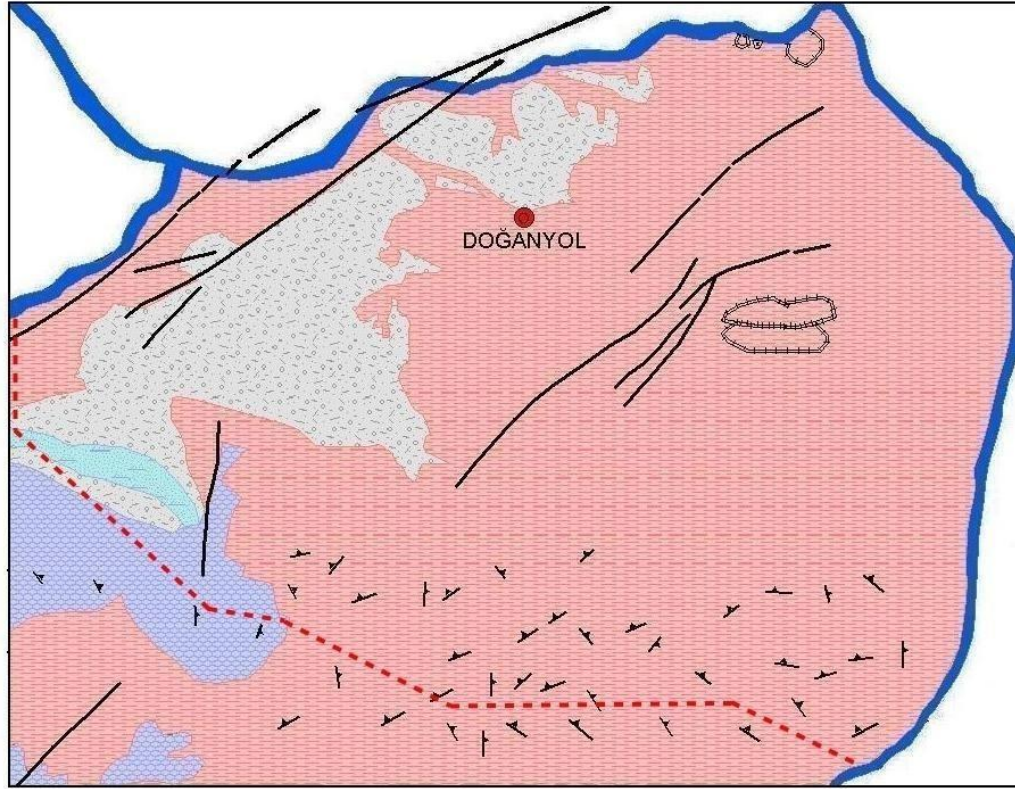
1.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikler

Toros orojenik sistemi üzerinde yer alan araştırma alanında; Prekambriyen, Mesozoyik-Paleozoyik jeolojik zamanlar ile IV. Zamana ait Pliyokuvaterner ve Pliyosenkuvaterner gibi jeolojik devirlerde oluşmuş formasyonlara rastlanmaktadır. Metamorfik, tortul ve magmatik kayaçların bulunduğu araştırma sahası, çoğunlukla Mesozoik-Paleozoik yaşlı formasyonların yayılış gösterdiği engebenin ve eğimin fazla olduğu bir dağlık karakter özelliği göstermektedir. Pütürge Metamorfitleri (Kambriyen-Karbonifer) başlıca gözlü/granitik gnays ve mikaşistlerden oluşmakta, ayrıca amfibolit ve mermer ara bantları ve/veya mercikleri içermektedir (Bozkaya, vd., 2002, s:40). Pliyokuvaterner jeolojik devri, Doğanyol ilçesinin kuzeyi ve kuzeybatısı, Gökçe köyü ve civarı ile Koldere köyü ve çevresinde yaygındır. Pliyokuvaternerin hakim olduğu yerlerde konglomera, kumtaşı, kilitaşı ve çakilitaşı ardalımasından oluşan formasyon görölmektedir. Burç köyünün ve Burç çayının bulunduğu yerde Pliyosen-Kuvaterner dönemine ait alüvyonlar bulunmaktadır. Gavurkalesi tepesi ve civarında ise Prekambriyen jeolojik dönemine ait kristalli şistlerden kalkerlerin hakim olduğu orta tabakalı masif kalkışist unsurlar yer almaktadır (Harita 5).

Doğanyol, Doğu Anadolu Fay hattı üzerinde yer almakta olup, güneydeki bindirme kuşakları ile beraber tektonik açıdan oldukça hareketli bir alandır. DAF, Karlıova'dan başlar, batıya doğru Göynük vadisini izleyerek Bingöl, Genç, Palu, Hazar gölü, Sivrice, Doğanyol, Pütürge, Çelikhan, Gölbaşı üzerinden Türkoğlu'na ulaşmaktadır. Belirtilen alanda DAF 400 km uzunluğunda, sol yanal atımlı ve aktif bir faydır. (Özdemir, 1994, s:202-203) Türkiye'nin önemli neotektonik yapılarından biri olan Doğu Anadolu Fay Zonu Alt Pliyosen'de ortaya çıkmıştır (Güner,2010, s:18 naklen Özdemir, İnceöz, 2003, s:89) Araştırma alanında faylara bağlı tektonik hareket etkindir. Bunlardan bindirme fayları dağlık alanların yükselmesine, DAF zonu ise morfografyanın yer yer alçalmasına ve yükselmesine, özellikle yüzeylerin GB-KD doğrultusunda kesilmesine ve akarsu ötelenmesine neden olmuştur (Özdemir, 1994, s:43). Depremler Doğanyol'da 13 Temmuz 2003 tarihinde 5.7 şiddetinde meydana gelen depremde 250 konut hasar görmüştür. 6 Ocak 2004'te 4.8 ve 26 Kasım 2005'te 5.2 şiddetinde depremler meydana gelmiştir ve çeşitli maddi hasarlara neden olmuştur.

Harita 5.

DOĞANYOL İLÇESİ'NİN JEOLojİ HARİTASI

Maden Tetkik ve Arama Müdürlüğü'nün (MTA) Malatya İ-27 Paftası ve Elazığ L-42 Paftası Jeoloji Haritalarından Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Mustafa Egemen ATABEY

1.2. İklim Özellikleri

Araştırma alanı Güneydoğu Toroslar dağ kuşağının batı kesiminde yer almaktadır. Bilindiği üzere Güneydoğu Toroslar dağ kuşağının güney kesimi, Akdeniz iklimi ile Güney doğu karasal ikliminin, kuzey kesimi ise İç ve Doğu Anadolu karasal ikliminin etkisi altındadır. Araştırma alanı, bulunduğu coğrafi konum, planetar faktörler ile 2000m.yi aşan yüksek dağlık sahalar ve Güneybatı-Kuzeydoğu doğrultulu senklinallerin uzanış gösterdiği morfografyasından kaynaklanan nedenlerle, Akdeniz-Karasal geçiş iklimi özelliği kazanmıştır. Bu coğrafi şartlar altında “Şiro Çayı Havzası Yöresel Kliması” oluşmuştur (Özdemir, 1994, s:212,213).

Yazı sıcak geçen, kışı ağır olmayan suyu bol bu kuytu yerlerde meyvelerin çoğu mükemmel yetişir. Boğazın daha yumuşak güney taraflarında meyve verebilen zeytinin varlığına işaret edilmiştir. Boğazın her iki tarafındaki elverişli yerlerde ve buna her iki tarafından inen yan vadilerin ağzlarında incir özellikle nar yetişir. Armut, elma, erik, kayısı, ceviz, dut gibi meyvelerde bol olur (Saraçoğlu, 1989, s: 60).

Yazların sıcak ve kurak geçtiği Doğanyol’da kışlar Karakaya baraj gölü kıyısına yakın yerlerde ağır geçmez. Daha çok yumuşak bir iklim hüküm sürer. Doğanyol boğazının içine sık sık sis ve bulut çöker ve çok yağmur yağar. Araştırma sahasının engebenin ve eğimin fazla olduğu güney ve doğusundaki dağlık alanında ise kış şartları çok çetin geçer.

1.2.1. Sıcaklık

Araştırma alanımız olan Doğanyol, Güneydoğu Toroslar dağ sisteminin batı tarafında yer almaktadır. Güneydoğu Torosların en önemli özelliklerinden birisi de ikliminin kuzey ve güneyindeki kurak sahalardan farklı olmasıdır. Gerçekten, Doğu Anadolu Bölgesi’nin diğer kesimlerine oranla daha az karasal olan Yukarı Fırat bölümü ile Güneydoğu Anadolu iklimi arasında bir geçiş sahasında yer alan Güneydoğu Toroslar’ın iklimi, bir taraftan ana çizgileriyle kuzeyinde ve güneyinde yer alan bu iklimlerin özelliklerini taşıırken, diğer taraftan da kendine özgü iklim şartlarıyla dikkat çekmektedir. Yörede sıcaklık rejimi bakımından haziran-eylül arasında 4 aylık bir yaz mevsimi ile kasım ortalarından mart sonlarına kadar süren yaklaşık 4,5 aylık bir kış mevsimi ve bunlar arasında 1,5-2 aylık bir süreye sahip bahar ve güz mevsimlerinin belirlediği dikkati çekmektedir. Yıllık ortalama sıcaklığın 11-15 °C arasında olduğu Güneydoğu Toroslarda, aralık ortalarından mart ortalarına kadar olan 3 aylık süre

içerisinde her gün don olma ihtimali vardır. Bunun dışında sonbaharda 1,5 aylık bir süre ile ilkbaharda 1 aylık bir süre zarfında az da olsa don olma olasılığı mevcuttur. (Yiğit, 2002, s:57)

Doğanyol İlçesinde ortalama sıcaklık 15 °C’dir. Ortalama sıcaklıkların genel karakterleri şöyledir: Kış mevsimi en soğuk dönemdir. Kış mevsiminde en düşük ortalama sıcaklıklar Ocak ayında görülmekte, bunu izleyen Şubat ayı Aralık ayına göre daha soğuk geçmektedir. Mart, Kasım’a, Nisan Ekim’e; göre düşük ortalama sıcaklık değerleri vermektedir. Eylül ayı Mayıs ayına göre daha sıcak geçmekte yaz aylarının devamı gibi ortaya çıkmaktadır. Temmuz ayı bütün istasyonlarda da en sıcak aydır. (Özdemir, M.A., 1994, s:47)

Tablo 1: Doğanyol İlçesi’nin Aylık Ortalama Sıcaklıkları

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	EK	K	A	Yıllık Ort.
Ortalama Sıc.(°C)	0,8	3,4	7,7	13,9	18,9	24,1	29	28,2	24,2	16,6	9	4,1	15

Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Verileri (1986-1993), Özdemir, M.A., Tonbul, S., 1994

Bir yerin iklim tipinin saptanmasında sıcaklık farkı yani amplitüd değerleri önemli bir kriterdir. En düşük sıcaklık 0,8 °C ile Ocak ayıdır. En yüksek sıcaklık Temmuz ayı itibariyle 29 °C’dir. En sıcak ve en soğuk ayın sıcaklık ortalaması (29-0,8) 28,2 °C’dir.

Yılın dördüncü ayı, yöredeki meyve ağaçlarının bilhassa kayısı ağaçlarının çiçeklenme dönemidir. Doğanyol’da nisan ayının ortalama sıcaklığı 13,9’dur. Bu ortalama sıcaklık değeri, kayısının Doğanyol’da çiçek açması için yeterli bir sıcaklıktır. (Tablo 1). Doğanyol’un aylık minimum sıcaklık dağılışı içerisinde ilkbahar aylarına ait minimum sıcaklık değerlerini incelediğimizde bilhassa nisan ayında (1,5 °C) don olayının yaşanması olasılığı, kayısı üretimi bakımından risk teşkil etmektedir (Tablo 3).

Tablo 2: Doğanyol İlçesi’nin Aylık Maksimum Sıcaklık Dağılışı (°C)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	EK	K	A	Yıllık Ort.
Ort.Max. Sıc.(°C)	9,6	12,7	20,1	27	31,6	36,3	39,4	39	35,7	30,1	20,1	13,2	26,2

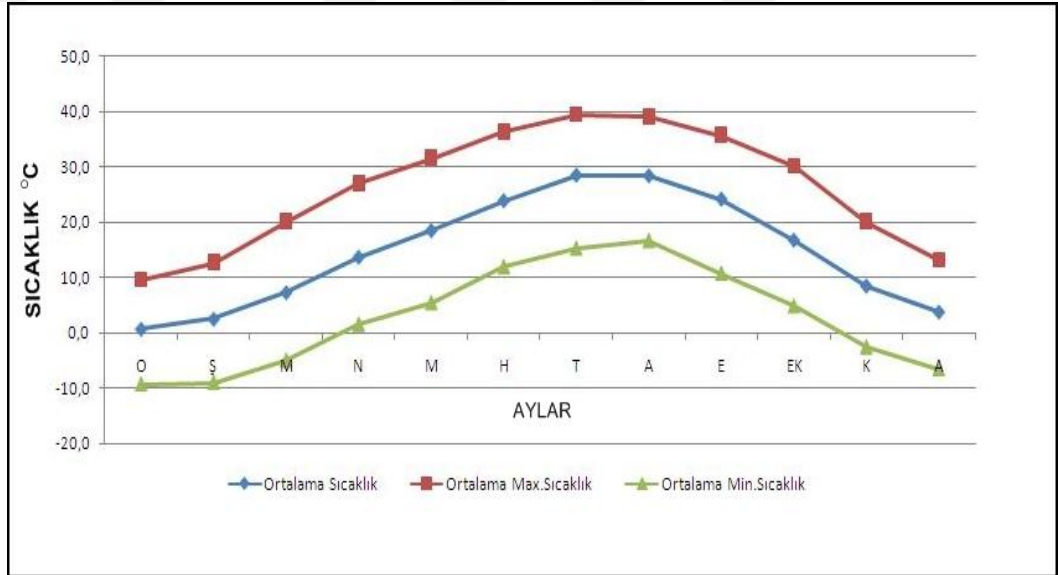
Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Verileri (1986-1993)

Tablo 3: Doğanyol İlçesi'nin Aylık Minimum Sıcaklık Dağılışı (°C)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	EK	K	A	Yıllık Ort.
Ort.Min. Sıc.(°C)	-9,3	-9	-5	1,5	5,4	11,9	15,2	16,6	10,7	4,8	-2,6	-6,5	2.8

Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Verileri (1986-1993) Yüksek

Güneydoğu Toroslar içinde gelişen alçak vadiler ve Güneydoğu'ya açılan Fırat boğazları boyunca Güneydoğu'nun sıcak ve kuru havasının tesiriyle Doğanyol'da Temmuz ayı daha sıcak geçmektedir. Bu durum, sıcaklık farkının fazla oluşuna, sahanın karasal iklim özelliği göstermesine sebep olmuştur (Özdemir, M.A., 1994, s:48).

Grafik 1: Doğanyol'un Aylara Göre Ortalama Sıcaklık, Ortalama Minimum Sıcaklık, Ortalama Maksimum Sıcaklık Grafiği

Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Verileri (1986-1993)

Türkiye'de, belirli mevsimlerde (kışın, ilkbahar ve sonbahar sonları) hem Sibirya oluşumlu çok soğuk ve kuru hava kütesinin etkilemesiyle oluşan adveksiyon ve radyasyon donları, hem de karasallık özelliğine bağlı olarak oluşan radyasyon donları etkili olmaktadır (Şahin,C., Doğanay,H., Özcan,N.A., 2007, s:265).

Doğanyol'da ortalama donlu gün sayısı 74'dür. Doğanyol'da 6 ay don olayları görülmekte, en düşük sıcaklık değerleri gözetildiğinde de Doğanyol'da 6 ay içinde bazı günler sıcaklıklar 0°C'nin altına düşmektedir(Özdemir,M.A., Tonbul,S., 1994, s:48). Özellikle Aralık, Ocak, Şubat ayları don olayının yoğun olduğu aylardır.

1.2.2. Rüzgâr

Doğanyol'da kış ve yaz mevsiminde Batı (B) yönlü rüzgarlar, ilk ve sonbahar mevsimlerinde Güney (G) yönlü rüzgarlar hakimdir. Yıl içinde hakim rüzgar yönü Batı (B) yönündedir. Hakim rüzgar yönleri Şiro Çayı vadisinin uzanışına paraleldir (Özdemir, M.A., Tonbul, S., 1994, s:54).

Tablo 4: Doğanyol İlçesinde Hakim Rüzgar Yönü

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	EK	K	A	Yıllık
Doğanyol	W	W	S	S	S	W	W	W	W	SW	S	SW	W

Kaynak: Özdemir, 1994:53

Tablo 5: Doğanyol İlçesinde Aylık Ortalama Rüzgar Hızı (m_sec)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	EK	K	A	Yıllık Ort.
Ort. Rüzgar	6.4	6.0	6.1	5.7	6.2	5.7	5.7	5.1	5.5	5.5	5.9	6.0	5.8

Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Verileri (1986-1992)

Doğanyol İlçesinde aylık ortalama rüzgar hızları bakıldığında bütün aylarda rüzgar hızının 5.1 m/sec ile 6.4 m/sec arasında olduğu görülmektedir. Yıllık ortalamanın 5.8 m/sec olduğu Doğanyol, Güneybatı-Kuzeydoğu yönünde uzanan oluk içinde yer almasından dolayı her zaman hava akımlarına açıktır.

1.2.3. Yağışlar

Doğu Anadolu Bölgesi'nin büyük bölümü, yıllık ortalama 400 mm.nin üzerinde yağış almaktadır. Yükseltiyle yağış miktarı arasında doğru orantı bulunmaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin kuzeyinde geniş bir yay çizen Güneydoğu Toroslar üzerinde, dar bir kuşak halinde yer yer çok yağışlı kesimlere rastlanır. Güneydoğu Torosların yağışlı oluşunda batıdan sokulan cephesel depresyonların ve yüksek reliefin etkisi bulunmaktadır. (Koçman,1993, s:51-52'den naklen, Güner, 2012, s:31) Güneydoğu Torosların kuzeye bakan yamaçlar, güneye bakan yamaçlarına göre daha az yağış almaktadır. Doğanyol ve yakın çevresinin Güneydoğu Torosların içinde gelişen Şiro Vadisinin güney yamacında, Torosların ise kuzey yamacında yağış duldasında

kalmaktadır. Doğanyol'un yıllık ortalama yağış miktarı 518,7 mm.dir Bu yıllık ortalama yağış miktarı ile yarı nemli iklimler grubuna girmektedir.

Tablo 6: *Doğanyol'un Aylık Ortalama Yağış Miktarı*

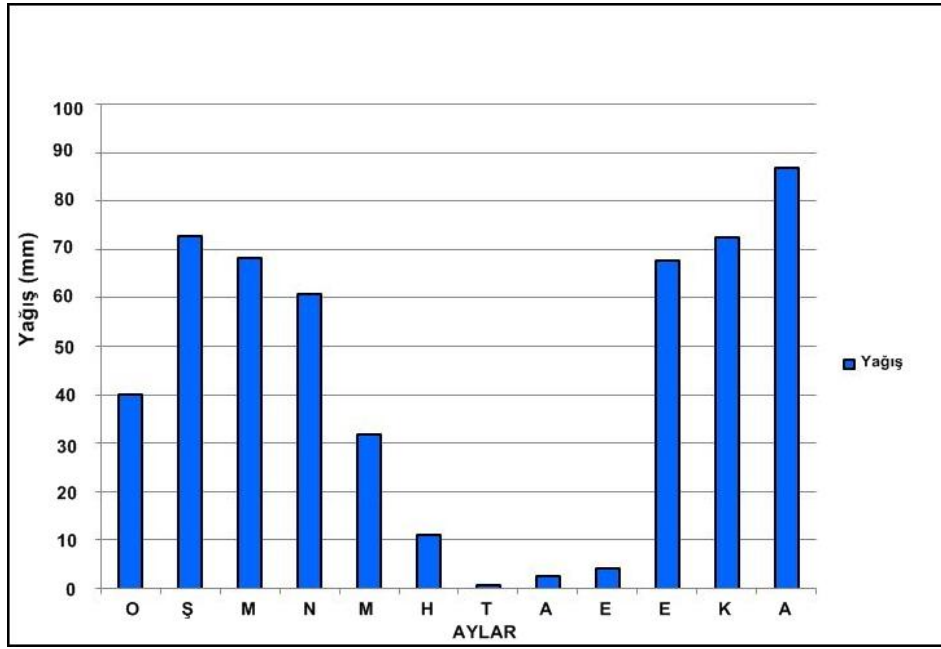
	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	EK	K	A	Yıllık Ort.
Yağış (mm)	40.1	72.6	68.1	60.7	31.8	11.1	0.8	2.6	4.3	67.6	72.3	86.7	518.7

Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Verileri (1986-1993)

Doğanyol'da Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Ekim, Kasım ve Aralık ayları yağışlı geçmektedir. Mayıs ayı ise yarı kuraktır. Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül ayları kurak aylar olarak bilinmektedir. Bu aylarda yapılan tarımsal faaliyetlerde sulama suyuna ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yağış düzensizliği nedeniyle ve mevsimlik derelerin yaz aylarında kurumasından dolayı tarımsal faaliyetlerde kullanılmak üzere sulama suyunun karşılanması için farklı tedbirlere başvurulmaktadır. Bundan dolayı su pompaları, su tankerleri ve sulama havuzlarıyla gerekli önlemler alınmaktadır (Foto 1).

Foto 1: *Yeşilköy'de tarımsal faaliyetlerde kullanılan bir sulama havuzu*

Grafik 2: Doğanyol'da Aylık Ortalama Yağışın Dağılışı

Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Verileri (1986-1993)

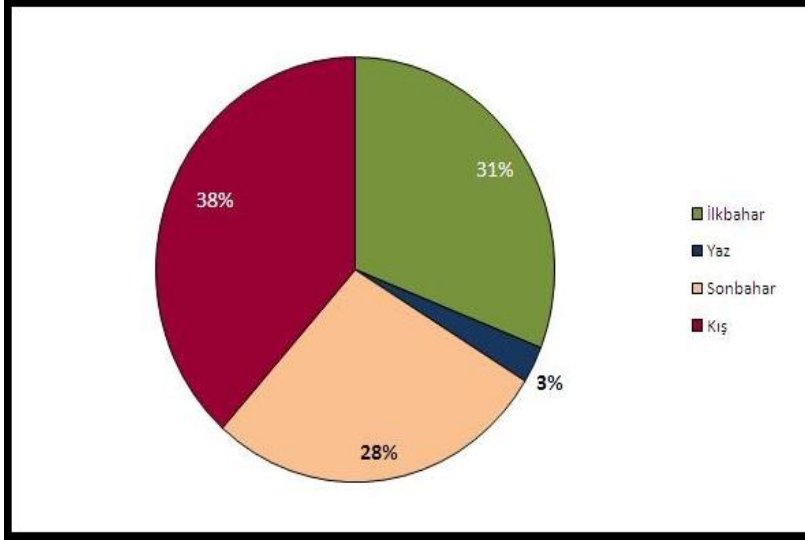
Yörede yağışın dağılışı üzerinde orografya, yükselti, bakı ve siklonların geliş yönü etkili olmaktadır (Özdemir, 1994,s:57).

Tablo 7: Doğanyol İlçesinde Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı (1986-1993)

MEVSİMLER	YAĞIŞ MİKTARI (mm)	MEVSİMLİK YAĞIŞ ORANI (%)
İLKBAHAR	160.6	31
YAZ	14.5	2.8
SONBAHAR	144.2	27.8
KIŞ	199.4	38.4
TOPLAM	518.7	100

Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Verileri (1986-1993)

Yağışın mevsimlere göre dağılışı, ilkbahar % 31, yaz %2.8, sonbahar %27.8 kış %38.4'tür. Fırat Vadisinin güney yamacında yer alan Doğanyol, yağışın kış aylarında yoğunlaşması ve yaz aylarının kurak geçmesi nedeniyle, "Akdeniz Yağış Rejimi"ne sahiptir (Koçman, 1994,s:56-57 ve Temuçin, 1991,s:168-169'den naklen Güner, 2012,s:32).

Grafik 3: Doğanyol İlçesinde Yağışın Mevsimlere Dağılışı

Doğanyol'da yıl içinde kar yağışlı günler sayısı 10.8'dir (Tablo 8). Karla örtülü günler sayısı ise 36'dır.

Tablo 8: Doğanyol'da Kar Yağışlı Gün Sayısı

Aylar	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Toplam
Kar Yağışlı Gün Sayısı	0.3	1.7	5.1	3.1	0.5	0.1	10.8

Kaynak: Özdemir, 1994, s:63

Araştırma sahasına Aralık, Ocak, Şubat ve Mart aylarında kar yağar. Doğanyol'un yüksek kesimlerinde yoğun kar yağışı görülür. İlçenin doğu ve güney kesimleri ile Ulubaba dağının kuzey yamaçlarında bulunan köy yolları, yoğun kar yağışından dolayı kapanmaktadır. Dolayısıyla, Doğanyol Belediyesiyle koordineli bir şekilde yapılan karla mücadelede Malatya Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı ekipler tarafından yol açma çalışmaları yapılmaktadır (Foto 2).

Foto 2: Büyükşehir Belediyesi ekipleri tarafından kardan dolayı kapanan köy yollarını açma çalışmaları

Son olarak “Thorntwaite yöntemine göre Doğanyol için tesirlilik indisi $I_m = -0.1$ (C1), Sıcaklık tesirlilik indisi $= (B'3)$, nemli iklimler içerisinde yer aldığı ve Pütürge’de olduğu gibi su açığı yaz, su fazlası kış mevsiminde olduğundan nemlilik indisi s_2 ’dir. PE’nin üç yaz ayına nisbet indisi $= 58(b'2)$ ’dir. Buna göre Doğanyol’un iklimi; C1 B'3 s_2 b'2 kurak az nemli, mezotermal, su noksanı yaz mevsiminde olan, deniz tesirine yakın iklimler ortaya çıkmaktadır” (Özdemir, 1994, s:65).

1.3. Hidrografiya Özellikleri

Araştırma alanındaki hidrografik unsurları sürekli akarsular, geçici akarsular ve Karakaya Baraj gölü olarak sıralayabiliriz (Foto 3). Karakaya Baraj gölü, en önemli hidrografik birim olmasına rağmen araştırma sahasının beşeri ve iktisadi faaliyeti üzerinde son derece etkili olduğundan bahsedemeyiz. Konuyu balıkçılık olarak ele aldığımız vakit kafes balıkçılığı yetiştiriciliğinin son derece az olduğunu, sadece tekne

ile ihtiyaca yönelik olup herhangi bir ticari amaç taşımayan olta balıkçılığı yapıldığını dile getirebiliriz. Tarımda sulama konusunda ise Karakaya baraj gölünden yeterince faydalanılmaktadır. Baraj gölüne kıyısı olan yerleşmelerde sulu tarım alanlarıyla birlikte kuru tarım alanları da süratle meyve bahçelerine çevrilmiştir (Harita 29).

Foto 3: Akkent Köyü'nden Karakaya Baraj Gölü

Araştırma alanının en önemli akarsuları; Burç Çayı, Değirmen dere ile araştırma alanının güneyinde yer alan ve çok derin bir vadi içinde taşkın yatağında bükümler çizerek Fırat nehrine kavuşan Gevheruşağı deresidir. Burç çayı örgülü drenaj, Gevheruşağı deresi ise kaba dendritik drenaj ağına sahiptir.

Bol sediment taşıyan Burç çayında, DSİ tarafından 2009 yılında idari imkanlar dahilinde 2200 m. dere ıslah çalışmaları yapılmış ve 120 ha tarım alanı korunmuştur. Burç Çayı'nın kolları Kortessivri, Senolur ve Sisalik dereleri ile Mitikale deresi araştırma alanındaki mevsimlik derelerdir Doğanyol ilçe merkezinden geçen ve DSİ tarafından bir başka çalışma ile taşkın setlerle ıslah edilmiş Mülk deresi de araştırma alanın bir diğer önemli hidrografik unsurudur. Damlı, Gökçe, Koldere ve Doğanyol yelpazelerine ulaşan Kazık dere, Ciconun deresi, Boğarka dere, Kavaklığın deresi, Movcudun deresi, Sinor dere, Yağmurunsazı deresi, Çorak dere, Tahun dere, Ermeni deresi, Boklu dere, Çinli dere inceleme alanının bir diğer geçici ve kuru derelerdir. Akkent'in batısında bulunan Hıdıroğlu deresi, Saman dere, Bike dere, Poyrazlı köyünün kuzeyinde yer alan Bobinin deresi, Yalınca'nın kuzeyinde Fırat'a dökülen

Hopan deresi, Akkent ile Yalınca arasında bulunan Kırmızı dere, Sorkun dere ve Gedik dere, Konurtay'ın güneyinde Salukvurmak deresi kuru ve geçici akarsulardır. Gevheruşağı deresine ağaç dalları şeklinde kavuşması ile kaba dendritik drenaj oluşturan Sal ve Mil dereleri, Maraso deresi, Akpınar, Aktaş, Şeyhmir dereleri ile Büyükçayır deresi, Şevik dere, Kuşbaşı deresi ve Karataş dere araştırma alanının geçici akarsu özelliği gösteren diğer mevsimlik dereleridir.

.Araştırma alanının en önemli hidrografik unsuru Fırat nehri yatağını azami 698 metre seviyelerine kadar dolduran Karakaya Baraj Gölü'dür. Fırat Nehri üzerine, elektrik enerjisi üretimi amacıyla 1976-1987 yıllarında inşa edilen Karakaya Barajı, 817 km²'lik yüzey alanına sahip Atatürk Barajı ve 675 km²'lik göl alanına sahip Keban Barajının ardından 268 km² gölalanı ile Türkiye'nin üçüncü büyük barajıdır. Baraj gölünün seti, Ulubaba Dağı'nın yaklaşık 4 km. doğusunda, Malatya'nın Doğanyol İlçesi ile Diyarbakır'ın Çüngüş İlçesi arasındadır. Baraj, 1.800 MW Kurulu güç ile yıllık 7354 GWh'lik elektrik enerjisi üretmektedir (Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Verileri) (Foto 4). Suriye sınırına kadar uzunluğu 1263 km olan Fırat nehrinin Türkiye topraklarında su toplama havzası, yaklaşık 120,000 km²'dir. Karakaya baraj gölünün suları ile kaplı olan Fırat Nehri'nin 30 km'lik bir bölümü ise araştırma alanımızın sınırları dahilinde kalmaktadır. Baraj gölü, oluşumu ile birlikte ayrı bir ekosistem ve yer şekillenmesi bakımından yerel bir taban düzeyi meydana getirmiştir (Özdemir, Tonbul, 1995, s:147). Göl ekosistemi oluşmuş ve buna bağlı olarak biyolojik aktivite canlanmıştır. (Özdemir, 1994, s:70).

Foto 4: 1.800 MW kurulu güç ile yıllık 7354 GWh'lik elektrik enerjisi üreten Karakaya HES

Araştırma alanında geniş yamaç kaynakları bulunmaktadır. Ulubaba dağının kuzey doğusunda bulunan Yanık tepe (1993 m.) ve Keklice tepesinin (1867 m.) yamaçlarında Çayırbaşı, Çırtın, Konak, Gölboğaz, Hamza, Elmapınar, Başpınar, Sazpınar, Yedigöz ve Tepe pınarları, Suvalak tepesi (1770 m.) yamaçlarında bulunan Savalak, Alaaddin, Karakidiken, Karıpınar, Sazbağı pınarları, Behramlı köyünün hemen kuzeyinde ve Dağbağı sırtındaki Mazı, Deregir, Gözerek ve Don pınarları ve Ulubaba Dağı çevresinde yer alan Cavi pınarları birer yamaç kaynağıdır.

1.4. Toprak Özellikleri

Araştırma alanında iklimatik bakımından toprak sınıfındaki zonal topraklar geniş yer almaktadır. Oluşumları tamamlanmış zonal topraklardan Kireçsiz Kahverengi Orman Toprakları ve Kireçsiz Kahverengi Toprakların yanı sıra Kolüvyal Topraklar da araştırma sahasında yer kaplayan bir diğer toprak tipidir.

Kireçsiz Kahverengi Orman Toprakları Akkent, Yalınca, Behramlı, Poyraz, Gevheruşağı ve Konurtay köyleri ile Doğanyol ilçe merkezinin güneydoğusunda görülmektedir. Bu topraklar kuru ormanların yer aldığı alanlarda ve antropojen steplerin bulunduğu yüksek eğimli ve erozyonun şiddetli olarak görüldüğü sahalarda geniş yer tutmaktadır. Kireçsiz Kahverengi Topraklar, Gümüşsu, Gökçe, Yeşilköy ve Ulutaş köyleri çevresinde, Ulubaba Dağının kuzey yamaçları ile Erkeç Düzü, Yanık tepe, Keklice tepesi ve Kert tepe gibi yükseltinin yoğunluk kazandığı alanlarda geniş bir yer kaplar. Bu toprakların geniş yer bulduğu yüksek kesimlerde yüksek dağ-plato stepleri görülür ve buralar tarımsal faaliyetlere uygun olmayan alanlar olarak nitelendirilir. Kireçsiz Kahverengi Toprakların yayılış alanı gösterdiği alçak seviyedeki sahalarda ise tarımsal faaliyet gerçekleştirilir. Eğimin azaldığı Gümüşsu ve Gökçe köyleri ile Doğanyol ilçe merkezinin çevresini oluşturan bu alanlarda bitkisel üretimler söz konusu olmaktadır. Araştırma sahasında yer alan bir diğer iklimatik topraklar olarak kolüvyal topraklar bulunmaktadır. “Kolüvyal topraklar, dağların eteklerinden ve yamaçlardan gerek yerçekiminin gerekse yüzeysel akıma geçen suların etkisi ile taşınan çakıllı, kumlu malzemeler yamaçların eteklerinde birikir. Dağların etekleri ve yamaçlarındaki köşeli, çakıllı, kumlu depolar kolüvyal depo ve/ veya kolüvyal toprak olarak adlandırılır” (Özgen,2007,s:173). Koldere, Damlı ve Burç köylerinin bulunduğu kolüvyal topraklarda tarımsal faaliyetler olarak meyve yetiştiriciliği ve bahçe tarımı ön plana çıkmaktadır (Harita 6).

Araştırma alanının büyük bir bölümü şiddetli erozyonun etkisindedir. Yamaçlar, platolar ve akarsu vadileri başta olmak üzere çeşitli jeomorfolojik unsurlar şiddetli erozyon alanıdır. Araştırma sahasında zayıf erozyonlu alan 2067 hektar (% 14,2), orta şiddetli erozyona maruz alan 4896 ha. (%33,7), şiddetli erozyona maruz alan 4023 ha. (%27,7), çok şiddetli erozyona maruz alan 3554 hektar (%24,4) olmak üzere toplam erozyona maruz alan 14540 hektardır (Malatya İl Tarım Müdürlüğü verileri).

Ulubaba dağı ve çevresi, Gevheruşağı vadisi, Poyraz, Ulutaş, Konurtay, Yeşilköy, Behramlı köyleri eğimin derecesinin yüksek, şiddetli erozyonun hakim olduğu yerlerdir (Harita 7), (Harita 8), (Foto 5). Eğimin ve yükseltinin azaldığı sahalar ise orta dereceli erozyon sahasıdır. Yalınca, Damlı, Gökçe, Mezra, Gümüşsu ile İlçe merkezinin kuzeyi ve kuzey batısı bu alanın etkisi altındadır. Eğimin giderek azaldığı Karakaya Baraj Gölünün kıyısında yer alan Koldere köyü ve çevresi hafif şiddetli erozyon sahasıdır.

Foto 5: Eğim derecesi yüksek Poyraz ve Ulutaş köyleri

Araştırma sahasının “çeşitli yerlerinde, erozyonun şiddet derecesine bağlı olarak toprak derinliği de farklılaşır. Erozyon şiddetinin arttığı yüksek sahalarda toprak derinliği “sığ ve çok sığ”dır. Yüksek sahalarda, erozyonla sığlaşan toprak örtüsüyle, tarımsal üretim açısından en problemli sahalara oluştururlar. Bitkisel üretim kabiliyeti açısından yetersiz olan bu sahalarda, genellikle mera olarak kullanılmaktadır” (Güner, 2012, s:44).

Araştırma sahasının hafif şiddetli erozyon alanında bahçe tarımının yoğunluk kazandığı zirai faaliyetler Doğanşol’un tarımsal üretimin önemli bölümünü kapsamaktadır. Bilhassa Koldere köyünde tarımsal faaliyetler yoğunluk kazanmakla birlikte nüfus ve yerleşme de aynı oranda artmaktadır.

Harita 6.

DOĞANYOL İLÇESİ VE YAKIN ÇEVRESİNİN TOPRAK HARİTASI

Tarım Reformu Genel Müdürlüğü'nün 1 / 25 000 Ölçekli Ulusal Toprak Veri Tabanı ve Arazi Varlığından Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

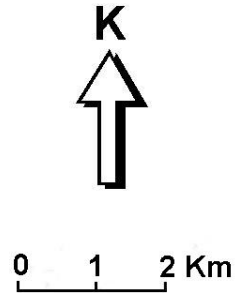
Mustafa Egemen ATABEY

Harita 7.

DOĞANYOL İLÇESİNİN EROZYON HARİTASI

AÇIKLAMALAR

- İLÇE MERKEZİ
- ARAŞTIRMA SAHASI SINIRI
- BARAJ GÖLÜ
- HAFİF ŞİDDETLİ EROZYON ALANI
- ORTA ŞİDDETLİ EROZYON ALANI
- ŞİDDETLİ EROZYON ALANI
- ÇOK ŞİDDETLİ EROZYON ALANI
- YARINTI (GULLY) EROZYONU ALANLARI
- ÇIPLAK KAYALIK ALAN
- HEYELAN ALANLARI

Tarım Reformu Genel Müdürlüğü'nün 1 / 25 000 Ölçekli Ulusal Toprak Veri Tabanı ve Arazi Varlığından Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

MUSTAFA EGEMEN ATABEY-2017

Harita 8.

DOĞANYOL İLÇESİ'NİN EĞİM HARİTASI

AÇIKLAMALAR

 KARAKAYA H.E.S.

 ARAŞTIRMA SAHASI SINIRI

 BARAJ GÖLÜ

EĞİM DERECESİ %

 0-2 DÜZ

 2-6 HAFİF

 6-12 ORTA

 12-20 DİK

 20-30 ÇOK DİK

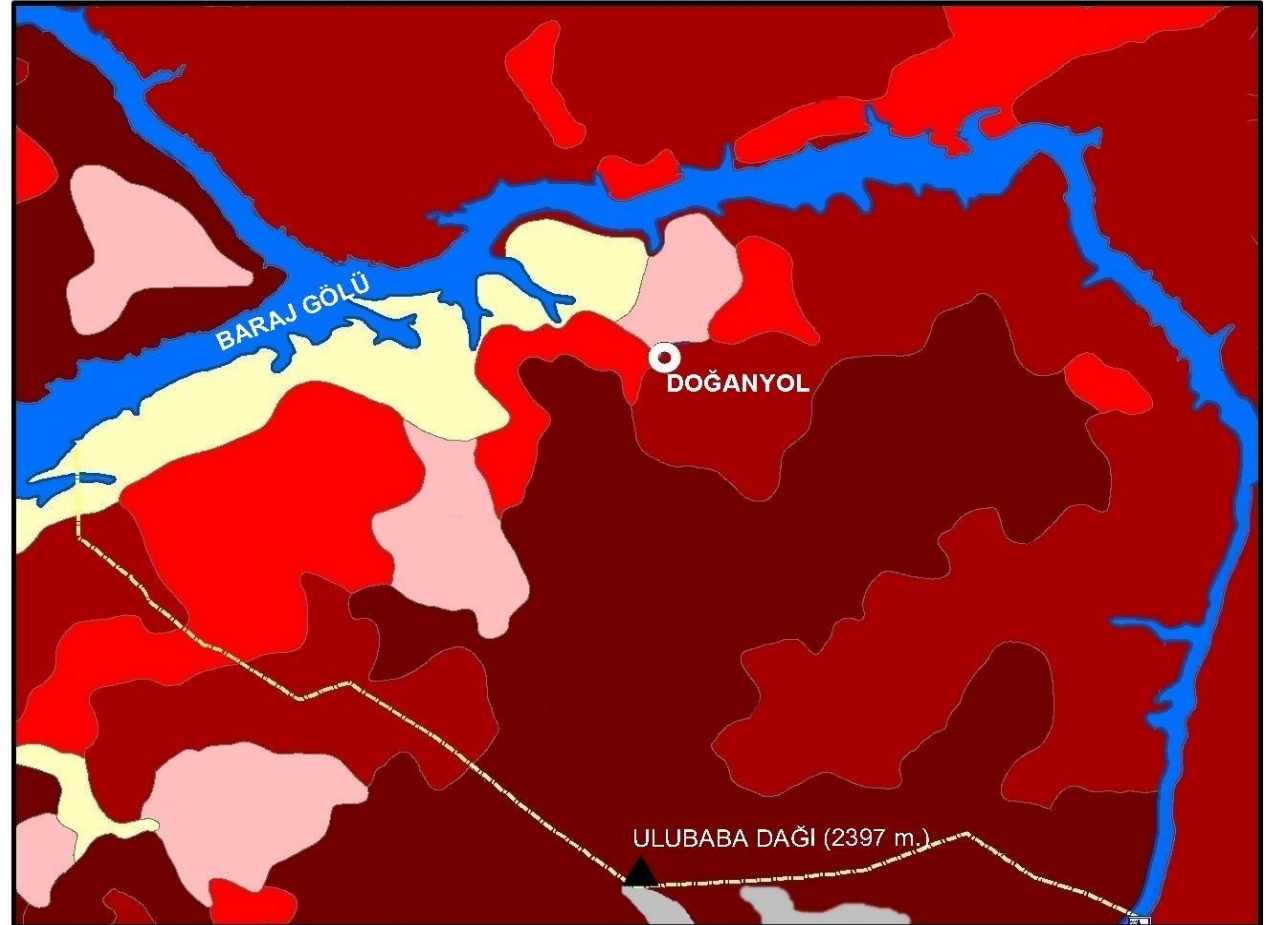
 30+ SARP

 ÇIPLAK KAYALAR

 ZİRVE

0 1 2 Km

Tarım Reformu Genel Müdürlüğü'nün 1 / 25 000 Ölçekli Ulusal Toprak Veri Tabanı ve Arazi Varlığından Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

MUSTAFA EGEMEN ATABEY - 2017

1.5. Bitki Örtüsü

Araştırma sahası orman bakımından genel olarak zengin değildir. Sulak yerlerde kavak, çınar ve söğüt ağaçları yaygınlaşmıştır. Ayrıca kayısı, nar ve dut gibi meyve ağaçların da yoğunluk kazandığı görülmektedir. Meyve ağaçları içerisinde özellikle kayısının büyümesi, çiçeklenmesi ve meyve verecek duruma gelmesinde iklim, su ve toprak gibi çevreyle ilgili şartlar Koldere, Damlı, Burçköy ve civarında son derece uygundur. Böylece kayısı araştırma sahasının en önemli tarım ürünü olarak daima en önde yer alır. Yükseltinin arttığı yerlerde ise kurakçıl otsu bitkilerden oluşan dağ ve plato stepleri ve iğne yapraklı subalpin çayırlar yer almaktadır. Ayrıca meşe gibi ağaçların oluşturduğu kuru ormanlar pek fazla olmazsa da yer yer görülmektedir. Kuru ormanların tahrip edildiği alanlarda ise antropojen stepler geniş yer almaktadır.

Ulubaba dağının kuzey yamaçları yarıntı erozyon alanı olmakla birlikte %30'dan fazla eğim derecesinin olduğu alanlarda bitki örtüsü son derece azdır. Orman tahribinin çok fazla gerçekleştiği Ulubaba dağının kuzeye bakan yamaçlarında antropojen stepler yaygındır. Ayrıca araştırma sahasında, 2012 yılında başlanıp 2016 yılında bitirilen ağaçlandırma projesiyle erozyonla mücadele çalışmaları yapılmıştır (Foto 6).

Foto 6: Araştırma sahasının erozyonla mücadele kapsamında ağaçlandırılması

İKİNCİ BÖLÜM

2. DOĞANYOL İLÇESİ'NİN NÜFUS COĞRAFYASI

2.1. Nüfus Gelişimi

Araştırma sahamızda nüfus gelişimi Cumhuriyet Öncesi ve Cumhuriyet Dönemi olarak iki ayrı dönemde değerlendirilmiştir. Cumhuriyet öncesi dönemlerde nüfus hakkında geniş ve kapsamlı bilgi bulunmamaktadır. Sadece Osmanlı zamanında yapılan tahrir kayıtları ve salnamelerle bir takım bilgiler edinebilmek mümkündür. Araştırma sahasının nüfusu ve nüfus artışı hakkındaki en sağlıklı veriler Cumhuriyet Döneminde yapılan nüfus sayımları sonucunda sağlanabilmektedir.

2.1.1. Cumhuriyet Öncesi

Doğanyol İlçesi'ne ait en eski tarihi belge Osmanlı padişahı Kanuni Sultan Süleyman zamanında hazırlanan Hicri 937 (Miladi 1530) tarihli “387 numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Karaman ve Rum Defteri” dir. Bu defter 1530 tarihinde toplanan vergilerin vilayet, ilçe ve köylerin hisselerine düşen vergi miktarını göstermektedir. Doğanyol'un 1530 tarihli Tahrir Defterindeki kayıta ismi “Keferdiz” olarak geçmektedir. 1530 tarihli tahrir defterindeki bilgilere göre Karye-i Keferdiz yani Keferdiz Köyü'nde 1 İmam, 59 Hane, 9 Mücerred ve 1 Pir-i Fani bulunmaktaydı. (Şen, 2010, s:8) Ortalama olarak hanenin 5 kişi olarak kabulü ağırlık kazanmıştır. Hane sayısı kabul edilen bu bireyi katsayısı ile çarpılarak elde edilen rakama bekâr anlamına gelen mücerredler eklenmektedir (Sakin, 2008, s:135). Bu durumda miladi 1530 tarihinde Keferdiz Köyü'nün nüfusu 306 kişidir. 1530 yılında Doğanyol'un çekirdeğini teşkil eden Keferdiz Köyü, sancak olarak Liva-i Gerger ve Kahta ve Behisni'ye, kaza olarak Kahta Kazasına, nahiye olarak Şiro (Şure) nahiyesine bağlıdır. Miladi 1530 tarihindeki Liva-yı Gerger ve Kahta ve Behisni ise vilayet olarak Vilayet-i Karaman-ı Rum'a bağlı idi. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü envanterine kayıtlı bulunan bir diğer tahrir defteri, Hicri 967/Miladi 1560 tarihinde Osmanlı Padişahı Kanuni Sultan Süleyman tarafından vergi verecek kişileri ve vergi miktarlarını tespit ve tahsili amacıyla hazırlatılan tahrir defteriydi. Tapu Tahrir Defterleri bir devlette yaşayan ve vergi verebilecek kadar geliri ve gayrimenkulleri olan şahısları tespit amacıyla hazırlanmış defterlerdir. Tahrir Defterlerinde belli bir yaşa gelmiş, eli silah tutan ve

vergi mükellefi olanlar da kayıtlara geçirilmiştir. (Sakin, 2008, s:134) Keferdiz köyü hakkında, nüfus olarak 130 neferan, 99 hane, 2 çift, 22 nim çift, 5 ekinlu, 70 bennak ve 31 mücerred bilgisi yer almaktadır. Her hane 5 kişi kabul edilmek suretiyle elde edilen tahmini nüfus, 755 kişidir. İlerleyen dönemlerde salnameler hazırlanmaya devam edilmiştir. Salnamenin kelime manası yıllık demektir. Salnameler vilayetlerin idari yapısı, nüfusu ve o dönem idarecileri hakkında bilgi vermektedir. 1870 tarihli Diyarbekir Salnamesinde, Keferdiz'in bağlı bulunduğu Şiro nahiyesinin de içinde bulunduğu Kâhta Kazası'nın 1870–1871 tarihinde Mâmûretülaziz livasına bağlı olduğu ve Şiro ile beraber Samsad, Kâhta, Kefuzi, Merdisi, Cihanbey, Bebehan, Diricanlı, Mirdanlı ve Zeravgân olmak üzere toplam 10 nahiyesi ve bu nahiyelere bağlı 287 köyü olduğu belirtilir (Şaşmaz'dan 2010, s: 25, Diyarbekir Salnamesi, (287/1870:135-136).

1894-1895 tarihli Ma'mûret'ül-Aziz Salnamesi'nde de Ma'mûret'ül Aziz'e bağlı Pütürge Kazasına ait bilgi kısmında “Maa-mülhakat tulen yüz, arzen elli kilometrelik bir mesahayı ve nefsi İmrün ile Keferdiz, Bibol, Merdis, Tilmo, Taraksu, Sinan namlarında yedi nahiyeyi teşkil eden yüz elli dört karyeyi şamildir” (Işık, 1998, s:368) Günümüz Türkçesiyle Pütürge ilçesi hakkında bilgi verilirken “Kendisine bağlı olan yerler, boyuna yüz, enine elli kilometrelik bir sahayı kaplar. Asıl İmrün ile Keferdiz, Bilbol, Merdis, Tilmo, Taraksu, Sinan isimlerinde yedi nahiyesi ve yüz elli dört köyü vardır (Işık, 1998, s:372).

Cumhuriyet dönemi öncesinde Doğanyol nüfusu hakkındaki ilk bilgilere 16.asırda hazırlanmış olan tahrir defterlerinde bulabiliriz. Fakat Doğanyol ile ilgili daha geniş bilgilere 19. asırda hazırlanmış olan salnamelerde rastlayabiliyoruz. Malatya'ya ait üç tahrir defterinin bulunduğu bilinmektedir. Bunlardan birincisi 1530 yılına, üçüncüsü ise 1560 yılına aittir. İkincisinin tam tarihi bilinmemekle birlikte 1530–1560 yılları arasındaki bir dönemde yazıldığı anlaşılmaktadır (Yinanç, Elibüyük IX:1983).

1894-1895 tarihli Ma'mûret'ül-Aziz Salnamesinde, eskiden Şiro diye bilinen ve Gerger, Şiro adlarıyla iki nahiye olarak Kâhta Kazası'na bağlı bulunmuş olan ve bin üç yüz on senesinde (m.1892-1893) merkezi İmrün Köyü olan yere Pütürge ismi verilerek kaza yapılmıştır. Keferdiz köyü 1892 yılında Kâhta kazasından alınarak Pütürge kazasına nahiye olarak bağlanmıştır. Keferdiz'in nüfusu, 1894 yılında yapılan nüfus sayımında nüfusu 1021'i erkek ve 848'i kadın olmak üzere toplam 1869 kişi olarak tespit edilmiştir (Işık, 1998, s:299), (Tablo 9).

Tablo 9: Miladi 1894-1895 (Hicri 1312) yılında Doğanyol (Keferdiz) Nüfusu

Doğanyol (Keferdiz)	İenal	Toplam		İslam		Ermeni		Protestan		Katolik		Ecnebiye		Aded-i Hane
		E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	
		1869	1021	848	957	773	38	39	-	-	26	26	-	-

1894-1895 yıllarında yapılan nüfus sayımında Keferdiz nahiyesinde Müslümanların yanında gayrimüslimlerin de yaşadığı görülmektedir. 957'si erkek ve 773'ü kadın olmak üzere 1730 İslam nüfusu mevcuttur. Gayrimüslim tebaa ise 64'ü erkek ve 65'i kadın olmak üzere 129 kişiden oluşmaktadır.

Miladi 1895 tarihli (Hicri 1312 tarihli) Ma'müretü'l-aziz Salnamesinde (s: 69-70) Şiro Nahiyesine bağlı Doğanyol ve köylerinin toplam nüfus ve toplam haneleri şu şekildedir:

Tablo 10: H.1312/M.1895 Tarihindeki Pütürge İlçesi'nin Şiro Nahiyesine Bağlı Doğanyol ve Köylerinin Nüfus Miktarları ve Hane Sayıları

Köyler	Nüfus	Hane
Ağvan (Gökçe)	228	57
Bahramlı (Behramlı)	219	47
Begolar (Yörecik)	70	12
Burç (Burçköy)	97	30
Damlı	324	80
Deremerasu (Yeşilköy)	42	12
Gevheruşağı	97	24
Haligiran (Ulutaş)	145	46
Haskento (Konurtay)	149	35
Hüsükan (Akkent)	202	52
Keferdiz (Doğanyol)	1869	551
Mamaş (Koldere)	468	133
Mezraa	370	101
Boyras (Poyraz)	123	26
Tilmo (Yalınca)	222	51
Zeruşağı (Gümüşsu)	222	42

Kaynak: Şen, 2014, s:96-98

1895 yılında Şiro Nahiyesine bağlı eski adı Keferdiz olan Doğanyol ve köylerinde nüfus ve hane sayılarını incelediğimiz zaman en kalabalık nüfusa sahip Keferdiz'den (1869 kişi) sonra sırasıyla eski adı Mamaş olan Koldere (468 kişi), Mezraa (370 kişi), ve Damlı (324 kişi) köyleri gelmektedir. 228 kişinin yaşadığı Ağvan (Gökçe), 222'şer kişinin bulunduğu Tilmo(Yalınca) ve Zeruşağı(Gümüşsu), 219 kişilik nüfusuyla Bahramlı (Behramlı) ise araştırma sahasının bir sonraki nüfusu fazla olan yerleşim birimleridir. En az nüfusa sahip köyler ise Gevheruşağı'na bağlandıktan sonra tekrar köy statüsüne dönen eski adı Deremerasu şimdiki adı Yeşilköy (42 kişi) ile sonradan mahalle statüsüne düşürülerek Burçköy'e bağlanan o dönem 70 kişinin yaşadığı şimdiki adı Yörecik olan Begolar'dır. Hane sayılarında da durum farklı değildir. En fazla hane sayısı 551 ile Keferdiz (Doğanyol), 133 hane sayısı ile Mamaş (Koldere) ve 101 hane sayısı ile Mezraa köyleridir. En az hane sayısı ise 12 ile Deremerasu (Yeşilköy) ve Begolar (Yörecik) köyleridir. 1895 tarihinde de, nüfus miktarı ve hane sayılarının üzerinde doğal çevre şartlarının belirleyici olduğunu görebiliyoruz. Engebenin ve eğimin az, yükseltinin fazla olmadığı yerlerde yerleşme ve nüfus fazla iken eğim ve yükselti derecelerinin arttığı yerlerde ise nüfus yoğunluğu seyrek, hane sayısı ise azdır. Ancak, Burçköy ile günümüzde kendisine bağlı bir mahalle olan Begolar'da (Yörecik Mahallesi) nüfus ve hane sayısının az olmasında doğal çevre şartlarından ziyade beşeri ve iktisadi koşulların etkili olduğunu ifade edebiliriz.

2.1.2. Cumhuriyet Dönemi

Türkiye genelinde olduğu gibi Malatya İline de bakıldığında Cumhuriyet Döneminin ilk nüfus sayımı olan 1927 yılı sayımından günümüzdeki 2015 ADNKS sayım sonuçlarına göre nüfus artış hızında artmalar ve azalmaların yaşandığı görülür (Tablo11), (Grafik 4 ve 5).

Tablo 11: Doğanyol İlçesi'nin Erkek ve Kadın Nüfus Miktarları ve Oranları (1935-2015)

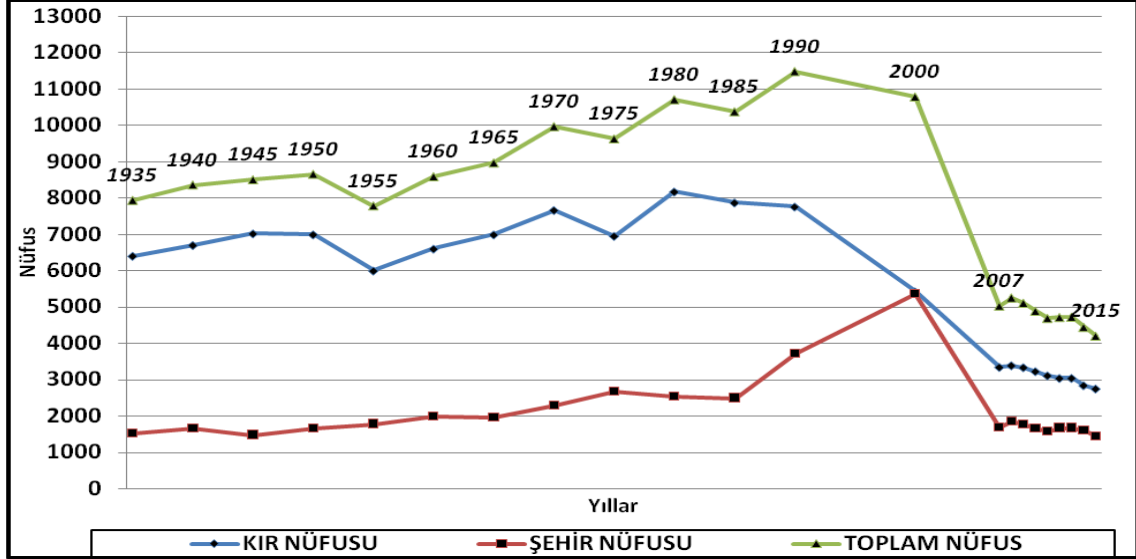
Sayım Yılları	KIR NÜFUSU			ŞEHİR NÜFUSU			TOPLAM NÜFUS				
	E	K	T	E	K	T	E	Toplam Nüfus İçindeki Payı	K	Toplam Nüfus İçindeki Payı	T
1935	2666	3734	6400	639	896	1535	3305	41.7	4630	58.3	7935
1940	2918	3779	6697	710	951	1661	3628	43.4	4730	56.6	8358
1945	3132	3885	7017	655	830	1485	3787	44.5	4715	55.5	8502
1950	3100	3889	6989	746	918	1664	3851	44.5	4802	55.5	8653
1955	2644	3350	5994	815	971	1786	3459	44.5	4321	55.5	7780
1960	2898	3699	6597	962	1027	1989	3860	45	4726	55	8586
1965	3056	3932	6988	929	1047	1976	3985	44.5	4979	55.5	8964
1970	3377	4283	7660	1081	1223	2304	4458	44.7	5506	55.3	9964
1975	3183	3766	6949	1300	1375	2675	4483	46.6	5141	53.4	9624
1980	3853	4316	8169	1268	1268	2536	5121	47.8	5584	52.2	10705
1985	3724	4145	7869	1224	1224	2503	4948	47.7	5424	52.3	10372
1990	3636	4119	7755	1921	1802	3723	5557	46.9	5921	53.1	11478
2000	2719	2699	5418	2803	2557	5360	5522	51.2	5256	48.8	10778
2007	1633	1706	3339	771	916	1687	2404	47.8	2622	52.2	5026
2008	1669	1717	3386	884	981	1865	2553	48.6	2698	51.4	5251
2009	1644	1687	3331	851	923	1774	2495	48.9	2610	51.1	5105
2010	1587	1636	3223	786	877	1663	2373	48.6	2513	51.4	4886
2011	1531	1577	3108	744	834	1578	2275	48.5	2411	51.5	4686
2012	1499	1537	3036	816	861	1677	2315	49.1	2398	50.9	4713
2013	1490	1546	3036	843	841	1684	2333	49.4	2387	50.6	4720
2014	1380	1455	2835	790	815	1605	2169	48,9	2271	51,1	4440
2015	1343	1401	2744	714	738	1452	2056	49	2140	51	4196

Kaynak: TÜİK, Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

Ülkemizde modern manada ilk nüfus sayımı 1927'de yapılmıştır. Bu sayımla beraber ilk kez nüfus hakkında nitelikli veriler elde edilmiştir. Fakat bu nüfus sayımında kırsal yerleşmelere ait nüfus bilgileri paylaşılmamıştır. Bundan dolayı araştırma

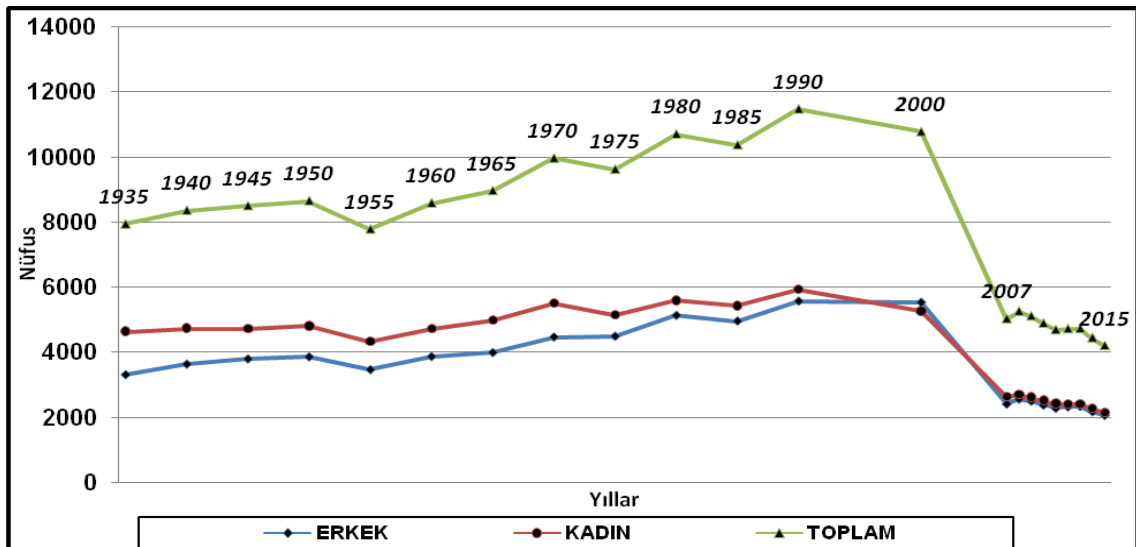
sahamıza ait nüfus verilerini 1935 yılı itibariyle değerlendirebilmemiz mümkün olmuştur. 1935 yılında yapılmış olan nüfus sayımıyla birlikte Doğanyol ve köylerine ait nüfus verileri temin edilebilmektedir.

Grafik 4: Doğanyol İlçesi'nin Kır ve Şehir Nüfusun Seyri (1935-2015)

1935 yılında Doğanyol'un toplam nüfusu 7935'tir. 1935'ten 1950 yılına kadar nüfusun artış seyri devam etmiştir. 1955 yılında nüfusta bir azalma söz konusu olmuştur. 1960 yılından itibaren Doğanyol'da nüfus artmaya başlamıştır. 2000 yılına kadar nüfusta inişli çıkışlı artışların olduğu görülür. Burada nüfus artışını sağlayan en önemli neden olarak doğumları, yani doğal artış gösterebilir (Grafik 5).

Grafik 5: Doğanyol İlçesi'nde Sayım Yıllarına Göre Toplam Nüfusun Seyri

Tablo 12: Doğanyol İlçesinde Nüfusun Oransal Gelişimi (1935-2015)

Yıllar	Nüfus Miktarı (Kişi)	Nüfus Artışı (Kişi)	Dönemler	Nüfus Artış Hızı (%)	Nüfus Artış Oranı(%)	Yıllık Ort. Artış Miktarı	Aritmetik Artış Hızı
1935	7935	...	...	...	...	...	...
1940	8358	423	1935-1940	10.39	5.33	84.6	1.06
1945	8502	144	1940-1945	3.41	1.72	28.8	0.34
1950	8653	151	1945-1950	3.52	1.77	30.2	0.35
1955	7780	-873	1950-1955	-21.26	-10.08	-174.6	-2.01
1960	8586	806	1955-1960	19.71	10.35	161.2	2.07
1965	8964	378	1960-1965	8.61	4.40	75.6	0.88
1970	9964	1000	1965-1970	21.15	11.15	200	2.23
1975	9624	-340	1970-1975	-6.94	-3.41	-68	-0.68
1980	10705	1081	1975-1980	21.29	11.23	216.2	2.25
1985	10372	-333	1980-1985	-6.32	-3.11	-66.6	-0.62
1990	11478	1106	1985-1990	20.26	10.66	221.2	2.13
2000	10778	-700	1990-2000	-12.58	-6.09	-70	-1.22
2007	5026	-5752	2000-2007	-108.98	-53.36	-821.7	-10.67
2008	5251	225	2007-2008	43.79	4.47	225	4.47
2009	5105	-146	2008-2009	-28.19	-2.78	-146	-2.78
2010	4886	-219	2009-2010	-43.84	-4.28	-219	-4.28
2011	4686	-200	2010-2011	-41.79	-4.09	-200	-4.09
2012	4713	27	2011-2012	5.75	0.57	27	0.57
2013	4720	7	2012-2013	1.48	0.15	7	0.15
2014	4440	-280	2013-2014	-61.15	-5.9	-280	-5.9
2015	4196	-244	2014-2015	-56.52	-5.4	-244	-5.4

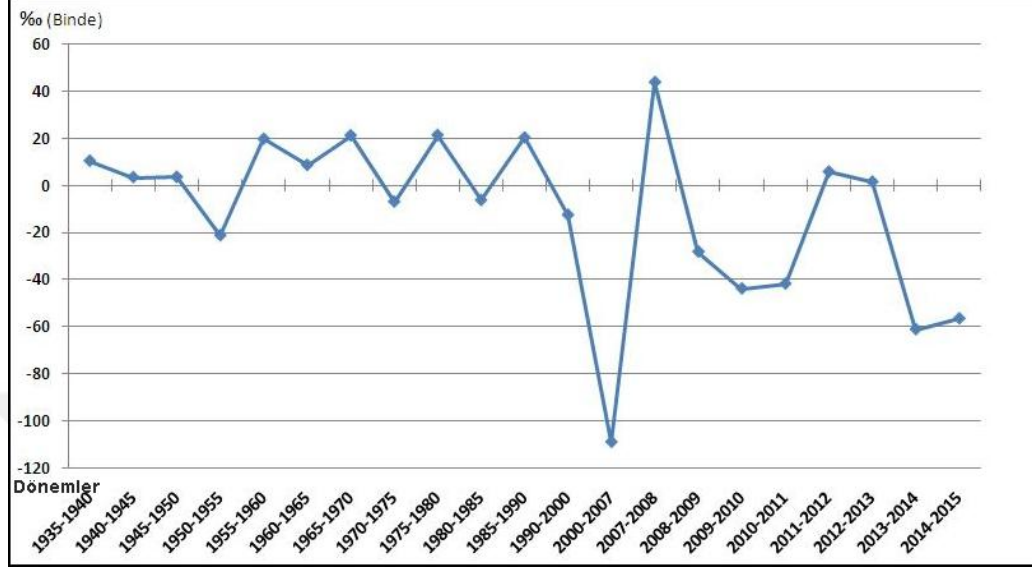
Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri, Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

2007 yılından itibaren nüfus sayımları “de jure” yöntemi olarak bilinen Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) olarak yapılmaya başlanmıştır. 2007 yılında ikamet adresine dayalı olarak yapılan nüfus sayımında araştırma sahasının nüfusu 5026 kişi olarak tespit edilmiştir. Bu nüfus sayısı bize Doğanyol’da yaşayan insan sayısını tam olarak yansıttığını göstermektedir.

TÜİK verilerine göre 2008 yılında ilçe merkezi nüfusu 1865 kişi olmak üzere toplam nüfus 5251 kişidir. 2008 yılından itibaren yapılan nüfus sayımlarında Doğanyol’da nüfusu her yıl giderek azalmıştır. 2009 yılında 5105 kişi, 2010 yılında

2373'ü erkek nüfus ve 2513'ü kadın nüfus olmak üzere toplam 4886 kişi ve 2011 yılında ise 2275'i erkek nüfus ve 2411'i kadın nüfus olmak üzere toplam 4686 kişidir.

Grafik 6: Doğanyol İlçesi'nin Sayım Dönemlerine Göre Nüfus Artış Hızı Değişimi

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri, Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

Genel olarak Doğanyol nüfusunu değerlendirdiğimizde son üç yılda özellikle nüfus hızla erimektedir. 2012 yılında 4713 olan nüfus, 2013'te 4720 kişi, 2014'te 280 kişi azalmak suretiyle 4440 kişiye düşmüştür. 2015 yılında ise nüfus 4196 kişiye kadar gerilemiştir (Tablo 11), (Tablo 12). Doğanyol İlçesi'nin sayım dönemlerine göre nüfus artış hızı değişimi dönemlere göre farklılıklar gösterir. 1935-1940 döneminde toplam nüfus artış hızı %10.39 olarak gerçekleşirken 1950-1955 dönemine kadar ciddi oranda nüfus miktarındaki azalmaya bağlı olarak toplam nüfusta artış hızında bir düşüş söz konusu olmuştur. Nitekim 1950-1955 döneminde nüfus %21.26'lık bir değişimle, nüfus 8653'ten 873'lük bir azalmayla 7780 kişiye gerilemiştir (Tablo 12). 1990-2000 dönemine kadar nüfus artış hızında dalgalanmaların olduğu görülmektedir. Bu durumun en önemli sebebini dışarıya yapılan göçler olarak ifade edebiliriz. Sonraki dönemlerde de farklı artış ve azalışlarla nüfus hızında dalgalı bir seyir devam etmiştir (Grafik 6).

Araştırma sahasının nüfusunda açık bir şekilde kadın nüfus fazlalığı vardır (Tablo 11). Doğanay, bu dengesizliği, ülke içi göçlerle ilgili olduğunu ve buna daha çok erkek işgücü katıldığından göç veren yerlerde kadın nüfus fazlalığı bulunduğundan söz eder (Doğanay, 1994, s:17).

Nüfusun tarihsel gelişimini 3 dönemde ele almak mümkündür. Bunlardan birincisi nüfusun genelde artış gösterdiği 1935-1960 yılları arası dönem, ikinci dönem 1960-1990 dönemi, diğeri ise nüfusun azalışa geçtiği 1990-2015 yılları arası dönemdir.

2.1.2.1. 1935-1960 Dönemi

Ülkemizde yapılan ilk nüfus sayım yılı 1927 yılında yapılmıştır ve 1927 yılına ait araştırma alanımızla ilgili nüfus verileri bulunmamaktadır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında ülkemizin içinde bulunduğu zor koşulların ve yoksulluğun devam etmesi sebebiyle, sosyoekonomik durum ile ilgili verilerin tespiti oldukça güçtür. Bundan dolayı Cumhuriyetin ilk dönemlerine ilişkin çeşitli sosyo-ekonomik verilere ulaşmak oldukça zordur. Araştırma alanının 1935 yılındaki toplam nüfusu 7935'tir. Bu dönemde erkek nüfusu % 41.7, kadın nüfusu %58.3'tür. 1940 yılı genel nüfus sayımlarına göre Doğanyol'un nüfusu ‰ 10.39 artış hızı ile 423 kişi artarak 8358'e ulaşmıştır. Araştırma sahasında 1935-1940 döneminde nüfus 423 kişi artmak suretiyle nüfus artış hızı ‰ 10.39 olarak gerçekleşmiştir. 1935-1940 nüfus sayım döneminde toplam nüfusun artış oranı ise % 5.33'tür. 1945 yılında ise araştırma sahasının bir önceki nüfus sayımına göre aradan geçen 5 yıllık süre sonunda 144 kişilik bir artışla 8502'ye yükselmiştir. 1940-1945 sayım döneminde nüfus artışı oranı %1.72 iken nüfus artış hızı ‰ 3.41 olmuştur. İkinci Dünya Savaşı nedeniyle seferberlik ilanı ile birlikte orduya asker alımının gerçekleşmesinden dolayı erkek nüfusta bir azalış daha çok ilçe merkezi erkek nüfusunda ortaya çıkmıştır. 1945-1950 arası nüfus sayım döneminde nüfus artış oranı % 1.77 iken 1945 yılında nüfus 151 kişilik bir artışla 1950 yılında 8653'e yükselmiştir. 1955 yılında nüfusun 873 kişilik bir azalışla 7780'e düştüğü ve nüfus artış oranı %-10.08 olmuştur. 1950 genel nüfus sayım verilerine göre Doğanyol'a bağlı 21 köyden Bekiran, Karahüseyin, Körhane, Uzunhüseyin, ve Zahmana köylerinin 1955 yılında Pütürge'ye bağlanmasıyla birlikte Doğanyol bucağına bağlı köy sayısı 16'ya düşmüştür. Dolayısıyla 873 kişilik bir azalış söz konusu olmuştur.

2.1.2.2. 1960-1990 Dönemi

1960'da Doğanşol'un nüfusu 3860'ı erkek 4726'sı kadın olmak üzere 8586 kişidir. Kadın ve erkek nüfus arasındaki farkın en büyük nedeni yöredeki işsizlikten kaynaklanmaktadır. Erkek nüfusun çalışmak üzere İstanbul'a göç etmesi erkek nüfus miktarının azalmasına sebep olmuştur. 1960-1965 nüfus sayım yılında toplam nüfus artış oranı % 4.40 iken nüfus artış hızı ‰ 8.61 olarak gerçekleşmiştir. 1965 yılında Doğanşol'un toplam nüfusu 8964'tür ve bu nüfusun % 44.5'lik oranını erkek nüfusu oluştururken 55.5'lik kısmını ise kadın nüfus meydana getirmiştir. Yıllık ortalama artış miktarı 200 olan 1965-1970 sayım dönemine ait nüfus artış oranı % 11.15'tir. 1970 yılında 9964'lük toplam nüfusun 4458'ini erkek nüfus, 5506 kişilik nüfusu ise kadın nüfus oluşturmuştur. 1975 yılında nüfus 9624 kişidir. 1975 yılında kadın nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %53.4, erkek nüfusun oranı ise % 46.6'dır. 1970-1975 yılları arasında nüfus artış hızı ‰ -6.94 ve nüfus artış oranı % -3.41'dir. 1980 sayım yılında nüfus 1081 kişi artarak 10705'e yükselmiştir. Bu nüfusun 5121'ini erkek nüfus, 5584'ünü ise kadın nüfus teşkil etmiştir. 1975-1980 sayım döneminde nüfus artış oranı % 11.23, nüfus artış hızı ise ‰ 21.29 olarak tespit edilmiştir. 1980-1985 yılları arasında nüfus artış oranı %-3.11, nüfus artış hızı ise ‰ -6.32'dir. Bu dönemde nüfus artış miktarı -333 kişi olarak gerçekleşmiştir. 1985-1990 sayım döneminde nüfus artış oranı % 10.66 iken nüfus artış hızı ‰ 20.26 olarak hesaplanmıştır. Nüfus artış ve azalış oranlarında inişli ve çıkışlı bir tablonun ortaya çıkması, araştırma alanında yapılan mülakatlarda mahalli idareler seçimleri sebebi ile yörede suni bir nüfus artışının meydana gelmiş olması şeklinde açıklanabilir.

2.1.2.3. 1990-2015 Dönemi

1990 yılında ilçe statüsüne kavuşan Doğanşol'un 1990 yılındaki toplam nüfusu 11478 kişidir. 2000 yılında ise Doğanşol'un toplam nüfusu 10778'dir ve erkek nüfusun toplam nüfus içindeki oranı % 51.2, kadın nüfusun oranı ise % 48.8'dir. 1990-2000 sayım döneminde nüfus artış hızı ‰-6.09 olarak ortaya çıkmıştır. Bu dönemde Doğanşol'da, Türkiye genelinde ‰18.28 ve Malatya ilinde ‰19.55 yıllık nüfus artış hızının altında bir nüfus artış hızı söz konusudur. Bu azalışın sebebi, araştırma alanından ekonomik nedenlerle büyük şehirlere yapılan göçlerdir. 2000-2007 yılları arasında nüfus artış oranı % -53.36, nüfus artış hızı ise ‰ -108.98 şeklinde meydana gelmiştir. 2007 yılında nüfus miktarı 5026 iken bir önceki nüfus sayımın yapıldığı 2000

yılındaki 10778’lik nüfusa göre 5752 kişi azalmıştır. Bunun nedeni De Jure yöntemi olarak bilinen Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) ile ikamet adresine dayalı olarak yapılan nüfus sayımıdır ve ortaya çıkan 5026 kişilik nüfus Doğanyol ilçesinde yaşayan kişi miktarını tam olarak yansıtmıştır. 2007-2015 yılları arasında ise %-16.51’lik bir artış oranıyla toplam nüfus 5026’dan 4196’ya gerilemiştir.

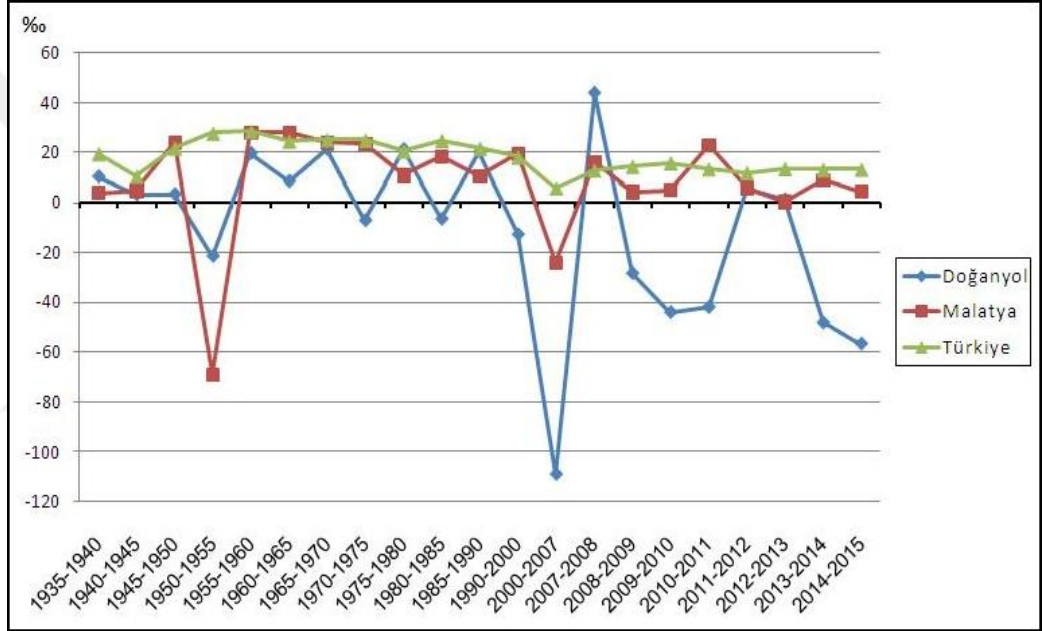
Tablo 13: *Doğanyol İlçesinin, Malatya İli Nüfusunun ve Türkiye Nüfusunun Nüfus Artış Hızları ve Nüfus Artış Oranları (1935-2015)*

Dönemler	Doğanyol		Malatya		Türkiye	
	Nüfus Artış Hızı (%)	Nüfus Artış Oranı (%)	Nüfus Artış Hızı (%)	Nüfus Artış Oranı (%)	Nüfus Artış Hızı (%)	Nüfus Artış Oranı (%)
1935-1940	10.39	5.33	4.01	2.03	19.59	10.29
1940-1945	3.41	1.72	4.81	2.43	10.59	5.44
1945-1950	3.52	1.77	24.10	12.81	21.73	11.48
1950-1955	-21.26	-10.08	-68.78	-29.10	27.75	14.88
1955-1960	19.71	10.35	27.90	14.97	28.53	15.33
1960-1965	8.61	4.40	27.65	14.83	24.63	13.10
1965-1970	21.15	11.15	24.25	12.89	25.19	13.42
1970-1975	-6.94	-3.41	23.45	12.44	25.01	13.32
1975-1980	21.29	11.23	10.98	5.65	20.65	10.88
1980-1985	-6.32	-3.11	18.50	9.69	24.88	13.25
1985-1990	20.26	10.66	10.60	5.44	21.71	11.46
1990-2000	-12.58	-6.09	19.55	21.59	18.28	20.06
2000-2007	-108.98	-53.36	-23.92	-15.42	5.75	4.10
2007-2008	43.79	4.47	16.11	1.62	13.10	1.32
2008-2009	-28.19	-2.78	4.21	0.42	14.50	1.46
2009-2010	-43.84	-4.28	5.09	0.51	15.88	1.60
2010-2011	-41.79	-4.09	23.07	2.33	13.49	1.36
2011-2012	5.75	0.57	5.84	0.58	12.01	1.21
2012-2013	1.48	0.15	0.23	0.02	13.66	1.38
2013-2014	-48.04	-5.93	9.14	0.92	13.31	1.34
2014-2015	-56.52	-5.49	4.35	0.43	13.36	1.34

Türkiye’nin 1927 yılından 2013 yılına kadar nüfus artış oranları farklı dönemlerde değişime uğramasına rağmen sürekli artış kaydetmiştir. Son yıllarında ise nüfus artış oranı % 1.34’te seyretmiştir (Tablo 13).

Malatya nüfusunda ise 1927 yılından bu yana dalgalı bir durum olmasına rağmen nüfus artış oranları her ne kadar eksi değerleri görmemişse de 2011 yılından beri % 1'lerin altında izlemiştir. Ancak Doğanyol İlçesi'nin nüfus artış oranlarında düzenli bir artıştan bahsetmek mümkün değildir. Türkiye'nin ve Malatya İlinin son 10 yılında nüfus artmasına rağmen nüfus artış oranı düşmüştür. Doğanyol İlçesi'nde ise 2000 yılından sonra düşüşler gerçekleşmiş, nüfus artış oranı eksi değerlere ulaşmıştır (Tablo 13), (Grafik 7).

Grafik 7: Doğanyol İlçesinin, Malatya İli Nüfusunun ve Türkiye Nüfusunun Nüfus Artış Hızları

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri

Türkiye'nin genel nüfusu 1935 yılı nüfus sayımlarına göre 16 milyon 158 bin 18 kişidir. Yine aynı yıl Malatya'nın nüfusu 410 bin 162 kişi ve Doğanyol'un toplam nüfusu ise 7935 kişi çıkmıştır. Doğanyol nüfusunun Malatya nüfusuna oranı 1.935, Türkiye nüfusuna oranı ise 0.049'dur. 2015 yılında ise Ülkemizin nüfusu 78 milyon 741 bin 53 kişi, Malatya İlinin nüfusu 772 bin 904 kişi ve Doğanyol İlçesi'nin nüfusu 4196 kişidir. Doğanyol İlçesi nüfusunun Malatya nüfusuna oranı 0.542 iken Türkiye nüfusuna oranı 0.005 olmuştur. Aradan geçen 80 yıllık süreçte Türkiye nüfusu ve Malatya nüfus miktarı artış gösterirken Doğanyol'un nüfusu ise dışarıya yapılan göçlerden dolayı hızla azalmıştır (Tablo 14).

Tablo 14: Doğanyol İlçesi Nüfusunun Malatya ve Türkiye Nüfusuna Oranı (1935-2015)

Yıllar	Türkiye	Malatya	Doğanyol	Malatya Nüfusuna Oranı	Türkiye Nüfusuna Oranı
1935	16.158.018	410.162	7.935	1.935	0.049
1940	17.820.950	418.473	8.358	1.997	0.047
1945	18.790.174	428.660	8.502	1.983	0.045
1950	20.947.188	483.568	8.653	1.789	0.041
1955	24.064.763	342.835	7.780	2.269	0.032
1960	27.754.820	394.172	8.586	2.178	0.030
1965	31.391.421	452.624	8.964	1.980	0.028
1970	35.605.176	510.979	9.964	1.949	0.027
1975	40.347.719	574.558	9.624	1.675	0.024
1980	44.736.957	606.996	10.705	1.763	0.024
1985	50.664.458	665.809	10.372	1.558	0.020
1990	56.473.035	702.055	11.478	1.635	0.020
2000	67.803.927	853.658	10.778	1.263	0.016
2007	70.586.256	722.065	5.026	0.696	0.007
2008	71.517.100	733.789	5.251	0.716	0.007
2009	72.561.312	736.884	5.105	0.693	0.007
2010	73.722.988	740.643	4.886	0.660	0.006
2011	74.724.269	757.930	4.686	0.618	0.006
2012	75.627.384	762.366	4713	0.618	0.006
2013	76.667.864	762.538	4720	0.618	0.006
2014	77.695.904	769.544	4440	0.576	0.005
2015	78.741.053	772.904	4196	0.542	0.005

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri

2.2. Doğanyol İlçesinde Şehirsel ve Kırsal Nüfus Özellikleri

1935-1940 sayım döneminde kır nüfusunun nüfus artış oranı % 4.64 iken nüfus artış hızı % 9.07'dir. Aynı sayım döneminde şehir nüfusunun nüfus artış oranı % 8.21, nüfus artış hızı % 15.78'dir. 1935 yılında şehir nüfusu 1535 iken kır nüfusu 6400 kişidir. 1940 yılında ise şehir nüfusu 126 kişilik bir artışla 1661 kişi olurken kır nüfusu 297 kişilik bir artışla 6697'ye yükselmiştir.

1940-1945 yılları arasında kır nüfusunun nüfus artış oranı % 4.78, nüfus artış hızı % 9.34 iken şehir nüfusunun nüfus artış oranı % -10.6, nüfus artış hızı % -22.4'tür. Bu sayım döneminde şehir nüfusunda azalışın sebebi II. Dünya Savaşının ülkemiz üzerindeki olumsuz etkisidir. 1945-1950 sayım dönemlerinde kır nüfusu nüfus artış

oranı %-0.39, nüfus artış hızı %-0.80'dir. Şehir nüfusunda artış oranı % 12.05 artış hızı ise % 22.76'dır. Bu döneme ait kır nüfusunda -28 kişilik bir nüfus azalışı söz konusu olurken şehir nüfusunda 179 kişilik bir artış gerçekleşmiştir. 1950-1955 yılları arasında kır nüfusu artış oranı % -14.23, artış hızı % -30.72 iken şehir nüfusu artış oranı % 7.33, nüfus artış hızı ise %14.15'tir. Kır nüfusunda ekonomik nedenlerden dolayı dışarıya yapılan göçlerden dolayı 995 kişilik bir azalış meydana gelmiştir (Tablo 15).

Tablo 15: Doğanyol İlçesi Kır Nüfusu ve Şehir Nüfusunun Büyüme Oranları (1935-2015)

SAYIM DÖNEMLERİ	KIR NÜFUSU		ŞEHİR NÜFUSU		TOPLAM NÜFUS	
	Nüfus Artışı (Kişi)	Nüfus Artış Oranı (%)	Nüfus Artışı (Kişi)	Nüfus Artış Oranı (%)	Nüfus Artışı (Kişi)	Nüfus Artış Oranı (%)
1935-1940	297	4.64	126	8.21	423	5.33
1940-1945	320	4.78	-176	-10.6	144	1.72
1945-1950	-28	-0.39	179	12.05	151	1.77
1950-1955	-995	-14.23	122	7.33	-873	-10.08
1955-1960	603	10.06	203	11.37	806	10.35
1960-1965	391	5.93	-13	-0.65	378	4.40
1965-1970	672	9.62	328	16.6	1000	11.15
1970-1975	-711	-9.28	371	16.10	-340	-3.41
1975-1980	1220	17.56	-139	-5.2	1081	11.23
1980-1985	-300	-3.67	-33	-1.30	-333	-3.11
1985-1990	-114	-1.45	1220	48.74	1106	10.66
1990-2000	-2337	-30.14	1637	43.97	-700	-6.09
2000-2007	-2079	-38.37	-3673	-68.53	-5752	-53.36
2007-2008	47	1.41	178	10.55	225	4.47
2008-2009	-55	-1.62	-91	-4.88	-146	-2.78
2009-2010	-108	-3.24	-111	-6.26	-219	-4.28
2010-2011	-115	-3.57	-85	-5.11	-200	-4.09
2011-2012	-72	-2.32	99	6.27	27	0.57
2012-2013	0	0	7	0.42	7	0.15
2013-2014	-201	-6.6	-79	-4.6	-280	-5.9
2014-2015	-91	-3.2	-153	-9.5	-244	-5.4

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri, Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

1960 yılında kırsal nüfus 6597 kişidir. 1955 yılına göre nüfus 603 kişi artmıştır. Nüfus artış oranı %10.06, nüfus artış hızı ise %19.17'dir. Bir önceki döneme göre nüfus artış oranı ve artış hızında yükseliş görülmektedir. Aynı sayım dönemine ait şehir nüfusu artış oranı %11.37, nüfus artış hızı ise %21.53'tür.

1965 yıllarında kır nüfusu 6988'dir. 1960 yılına göre 391 kişi artmıştır. 1960-1965 yılları arasında kır nüfusu artış oranı % 5.93, artış hızı % 11.52'dir. Şehir nüfusu ise bir önceki döneme göre 13 kişi eksilmiştir. Şehir nüfusu artış oranı %-0.65, nüfus artış hızı %-1.31 yönünde gerçekleşmiştir. 1970 yıllarında kırsal nüfus 7660 kişi, kasaba nüfusu ise 2304'tür. 1965 yılına göre kır nüfusunda 672 kişi, kasaba nüfusunda ise 328 kişi artmıştır. 1965-1970 sayım yılları arasında kır nüfusu %9.62 oranında bir artış göstermiştir. Şehir nüfusu ise % 16.6 oranında bir artış kaydetmiştir. Doğal nüfus artışı (doğum ve ölüm) ile gerçekleşen bir nüfus artışının söz konusu olduğu bu dönemlerden sonra 1970-1975 sayım dönemlerinde kır nüfusunda bir azalmanın ortaya çıktığını görüyoruz. Bu dönemde % -9.28 oranında bir nüfus azalışı ve % -19.48'lik nüfus artış hızı ile kır nüfusunda bir azalma ortaya çıkmıştır. Buna karşılık olarak şehir nüfusunda ise % 16.10 oranında bir nüfus artışı ve % 29.86'lık bir nüfus artış hızı gerçekleşmiştir. Bu dönemde kırsal kesimden Doğanyol kasabasına yönelik bir göçün olduğunu ifade edebiliriz.

1980 yıllarında kırsal nüfus 3853'ü erkek 4316'sı kadın olmak üzere 8169 kişidir. Bu yıllarda şehir nüfusu ise 2536'dır. Kırsal nüfus, 1975 yılına göre 1220 kişi artmıştır. Buna mukabil şehir nüfusunda 139 kişilik bir azalma söz konusudur. 1975-1980 yılları arasında kır nüfusunda % 17.56 oranında bir nüfus artışı ve % 32.35'lik bir nüfus artış hızı meydana gelmiştir. Kır nüfusundaki artışın en büyük nedeninin doğumlar olduğunu yani doğal artışın söz konusu olduğu belirtebiliriz. Şehir nüfusunda ise nüfus artış oranı % -5.2 şeklinde gerçekleşirken, nüfus artış hızı %-10.67 şeklinde bir düşüş olmuştur (Tablo 15), (Tablo 16).

1980-1985 yılları arasında ilçe genelinde kır nüfusu nüfus artış oranı %-3.67 iken şehir nüfusu artış oranı % -1.30'larda seyretmektedir. 1985-1990 yılları arasında kır nüfusu nüfus artış oranı %-1.45, şehir nüfusu artış oranı %48.74'tür. "1984'den sonra petrol dış alım fiyatlarının düşmesiyle gerek sanayi kollarında, gerekse ulaşım, konut ve kentsel hizmetlerde kısmen de olsa yeniden bir canlılık dönemine girilmiştir. Buna karşın, tarım ürünleriyle ilgili ekonomik politikaların umulan iyileşmeyi sağlayamaması, kırlardan kentlere göçü yeniden hızlandırmıştır" (Sevgi, 1988, s: 16).

Tablo 16: Doğanyol İlçesinde Sayım Dönemleri Arasındaki Yıllık Nüfus Artış Hızları (1935-2015)

SAYIM	KIR NÜFUSU	ŞEHİR NÜFUSU	TOPLAM NÜFUS
1935-1940	9.07	15.78	10.39
1940-1945	9.34	-22.40	3.41
1945-1950	-0.80	22.76	3.52
1950-1955	-30.72	14.15	-21.26
1955-1960	19.17	21.53	19.71
1960-1965	11.52	-1.31	8.61
1965-1970	18.36	30.71	21.15
1970-1975	-19.48	29.86	-6.94
1975-1980	32.35	-10.67	21.29
1980-1985	-7.48	-2.62	-6.32
1985-1990	-2.92	79.40	20.26
1990-2000	-35.86	36.44	-12.58
2000-2007	-69.15	-165.14	-108.98
2007-2008	13.98	100.31	43.79
2008-2009	-16.38	-50.02	-28.19
2009-2010	-32.96	-64.61	-43.84
2010-2011	-36.33	-52.46	-41.79
2011-2012	-23.44	60.85	5.75
2012-2013	0	4.2	1.48
2013-2014	-68,49	-48,04	-61,15
2014-2015	-32,62	-100,18	-56,52

Kaynak:TÜİK Nüfus İstatistikleri,Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

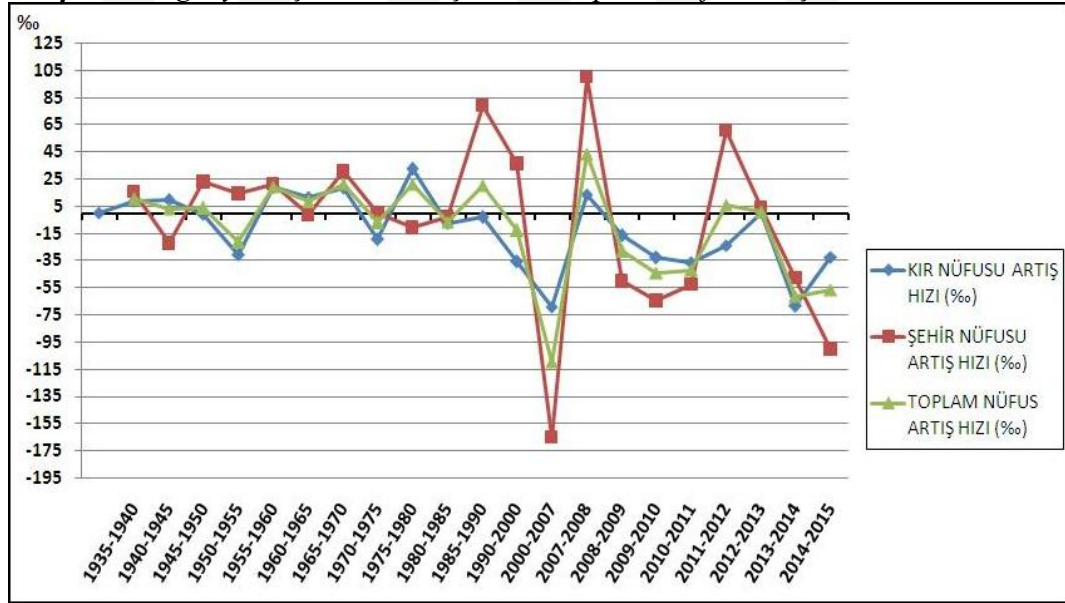
1990-2000 yıllarını kapsayan dönemde kır nüfusu nüfus artış oranı %-30.14 gibi çok yüksek bir oranda azalma göstererek 7755'ten 5418' düşmüştür. Kır nüfusunun 2337 kişi azalmasının en büyük nedeni ekonomik nedenlerden dolayı kırdan kente göçün gerçekleşmesinden kaynaklanmaktadır.

2000-2007 döneminde ise kır nüfusu artış oranı % -38.37, şehir nüfusu yıllık ortalaması ise % -68.53 gibi tüm sayım dönemleri içerisindeki en yüksek azalış oranıyla 5360'tan 1687 kişiye gerilemiştir.

“Bu dönemdeki nüfus azalışında ilçenin göç vermesinin etkili olduğu söylenebilir. Ancak bu kadar yüksek bir azalışı sadece göçle izah etmek yanlış olur. 2000-2010 döneminde nüfusun azalmasında etkili olan en önemli faktörlerin başında sayım yöntemindeki değişiklik gelmektedir. Nitekim Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarıyla nüfusun ikamet yerinde sayılması, ülke genelinde olduğu gibi ilçe nüfusunda da daha gerçekçi sonuçlar elde edilmesini sağlamıştır. Bu yöntemle özellikle belediyelerin genel bütçeden daha fazla pay alma ve bazı köylerin belde statüsü kazanma isteği gibi nedenlerle nüfuslarını çok gösterme isteklerinin büyük ölçüde önüne geçilmiştir (Çelikoğlu, 2011, s:146)”.

2007-2015 yılları arasında kır nüfusu nüfus artış oranı % -17,82, şehir nüfusu artış oranı % -13,93 şeklinde gerçekleşmiştir (Tablo 15 ve 16), (Grafik 8).

Grafik 8: Doğanyol İlçesinin Kır, Şehir ve Toplam Nüfus Artış Hızı

Tablo 17: Doğanyol İlçesindeki Köylerin 1935-2015 Yılları Arası Nüfus Miktarları

YILLAR		1935			1940			1945			1950	1955			1960			1965			1970		
KÖYLER		E	K	T	E	K	T	E	K	T	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
1	Akkent	70	125	195	70	105	175	82	123	205	217	182	226	408	114	170	284	117	184	301	118	167	285
2	Behramlı	75	131	206	96	143	239	92	149	241	240	96	175	271	111	174	285	125	272	397	105	149	254
3	Burç	82	107	189	91	117	208	94	114	208	242	92	91	183	130	138	268	140	168	308	136	151	287
4	Damlı	119	196	315	134	215	349	158	214	372	356	210	261	471	179	229	408	173	253	426	163	220	383
5	Gevheruşağı	121	182	303	188	242	430	206	275	481	497	227	306	533	261	340	601	278	318	596	288	327	615
6	Gökçe	258	351	609	265	349	614	341	406	747	806	366	431	797	429	498	927	489	515	1004	921	999	1920
7	Gümüşsu	137	200	337	174	198	372	183	212	395	385	213	255	468	240	289	529	231	282	513	183	277	460
8	Koldere	231	260	491	222	244	466	241	251	492	495	247	272	519	282	318	600	317	360	677	306	371	677
9	Konurtay	145	149	294	144	145	289	145	142	287	353	182	226	408	207	257	464	227	284	511	241	311	552
10	Mezraa	124	209	333	118	197	315	128	184	312	312	138	200	338	156	205	361	111	170	281	106	138	244
11	Poyraz	43	62	105	71	112	183	70	114	184	184	92	110	202	97	119	216	102	121	223	78	121	199
12	Ulutaş	123	190	313	148	186	329	132	173	305	298	149	196	345	152	225	377	177	221	398	154	223	377
13	Yalınca	87	128	215	83	119	202	82	125	207	230	103	144	247	118	156	274	108	134	242	73	107	180
14	Yeşilköy *	38	73	111	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM		1653	2363	4016	1804	2372	4176	1954	2482	4436	4615	2297	2893	5190	2476	3118	5594	2595	3282	5877	2872	3561	6433

* 1935 yılında köy statüsünde olan Yeşilköy, sonraki yıllarda Gevheruşağı'na bağlanmıştır. Doğanyol'un 1990 yılında ilçe statüsüne kavuşmasından sonra Yeşilköy tekrar köy statüsüne kavuşmuştur.

YILLAR		1975			1980			1985			1990			2000			2007		
KÖYLER		E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
1	Akkent	111	142	253	105	147	252	87	94	181	95	109	204	27	33	60	24	30	54
2	Behramlı	115	141	256	94	117	211	76	106	182	66	89	155	18	33	51	11	17	28
3	Burç	147	156	303	150	158	308	181	177	358	179	188	367	148	156	304	146	142	288
4	Damlı	194	246	440	195	230	425	261	274	535	247	267	514	224	224	448	208	218	426
5	Gevheruşağı	264	333	597	288	332	620	266	338	604	137	189	326	80	99	179	81	86	167
6	Gökçe	685	642	1327	1105	1097	2202	748	765	1513	1032	1054	2086	1214	1107	2321	470	509	979
7	Gümüşsu	169	213	382	246	266	512	275	292	567	220	257	477	244	238	482	139	133	272
8	Koldere	280	323	603	282	293	575	363	358	721	339	325	664	418	411	829	303	318	621
9	Konurtay	255	332	587	319	372	691	367	395	762	238	303	541	154	176	330	140	142	282
10	Mezraa	115	121	236	115	116	231	99	101	200	85	88	173	46	52	98	31	34	65
11	Poyraz	80	112	192	80	103	183	92	92	184	68	75	143	29	33	62	8	8	16
12	Ulutaş	144	187	331	148	180	328	159	188	347	118	158	276	42	44	86	17	15	32
13	Yalınca	108	133	241	69	91	160	61	71	132	45	69	114	31	41	72	21	21	42
14	Yeşilköy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	66	86	152	44	52	96	34	33	67
TOPLAM		2667	3081	5748	3196	3502	6698	3035	3251	6286	2869	3171	6040	2719	2699	5418	1633	1706	3339

YILLAR		2008			2009			2010			2011			2012			2013		
KÖYLER		E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
1	Akkent	18	29	47	22	28	50	21	29	50	25	31	56	26	33	59	22	28	50
2	Behramlı	13	18	31	16	21	37	17	21	38	17	20	37	16	21	37	17	23	40
3	Burç	153	138	291	169	148	317	165	148	313	157	148	305	150	145	295	156	144	300
4	Damlı	200	211	411	203	206	409	180	200	380	175	187	362	176	191	367	175	190	365
5	Gevheruşağı	88	84	172	84	75	159	80	68	148	75	55	130	68	62	130	71	61	132
6	Gökçe	469	484	953	461	463	924	442	437	879	441	450	891	430	426	856	434	466	900
7	Gümüşsu	144	151	295	139	149	288	144	157	301	140	147	287	141	139	280	129	132	261
8	Koldere	318	330	648	301	334	635	296	332	628	292	312	604	279	296	575	281	290	571
9	Konurtay	150	156	306	150	159	309	141	141	282	118	134	252	121	130	251	119	125	244
10	Mezraa	29	32	61	28	33	61	26	33	59	24	30	54	28	37	65	25	33	58
11	Poyraz	7	9	16	6	7	13	9	9	18	7	9	16	8	9	17	8	9	17
12	Ulutaş	17	15	32	14	12	26	11	12	23	13	13	26	13	11	24	11	9	20
13	Yalınca	22	20	42	19	19	38	23	17	40	17	11	28	16	12	28	19	14	33
14	Yeşilköy	41	40	81	32	33	65	32	32	64	30	30	60	27	25	52	24	21	45
TOPLAM		1628	1677	3305	1612	1654	3266	1555	1604	3159	1501	1547	3048	1499	1537	3036	1491	1545	3036

Kaynak: TÜİK, Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

YILLAR		2014			2015		
KÖYLER		E	K	T	E	K	T
1	Akkent	23	35	58	22	31	53
2	Behramlı	21	28	49	18	22	40
3	Burçköy	152	143	295	150	136	286
4	Damlı	165	186	351	160	181	341
5	Gevheruşağı	65	48	113	64	50	114
6	Gökçe	384	411	795	400	403	803
7	Gümüşsu	121	121	242	110	108	218
8	Koldere	268	282	550	249	278	527
9	Konurtay	110	123	233	105	119	224
10	Mezra	21	31	52	19	29	48
11	Poyraz	7	8	15	7	8	15
12	Ulutaş	9	8	17	9	8	17
13	Yalınca	18	14	32	17	12	29
14	Yeşilköy	16	17	33	13	16	29
TOPLAM		1380	1455	2835	1343	1401	2744

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri, Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

2.3. Ortalama Hane Büyüklüğü

Aralarında akrabalık bağı bulunsun veya bulunmasın, aynı evde ya da evin bir bölümünde yaşayan, aynı kazandan yemek yiyen, gelir ve giderini ayırmayan, o evin hizmet ve yönetimine katılan bir veya birkaç kişinin oluşturduğu topluluğa hanehalkı denilmektedir. Genellikle ülkemizde bir hanehalkı içerisindeki kişiler aile bağı ile kenetlenmiş durumdadır. Türkiye’de ortalama olarak bir hanehalkı büyüklüğü 4-5 kişiden oluşmaktadır (Özçağlar ve Kasarcı, 1996, s:1). Aile büyüklükleri üzerinde ekonomik ve sosyal değerler önemli bir rol oynar. Toplumda aile büyüklükleri çekirdek ve geniş aile şeklinde ayrılmaktadır (Alkan, 2013, s:175).

Doğanyol ilçesindeki hane halkı incelendiğinde 1980 yılına göre hane halkı büyüklüklerinde ortalama % -33,08 değişim oranı söz konusu olmuştur. Malatya il

geneli ortalama hane halkı büyüklüğü 2013 yılında 4,5, Türkiye genelinde 4,8 iken Doğanyol'da 3,6 seviyesinde tespit edilmiştir. Bu durum nüfus sayım sistemi ve nüfus artış hızının azalması gibi nedenlerden kaynaklandığı göstermektedir.

Araştırma sahasında köyler içerisinde en yüksek ortalama hane büyüklüğü 6,00 ile Burçköy olurken Poyraz köyü 0.68 gibi bir ortalama ile en düşük ortalama hane büyüklüğüne sahiptir. Poyraz köyünün arazi yapısının engebeli olması ve ekonomik faaliyetlerinin sınırlı olması nedeni ile dışarıya göçün olması sonucu ortalama hane büyüklüğünde azalma söz konusu olmuştur. Nitekim Poyraz köyünde 1980 yılına göre 2013 yılı ortalama hane büyüklüğünde değişim oranı %-81.76 şeklinde gerçekleşmiştir. Poyraz köyünün topografyasının engebeli ve eğim değerlerinin yüksek olması ve ekonomik faaliyetlerinin kısıtlılığı nedeni ile dışarıya göç vermesi sonucu ortalama hane büyüklüğünde azalma görülmektedir.

Akkent köyünün 1980 yılındaki nüfusu 252 kişi olup hane sayısı 76'dır. 1980 yılı ortalama hane büyüklüğü 3.32'dir. 2013 yılında ise Akkent köyünün nüfusu büyük oranda azalmak suretiyle 50'ye inmiştir. Aynı şekilde 2013 yılında hane sayısı 40'a gerilemiştir. 2013 yılı ortalama hane büyüklüğü 1.25 olup 1980 yılından 2013 yılına kadar ortalama hane büyüklüğünde meydana gelen değişim oranı %-62,34 şeklinde meydana gelmiştir. Buradaki değişim oranlarının negatif değerde olmasında en önemli etkeni ekonomik nedenlerden dolayı dışarıya yapılan göçler oluşturmaktadır. Aynı zamanda yörede 2003 ve 2005 yıllarında yüzeye yakın gerçekleşen ve orta şiddette hissedilen depremlerden dolayı Malatya il merkezine yapılan göçler de etkili olmuştur. Ortalama hane büyüklüklerinde meydana gelen değişimler için bahsetmiş olduğumuz bu sebepler araştırma sahasında yer alan bütün köyler için geçerlidir. Bir başka köyden örnek verecek olursak mesela Konurtay'ın 1980 yılındaki nüfusu 691 iken 2013 yılında 244'e inmiştir. Keza, hane sayısında da ciddi miktarda azalma görülmektedir. 130 olan 1981 yılındaki hane sayısı 2013 yılında 53'e inmiştir. 1980 yılındaki ortalama hane büyüklüğü 5.32 iken 2013 yılında 4.60 olarak hesaplanmıştır. Aradan geçen 33 yıllık zaman diliminde meydana gelen değişim oranı negatif değerde olup %-13,53 yönünde gerçekleşmiştir.

Ekonomisi kayısı yetiştiriciliği ve bahçe tarımına dayanan köylerden ortalama hane büyüklüğü; Damlı köyünde 4.56, Gümüşsu'da 4.35, Gökçe köyünde 3.60, Koldere'de 3.35 şeklinde tespit edilmiştir (Tablo 18).

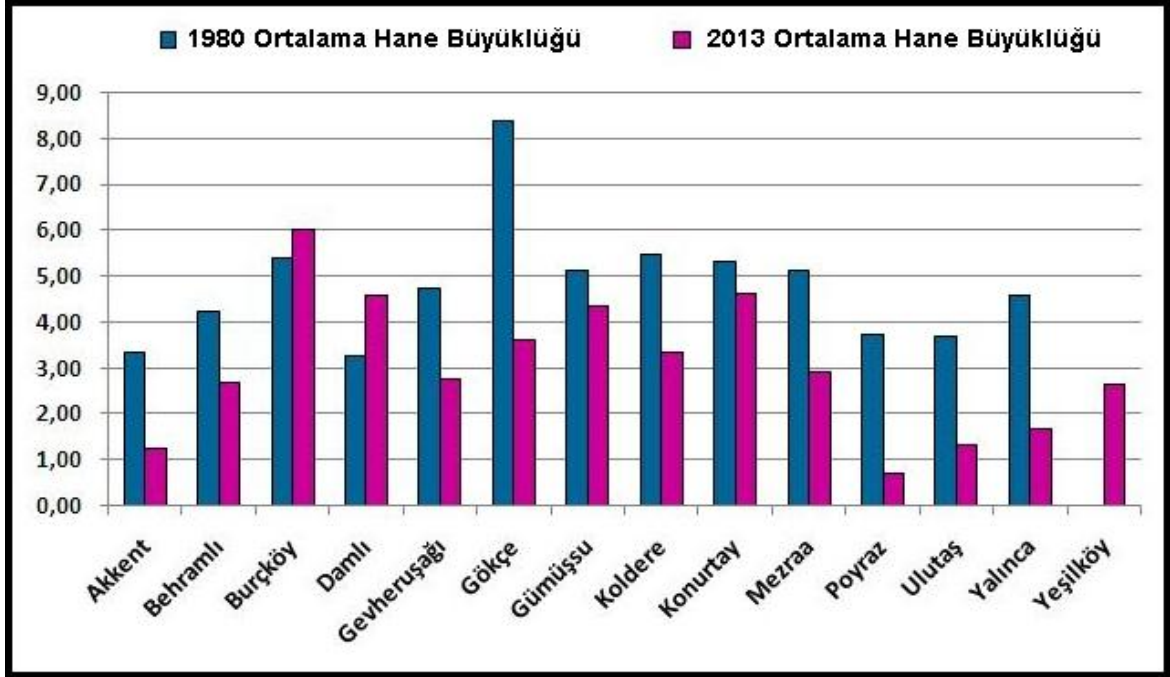
Köylerin tamamında ortalama hane büyüklüklerinde ciddi oranda bir düşüş görülmektedir. 1980 yılında toplam ortalama hane büyüklüğü 5.32 iken 2013 yılında 3.56'dır. Ayrıca 1980 yılında ortalama hane büyüklüğü 3'ün altında köy bulunmazken; 2013 yılında 8 köy bulunmaktadır (Tablo 18), (Grafik 9). Bu durum bize, geçmişten günümüze aile büyüklüklerinin küçüldüğü, geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına doğru bir değişikliğin söz konusu olduğunu göstermektedir.

Tablo 18: Doğanyol İlçesinde 1980 ve 2013 Yıllarında Ortalama Hane Büyüklüğü

Köyler	1981 Hane Sayısı	1980 Toplam Nüfusu	1980 Ort. Hane Büyüklüğü	2013 Hane Sayısı	2013 Toplam Nüfusu	2013 Ort. Hane Büyüklüğü	Değişim Oranı (%)
Akkent	76	252	3.32	40	50	1.25	-62,34
Behramlı	50	211	4.22	15	40	2.66	-36,96
Burçköy	57	308	5.40	50	300	6.00	11,11
Damlı	130	425	3.27	80	365	4.56	39,44
Gevheruşağı	131	620	4.73	48	132	2.75	-41,86
Gökçe	263	2202	8.37	250	900	3.60	-56,98
Gümüşsu	100	512	5.12	60	261	4.35	-15,03
Koldere	105	575	5.48	170	571	3.35	-38,86
Konurtay	130	691	5.32	53	244	4.60	-13,53
Mezraa	45	231	5.13	20	58	2.90	-43,46
Poyraz	49	183	3.73	25	17	0.68	-81,76
Ulutaş	89	328	3.69	15	20	1.33	-63,95
Yalınca	35	160	4.57	20	33	1.65	-63,89
Yeşilköy *	-	-	-	17	45	2.64	-
Toplam	1260	6698	5.32	853	3036	3.56	-33,08

*1935 yılında köy statüsünde olan Yeşilköy, sonraki yıllarda Gevheruşağı'na bağlanmıştır. Doğanyol'un 1990 yılında ilçe statüsüne kavuşmasından sonra Yeşilköy tekrar köy statüsüne kavuşmuştur. Dolayısıyla köye ait envanter etütleri mevcut olmadığından bu döneme ait rakamlar verilememiştir.

Kaynak: Köy Envanter Etütleri (1981), Anket Sonuçları, TÜİK; Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

Grafik 9: Doğanyol İlçesinde 1980 ve 2013 Yıllarında Ortalama Hane Büyüklüğü

Kaynak: Köy Envanter Etütleri (1981), Anket Sonuçları, TÜİK; Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

2.4. Göçler

Nüfusun; devamlı yaşama bölgelerini kişisel olarak, aileler veya gruplar halinde terk edip, geçici veya sürekli olarak yaşamak amacıyla bir başka yere gitmesine hareketine, göç denir (Doğanay, 1994, s:165)

Türkiye sınırları içinde meydana gelen iç göçler, şu şekilde olmaktadır: kırsal kesimden kentlere, kentlerden kırsal kesime, kentlerden kentlere, kırsal kesimden kırsal kesime. İç göçler yurdumuzda genel olarak kırsal kesimden kentlere doğru olmaktadır. Nüfus hareketi olarak köylerden, önce küçük kentlere, oradan da büyük kentlere yapılan göçler de önemlidir. Küçük yerlerde çalışma çağına gelen ve iş bulamayan kişilerin önemli bir kısmı, önce yakındaki daha büyük ve iş bulma imkânı daha fazla olan küçük kentlere göçer. Zamanla bu gibi yerleşmelerde iş bulma imkânları azalınca, buralardan büyük kentlere göç başlar (Şahin, vd., 2007, s:302).

Türkiye son elli yıldır hızlı bir kentleşme süreci yaşamaktadır. Özellikle 1980’li yıllarda hız kazanan kırdan kente göç olgusunda itici, çekici ve iletici olmak üzere başlıca üç faktör rol oynamaktadır. Bunlardan; geçim sıkıntısı, ek gelir ihtiyacı, eğitim, sağlık ve iş alanlarının yetersizliği gibi unsurlar kırsal kesimdeki “itici faktörleri” oluştururken; daha iyi eğitim ve sağlık olanakları, iş bulma ümidi, modern hayat tarzına duyulan özlem ve daha iyi yaşama arzusu gibi unsurlar da kentlerdeki “çekici faktörler”

oluşturmaktadır. İtici ve çekici faktörler arasındaki ilişkiyi ise (aracı olan ya da kolaylaştıran anlamında) iletici faktörler sağlamaktadır (Yılmaz, 2009, s:222).

Araştırma alanımızdaki nüfus hareketlerini Araştırma Alanımızdan Dışarıya Olan Göçler ve Araştırma Alanımıza Doğru Dışarıdan Gelen Göçler şeklinde iki ana başlık altında inceleyebiliriz.

1981 Köy Envanteri'ne göre; Doğanşol'dan toplam 292 aile “son 5 yıllık zaman dilimi” içerisinde İstanbul'a, 55 aile Adana'ya, 25 aile yurtdışına göç etmiştir. Buna göre, söz edilen sürede toplam 372 aile göç etmiştir (Tablo 19).

Tablo 19: Doğanşol İlçesinden Yurt İçine ve Yurt Dışına Yapılan Göçler

Köyler	1980 Öncesi			1980 Sonrası		
	İstanbul	Adana	Almanya	İstanbul	Malatya	Adana
Akkent	75	15	2	30	3	-
Behramlı	30	-	3	40	2	-
Burçköy	10	-	-	10	5	-
Damlı	10	-	-	10	5	-
Gevheruşağı	19	-	-	35	-	-
Gökçe	10	-	10	50	15	-
Gümüşsu	3	-	3	20	5	-
Koldere	5	-	-	10	5	-
Konurtay	30	-	-	45	10	-
Mezraa	3	-	3	25	5	5
Poyraz	30	-	1	35	10	-
Ulutaş	3	40	3	20	5	-
Yalınca	80	-	-	40	5	-
Yeşilköy *	-	-	-	15	-	-
Toplam	292	55	25	385	75	5

Kaynak: Köy Envanter Etütleri (1981) ve Anket Sonuçları (*Bu köye ait envanter etütleri mevcut olmadığından bu döneme ait rakamlar verilememiştir).

1997 Köy Envanterine göre göçer gelen köy sayısı 1 adet, göç alan köy sayısı 1, hane sayısı 2 iken göç veren köy sayısının 9, göç veren hane sayısı ise 173'dür.

“Özcan’a göre, doğum, ölüm ve göç olarak bilinen üç ana nüfus hareketi arasında çalışılması en zor olanı göçlerdir. İç göç verilerinin elde edilmesinde kullanılan üç ana veri kaynağı vardır. Bunlar;

1- Nüfus sayımları

2- Anket uygulamaları

3- Çeşitli resmi kurumların kayıtlarıdır” (Özcan, 1998’den naklen, Güner, 2010 s: 77).

“İkamet ettiği yer dışında kayıtlı olanlar "alınan göçü", kayıtlı olduğu yer dışında ikamet edenler "verilen göçü", ikisi arasındaki fark "net göçü" ve toplam nüfustan ikamet ettiği yer dışında kayıtlı olanlar çıkarıldığında göçe katılmayan "yerliler"i belirlemek mümkündür” (Yakar, 2015, s:829).

“İkamet yerine göre nüfus kayıt verisinin il ve ilçe ölçeklerinde elde edilebilmesi, Türkiye’deki nüfus hareketlerine yönelik araştırmalarda dolaylı bilgi sağlayabilecek yeni bir veridir. Bu veri, bölgesel ve iller arasında olduğu kadar il içinde hatta kent içindeki hareketlilikte nüfusun kayıt yeri bakımından kökenine dair önemli bir bilgi sağlamaktadır. Nitekim, Türkiye nüfusunun yarıdan fazlasının nüfusa kayıtlı olduğu ilçenin dışında yaşıyor olması, nüfus hareketliliğinin boyutlarını göstermesi bakımından önemlidir” (Yakar, 2015, s:829).

2015 yılı TÜİK nüfus verileri ile çeşitli resmi kurumların nüfus verileri dikkate alınarak hazırlanan rapora göre, Doğanyol İlçesi nüfusuna kayıtlı 26264 kişi bulunmaktadır. Bu nüfusun 3989’u Doğanyol’da, 22275’i ise ilçe dışında yaşamaktadır. Doğanyol nüfusuna kayıtlı her 6 kişiden 5’i ilçe dışında yaşamaktadır. Doğanyol’dan yapılan yurt içi göçlerde, en çok tercih edilen il, 19013 kişiyle (% 72,4) İstanbul’dur. İstanbul’dan sonra yoğun göç edilen ikinci il 5531 kişiyle (% 21) Malatya takip etmektedir. Kocaeli 147 (% 0,6), İzmir 146 (% 0,6) Ankara 137 (% 0,5) Tekirdağ 125 (% 0,5), Antalya 119 kişilik (% 0,4), Adana 102 kişilik göç almıştır (Tablo 20), (Harita 9).

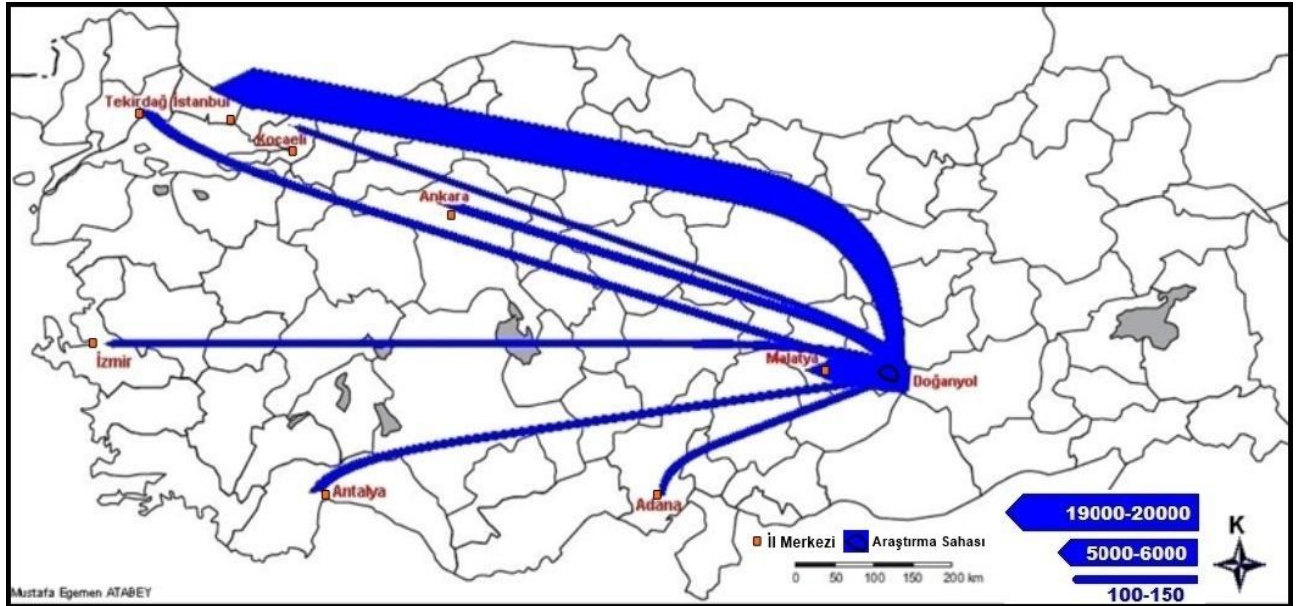
Tablo 20: Doğanyol Nüfusuna Kayıtlı Nüfusun Türkiye Geneline Dağılımı ve Toplam Nüfusun Miktarı (2015)

İkamet Edilen İl	Doğanyol Nüfusuna Kayıtlı Nüfus	%
İstanbul	19013	72,4
Malatya	5531	21
Kocaeli	147	0,6
İzmir	146	0,6
Ankara	137	0,5
Tekirdağ	125	0,5
Antalya	119	0,4
Adana	102	0,4
Diğer İller	944	3,6
TOPLAM	26264	100

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri

Türkiye’de doğdukları yerleri terk ederek başka yerlere yerleşen nüfus miktarı özellikle 1950’den sonra dikkat çekici bir şekilde artmaktadır. Sürekli bir gelişim içinde bulunan iç göçlerin genel eğilimleri yanında gerek göç veren gerekse göç alan yerlerde oluşan durumların da sürekli olarak izlenmesi ve incelenmesinde yarar vardır (Tümertekin, 1977, s:29-30).

Harita 9. Doğanyol İlçesi’nin Göç Haritası

Dış göçler, bir ülkeden başka ülkeye veya ülkelere yönelik göç, başka ülke veya ülkelerden bir ülkeye yönelik göç, bir anakara içindeki göçler, anakaralar arası, denizaşırı anakaralar arası ve denizaşırı göçlerdir.(Doğanay, 1990, s:91)

Doğanyol ilçesine kayıtlı nüfusun 292'si yurtdışında yaşamaktadır. Dış göçte en çok tercih edilen ülke 220 kişiyle Almanya olurken, 13 kişi ile Amerika Birleşik Devletleri ve 7 kişiyle Avusturya yer alıyor. Diğer ülkelerde yaşayan Doğanyol nüfusuna kayıtlı kişi sayısı 52'dir (Tablo 21).

Tablo 21: Doğanyol Nüfusuna Kayıtlı Nüfusun Yurt Dışı Dağılımı ve Toplam Nüfus Miktarı

Almanya	ABD	Avusturya	Bilinmeyen	Toplam
220	13	7	52	292

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri

2.5. Nüfusun Yaş ve Cinsiyet Yapısı

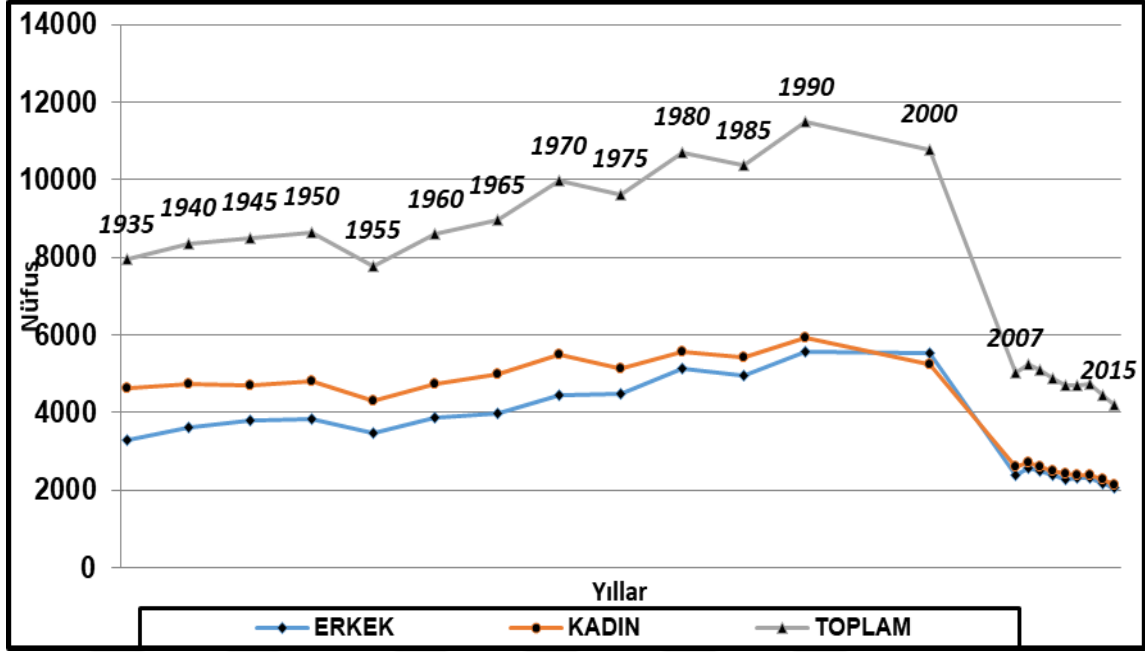
Bir yerin nüfus miktarı kadar, bu nüfusu oluşturan insan kitlesinin sergilediği cins ve yaş yapısı da oldukça önemlidir. Nüfus cins bileşiminde kadın veya erkek nüfus miktarının yüksek olması kesin nedenlere bağlanamaz. Temelde sorun doğumlarla ilgilidir. Belli bir süre içerisinde doğan bebek sayısının çoğunlukla kız veya erkek olması, belli bir süre sonra nüfusun genel cins yapısının kadın veya erkek nüfus fazlalığı yönünde etkiler. Ancak sorunun, savaşlar ve göçler gibi bir takım toplumsal olaylarla da ilgisinin olduğunu unutmamak gerekir (Doğanay,1994, s:157)

Araştırma alanımızda kadın erkek nüfusun birbirine göre değişimini ve cins oranını incelediğimizde, kadın nüfusun erkek nüfusuna göre fazlalığı göze çarpmaktadır. Cins oranı 1945 yılına kadar 80'in altında olması İstiklal Harbi sonrası ve 2.Cihan Harbi öncesi olması ile ilgilidir. Cins oranının 1980 yılına kadar 80'lerde seyretmesi ekonomik nedenlerle dışarıya yapılan göçlerle ifade edilebilir. Sayım dönemlerinin neredeyse tamamında kadın nüfus, erkek nüfusa göre daha fazla olmuştur. Araştırma sahasında 2000 yılına kadar erkek nüfusun büyük şehirlere ekonomik nedenli göç nedeniyle kadın nüfus, erkek nüfustan daha fazla olmuştur. Bunun sebebinin, de facto nüfus sayım sistemiyle ilgisinin olmasının da önemli bir payı vardır. Sayım günü ekonomik nedenlerle büyük şehirlere göç eden erkek nüfusun araştırma alanında kadın nüfusun daha fazla çıkmasına sebep olmuştur. De jure sayım sistemi ile yapılan nüfus sayımlarında ise erkek nüfus ile kadın nüfus arasında farkın diğer yıllara göre az

çıkmasına rağmen kadın nüfus erkek nüfusa göre yine fazla çıkmıştır. 2000 yılına ait cinsiyet oranının 105 çıkması dikkat çeken bir durumdur. Araştırma sahasındaki kadın nüfusun erkek nüfusa oranla az olmasının en büyük sebebi evlilikler yoluyla araştırma sahasından bir başka yerlere yapılan göçler olarak ifade edebiliriz. 2013 yılı sayımlarına göre nüfusun %49,4'ünü (2333 kişi) erkek nüfus, %50,6'sını ise (2387 kişi) kadın nüfus oluşturmaktadır. Sahadaki nüfusun cins oranı 98'dir. 2014 yılında nüfusun %48,9'unu (2169 kişi) erkek nüfus, % 51,1'ini (2271 kişi) kadın nüfus teşkil etmektedir. 2015 yılı TÜİK verilerine araştırma sahasının toplam nüfusu 4196 kişidir. Bu nüfusun 2056'sını (%49) erkek, 2140'ını (%51) kadın nüfus oluşturmaktadır. Son iki yıla ait cinsiyet oranı ise 96'dır. Kadın nüfusun erkek nüfusa oranla fazla çıktığını görüyoruz (Tablo 22). Araştırma sahasının her yıl ekonomik nedenlerle dışarıya göç verdiğini ve dışarıya verilen bu göçün ağırlığını daha çok erkek nüfusun oluşturduğunu dile getirebiliriz. Bundan dolayı araştırma sahasındaki kadın nüfus her yıl erkek nüfustan daha fazladır.

Tablo 22: Doğanyol İlçesinde Sayım Yıllarına Göre Erkek ve Kadın Nüfusları

YILLAR	ERKEK	KADIN	TOPLAM	CİNSİYET ORANI
1935	3305	4630	7935	71
1940	3628	4730	8358	77
1945	3787	4715	8502	80
1950	3851	4802	8653	80
1955	3459	4321	7780	80
1960	3860	4726	8586	82
1965	3985	4979	8964	80
1970	4458	5506	9964	81
1975	4483	5141	9624	87
1980	5121	5584	10705	92
1985	4948	5424	10372	91
1990	5557	5921	11478	94
2000	5522	5256	10778	105
2007	2404	2622	5026	92
2008	2553	2698	5251	95
2009	2495	2610	5105	96
2010	2373	2513	4886	94
2011	2275	2411	4686	94
2012	2315	2398	4713	97
2013	2333	2387	4720	98
2014	2169	2271	4440	96
2015	2056	2140	4196	96

Grafik 10: Doğanyol İlçesinde Sayım Yıllarına Göre Erkek ve Kadın Nüfusları

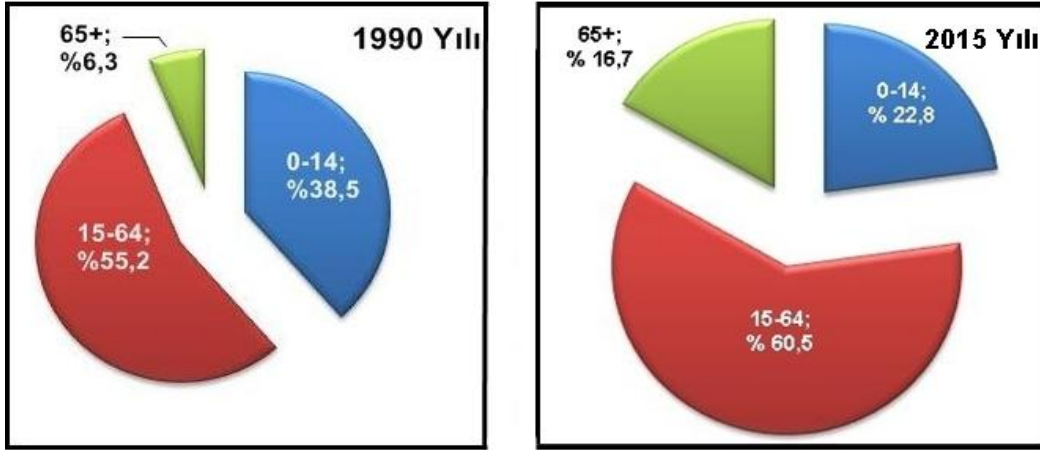
Kaynak: TÜİK, Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

Araştırma alanında 1990 yılında nüfusun %38,5'ini 0-14 yaş grubu, %55,2'sini 15-64 yaş grubu ve %6,3'ünü ise 65 yaş ve üzeri oluşturmaktadır. Bu yıl sahadaki bağımlı nüfus oranı %81,2 olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam sahadaki üretici nüfus üzerinde ekonomik yükün oldukça fazla olduğunu göstermektedir. Aynı yıl Malatya genelinde bağımlı nüfus oranı % 75,1 olarak gerçekleşmiştir. 2015 yılında ise toplam nüfus içerisinde 0-14 yaş arası %22,8'ini, 15-64 yaş arası 60,5'ini, 65 ve üzeri nüfus ise %16,7'sini oluşturmaktadır (Tablo 23), (Grafik 11).

Tablo 23: Doğanyol İlçesi'nde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş Dağılımı (2015)

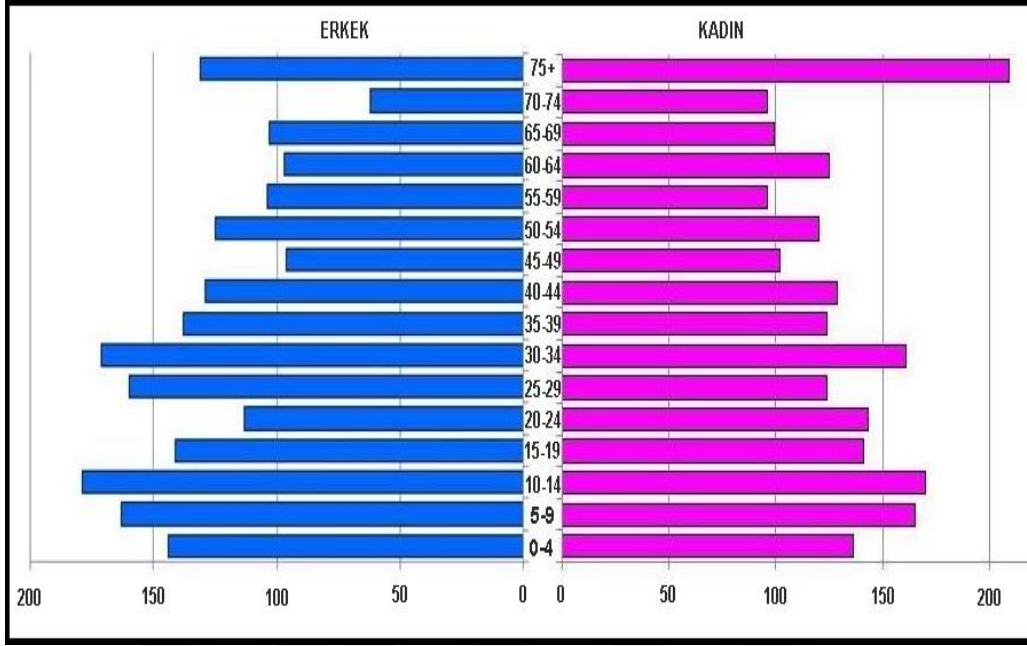
Geniş Aralıklı Yaş Grupları						
Yaş Grupları	1990	%	Bağımlı Nüfus Oranı	2015	%	Bağımlı Nüfus Oranı
0-14	4425	38.5	% 81,2	957	22,8	% 65,3
15-64	6335	55.2		2539	60,5	
65+	718	6.3		700	16,7	
Toplam	11478	100		4196	100	

Grafik 11: Doğanyol İlçesinde 1990 ve 2015 Yıllarında Nüfusun Yaş Gruplarına Bölünüşü

“Belirli bir mekândaki nüfusun miktarı yanında, onun çeşitli yaş gruplarına göre durumu ve özellikle çalışabilir ya da faal nüfus olarak adlandırılan 15-65 yaş arasındaki nüfus miktarları iş gücü kapasitesi, gıda ve çeşitli hizmetlere olan ihtiyaç, aile tipleri, ölüm ve doğum oranları ve nihayet göçler bakımından önem taşımaktadır” (Tümertekin&Özgüç, 2009, s:266)

“Nüfusun yaş ve cinsiyet yapısı, nüfusun ihtiyaçları ve yaşam tarzını belirlemede önemli bir rol oynar. Bir toplumda, örneğin; çocuk ve gençlerin oranının yüksek olması eğitime ilişkin hizmetlere ihtiyacı artırır. Başka bir toplumda yaşlı nüfusun oranının yüksek olması; ilaçlara ve ev bakım hizmetlerine gereksinimi çoğaltır. Farklı yaş ve cinsiyet, tüketim tercihlerini de farklılaştıracaktır. İş dünyası ve toplum liderleri içinde bulundukları toplumun yaş ve cinsiyet yapısını bilirlerse; eğitim, sağlık, konut, dinlenme, altyapı ve sosyal hizmetler gibi ihtiyaçları karşılamaya yönelik planlamalarda daha başarılı olabilirler” (Kızılcıaoğlu, 2005, s:66). 1990 yılında 0-14 yaş grubu % 38,5 iken 2015 yılında bu oran %22,8’e düşmüştür. 15-64 yaş grubuna baktığımızda çalışma çağına oranı 1990 yılında % 55,2’den 2015 yılında %60,5’e yükselmiştir. Yaşlı nüfus oranında ise 1990 yılında 65 ve üstü yaş grubu % 6,3’tür. 2015 yılında ise bu oran %16,7’dir. 1990 yılında Araştırma Sahasında çalışma çağındaki nüfus 6335’tir. Yaşlı ve çocuk sayısı ise 5143’tür. 2015 yılı TÜİK verilerine göre ise Doğanyol İlçesi’nde çalışma çağındaki nüfus 2539 iken yaşlı ve çocuk sayısı 1657’dir. Bu verilere göre Doğanyol’un toplam nüfusunun bağımlılık oranı 1990 yılında %81,2 iken bu oran 2015 yılında % 65’e kadar gerilemiştir. 2015 yılı Malatya’nın toplam nüfusunun bağımlılık oranı %51 dir. Türkiye’nin bağımlılık oranı ise %48’dir.

Grafik 12: Doğanyol İlçesi Nüfus Piramidi (2015)

Doğanyol'un nüfus piramidini incelediğimizde 10-14 yaş grubundan 0-4 yaş grubuna doğru bir daralma görülmektedir. Bu durum doğurganlık oranının son yıllarda hızlı bir şekilde azaldığının göstergesidir. 15-19 ve 20-24 yaş grubunda ise bir daralma söz konusudur. Bunun nedeni ekonomik ve sosyal sebeplerle yapılan göçlerle beraber kadın nüfusun evlilik neticesinde buradan ayrılması olarak ifade edilebilir. Piramitte 30-34 yaş grubundan 70-74 yaş grubuna kadar dalgalı bir daralma görülmektedir. 75 ve üzeri yaş grubunu gösteren yatay sütunda nüfusun bilhassa kadın nüfusun fazlalığı dikkat çeker. Kadın nüfusun ortalama yaşam süresinin erkek nüfusa göre fazla olduğunu söyleyebiliriz.

2015 yılında Doğanyol İlçesi'nin toplam nüfusu 4196 kişidir. 0-14 yaş grubunda bulunan 957 kişi toplam nüfusun %22,8'sini oluşturmaktadır. 15-64 yaş grubunda bulunan çalışma çağındaki 2539 kişi nüfusun % 60,5'ini meydana getirmektedir. 15-64 yaş grubunun %50,2 sini(1274 kişi) erkek nüfus, %49,8'ini (1265 kişi) kadın nüfus oluşturmaktadır. Bu yaş grubundaki cinsiyet oranı %100,7'dir. 65 ve üzeri yaş grubunda yer alan 700 kişi toplam nüfusun % 16,7'sini teşkil etmektedir. Bu yaş grubundaki cinsiyet durumuna baktığımızda 700 kişilik nüfusun %42,3'ü (296 kişi) erkek, % 57,7'si (404 kişi) kadındır (Tablo 24), (Grafik 12). Yaşlı nüfus grubunda kadın

nüfusun fazla olduğu görülmektedir. Bundan dolayı kadınların erkeklerden daha uzun ömürlü olduğunu açıkça belirtebiliriz

Tablo 24: *Doğanyol İlçe Nüfusunun Yaş Grupları ve Cinsiyet Yapısına Göre Dağılışı (2015)*

Yaş Grubu	E	%	K	%	T	%	TOPLAM	%	E %	K %	Cinsiyet Oranı
0-4	144	3,4	136	3,2	280	6,6	957	22,8	50,8	49,2	103,2
5-9	163	3,9	165	3,9	328	7,8					
10-14	179	4,3	170	4,1	349	8,4					
15-19	141	3,4	141	3,4	282	6,8					
20-24	113	2,7	143	3,4	256	6,1	2539	60,5	50,2	49,8	100,7
25-29	160	3,8	124	3	284	6,8					
30-34	171	4,1	161	3,8	332	7,9					
35-39	138	3,3	124	3	262	6,3					
40-44	129	3,1	129	3,1	258	6,2					
45-49	96	2,3	102	2,4	198	4,7					
50-54	125	3	120	2,8	245	5,8					
55-59	104	2,5	96	2,3	200	4,8					
60-64	97	2,3	125	3	222	5,3					
65-69	103	2,4	99	2,3	202	4,7	700	16,7	42,3	57,7	73,3
70-74	62	1,4	96	2,3	158	3,7					
75-79	70	1,7	95	2,2	165	3,9					
80-84	44	1	53	1,3	97	2,3					
85+	17	0,4	61	1,5	78	1,9					
Toplam	2056	49	2140	51	4196	100	4196	100			96,1

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri

Coğrafyacıların çok kullandıkları bir kriter olan cinsiyet oranı bir yerdeki 100 ya da 1000 kadına düşen erkek sayısıdır. 100'den (ya da binden) büyük sayılar yüksek bir cinsiyet oranını gösterir; yani erkeklerin kadınlardan fazla olduğunu. 100'den (ya da binden) düşük olanlar da kadınların istatistiksel olarak egemen durumda olduklarını. Bu oran doğumlarda oldukça yüksektir, yaklaşık 105 erkeğe karşılık 100 kız çocuk doğmaktadır. Kadın oranı ise hayatta kalma bakımından yüksektir ve cinsiyet oranı 4 yaş civarında dengelenir. Yaşlılar arasında ise düşüktür, çünkü kadınlar erkeklerden daha uzun yaşarlar (Tümertekin ve Özgüç, 2009, s:272).

Doğanyol ilçe merkezinin 0-14 yaş grubu cinsiyet oranı %103,2'dir. 15-64 yaş grubu cinsiyet oranı %100,7 iken bu oran 65 ve üstü yaş grubunda %73,3'tür. Genel olarak ilçe merkezinin cinsiyet oranı %96,1'dir (Tablo 24).

2.6. Nüfusun Eğitim Durumu

Nüfusun eğitim durumu terimi ile çoğu kez okur-yazar olan ve olmayan anlaşılmaktadır. Gerçekte bir nüfus kitlesinde, okuma çağı nüfusun eğitim düzeyi konusunda temel gösterilen bir ilkedir. Ama yeterli değildir. Çünkü bir ülke nüfusunun eğitim düzeyi sadece okuryazarlık oranıyla ölçülemez. Bu temel sorunda, ülkedeki okullaşma oranı, okul çağı nüfusun eğitim kademeleri arası öğrenci akışı, okul öğretmen öğrenci sayısı ve benzerleri ile ülke sayısının ilk, orta ve yükseköğretim bitirenlerin birbirlerine ve ülke nüfuslarına oranları gibi kriterler de dikkate alınmalıdır (Doğanay, 1984, 163).

Araştırma alanımızda Doğanyol İlkokulu, Gökçe İlkokulu, Koldere İlkokulu, Şehit Türkan Türkmen Tekin Ortaokulu, Gökçe İmam Hatip Ortaokulu, Gökçe Ortaokulu ve Koldere Ortaokulu olmak üzere 7 adet eğitim kurumunda ilk ve orta seviyede eğitim verilmektedir. İlkokullarda 278 öğrenci, ortaokullarda ise 345 öğrenci olmak üzere toplam 623 öğrenci eğitim ve öğrenim görmektedir. Doğanyol Çok Programlı Anadolu Lisesi ilçede bulunan tek lisedir. Burada ise toplam 114 öğrenci eğitim görmektedir. İlçedeki ilk ve orta dereceli eğitim veren okullarda 43 öğretmen görev yapmaktadır. Lisede ise 16 öğretmen bulunmaktadır. Bu rakamlara göre araştırma sahasındaki ilkokul ve ortaokul seviyesinde eğitim veren kurumlarda öğretmen başına 14 öğrenci düşerken, lisede öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 7'dir. İlçe genelinde yer alan toplam 8 ilköğretim okulunda 38 derslik, 38 şube yer almaktadır. Buna göre toplam derslik başına düşen öğrenci sayısı 19'dır. İlçede bulunan tek lisedeki derslik sayısı 8'dir.

Mezra, Akkent, Yalınca, Behramlı köylerindeki öğrenciler Doğanyol İlçe Merkezindeki ilk ve ortaokullara, Gümüşsu'daki öğrenciler Gökçe'deki okullara, depremde hasar gören Burçköy ve Damlı köyündeki öğrenciler ise Koldere ilkokulu ve Koldere ortaokuluna taşınmalı okul sistemi ile taşınmaktadır. Yeşilköy, Ulutaş ve Poyraz İlköğretim okulları öğrenci azlığı nedeniyle kapatılmıştır. Söz konusu okulların taşıma sistemine alınmasının mümkün olmaması nedeniyle öğrenciler Pütürge Yatılı İlköğretim Bölge Okuluna (YİBO) yönlendirilmişlerdir. Ayrıca Gevheruşağı ve

Konurtay ilkokullarında 4.sınıfı bitiren öğrenciler Pütürge Yatılı İlköğretim Bölge Okuluna (YİBO) yönlendirilmektedirler.

Tablo 25: Doğanyol İlçesi'nde Nüfusun Eğitim Düzeylerine Göre Durumu (2015)

EĞİTİM DURUMU	Toplam	%	Erkek	%	Kadın	%
TOPLAM	3851	100	1877	48,7	1974	51,3
Okuma-Yazma Bilmeyen	593	15,4	95	16	498	84
Okuma-Yazma Bilen	3214	83,5	1766	55	1448	45
Okuma –Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	582	18,1	246	42,3	336	57,7
İlkokul Mezunu	1383	43	751	54,3	632	45,7
İlköğretim Mezunu	452	14,1	248	54,9	204	45,1
Ortaokul veya Dengi Okul Mezunu	303	7,9	195	64,4	108	35,6
Lise veya Dengi Okul Mezunu	313	9,7	200	63,9	113	36,1
Yüksekokul veya Fakülte Mezunu	175	5,4	120	68,6	55	31,4
Yüksek Lisans Mezunu	6	0,2	6	100	0	0
Bilinmeyen	44	1,1	16	36,4	28	63,6

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri

Grafik 13: Doğanyol İlçesi'nde Nüfusun Eğitim Durumu (2015)

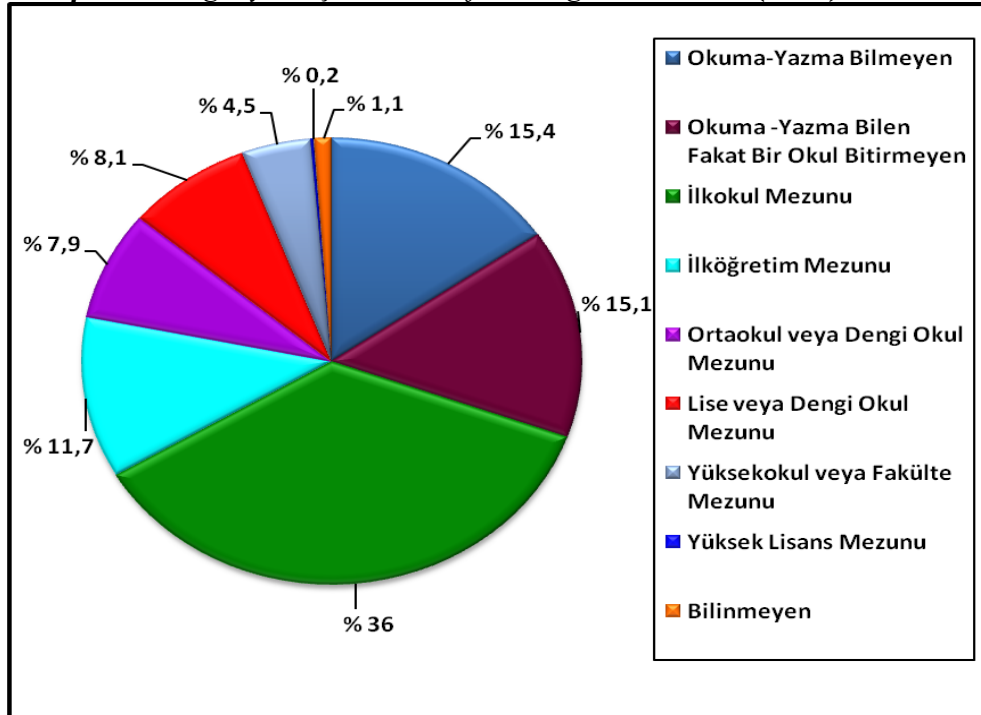

Foto 7: Doğanyol İlçe Merkezindeki İlk ve Orta Dereceli Milli Eğitim Kurumları

Araştırma sahasında 2015 yılı TÜİK verilerine göre okuma yazma çağındaki nüfusun %15,4'ü okuma yazma bilmemektedir. Bunun sebebi araştırma sahasının dağlık bölümünü oluşturan engebeli ve eğim oranının yüksek, bilhassa sahanın doğu ve güney kesimlerindeki dağlık köylerin ulaşım sorunlarından dolayı yöredeki eğitim faaliyetleri geri kalmıştır (Tablo 25), (Grafik 13). Okuma yazma bilmeyen nüfusun cinsiyet dağılımına baktığımızda bu nüfusun %84'ünü kadın nüfusun oluşturduğunu görürüz Bu durum toplumumuzda kız çocuklarının eğitimi konusundaki sorunu işaret etmektedir. Okuma Yazma Bilenlerin oranı toplam nüfusun % 83,5'ini (3214 kişi) oluşturmaktadır. Bu grubun % 55'i erkek nüfus (1766 Kişi), % 45'ini ise kadın nüfus (1448 Kişi) teşkil etmektedir. Okuma Yazma bilenlerin içerisinde Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenlerin oranı %18,1'dir (582 kişi). Bu grup içerisinde kadın nüfusun oranı %57,7, erkek nüfusun oranı ise % 42,3'tür. Bu gruptaki kadın nüfusun

erkek nüfusundan fazla olması halk eğitim merkezi tarafından açılan okuma-yazma kurslarına erkeklerden fazla rağbet etmesi gösterilebilir. Ayrıca bu gruptaki erkek nüfusunun oranının kadın nüfusu oranına yakın olmasının sebepleri arasında askerlik vazifeleri esnasında orduda okuma yazma kurslarıyla okuma yazma öğrenme imkânlarına sahip olmalarıyla açıklanabilir. Araştırma alanının % 43'ü ilkokul mezunudur ve bu oran diğer öğrenim kademelerinin toplamından daha yüksek bir orana tekabül eder. Bu nüfus grubu içerisinde erkek nüfus oranı %54,3 iken kadın nüfus oranı % 45,7'dir. Ortaokul veya dengi okul mezunlarının % 64,4'ü erkek (195 kişi), %35,6'sı kadın nüfus (108 kişi) oluşturmaktadır. İlköğretim mezunlarının okuma yazma bilen grup içerisindeki oranı % 14,1'dir. Zorunlu 8 yıllık eğitim sisteminin gelmesiyle birlikte ilköğretimde mezun olan kadın nüfusu oranı % 45,1'e yükseldiği görülmektedir. Erkek nüfusta bu oran % 54,9'dur. Kişi sayısı olarak değerlendirdiğimizde ortaokuldan mezun olan kadın sayısı 108 iken, zorunlu sekiz yıllık eğitim sisteminin uygulanmasıyla ilköğretimden mezun olan kadın sayısı 204'e yükselmiştir. Zorunlu eğitim sistemiyle kadın nüfusunun okullaşma oranı artmıştır. Lise ve dengi okul mezunu olanların oranı okuma yazma bilenler arasında % 9,7'dir. Bu oranın % 63,9'u erkek nüfus (200 kişi), % 36,1'ini kadın nüfus (113 kişi) oluşturmaktadır. Önlisans ve lisans düzeyinde eğitim veren yüksekokul ve fakültelerde mezun olanların oranı % 5,4'tür. Bu eğitim kademesinin %68,6'sını erkek nüfus (120 kişi), % 31,4'ünü kadın nüfus (55 kişi) oluşturmaktadır. Eğitim kademelerinin düzeyi yükseldikçe bu eğitim kademelerinden mezun olanların oranı büyük bir hızla düşmektedir. Bununla birlikte üniversite mezunu olanların içerisinde erkek nüfus oranı büyük ölçüde artmaktadır. Yüksek lisans mezunlarının oranına gelince bu oran % 0,2'dir. Yükseköğretim mezunlarının önemli bir bölümünü farklı sebeplerle araştırma alanımız dışında bulunduğunu tahmin etsek te, bu oran bölgenin sosyo-ekonomik seviyesini göstermesi açısından önemli endekslerden biridir. Eğitim seviyesi bilinmeyenlerin sayısı 44 kişidir. Toplam nüfus içerisinde % 1,1'e tekabül eden eğitim düzeyi bilinmeyenlerin içinde % 63,6'sını kadın nüfus % 36,4'ünü erkek nüfus oluşturmaktadır (Tablo 25), (Grafik 13).

Araştırma alanımızda Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğüne düzenlenmiş çeşitli kurslar mevcuttur. Doğanyol Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında I. ve II. Kademe Okuma-Yazma Kursu, Makine Nakış, Temel Bağlama, SBS Hazırlık, Türk Halk Oyunları, Kalorifer Ateşçiliği ve Arıcılık gibi 18 adet Sosyal

Kültürel Kurslar ile Mesleki Teknik kursları düzenlemiş olup, bu kurslara 271 kursiyer iştirak etmiştir (Tablo 26).

Tablo 26: Doğanyol Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü 2010-2011 Öğretim Yılı Faaliyetleri

Açılan Kurslar	Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı
Mesleki Teknik Kurslar	3	36
Sosyal Kültürel Kurslar	14	230
Okuma-Yazma Kursu	1	5
Toplam	18	271

Kaynak: Doğanyol Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü

2.7. Nüfusun Sağlık Durumu

Araştırma alanımızda 2 sağlık ocağı ve 3 sağlık evi bulunmaktadır. Sağlık ocaklarından biri ilçe merkezinde bulunurken diğeri Gökçe beldesinde yer alır. Bu sağlık ocakları dışında Gümüşsu, Behramlı ve Koldere köylerinde olmak üzere toplam üç adet sağlık evi bulunmaktadır. İlçe merkezinde bulunan Merkez Sağlık Ocağı'nda 2 doktor, 2 aile hekimi, 6 ebe, 1 laborant, 2 Acil tıp teknisyeni, 2 röntgen teknikeri ve 1 sağlık memuru çalışmaktadır. Gökçe Sağlık Ocağında 1 doktor ve 1 ebe hizmet sunmaktadır. Bunun dışında ilçe dâhilindeki sağlık evlerinde 3 ebe görev yapmaktadır. İlçenin 2015 nüfus sayımına göre nüfusu 4196 olduğu düşünülecek olursa doktor başına düşen hasta sayısı 1399 kişi olduğu görülür. Buradan da anlaşılabacağı gibi ilçenin nüfusuna oranla sağlık hizmetlerinin düzeyi ile sağlık kuruluşlarının ve sağlık personelinin sayısı yetersizdir.

Doğanyol Merkez Sağlık Ocağı'nda, İlk Basamak Muayene ve Tedavi Hizmetleri, Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlama Hizmetleri, Koruyucu Sağlık Hizmetleri, Kontrol ve Çevre Sağlığı Hizmetleri sunulmaktadır. Diğer sağlık ocaklarında ise daha çok acil durumlar, basit hastalıklar, toplum sağlığı ve aşı gibi hizmetler yürütülmektedir (Foto 8) (Kaymakamlık Brifing Raporu).

Ayrıca yerel projelere hibe programı kapsamında Japonya tarafından 2014 yılında "Malatya Gezici Sağlık Evi" isimli projesi Koruyucu Sağlık Hizmetleri geliştirilmesi yönünde Doğanyol Belediyesine hibe edilen gezici sağlık aracıyla Doğanyol köylerinde temel sağlık hizmetleri gerçekleştirilmektedir (Foto 9).

Foto 8: Doğanıyol Asaf Zeki Yüksel Aile Sağlığı Merkezi

Foto 9: Gezici Sağlık Aracı ile Doğanıyol Köylerine Temel Sağlık Hizmetleri Sunulmaktadır.

2.8. Nüfusun Dağılışı ve Nüfus Yoğunluğu

Araştırma alanımızda, nüfusun coğrafi dağılışını etkileyen faktörler jeomorfolojik birimler, tarım arazileri ve su kaynaklarının dağılışı ve ulaşımıdır. 1935 ve 1980 yıllarında nüfus, engebeli arazinin yerleşmeye müsait bulunan plato yamaçları ile Gevheruşağı vadisi içinde kümeler halinde dağılışı göstermiştir. 2015 yılında nüfus plato alanının yamaçlarındaki birikinti yelpazelerinde yoğunlaşmaktadır. 550 ile 950 metre arasındaki rakım seviyesi ile araştırma alanının en alçak yerini oluşturan yükselti basamağında yer alan İlçe merkezi ile Gökçe, Koldere ve Damlı köyleri en yoğun nüfuslanmış alanları oluşturmaktadır. Buradaki nüfus Malatya-Pütürge-Doğanyol karayolu boyunca Karakaya Baraj gölü kıyısında doğrusal bir dağılışı göstermektedir. Gevheruşağı vadisinde yer alan Gevheruşağı, Yeşilköy, Poyraz, Ulutaş, Behramlı köyleri ile Akkent, Mezra, Yalınca köylerinde nüfus oldukça seyrek. Topografik yapının engebeli olması ve tarım arazilerinin azlığı nüfusun seyrek olmasının en önemli nedenidir.

Günümüzde 1 ilçe merkezi 1 belde 13 köy yerleşmesi bulunan araştırma alanında ilçe merkezi etekte kurulurken, köylerin % 28,6'si dağ eteği ovasında, % 42,9'u sırt ve yamaçta %21,4'ü ova tabanında ve %7,1 vadide yer almaktadır. Ova tabanında bulunan 3 köyde 2014 nüfus sayımına göre 1196 kişi yaşarken bu nüfusun diğer köylere oranı % 42,2'dir. 6 adet köy sırtta kurulmuş olup, buradaki nüfus yine 2014 nüfus sayımına göre 1190 kişidir ve nüfusun % 42'sini meydana getirmektedir. Farklı jeomorfolojik birim üzerinde kurulu 14 köy yerleşmesinden 9 tanesi toplu bir yerleşme formuna sahipken 5'i dağınık yerleşme formuna sahiptir. Araştırma alanındaki köylerde yaşamakta olan nüfusun %59,2'lik kısmı toplu yerleşmede yaşarken nüfusun % 40,8'lik bir kesimi dağınık yerleşme formuna sahip yerleşmelerde yaşamaktadır.

Doğanyol köylerinin nüfus büyüklüklerini 1935, 1980 ve 2015 yılı olmak üzere 3 dönem içerisinde ve 5 grupta ele aldık. 1935 yılında yapılan genel nüfus sayımına göre Doğanyol İlçesi'nde yerleşmelerin nüfus büyüklüklerini incelersek 101-200 nüfus grubunda 3 köy bulunmaktadır. 201-300 nüfus grubunda 3, 301-400 nüfus grubunda 5, 400 ve üstü grubunda ise Doğanyol kasabasıyla beraber 3 yerleşim birimi bulunmaktadır (Tablo 27), (Harita 10).

1980 yılında 101-200 nüfus grubunda 3, 201-300 nüfus grubunda 3, 301-400 nüfus grubunda 2, 400 ve üstü grubunda ise 7 yerleşim ünitesi bulunmaktadır (Tablo

28), (Harita 11). 1935 yılındaki 189 olan nüfusuyla 101-200 nüfus grubunda bulunan Burçköy'ün 1980 yılında 119 kişi artarak 308 kişiyle 301-400 nüfus grubuna dahil olduğunu, 201-300 nüfus grubunda yer alan Yalınca'nın ise 1935 yılındaki 215 olan nüfusu, 55 kişi azalarak 160'a indiğini ve 101-200 nüfus grubunda yerini aldığını görmekteyiz. 1935 yılında 301-400 nüfus grubunda bulunan 303 kişi nüfusuyla Gevheruşağı'nın, 317 kişi artmak suretiyle 620'ye yükseldiğini görmekteyiz. Aynı şekilde bir artışın Konurtay'da görüldüğü ve 1935 yılında 201-300 grubunda yer alan bu köyün nüfusu 294 kişi iken 1980 yılında 397 kişi artarak 691 kişiyle 400+ grubunda yer almıştır (Tablo 27), (Tablo 28). 1960'lı yıllardan 1980'li yılları da kapsayan ve araştırma sahasından İstanbul'a göç furçasının dalga dalga yaşandığı bir dönemde; rakım seviyesi yüksek, iklim şartlarının ise kışın son derece olumsuz olduğu, kısıtlı tarım arazilerine sahip Gevheruşağı köyü ile eğim derecesinin yüksek ve verimli tarım arazilerinin sınırlı olduğu Konurtay köylerinde nüfus miktarlarındaki bu artışları suni bir nüfus artışı olarak tanımlayabiliriz. Zira, bu köylerin mahalli idareler seçiminin yanı sıra özellikle belde statüsüne geçmek isteği gibi nedenlerle, nüfuslarını daha fazla göstermek için sadece nüfus sayımı günü İstanbul'dan gelerek o yerlerde bulunduklarını ve sayım sonrası İstanbul'a geri döndüklerini, sahadaki köy bilirkişileriyle yapmış olduğumuz mülakat ve anket çalışmalarıyla anlamaktayız.

Hakeza her iki yıla ait nüfus gruplarını incelediğimizde, aradan geçen zaman dilimi içerisinde nüfus miktarlarında bir değişkenliğin olduğunu görebiliriz. Bu değişkenliğin temel nedeni doğal çevre özellikleri ve yukarıda da bir kısmından söz ettiğimiz beşeri özelliklerdir. Bu doğal çevre ve beşeri etkenler karşılaştırıldığında insan faktörünün etkili olduğu özelliklerin zaman içerisinde yerleşmelerin nüfus yapısına, bazı yerlerde yapay artışların olmasına rağmen artış yönünde bir katkı sağlamıştır. Nüfusun büyümesiyle birlikte fiziki coğrafya faktörlerin de araştırma sahasındaki yerleşmelerin üzerinde etkisini olduğunu belirtebiliriz.

Tablo 27: Doğanyol İlçesi'nde Yerleşmelerin Nüfus Büyüklüğü (1935)

1-100	Nüfus	101-200	Nüfus	201-300	Nüfus	301-400	Nüfus	400+	Nüfus
		Poyraz	105	Behramlı	206	Gevheruşağı	303	Koldere	491
		Burçköy	189	Yalınca	215	Ulutaş	313	Gökçe	609
		Akkent	195	Konurtay	294	Damlı	315	Merkez	1535
						Mezraa	333		
						Gümüşsu	337		

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri, Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

Tablo 28: Doğanyol İlçesi'nde Yerleşmelerin Nüfus Büyüklüğü (1980)

1-100	Nüfus	101-200	Nüfus	201-300	Nüfus	301-400	Nüfus	400+	Nüfus
		Yeşilköy	152	Behramlı	211	Burçköy	308	Damlı	425
		Yalınca	160	Mezraa	231	Ulutaş	328	Gümüşsu	512
		Poyraz	183	Akkent	252			Koldere	575
								Gevheruşağı	620
								Konurtay	691
								Gökçe	2202
								Merkez	3723

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri, Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

2015 yılında ise TÜİK verilerine göre araştırma sahasının kırsal nüfusu 2744, ilçe merkezi nüfusu 1452'dir. 2015 yılı verilerine baktığımızda 1-100 nüfus grubuna dahil 7 köyün 6'sının nüfusu 50'nin altındadır. Poyraz ve Ulutaş köylerinin nüfusu yok denecek kadar az olduğunu görüyoruz. 1-100 nüfus grubuna dahil köylerin sayısı toplam köy sayısının %50'sine karşılık gelirken nüfusu ise toplam kırsal nüfusun %8.41'ini oluşturmaktadır. Köy sayısı açısından nüfus grupları içerisinde en fazla köye sahip olmasına rağmen Gevheruşağı'nın yalnızca yer aldığı 101-200 nüfusu grubu hariç nüfus miktarı açısından en az olan nüfus grubudur. 1-100 nüfus grubunun toplam nüfusa oranı ise %5,50'dir. Bu durum, araştırma sahasının topoğrafyası engebeli, yükseltinin ve eğimin fazla olduğu yerlerde bulunan köylerin – ki 1-100 nüfus grubunun çoğunluğunu bu köyler oluşturmaktadır- nüfuslarının hızla eridiğini göstermektedir. 101-200 nüfus grubunda ise sadece Gevheruşağı köyü yer almaktadır. Gevheruşağı'nın nüfus miktarı 114 olup toplam nüfusa oranı %2.71'dir. 201-300 grubunda ise toplam 3 köy bulunmaktadır. Bu köylerin toplam nüfusu 728'dir. Köy sayısı olarak toplam

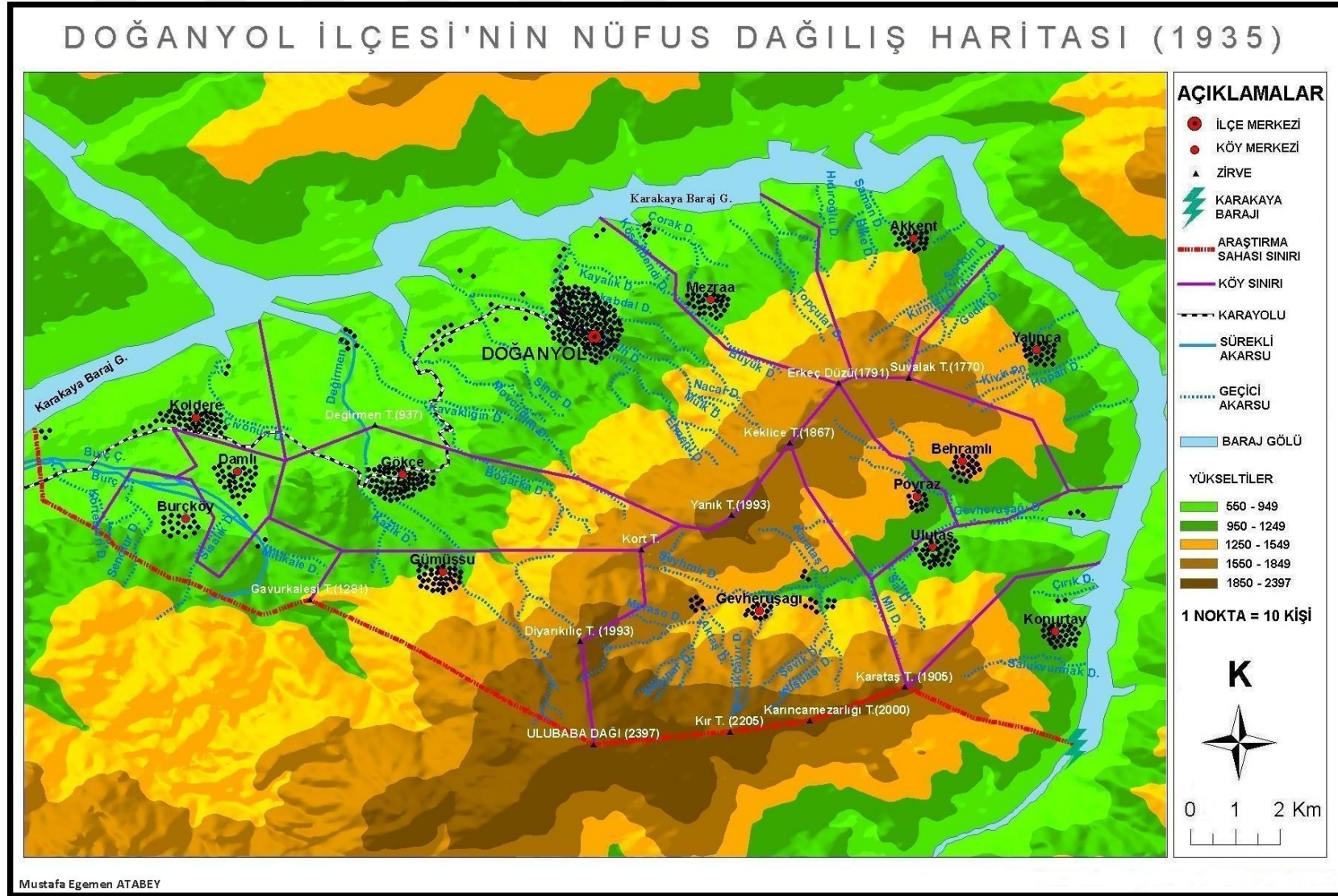
köylerin %21,4'ünü teşkil eden bu grup nüfus bakımından da toplam nüfusun % 17,3'ünü oluşturmaktadır. 301-400 grubunda sadece 1 yerleşme ünitesi bulunmaktadır. Ekonomisi tarıma dayalı ve ilçe statüsünde bulunmasına rağmen kasaba görünümünden öteye geçememiş ilçe merkezinin de aralarında bulunduğu 400+ nüfus grubunda yerleşme sayısı 3'tür. Bu gruptaki, yükseltinin ve eğitim değerlerinin düşük olduğu, tarım arazilerinin ve tarımsal sulama imkânlarının değerlendirildiği, ulaşımın rahat olduğu yerleşme ünitelerinin toplam nüfus miktarı 2782'dir ve toplam nüfusa oranı %66,3'tür (Tablo 29), (Harita 12).

Tablo 29: *Doğanyol İlçesi'nde Yerleşmelerin Nüfus Büyüklüğü (2015)*

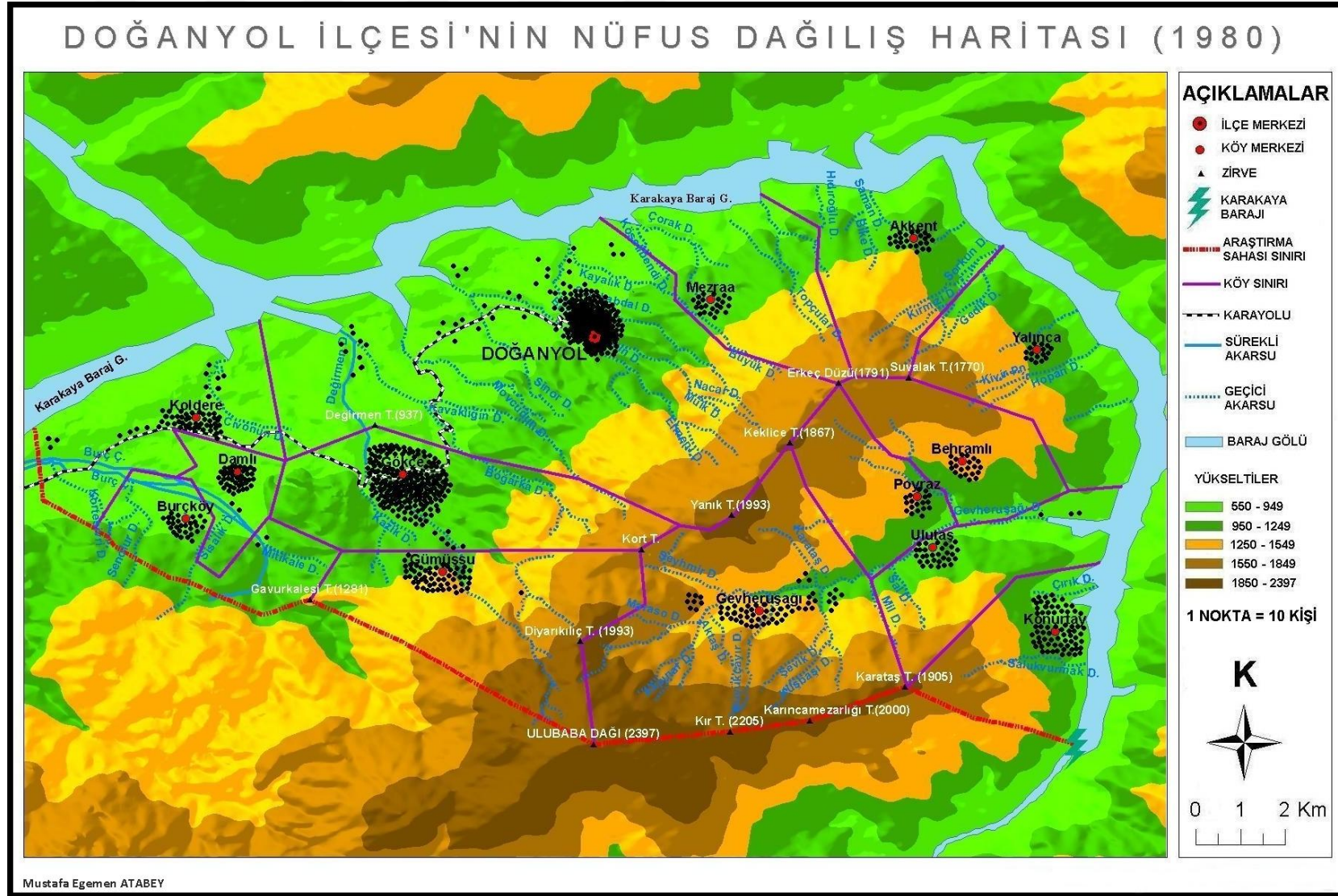
1-100	Nüfus	101-200	Nüfus	201-300	Nüfus	301-400	Nüfus	400+	Nüfus
Poyraz	15	Gevheruşağı	114	Gümüşsu	218	Damlı	341	Koldere	527
Ulutaş	17			Konurtay	224			Gökçe	803
Yalınca	29			Burçköy	286			Merkez	1452
Yeşilköy	29								
Behramlı	40								
Mezraa	48								
Akkent	53								

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri, Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

Harita 10.

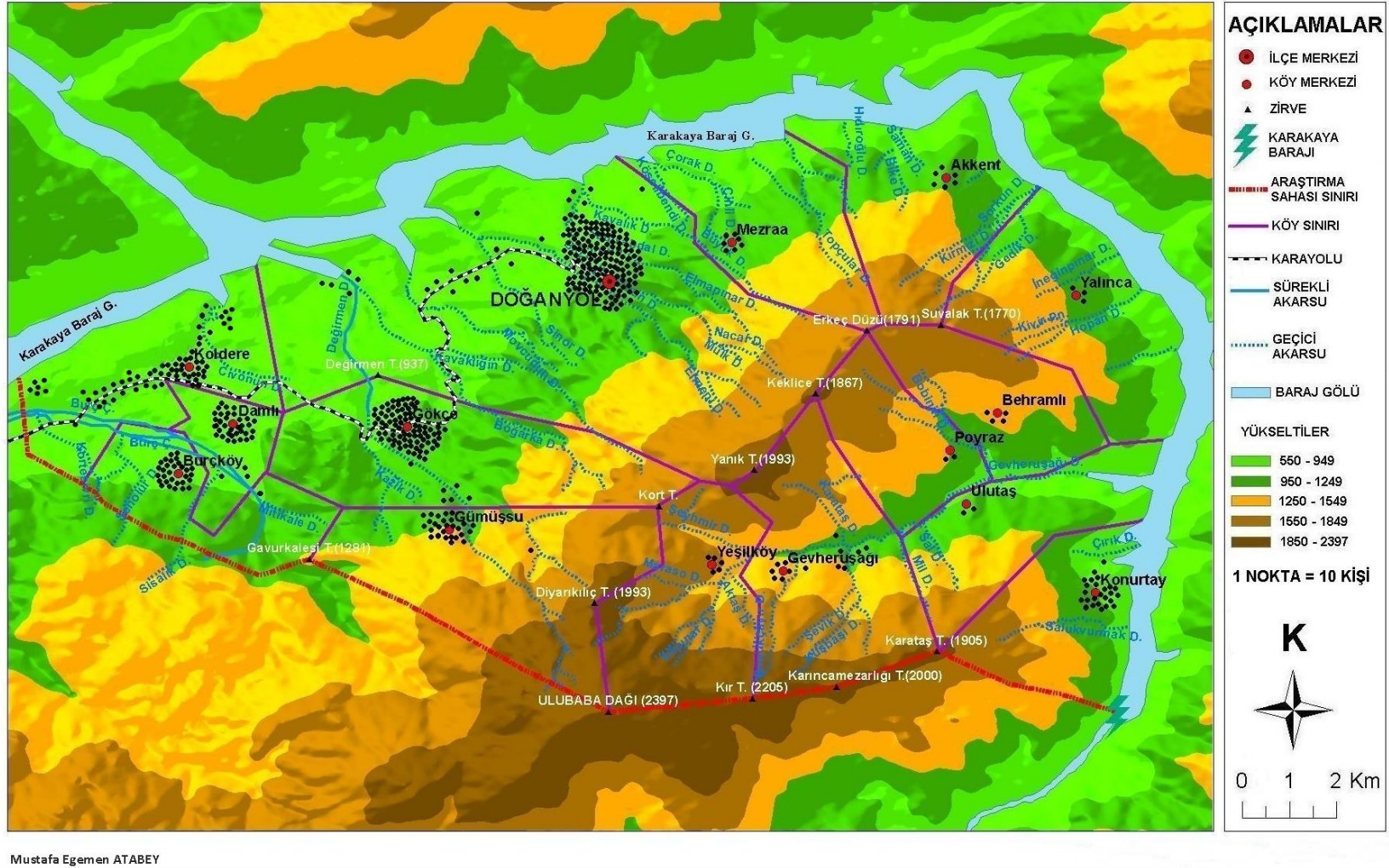

Harita 11.

Harita 12.

DOĞANYOL İLÇESİ'NİN NÜFUS DAĞILIŞ HARİTASI (2015)

“Toprak ve nüfus sayısı arasındaki ilgi derecesini ortaya koyan en açık göstergelerden biri nüfus yoğunluklarıdır”(Güngördü, 2006, s:14).

“Nüfusun dağılım düzeni içinde birim alana düşen nüfus miktarını nüfus yoğunluğu olarak tanımlamaktayız. Nüfus yoğunluğunu formüle edecek olursak Nüfus yoğunluğu = Nüfus miktarı / Birim alan’dır. Yani bir yerdeki nüfus miktarının alana bölünmesiyle elde edilen değer o yerin nüfus yoğunluğunu vermektedir. Nüfus yoğunluğunun mutlaka seçilen birim alana göre belirtilmesi gerekir. Küçük alanlarda m² veya dekar’a göre hesaplanan nüfus yoğunluğu geniş alanlarda hektara veya km² ye hesaplanmaktadır. Durum böyle iken birçok okul kitabında nüfus yoğunluğunun “km² başına düşen insan sayısı” olarak tanımlandığını görmekteyiz ki, bu tanım kilometrelerce alanı kaplayan sahalar için geçerli olup km² den küçük alanların nüfus yoğunluğunun hesaplanmasında geçersizdir”(Özçağlar, 2006, s:100).

2015 yılı TÜİK verilerine göre 233 km² yüzölçüme sahip Doğanyol’un toplam nüfusu 4196’dır. Buna göre araştırma sahamızda km²’ye 18 kişi düşmektedir. Türkiye’nin 2015 yılı nüfus yoğunluğu km² ‘ye 96 kişi düşerken, Malatya’nın nüfus yoğunluğu ise km²’ye 62 kişi düşmektedir. Görüldüğü gibi Doğanyol’un nüfus yoğunluğu hem Türkiye’nin hem de Malatya ortalamasının epey altındadır (Tablo 30), (Grafik 14).

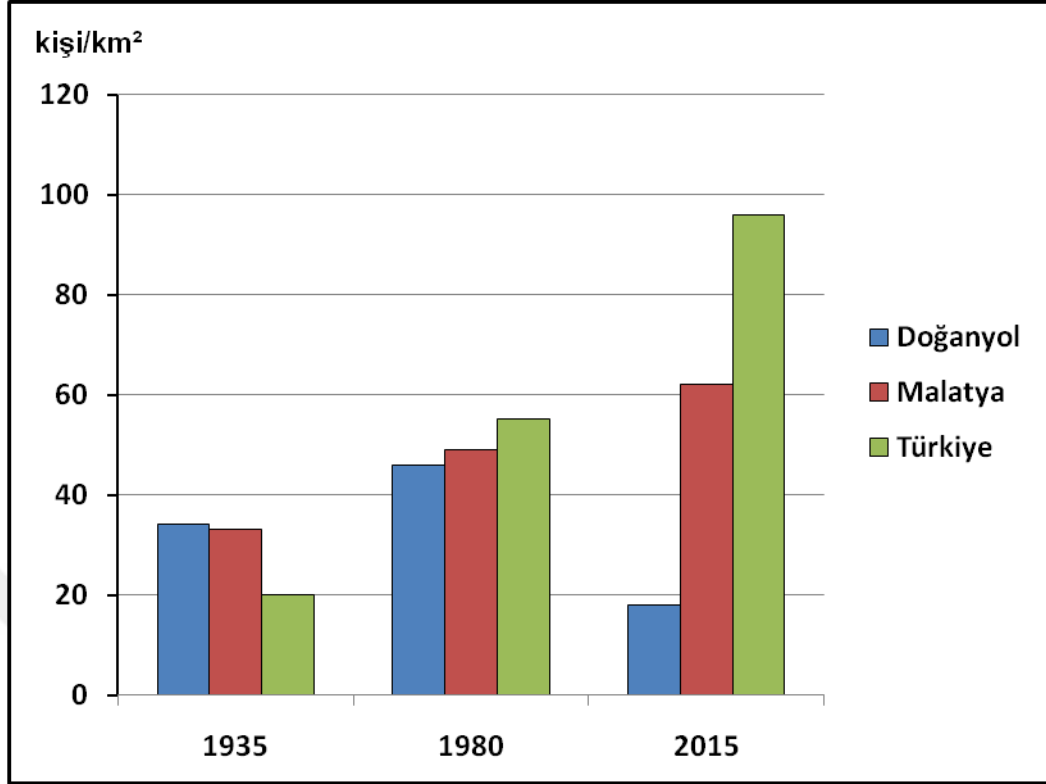
Tablo 30: Sayım Dönemlerine Göre Doğanyol’un Matematiksel Nüfus Yoğunluklarının Malatya İli ve Türkiye Nüfus Yoğunluklarıyla Karşılaştırılması

Sayım Dönemi	Doğanyol’un Nüfus Yoğunluğu (kişi/km ²)	Malatya’nın Nüfus Yoğunluğu (kişi/km ²)	Türkiye’nin Nüfus Yoğunluğu (kişi/km ²)
1935	34	33	20
1980	46	49	55
2015	18	62	96

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri

Doğanyol ilçesinin nüfus yoğunluğunun giderek azalmasının temel sebebi; tarım alanlarının az olmasıyla birlikte iş alanlarının sınırlı olması, eğimin ve yükseltinin fazla olduğu, topoğrafyanın engebeli olduğu köylerde yaşamının zorlukları ve olumsuz iklim koşullarının yanı sıra iş, eğitim ve sağlık imkânlarının daha fazla olduğu başta Malatya olmak üzere İstanbul gibi şehirlerin çekici özelliklerinden dolayı bu şehirlere yapılan göçlerdir.

Grafik 14: Sayım Dönemlerine Göre Doğanyol, Malatya ve Türkiye Aritmetik Nüfus Yoğunlukları

Aritmetik nüfus yoğunluğundaki yaptığımız sınıflandırmalarda köylerin yıllar içerisindeki nüfuslarında meydana gelen değişimleri ve bu değişimlerdeki azalış ve artışları tespit etmektir. Yıllara göre köylerdeki nüfus değişimlerinin temel nedeni doğal çevre şartları ve beşeri unsurlardır.

Araştırma sahasındaki yerleşim birimlerinde nüfusun fazla olduğu 1980 yılında aritmetik nüfus yoğunlukları da fazladır. 1935 yılında 1-30 arası nüfus yoğunluğuna sahip 9 köy varken bu sayı 1980 yılında 6 köye düşmüş, 2015 yılında ise tekrar 9 köye yükselmiştir. 31-60 arası nüfus yoğunluğuna 1935 ve 1980 yıllarında 4 köy varken 2015 yılında 3 köye gerilemiştir. 61-90 arası yoğunluğa sahip köy sayısı 1935 ve 1980 yıllarında sadece 1 köy varken bu sayı 2015 yılında 2'ye çıkmıştır. 1980 yılında 91 ve üzeri nüfus yoğunluğuna dekara 94 kişi ile Damlı, 97 kişi ile Konurtay ve 141 kişi ile Gökçe yer almaktadır. 91 ve üzeri nüfus yoğunluğu grubu sadece 1980 yılında mevcuttur (Tablo 31, Tablo 32), (Harita 13, Harita 14).

Tablo 31: Doğanyol İlçesi'nin Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (1935)

1-30		31-60		61-90		91+	
Gevheruşağı	10	Mezraa	31	Damlı	70		
Akkent	18	Gökçe	39				
Yalınca	18	Konurtay	41				
Poyraz	19	Koldere	56				
Merkez	20						
Burçköy	23						
Behramlı	24						
Gümüşsu	27						
Ulutaş	29						

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri**Tablo 32:** Doğanyol İlçesi'nin Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (1980)

1-30		31-60		61-90		91+	
Yalınca	13	Poyraz	33	Koldere	65	Damlı	94
Gevheruşağı	21	Merkez	33			Konurtay	97
Mezraa	22	Burçköy	37			Gökçe	141
Akkent	24	Gümüşsu	41				
Behramlı	24						
Ulutaş	30						

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri

2015 yılı itibariyle köylerdeki nüfus yoğunluğunu ele aldığımızda, nüfus yoğunluğu tüm köylerde azalış göstermiştir. 2015 yılı aritmetik nüfus yoğunluğunun son derece az olduğu yerler Yalınca, Ulutaş, Poyraz, Yeşilköy, Behramlı, Mezraa, Akkent ve Gevheruşağı köyleri olmuştur. Eğim ve yükselti derecelerinin arttığı , engebeli arazi yapısının fazla olduğu bu köylerde tarım arazileri ve sulama olanaklarının kısıtlılığı ve diğer ekonomik faaliyetlerin (hayvancılık vb.) yetersiz olması nüfus yoğunluğunun son derece az olmasının en büyük nedenleri arasında gösterilebilir. Nüfus yoğunluğu 31-60 arası olan köyler Konurtay, Burçköy ve Gökçe köyleridir. Araştırma sahamızdaki yerleşim birimleri içerisinde nüfus yoğunluğu en

fazla olan köy dekara 76 kişi ile Damlı'dır (Tablo 33), (Harita 15). Damlı köyü, kapladığı alan bakımından ilçenin en küçük köyü olmasının yanında verimli tarım arazilerine sahip olması, "Damlı-Burç Köyleri Sulama Projeleri'nin" tamamlanmasından sonra tarımsal sulamada uygun imkanlara sahip olması nüfus yoğunluğu bakımından araştırma sahasının en fazla nüfus yoğunluğuna sahip köyü olmasını sağlamıştır.

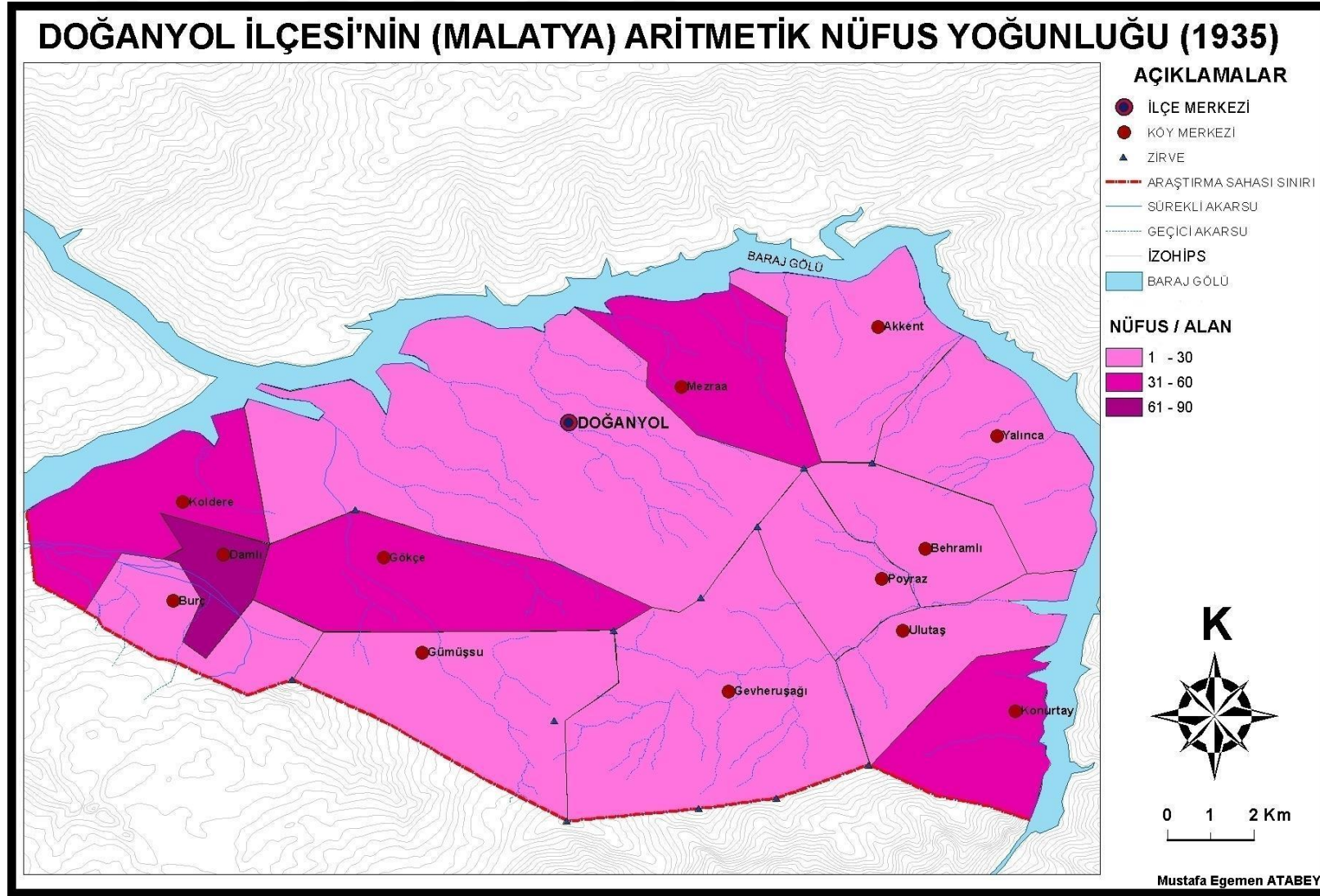
Tablo 33: Doğanyol İlçesi'nin Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (2015)

1-30		31-60		61-90		91+	
Ulutaş	2	Konurtay	31	Koldere	61		
Yalınca	2	Burçköy	34	Damlı	76		
Poyraz	3	Gökçe	52				
Yeşilköy	3						
Behramlı	4						
Mezraa	4						
Akkent	5						
Gevheruşağı	7						
Gümüşsu	17						

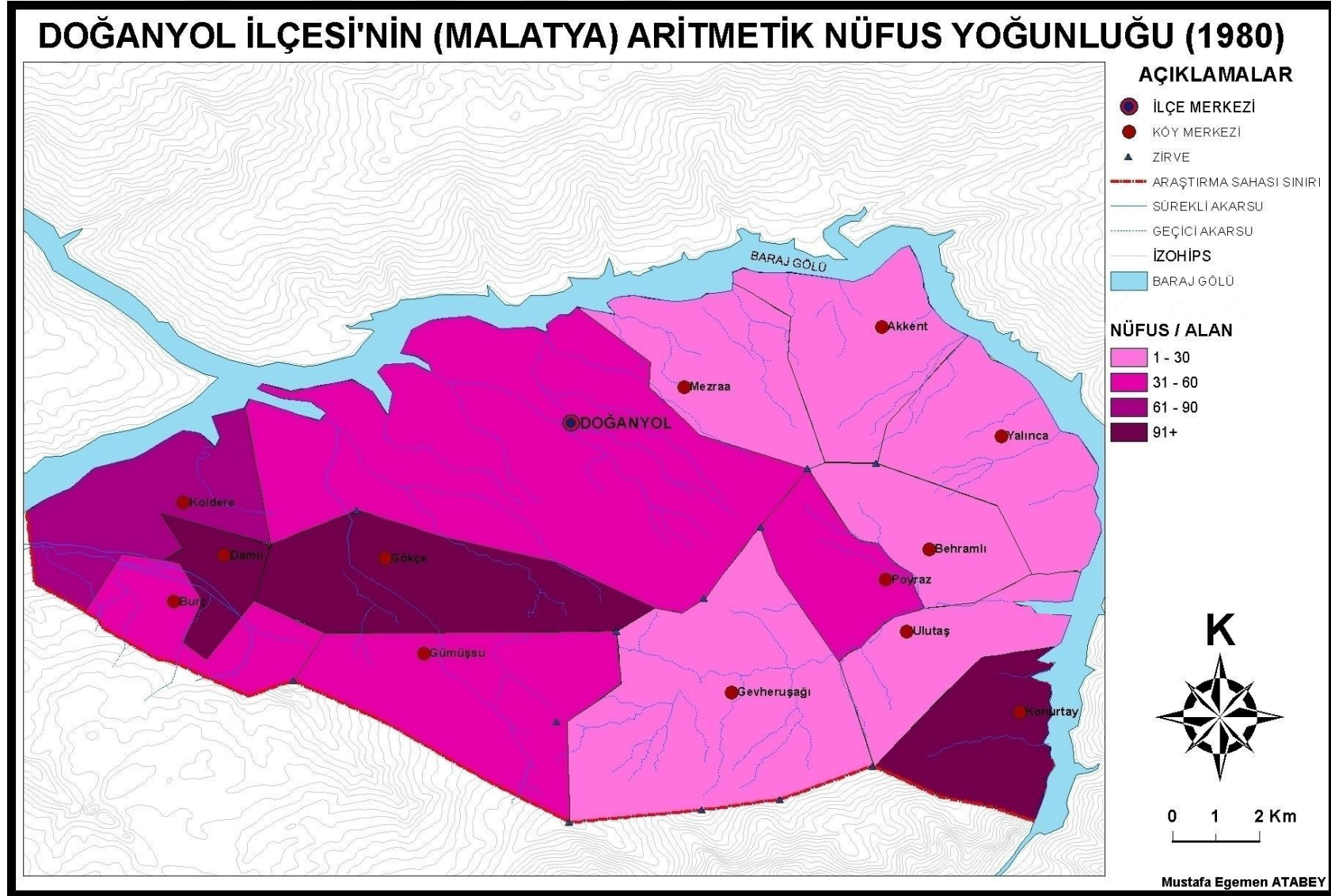
Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri

Aritmetik nüfus yoğunluğu hesaplanırken nüfusun araziye eşit bir şekilde dağıldığı var sayılır. Bu ise kırsal nüfus için çok önemli olan, nüfus ile tarım arazisi arasındaki ilişkiyi yansıtabilmek açısından yetersiz bir sonuç ortaya koymaktadır. Çünkü aritmetik nüfus yoğunluğunda tarım yapmaya elverişsiz boş arazilere de eşit ve dengeli bir şekilde dağıldığı gibi gerçeği tam olarak yansıtmayan bir sonuç elde edilir. Bu eksik ve sakıncalı ifade tarzına karşılık, nüfus yoğunluğunu nispeten daha doğru bir şekilde ifade edebilmek amacı ile farklı nüfus yoğunluk türleri hesaplanabilmektedir. Bunlardan birisi, nüfusun beslenmesi fikrinden hareket edilerek toplam nüfusun, toplam tarım arazilerine oranını ifade eden fizyolojik nüfus yoğunluğudur (Arslan, 2006, s:56).

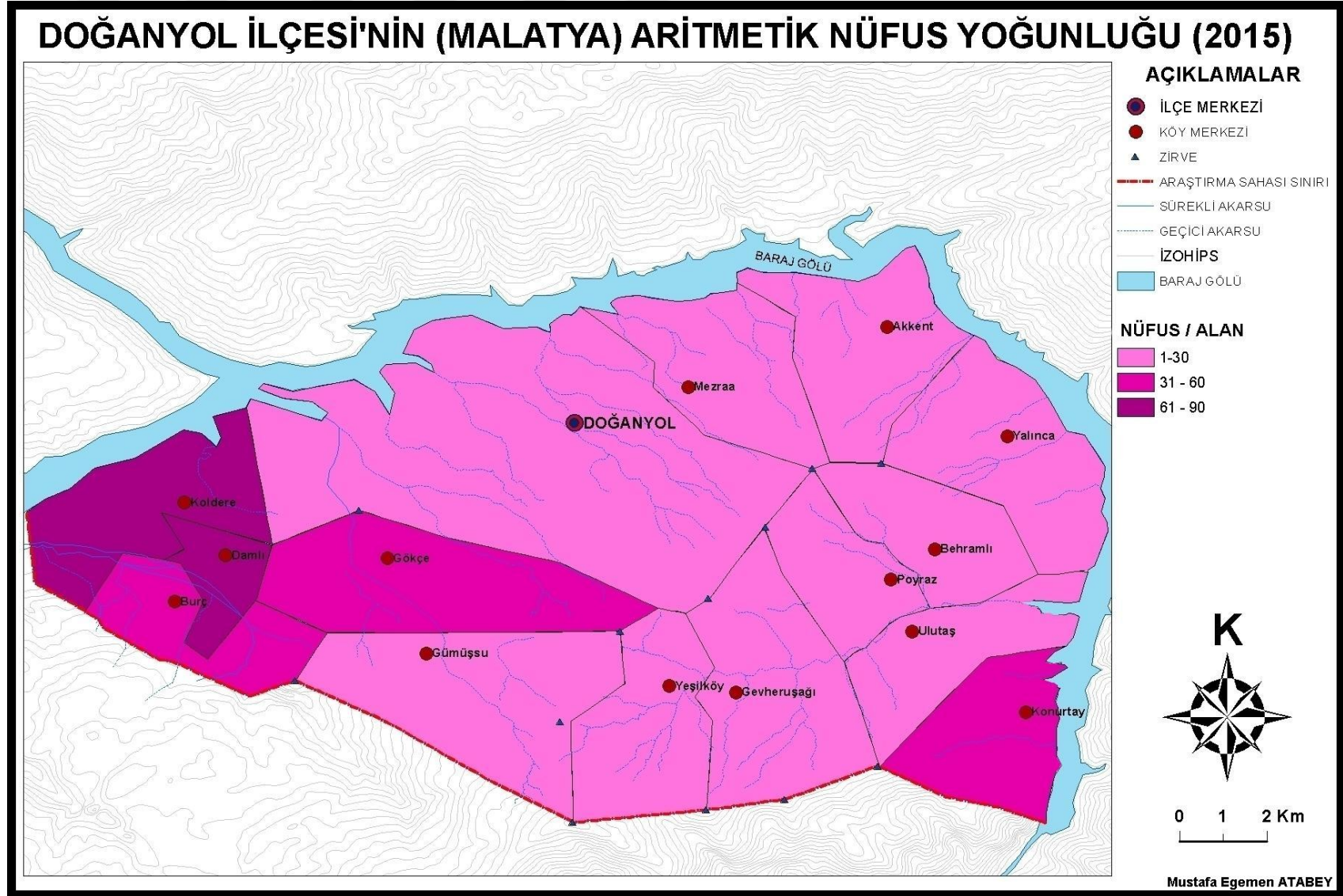
Harita 13.

Harita 14.

Harita 15.

Doğanyol'da fizyolojik nüfus yoğunluğunu 1935,1980 ve 2015 olmak üzere üç dönemde ve dört grupta ele aldık. Araştırma sahasındaki köylerin toplam nüfuslarının toplam ekili-dikili araziye bölünmesiyle elde edilen fizyolojik nüfus yoğunluğu, 1935 yılında 66 kişi/km² iken, 1980 yılında 110'ye çıkmış ve 2015 yılında 45'e gerilemiştir (Tablo 34).

Tablo 34: 1935,1980 ve 2015 Yıllarına Göre Doğanyol Köylerinin Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu

Yıl	Ekili-Dikili Arazi (km ²)	Toplam Köy Nüfusu	Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (kişi/km ²)
1935	61	4016	66
1980	61	6698	110
2015	61	2744	45

Kaynak: Köy Envanter Etüdleri, Arazi Anketleri,TÜİK Nüfus İstatistikleri.

Fizyolojik nüfus yoğunlukları hesaplanırken 1980 yılında hazırlanmış köy envanter etütlerindeki tarım arazileri miktarları kullanılmıştır.Meralar,orman ve fundalık alanlar hesaplamaaya dahil edilmemiştir. 1935 ve 1980 yıllarında 1-60 fizyolojik nüfus aralığında 3 köy varken 2015 yılında 8 köy bulunmaktadır. Poyraz, Ulutaş, Yalınca, Mezraa, Akkent, Behramlı, Yeşilköy ve Gevheruşağı köylerinin yer aldığı 1-60 aralığındaki yerleşim birimlerinin 2015 yılı fizyolojik nüfus yoğunluğu ortalamasının altında kaldıklarını görüyoruz. 1935 yılı 61-80 aralığında 5 köy yer alırken 1980'de bu sayı 3'e düşmüştür.

2015 yılında ise Konurtay ve Burçköy olmak üzere 2 köy bulunmaktadır. 81-100 aralığında 1935'te 3 köy, 1980 ve 2015'te 2 köy bulunmaktadır. 101 ve üzeri yoğunluğunda 1980 yılında 5 köy bulunurken 2015 yılında ise Gökçe ve Damli olmak üzere 2'ye inmiştir (Tablo 35, Tablo 36 ve Tablo 37). Öncelikle şunu belirtmek isteriz ki bilhassa 1980 yılı fizyolojik nüfus yoğunluğu haritasını incelediğimizde Gevheruşağı ve Konurtay köyleri başta olmak üzere Behramlı, Ulutaş gibi köylerde fizyolojik nüfus yoğunluğu fazla olduğu görülür. Oysa o dönemler ve öncesi, söz konusu köylerden İstanbul'a yoğun göç dalgası yaşanmıştır. Sadece sayım zamanlarında, mahalli idarelerin özellikle kasaba belediyelerinin genel bütçeden daha fazla pay alma ve Konurtay, Gevheruşağı gibi köylerin belde statüsü kazanma isteği gibi nedenlerle nüfuslarını daha fazla göstermek için köylerinde bulunan kişiler, nüfus sayımı günü bulunduğu yerde sayılıp, sayımdan sonra yöredeki tarafından gurbet olarak adlandırılan İstanbul'a geri dönmüşlerdir. Söz konusu köylerde o dönem için yapılan sayım sonucuna göre suni bir nüfus meydana gelmiştir. 1980 ve öncesi dönemlerde resmi kayıtlara göre Doğanyol'da görünen ve tarımla uğraşıldığı düşünülen erkek

nüfus, İstanbul'da hamallık, kapıcılık, han odabaşıcılığı, garsonluk gibi daha çok hizmet odaklı mesleklerle uğraşmışlardır. Bu nedenle 1980 yılına ait sahadaki fizyolojik nüfus yoğunluğu gerçekleri yansıtmaktan uzak bir nüfus yoğunluğudur. Aynı durum 1980 yılı aritmetik nüfus yoğunluğu için de geçerlidir (Tablo 36), (Harita 14 ve 17).

2015 yılı fizyolojik nüfus yoğunluğuna geri dönecek olursak Gökçe köyünün nüfusunun fazla olmasından dolayı fizyolojik nüfus yoğunluğu yüksek çıkmıştır. Damlı köyünde fizyolojik nüfus yoğunluğunun fazla çıkması ise nüfusa oranla yüzölçümünün küçük oluşundan kaynaklanmaktadır. Genel olarak değerlendirdiğimizde köylerin çoğunluğunda nüfus tarım arazilerine oranla oldukça azdır (Harita 18). Koldere, Damlı, Gümüşsu, Burçköy, Gökçe, Mezraa gibi köylerin tarım arazilerinde yoğun tarım teknikleri uygulandığında daha fazla nüfusa yetecek kadar kapasitenin var olduğundan bahsedebiliriz.

Tablo 35: Doğanıyol İlçesi'nin Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (1935)

1-60		61-80		81-100		101+	
Poyraz	25	Yalınca	67	Koldere	81	Damlı	119
Akkent	47	Mezraa	68	Gökçe	82	Gümüşsu	148
Burçköy	50	Ulutaş	70	Konurtay	92		
		Behramlı	72				
		Gevheruşağı	76				

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri.

Tablo 36: Doğanıyol İlçesi'nin Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (1980)

1-60		61-80		81-100		101+	
Poyraz	44	Akkent	62	Burçköy	82	G.Uşağı	155
Mezraa	47	Ulutaş	73	Koldere	95	Damlı	160
Yalınca	50	Behramlı	74			Konurtay	216
						Gümüşsu	225
						Gökçe	296

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri.

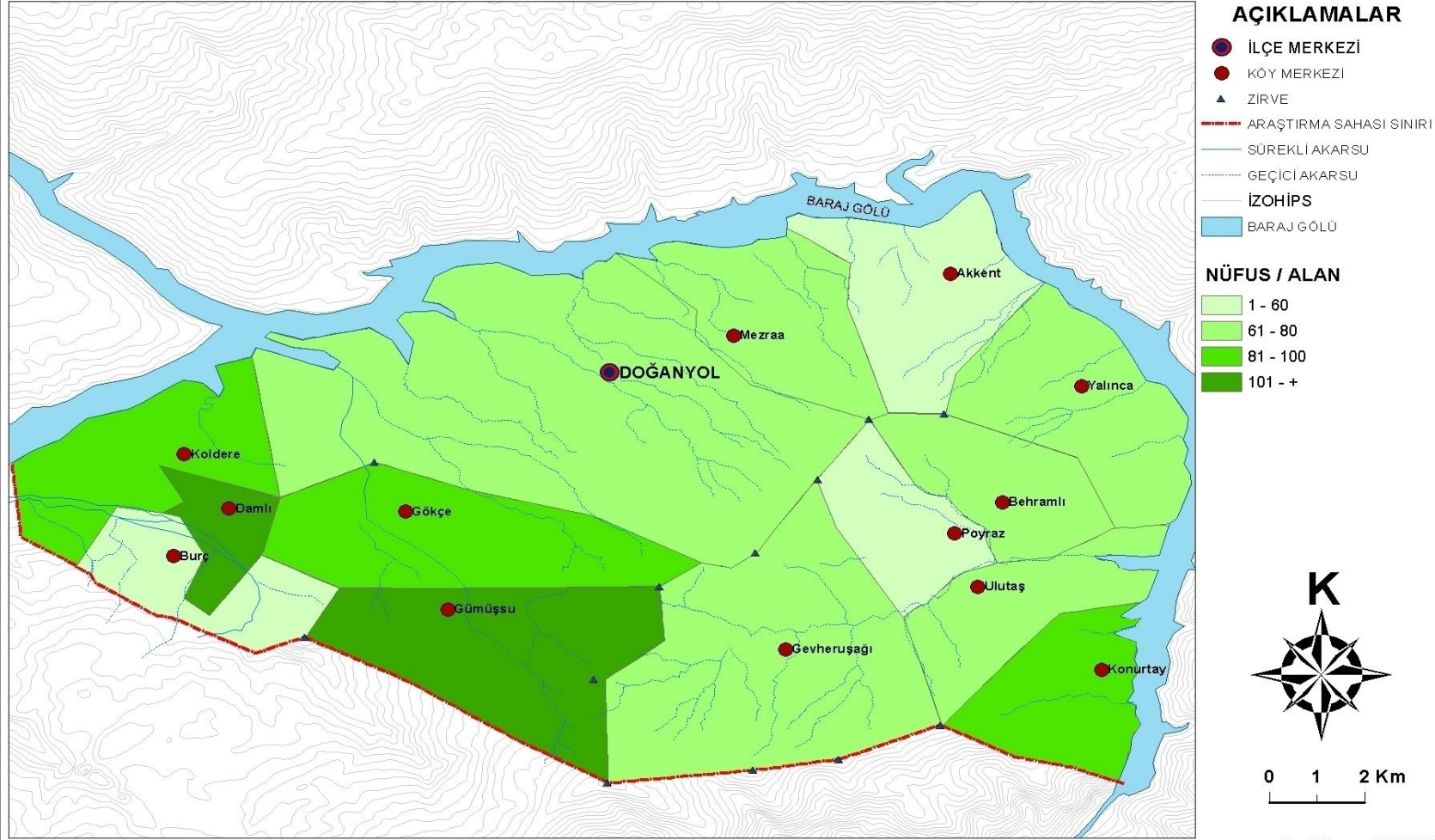
Tablo 37: Doğanıyol İlçesi'nin Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (2015)

1-60		61-80		81-100		101+	
Poyraz	4	Konurtay	70	Koldere	87	Gökçe	108
Ulutaş	4	Burçköy	79	Gümüşsu	96	Damlı	128
Yalınca	9						
Mezraa	10						
Akkent	13						
Behramlı	14						
Yeşilköy	29						
Gevheruşağı	38						

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri.

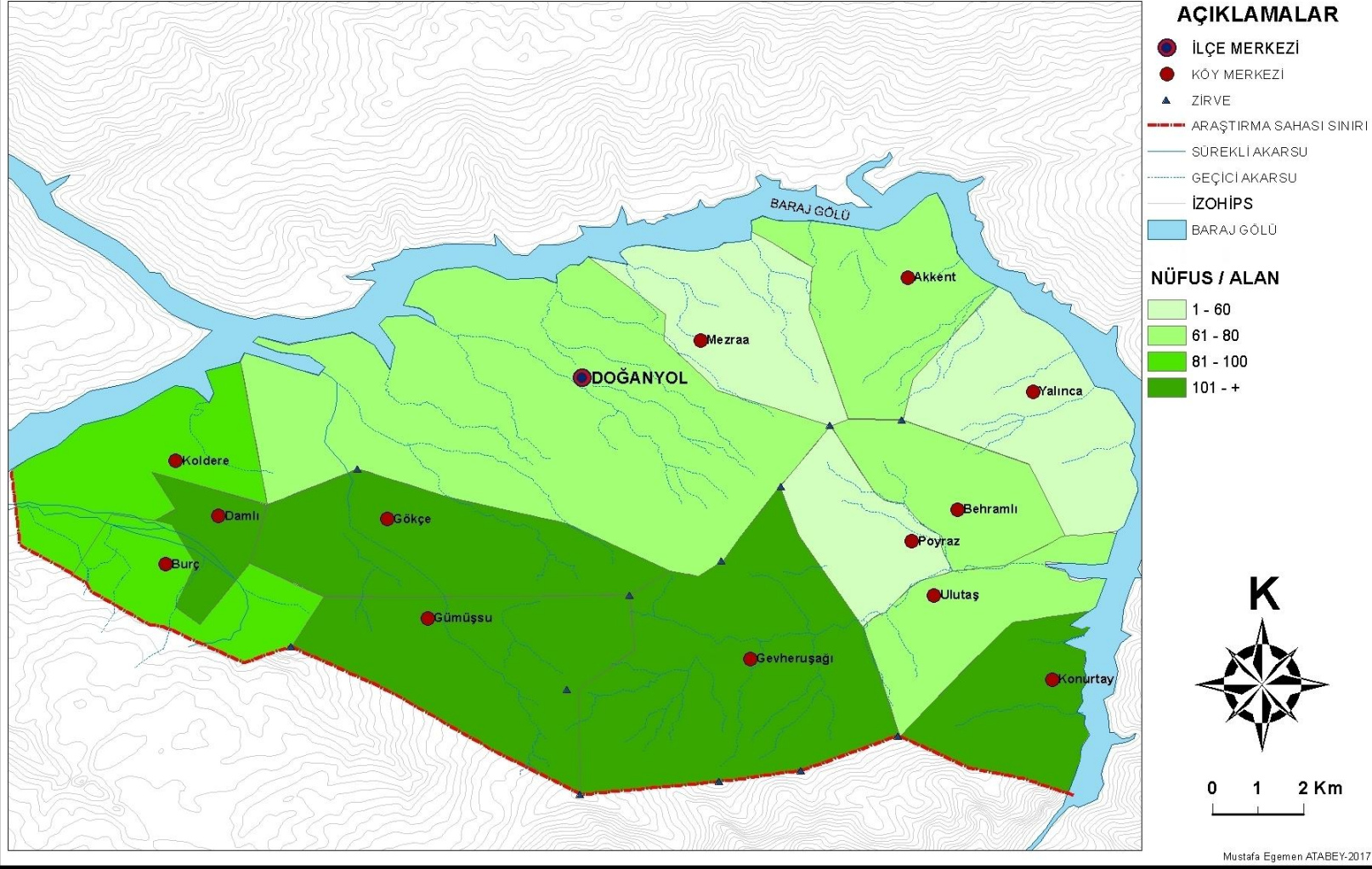
Harita 16.

DOĞANYOL İLÇESİ'NİN (MALATYA) FİZYOLOJİK NÜFUS YOĞUNLUĞU (1935)

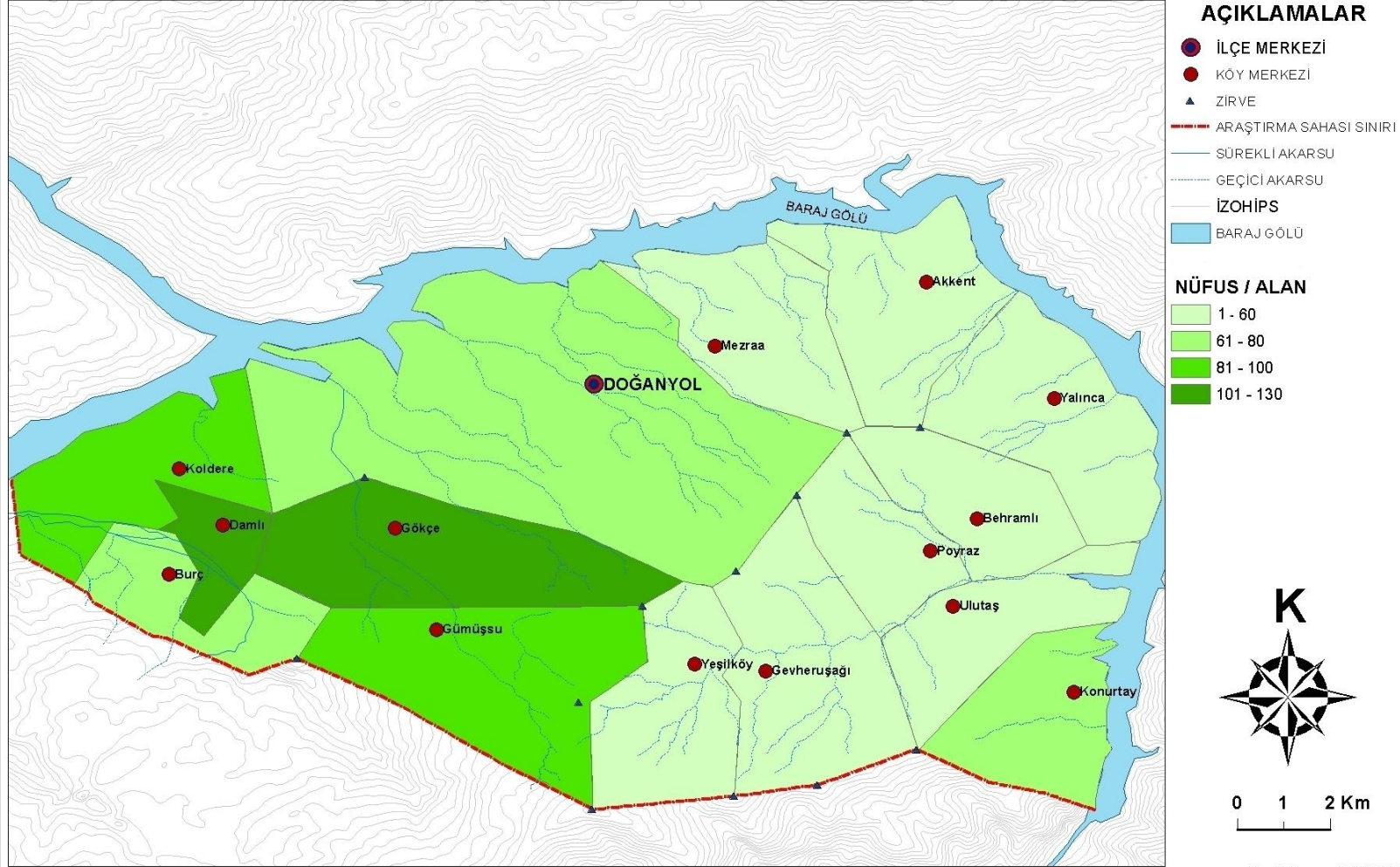
Harita 17.

DOĞANYOL İLÇESİ'NİN (MALATYA) FİZYOLOJİK NÜFUS YOĞUNLUĞU (1980)

Harita 18.

DOĞANYOL İLÇESİ'NİN (MALATYA) FİZYOLOJİK NÜFUS YOĞUNLUĞU (2015)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. DOĞANYOL İLÇESİ'NİN YERLEŞME COĞRAFYASI

3.1. Genel Bakış

“Yerleşme, insanların belirli bir alanda yaşamaya başlama eylemidir. Bu eylem sonucu ortaya çıkan ve mesken topluluklarının oluşturduğu yerleşim birimleri de yerleşme olarak nitelendirilmektedir. Yerleşmeye katılanların çokluğuna göre ortaya bir yerleşim birimi çıkar. Buna göre en küçük insan topluluğu aile, yerleşim birimi ise meskendir. Meskenler, toplu olarak bulunduğu zaman mahalle, mezra, kom, köy ve daha büyük yerleşim birimlerini oluştururlar” (Şahin, vd., 2007, s:324). “İnsanlar ister devamlı, ister geçici, ister münferit, ister toplu bir halde yerleşmiş bulunsunlar yiyecek, içecek ve diğer beşeri ihtiyaçlar zoruyla daima yerleştikleri ve ihtiyaçlarını, temin ettikleri mahalle veya hiç değilse onun çevresine az çok bağımlıdır. Yapmış oldukları meskenlerin şekillerinde olduğu kadar yerleşme yerinin seçilmesinde, yerleşmenin oluşmasında ve gelişmesinde bu mahallin ve onun çevresinin coğrafi şartlarının az çok tesiri altındadır (Tanoğlu, 1954, s:2).” Bir yerleşim düzeninin genel karakteristiğini belirleyen iki temel etken söz konusudur; coğrafi çevre ve ekonomik faktörler. Coğrafi çevreyi oluşturan fiziki ve beşeri ortam ile ekonomi faktörü, yerleşilen alan, yerleşmelerin dokusal şekil özelliğini, sürekliliğini, konut tipini, mimarisini ve yapı malzemesini ve bütünüyle yerleşme düzenini belirler. Ancak bu çok boyutlu etkenler dikkate alınarak yerleşim birimlerinin kuruluş ve gelişmesi değerlendirilebilir (Güner, 2012, s:134). Doğanyol yerleşmelerinin tamamı kırsal özelliktedir. Günümüzde belediye organizasyonuna sahip olan yerleşmelerin şehir olarak nitelendirildiği idari değerlendirilmenin neticesidir. Eski adı DİE olan TÜİK gibi kuruluşlar, yerleşmeleri idari yapılarına göre sınıflamaktadır. Hâlbuki coğrafi bir yaklaşımla yerleşmelerin tasnif edilmesinde ölçüt olarak nüfusun yanı sıra, ekonomik faaliyetler ve yerleşmelerin işlevsel özellikleri belirleyicidir. Kırsal yerleşmelerin en belirgin özelliği, tarımın birincil ekonomik faaliyet olmasıdır. Ekonomik faaliyet olarak tarımsal karakterli üretime sahip Doğanyol’u, nüfus ve fonksiyonel kriterlere göre değerlendirdiğimizde ilçe merkezinin bir şehir yerleşmesinden ziyade küçük bir kasaba görünümünde belediye örgütlü bir yerleşme olarak tarif etmemiz mümkündür.

12/11/2012 tarihli ve 6360 Sayılı “On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla” sınırları il mülki sınırları olmak üzere Malatya Büyükşehir Belediyesi kurulmuş ve Malatya Belediyesi, Malatya Büyükşehir Belediyesine dönüştürülmüştür. Bu yasaya göre yeni kurulan ve sınırları genişleyen bütün büyükşehirlerde köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır. Bu yerlerdeki köyler mahalle olarak, belediyeler ise belde isimleri ile tek mahalle olarak bağlı oldukları ilçenin belediyesine katılmıştır. Bundan dolayı 2013 yılına kadar belediyesi bulunan Gökçe beldesi, belediye tüzel kişiliği kaldırılmasıyla birlikte mahalle statüsüne çevrilmiştir.

18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununa göre okul, cami, otlak, mera gibi ortak malları olan tek veya çok merkezli yerleşime sahip olan konutlar bağ, bahçe, tarlaları ile birlikte köy kabul edilmiştir. Coğrafi anlamda ise köyler zirai işlevselliğin fazla olduğu, sınırlarının yerel yönetim tarafından belirlenen yerleşim alanına sahip idari merkezlerdir. Bundan dolayı köy ile mahalle arasındaki farkın daha çok coğrafi değil idari olduğu net bir şekilde belirlemektedir. Sınırların yerel yönetim tarafından belirlenmesinin haricinde köyün tüm özellikleri mahalle yerleşmelerinde mevcuttur. Bu nedenle köy idari statü kazanmış mahallelerdir. Araştırma sahasının en büyük yerleşim birimi olan Doğanyol ilçe merkezinin ilk kuruluş yeri günümüz ilçe merkezidir. Bunun dışında bir belde ve on üç köy yerleşmesi bulunmaktadır. Doğanyol ilçesindeki köyler, 950 m. ile 1260 m. arasında değişen yükseltide eğim değerlerinin yüksek, engebeli ve arızalı topografyadan dolayı yerleşim, ulaşım, ekonomik faaliyetler bakımından bir takım olumsuz faktörlerin bulunduğu bir alanda yer almaktadır.

3.2. Yerleşmeyi Etkileyen Faktörler

Tunçdilek, yerleşmelerin çeşitliliğini ve dağılışını etkileyen etmenlerin başında doğal çevre faktörlerinin geldiğinden bahseder. Doğayla insan arasındaki karşılıklı etkileşimi ortaya koymadan iskâna ait sorunların ve şekillerinin niteliğini ve gelişimi hakkında kesin ve gerçek sonuçlara varmak mümkün olamaz (Tunçdilek, 1967, s: 27). İnsanoğlunun bütün çalışmaları, etkinlikleri yerleşmeye dair bütün faaliyetleri doğanın hükmü altındadır. Doğanyol’da yerleşmelerin kuruluşu, gelişmesi ve dağılışında doğal çevre faktörleri büyük oranda etkilidir.

Fırat vadisinde yer alan Doğanyol ilçe merkezinin kuzeyi ve batısı pliyokuvaterner yaşlı dolgu ve kısmen aşınım yüzeyleri vadi tabanına geçişe imkan vermektedir ve daha çok konglomera, kumtaşı, kıltaşı ve çakıltaşı içermektedir. Araştırma alanının geri kalan tüm kısmında mesozoyik-paleozoyik döneme ait Pütürge Metamorfikleri yaygındır. Metamorfik yapının geniş alan kapladığı ilçe merkezinin ilk kuruluş yeri çok eğimli bir yamaçta olmasından dolayı geniş yolların yapımı ve yerleşme alanının genişlemesi açısından uygun değildir. Olabildiğince meyilli olan bu alandaki konutlar topoğrafyaya uyumlu olarak teraslı bir biçimde şekillenmişlerdir. Bir sıradaki evlerin yol seviyesi bir alt sıradaki evlerin toprak dam bölümlerine denk gelebilmektedir. Konut dokusunun sık, modern kentsel ölçütlerin yetersiz olduğu bu alanlardaki konutların yapısı kerpiç ve taş malzemeyle yapılmış tek katlı ve alt katı genellikle ahır, samanlık veya odunluk olarak kullanılan iki katlı, çatı sistemleri toprak damlı geleneksel mesken tipleridir. Yeni gelişim alanlarında yer alan yapı malzemesi tuğla olan modern ve çok katlı kiremit örtülü konutlar gittikçe ilçe merkezinin kuzeyine; pliyokuvaterner aşınım ve dolgu düzlüklerinin geniş yer kapladığı alanda yayılım göstermektedir.

Doğanyol ilçesi, Güneybatı-Kuzeydoğu uzanışlı, aktif ve sol yanal atımlı Doğu Anadolu Fay Zonu üzerinde olup, tektonik açıdan oldukça hareketli bir sahadadır. 1.derece deprem bölgesi üzerinde yer alan Doğanyol, 2003 ve 2005 yıllarında meydana gelen depremler sonrasında meskenlerin inşasında taş ve toprak yerine tuğla, çimento ve nervürlü demir kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle Damlı ve Burçköy'ün bulunduğu gevşek dolgulu birikinti yelpazeleri üzerinde, devlet desteğiyle depreme dayanıklı betonarme konutlar inşa edilmiştir. Yerleşmelerin üzerinde etkili bir başka faktör araştırma sahasının jeomorfolojik özelliğinden kaynaklanan kütle hareketleri, çamur akmaları ve heyelanlardır. Çok eğimli morfolojinin neden olduğu aktif ve paleo-heyelanlar daha çok Akkent, Yalınca, Gevheruşağı vadisinde Behramlı ile Yeşilköy'de etkili olmaktadır (Foto 10) , (Harita 7). Aşınım yüzeyine ait eğimli bir yüzeyde inşa edilmiş pek çok konut heyelandan etkilenmiş ve etkilenmektedir. Kışın yoğun kar yağışının ardından çığ tehdidi altında bulunan köyler yükseltinin ve eğimin yüksek olduğu yerlerdir. "Nitekim 1974'te Poyraz köyünde meydana gelen çığ felaketinden dolayı 52 konut etkilenmiştir"(Malatya Çevre Durum Raporu, 2010, s:301).

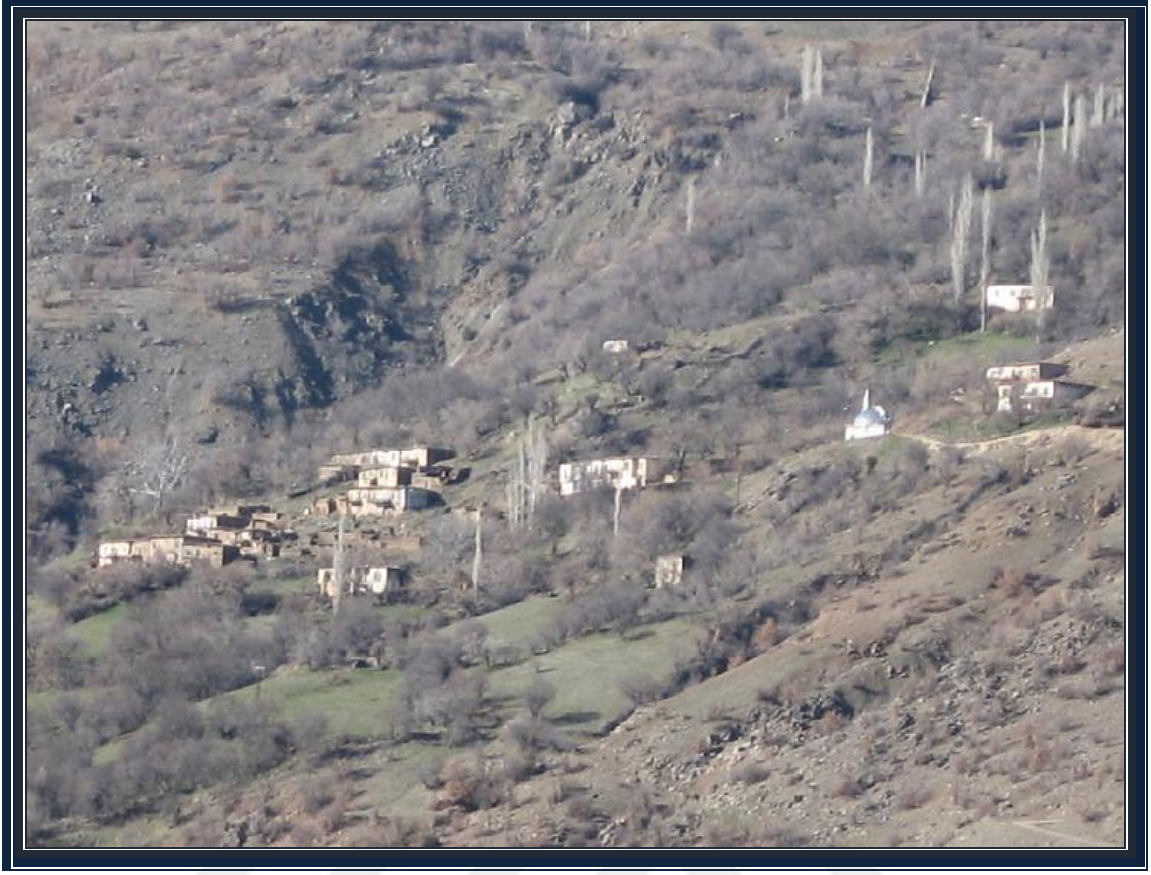

Foto 10: Paleoheyelan alanında kurulu Behramlı Köyü

“Ulubaba Dağının en yüksek tepesi 2397 m. yükseltisindeki Ulubaba Ziyaretidir. KD-GB doğrultusunda uzanan dağ doğusundan Gevher Deresi tarafından 1000-1500 m., doğusundan Fırat Nehri tarafından 1000 m.den fazla, güneyinden ise Kaman Çayı tarafından 1500 m.den fazla derin vadilerle yarılmıştır. Dağın kuzeyi ise Burç Çayı ve Fırat Nehrine kavuşan yan derelerle diğer alanlara nispetle daha sığ bir şekilde parçalanmıştır. Gevher Deresi ve Kaman Çayı senklinallere yerleşen boyuna subsekant vadilerdir. Her iki akarsu vadisinin yamaçlarında paleoheyelanların yanında aktif çok sayıda heyelanlar bulunmaktadır. Ulubaba dağı ile kuzeyindeki Karakaya Baraj Gölü arasında gelişen DAF’a paralel faylar dağın kuzey yamaçlarının basamaklı bir şekil almasına neden olmuştur. Yamaçlarda mikaşistlerin ve gnaysların geniş yer tutması yüzünden derin oyuntular gelişmiştir. Dağın güneyinde yarıma ve erozyonun çok şiddetli olmasına bağlı olarak aşınım yüzeyleri dar alanlı olarak görülürken, kuzeyde daha geniş alanlar kaplamaktadır. Bu durum, aşınım dalgasının güneyden kuzeye doğru gecikerek ilerlemesine bağlıdır (Özdemir, 1994, s:108).”

Doğanyol İlçesi'nde fiziki ve beşeri etmenler yerleşmelerin hane sayıları üzerinde oldukça etkilidir. 1980 yılında hane sayısı 0-50 arasında 4 köy, 51-100 arasında 4 köy, 101-150 arasında 4 köy ve hane sayısı +151 fazla olan 1 köy bulunmaktadır. 2014'te hane sayısı 0-50 arasında 9, 51-100 arasında 3 köy yer alırken 151+ fazla ise 2 köy bulunmaktadır. Araştırma sahasındaki yerleşmelerin hane sayısı 0-50 arasında yer alan köyler genellikle yükseltisi fazla, eğimli ve dağlık alanlarda yer alan, toprağı verimsiz ve tarım arazilerinin dar olduğu, tarımda sulama imkânının fazla olmadığı ekonomisi hayvancılığa dayalı Behramlı, Ulutaş, Yeşilköy, Mezraa, Yalınca, Poyraz, Akkent, Gevheruşağı köyleridir (Tablo 38, Harita 19 ve Harita 20). Hane sayısı 151 ve üstü olan araştırma sahasındaki 2 yerleşmeden Gökçe ve Koldere'nin hane sayısı açısından fazla olmasının nedeni verimli tarım arazilerinin yanı sıra ulaşım açısından uygun imkânlarla sahip olmasıdır. Yer şekilleri, yükselti, bitki örtüsü, toprak özellikleri, iklim şartları, hidrografik ve jeolojik özellikler gibi fiziki faktörler ile ulaşım, tarım ve ekonomi gibi beşeri faktörler yerleşmeyi etkileyen etmenlerdir.

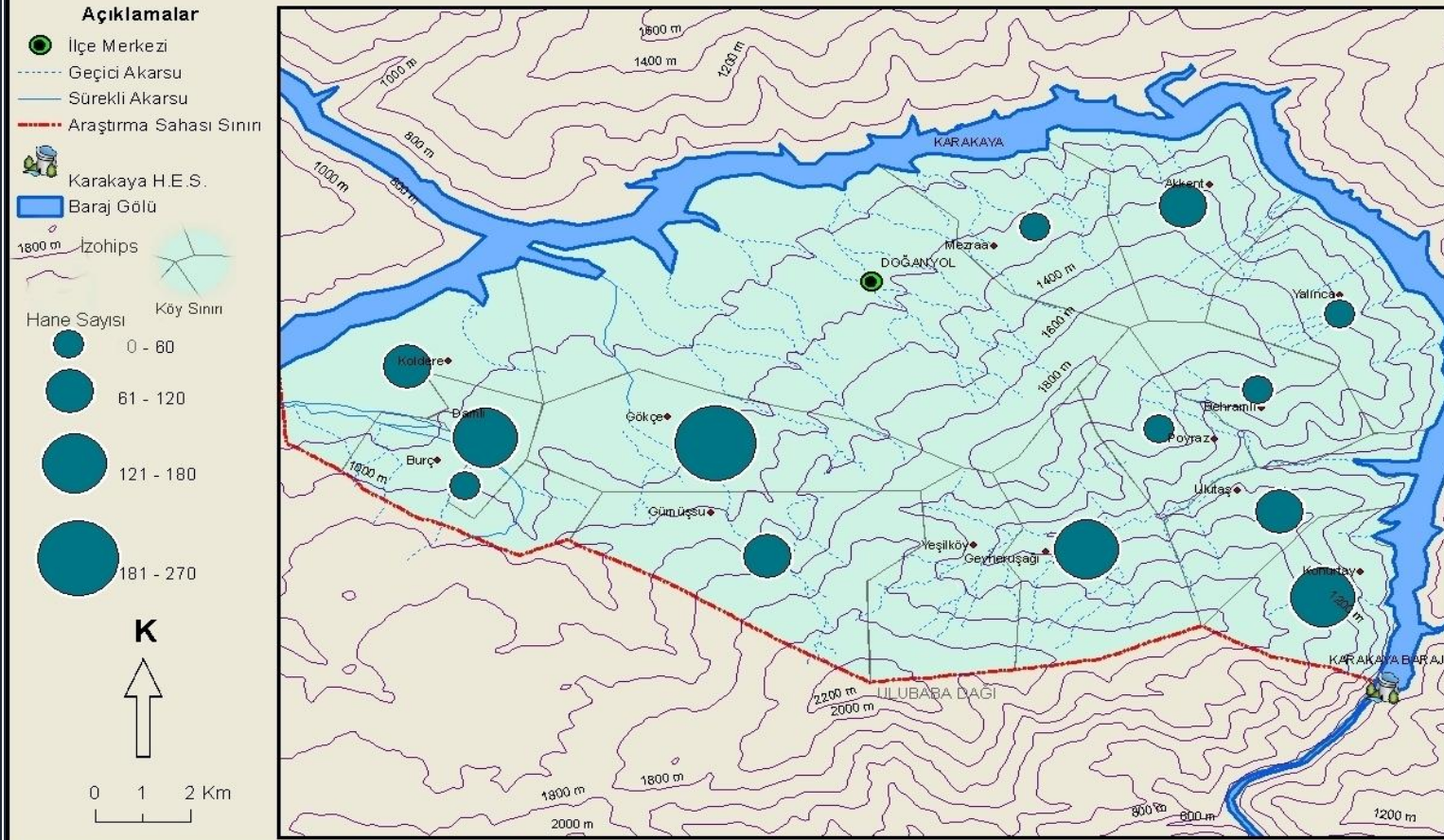
Tablo 38: Doğanyol'da Yerleşmelerin Hane Sayısı (1981-2014)

1980	Yerleşme	0-50	Yerleşme	51-100	Yerleşme	101-150	Yerleşme	+151
	Yalınca	35	Burçköy	57	Koldere	105	Gökçe	263
	Mezraa	45	Akkent	76	Damlı	130		
	Poyraz	49	Ulutaş	89	Konurtay	130		
	Behramlı	50	Gümüşsu	100	Gevheruşağı	131		
2014	Yerleşme	0-50	Yerleşme	51-100	Yerleşme	101-150	Yerleşme	+151
	Behramlı	15	Konurtay	53			Koldere	170
	Ulutaş	15	Gümüşsu	60			Gökçe	250
	Yeşilköy	17	Damlı	80				
	Mezraa	20						
	Yalınca	20						
	Poyraz	25						
	Akkent	40						
	G.Uşağı	48						
	Burçköy	50						

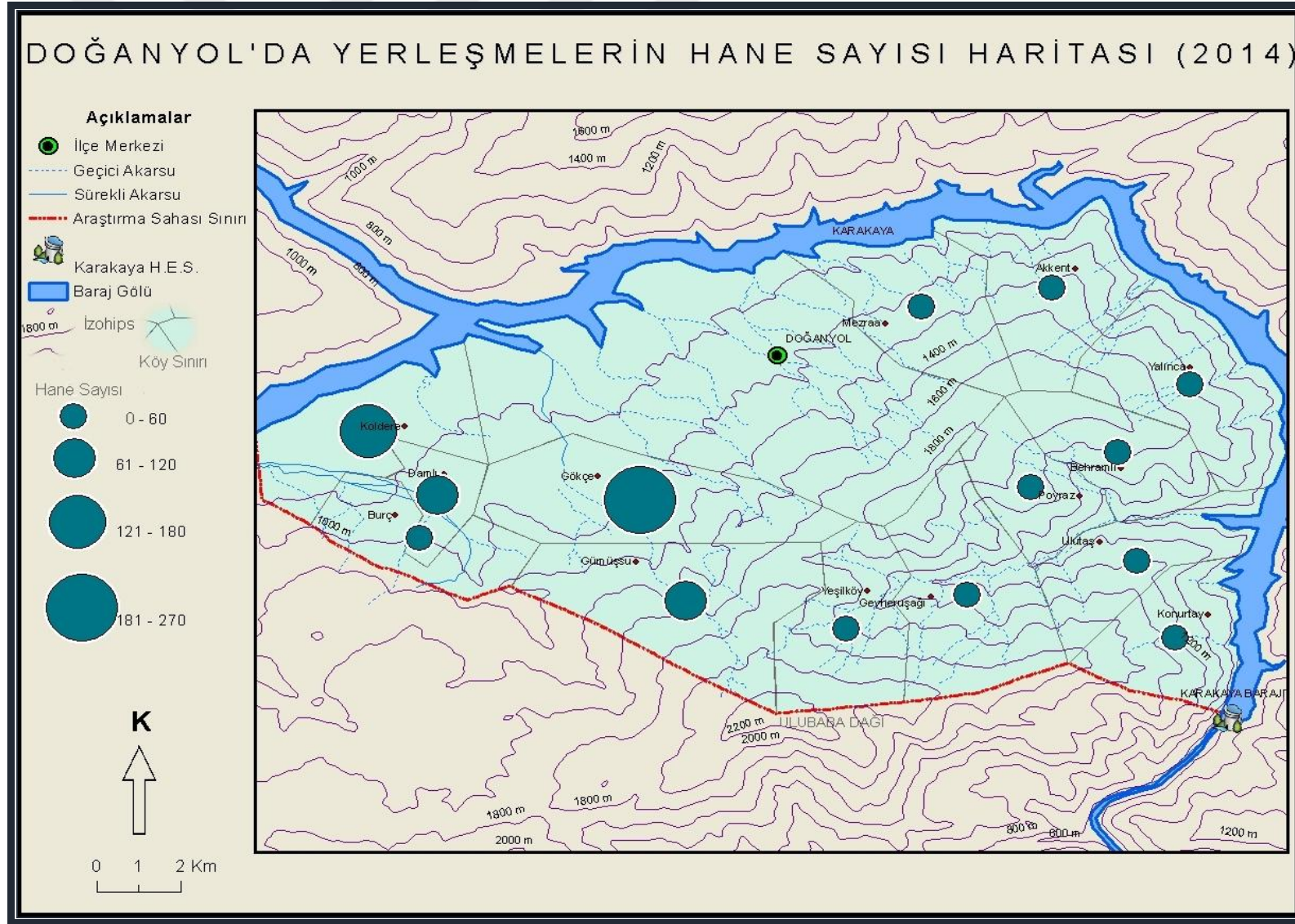
Kaynak: Köy Envanterleri, Arazi Anketleri

Harita 19.

DOĞANYOL'DA YERLEŞMELERİN HANE SAYISI HARİTASI (1981)

Harita 20.

3.3. Yerleşme Tipleri

Araştırma sahamızdaki yerleşmeleri geçici yerleşme tipleri (yayla ve bağ-bahçe evleri) ve sürekli yerleşme tipleri (mahalle, köy ve mezra yerleşmeleri) şeklinde iki kısma ayırabiliriz.

3.3.1. Mevsimlik Yerleşmeler

Araştırma alanımızda geçici yerleşme tipleri olarak yaylalar ve bağ-bahçe evlerini görmekteyiz.

3.3.1.1. Yayla Yerleşmeleri

Yayla; yazın belirli bir süresi içinde hayvan otlatmak, ziraat yapmak ve geçimin sağlanmasında menfaat temin eden her türlü işte çalışmak, hatta dinlenmek için çıkılan veya gidilen, köyün hayat sahasının dışında kalan, çok defa köyün müşterek mülkü olan, köyden ayrı ve çok zaman pek uzak olmakla beraber sosyo-ekonomik bağlarla tamamen veya kısmen köye bağlı bir mahal; veya köyün esas geçim sahasına ekli ikinci bir bölümüdür (Tunçdilek, 1967, s:138) Yayla kavramı ayrıca yaz aylarında sayfiye, hava değişimi ve dinlenme amacıyla yararlanılan yüksek kesimler içinde kullanılır (Emiroğlu, 1977, s:17). 1997 Köy Envanterine göre Doğanyol'un 8 köyünün yaylası bulunmakta ve 5 köy bu yaylalardan faydalanmaktadır. Karakaya Baraj Gölü çevresinde yer alan bahçe tarımın temel tarımsal faaliyet olduğu Koldere, Gökçe, Burçköy, Damlı köyleri hariç Yeşilköy, Poyraz, Yalınca, Konurtay, Behramlı, Gümüşsu, Akkent ve Mezraa köylerinin yaylaları bulunmaktadır. 2013 yılında bu köylerden 53 hane yaylacılık faaliyetini sürdürmektedir. Gümüşsu 15 haneyle köyden 10 km mesafedeki Balıkmevkisi yaylasını, Yeşilköy 2 haneyle köyden 2 km mesafedeki Tepepınar yaylasını, Poyraz 3 Behramlı 5, Mezraa 5, Akkent 10 haneyle Keklice ve Erkeç Düzü yaylasını, Yalınca 8 haneyle Suvalak yaylasını, Konurtay 5 haneyle Ulubaba Dağı yaylalarını kullanmaktadır (Harita 20). Köylerin faydalandığı yaylalarla mesafesi ortalama 10-15 kilometredir. Yaylaların çoğu birkaç köye ait olabilmektedir. Yaylaya çıkış dönemi genellikle Haziran ayı ile Eylül ayı arasındadır. Buralardaki yayla evlerine hayvanları otlatmak için çıkanlar olduğu gibi yaz sıcağından etkilenmemek için yaz mevsimi boyunca sayfiye evi olarak kullananlar da mevcuttur. Az sayıda basit nitelikli düz damlı konut bulunmakla birlikte yaylalarda barınak olarak genellikle çadır kullanılmaktadır. Gümüşsu köyü ise arıcılık amacıyla yaylaya çıkmaktadır. Bitkilerin

çiçeklenme döneminin son bulduğu Haziran ayı başlarından itibaren yaylaya çıkan 15 hanenin 300 kovan ile yürüttüğü arıcılık faaliyetinde hane başına düşen kovan sayısı 20'dir ve yılda ortalama kovan başı 10-15 kg bal üretimi yapılmaktadır (2013 Doğanşol Genel Köy Anketi: Gümüşsu).

3.3.1.2. Bağ-Bahçe Evleri

Araştırma alanımızdaki bir diğer geçici yerleşme tipi bağ-bahçe evleridir. Araştırma alanının kuzey batısında Karakaya Baraj Gölüne yakın bahçe tarımının yoğun olarak yapıldığı Koldere, Gökçe, Damlı, Burçköy, Mezraa, Akkent, Yalınca köylerinde bağ-bahçe evlerinin olduğu görülmektedir. Bahçe evleri özellikle kayısı bahçelerinin bulunduğu alanlarda yapılmışlardır. Genellikle kerpiçten yapılmış tek veya iki odalı meskenlerdir. Kışın içinde oturulmayan bahçe evleri ağaçların yeşillenmeye başlanması ve havaların ısınmasıyla birlikte bahçe sahiplerinin ilkbahardan itibaren sonbahara kadar hem ekonomik hem de sosyal bir ikamet alanı olarak görülen bu evleri kullanmaya başlarlar. Üzüm yetiştiriciliğinin yapıldığı alanlarda bulunan bağ evlerine gelince genellikle tek odadan ibaret taş ya da toprak malzeme ile inşa edilmiş ve çatı örtü malzemesi olarak sacın kullanıldığı basit yapılardır. Bağevlerinde senenin belirli dönemlerinde iki-üç hafta kadar içinde oturulmaktadır. İlkbaharda bağları sürmek, budamak, çapalamak, gübrelemek, ilaçlamak ve şayet varsa sulamak zamanı ile üzüm mahsulünün hasadının yapılması, pekmez, pestil, sirke gibi çeşitli üretimlerin gerçekleştirildiği ve sonunda bağ bozumu ile bağlardaki işlerin sona erdiği sonbahara kadar kullanılır.

3.4. Daimi Yerleşmeler

Araştırma alanımızdaki daimi yerleşmeler mahalle ve köy yerleşmeleri ile ilçe merkezinden oluşmaktadır.

3.4.1. Mahalle Yerleşmeleri

“Kırsal yerleşme coğrafyamızın en önemli yerleşme birimlerini oluşturan ve kışla, kışlak, güzle, güzlek, yayla, yaylak, ağıl, dam, kom, oba, canik, divan, mahalle, mezra... vb. münferit yerleşme ile köy arasında yer alan ara-biçimlerin tanım ve kapsamına, ülkemizde yayınlanmış ansiklopedi ve sözlüklerde doğru bir karşılık bulma olanağı yoktur (Sözer, 1983, s:3).”

“Çok yerde yanlış bir yaklaşımla mahallelere mezraa da denilmektedir. Mezraa Arapça bir sözlük olup, ziraat alanı, ekinlik anlamına gelmektedir. Engebeli arazi yapısına sahip sahalarda yer alan köylerde, ziraat alanları köy yerleşim sahasından uzakta bulunabilmektedir. İşte, bu gibi tarım alanlarına mezraa, bu alanlarda tarım sezonu boyunca barınmak amacıyla inşa edilen yerleşmelere de mezraa yerleşmesi denilmektedir. Mezraa yerleşmeleri tarımsal fonksiyonlu dönemlik yerleşmelerden olup, yıl içinde tarımsal faaliyetin yürütüldüğü dönemde arazi sahipleri veya kiralayanlar tarafından yerleşik hale getirilirler. Son yıllarda Türkiye’deki mezraa yerleşmelerinin çoğu sürekli ikamet edilen yerleşmelere dönüşmüşlerdir. Bir köy alanı içindeki mezraa yerleşmelerinin sürekli oturlan yerleşmeler haline gelmeleri idari bakımından mahalle statüsü kazandıklarına işaret etmektedir (Özçağlar, 2005, s:8).

“Devamlı yerleşmelerin diğer bir tipini oluşturan ve idari açıdan köyün bir parçası olan mahalle, kır iskânı içinde hayli geniş bir yer kaplama, köy-altı yerleşim şekillerinin karakteristiği olma gibi bir özelliğe sahip bulunmaktadır. İster bir ailenin fertleri veya ayrı kökten gelen akrabalar olsun, isterse tam tersi fertler arasında herhangi bir akrabalık bağı mevcut olmasın, ancak birbirleriyle sosyo-ekonomik bağlar kurmuş karşılıklı bir dayanışma sistemine ulaşmış, birbirleri arasındaki tecrit faktörünü yıkmış kimselerin birbirinden uzak veya yakın mesafede tesis etmiş oldukları meskenlerin meydana getirdikleri toplamı mahalle olarak takdim etmek mümkündür (Tunçdilek 1967, s:107).”

2011 yılı Doğanıyol Kaymakamlığı verilerine göre araştırma alanında 24 adet mezraa yerleşmesi, Malatya Valiliği verilerine göre 26 adet mezraa yerleşmesi, 1997 Köy Envanterine göre 19’u mahalle 11’i mezraa yerleşmesi olmak üzere toplam 30 adet ,1981 Köy Envanterine göre ise araştırma alanında 20’si mahalle 25’i mezraa olmak üzere toplam 45 adet köy altı yerleşim birimi bulunmaktadır. 1981 Köy Envanterine göre 45 mezraa/mahalle yerleşmesinde 1130 hane bulunmaktadır. 1997 Köy Envanterine göre ise 30 mezraa/mahalle yerleşmesinde hane sayısı 240’tır. 2013 yılında yaptığımız arazi araştırmalarımıza göre Doğanıyol’da yerleşim yeri birden fazla olan köy sayısı 9’dur. Bu 9 köye bağlı toplam 24 adet mezraa/mahalle yerleşmesi bulunmaktadır ve toplam hane sayısı 212’dir.

Tablo 39: Doğanyol İlçesi'nde Yer Alan Mezra/Mahalle ve Bağlı Oldukları Köyler

Köy Adı	Mezra/Mahalle Adı
Akkent	Hasanuşağı
	Gevgevevleri
Burçköy	Yörecik
Gevheruşağı	Doğular
	Kuşbaşı
	Osolar
	Söğütözü
	Taşagaşı
Gökçe	Yeni
Gümüşsu	Aydın
	Davetlik
	Haraba
	Karahüseyinler
Koldere	Boros
	Bozyurt
	Çardak
	Konaklı
	Süteler
	Yenihan
Konurtay	Altinkaya
Poyraz	Karaali
Ulutaş	Cami
	Ümolar
	Pazarcık

Kaynak: Köy Envanter Etüdü, Köy Bilirkişi Anketleri

3.4.2. Köy Yerleşmeleri

“1924 tarihli 442 sayılı köy kanununa göre okul, cami, mera, otlak gibi ortak malları olan tek veya çok merkezli yerleşime sahip olan konutlar bağ, bahçe, tarlaları ile birlikte köy kabul edilmiştir. Coğrafi anlamda ise köyler tarımsal fonksiyonların geliştiği ve çok ağırlıklı olduğu, enformel ilişkilerin yoğun olarak yaşandığı, sınırlarının idarece belirlendiği bir yerleşim sahasına sahip idari merkezler olarak adlandırılabilir. Bu tanımda köy ile mahalleyi ayıran temel niteliğin aslında coğrafi değil idari olduğu ortaya çıkar. Sınırların idarece belirlenmesi dışında tüm özellikler mahalle yerleşmelerinde mevcuttur. Yani köyler idari statü kazanmış mahallelerdir” (Durmuş, 2009, s:113)

“Köy; ziraatın ağırlığını hissettirdiği ve bu sebeple oturak bir hayatın hüküm sürdüğü köyler ister toplu, ister dağınık meskenlerden müteşekkil olsun, sınırları belli bir faaliyet sahasının idari merkezleri, yurdumuzun en küçük idari üniteleridir” (Yücel, 1988, s:69).

Tablo 40: Doğanyol’a Bağlı Köyler (1930-1950-1960-1970)

1930	1950	1960	1970
Akkent	Akça ²	Akkent	Akkent
Akuşağı ¹	Akkent	Behramlı	Behramlı
Aluçlu	Bayırköy ²	Burç	Burç
Arapuşağı ¹	Behramlı	Damlı	Damlı
Bahramlı	Bekolar	Doğanyol	Doğanyol
Bayırköy	Damlı	Gevheruşağı	Gevheruşağı
Burç	Doğanyol	Gökçe	Gökçe
Damlı	Gevheruşağı	Gümüşsu	Gümüşsu
Deremaraso	Gökçe	Koldere	Koldere
Gümüşsu	Gümüşsu	Konurtay	Konurtay
Gökçe	Karahüseyin ²	Köklükaya	Köklükaya
Karaali	Konurtay	Örencik	Örencik
Keferdiz	Köklükaya	Mezra	Mezra
Koçköy	Mamaş	Poyraz	Poyraz
Koldere	Mezra	Ulutaş	Ulutaş
Konurtay	Poyraz	Yalınca	Yalınca
Köklükaya	Ulutaş	Yamaçköy	Yamaçköy
Mezra	Uyanık ²		
Örencik	Uzunhüseyin ²		
Poyraz	Yukarı Virancık ²		
Ulutaş	Yalınca		
Uyanık	Yamaçköy		
Yamaç			
Yalınca			
Toplam 24 Köy	Toplam 22 Köy	Toplam 17 Köy	Toplam 17 Köy

Kaynak: DİE Verileri

Tablo 41: Doğanyol'a Bağlı Köyler (1980-1990-2015)

1980	1990	2015
Akkent	Akkent	Akkent
Behramlı	Behramlı	Behramlı
Burç	Burç	Burç
Damlı	Damlı	Damlı
Gevheruşağı	Gevheruşağı	Gevheruşağı
Gökçe	Gökçe	Gökçe
Gümüşsu	Gümüşsu	Gümüşsu
Koldere	Koldere	Koldere
Konurtay	Konurtay	Konurtay
Köklükaya	Köklükaya ³	Mezra
Örencik	Örencik ³	Poyraz
Mezra	Mezra	Ulutaş
Poyraz	Poyraz	Yalınca
Ulutaş	Ulutaş	Yeşilköy
Yalınca	Yalınca	
Yamaçköy	Yamaçköy ³	
Toplam 16 Köy	Toplam 16 Köy	Toplam 14 Köy

Kaynak: DİE Verileri

¹ 30 Mayıs 1933 tarihinde Malatya Vilayeti'nin Pütürge Kazası'nın Keferdiz Nahiyesine bağlı Akuşağı ve Arapuşağı köyleri bu nahiyeden ayrılarak mezkur Vilayet Merkez Kazası'na bağlı Kale Nahiyesi'ne rabt ve ilhak edilmişlerdir(Tarih:30/5/1933 ve Resmi Gazete, Sayı 2462, Tarih 27 Temmuz 1933).

² Akça, Bayırköy, Karahüseyin, Uyanık, Uzunhüseyin, Yukarı Virancık köyleri Pütürge'ye bağlanmıştır.

³ 1993 yılında yapılan bir düzenlemeyle Köklükaya, Yamaçköy ve Örencik köyleri Pütürge'ye bağlanmıştır.

3.4.2.1. Adlarına Göre Köyler

Toponimi yer adlarını konu alan bir bilimdir. Karaboran'ın tarihi coğrafya ve yerleşme coğrafyası araştırmalarında temel kaynak teşkil eden yer adları coğrafi mekânın tarihi, kültürel, sosyolojik ve folklorik özelliklerini gözler önüne serer (Karaboran, 1984, s:98).

Yer adları ile ilgili çalışmalar bir yerleşmenin tarihi, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapısı ve coğrafyasını ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Çünkü köylerin isimleri köyün fiziki coğrafya koşulları yanında beşeri ve ekonomik coğrafya özelliklerini de yansıtmaktadır (Koday, 2000, s:222).

Tablo 42: Adını Doğal ve Beşeri Çevre Özelliklerinden Alan Doğanyol Köyleri

Adını Doğal ve Beşeri Çevre Özelliklerinden Alan Köy ve Mahalle/Mezralar		
Sürekli veya dönemlik yerleşmeler ile ilgili (Beşeri)	Akkent	Gevgevevleri
	Damlı	Konaklı
	Burçköy	Çardak
	Mezraa	Haraba
	Yenihan	
Aile-oymak ve aşiret isimleri ile ilgili (Beşeri)	Hasanuşağı	
	Karaali	
	Karahüseyinler	
	Süteler	
	Osolar	
	Boros	
	Ümolar	
Kayaçlarla ilgili (Jeomorfolojik)	Gevheruşağı	Taşagaşı
	Konurtay	Bozyurt
	Ulutaş	Altınkaya
	Yalınca	
Sularla ilgili (Hidrografik)	Gümüşsu	
	Koldere	
Göksel ve Astronomiyle ilgili	Gökçe	
	Behramlı	
	Aydın	
Rüzgârla ilgili (Klimatolojik)	Poyraz	
Coğrafi konum, fonksiyonel özelliklerle ilgili	Doğular	Cami
	Pazarcık	Davetlik
	Yörecik	Yeni
Hayvanlarla ilgili (Zooloji)	Kuşbaşı	
Bitkilerle ilgili (Fitolojik)	Yeşilköy	
	Söğütözü	

Doğanyol köyleri isimlerini, kayaçlarla ilgili (Gevheruşağı, Konurtay, Ulutaş Yalınca, Taşağası, Bozyurt, Altinkaya), sularla ilgili (Gümüşsu ve Koldere), rüzgarla ilgili (Poyraz), bitkilerle ilgili (Yeşilköy ve Söğütözü), hayvanlarla ilgili (Kuşbaşı), göksel ve astronomiyle ilgili (Gökçe, Behramlı, Aydın) sürekli veya dönemlik yerleşme ile ilgili (Akkent, Burçköy, Damlı, Mezraa, Yenihan, Gevgevevleri, Konaklı, Çardak, Haraba) aile-oymak ve aşiret isimleri ile ilgili (Hasanuşağı, Karaali, Karahüseyinler, Süteler, Osolar, Boros, Ümolar), coğrafi konum ve fonksiyonel özelliklerle ilgili (Doğular, Pazarcık, Yörecik, Cami, Davetlik, Yeni) jeomorfolojik, hidrografik, klimatolojik, fitolojik, zooloji ve astronomik ile yerleşmelerin kurulduğu yerde daha önceleri bulunan devamlı ve geçici yerleşmelerden almaktadır. Bilhassa aile-oymak ve aşiret isimleri ile ilgili isimlerin kökenine baktığımız zaman daha ziyade o yerleşim biriminin ilk kurucularından birinin adı veya o köyde etkili ve tanınmış kişilerin isimleri olduğunu ifade edebiliriz (Tablo 42).

Ad değiştirme işlemleri İçişleri Bakanlığı'nın 1940 yılı sonlarında hazırladığı 8589 sayılı genelge ile resmileşmiş ve böylece “yabancı dil ve köklerden gelen ve kullanılmasında büyük karışıklığa yol açan yerleşme yerleri ile tabii yer adlarının Türkçe adlarla değiştirilmesi” başlatılmıştır. Adı geçen genelgenin ardından valilikler tarafından yabancı dil ve köklerden gelen yer adlarına ilişkin dosyalar hazırlanarak bakanlığa gönderilmiştir. Ancak bu çalışmalar 2. Dünya Savaşı sebebiyle uzun süre aksamış ve bir ad değiştirme işlemi yapılmamıştır. 1949 yılında 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ile yer adlarının değiştirilmesi işlemleri yasal bir dayanağa kavuşmuş, ardından 1957 yılında bir “Ad Değiştirme İhtisas Kurulu” kurulmuştur (Tunçel, 2000, s: 27) Ad Değiştirme İhtisas Kurulu'nun 1957 yılında kuruluşu ile ülkemiz genelinde birçok köylerin isimlerinin değiştirilmesiyle birlikte Doğanyol kasabasına bağlı 14 köyden 9'unun ismi değiştirilmiştir (Tablo 43). Bununla birlikte kasaba merkezinin kâfir düzlüğü anlamına gelen Keferdiz ismi 1960 yılında İç İşleri Bakanlığına bağlı Ad Değiştirme İhtisas Kurulu tarafından Doğanyol olarak değiştirilmiştir.

Tablo 43: Doğanyol Yerleşmelerinin Eski ve Yeni Adları

Yeni Adı	Eski Adı
Akkent	Hüsükan
Behramlı	-
Burçköy	-
Damlı	-
Gevheruşağı	-
Gökçe	Ağvan
Gümüşsu	Zeruşağı
Koldere	Mamaş
Konurtay	Haskento
Mezraa	-
Poyraz	Boyraz
Ulutaş	Hallagiran
Yalınca	Tilmo
Yeşilköy	Deremaraso

Kaynak: DİE Verileri (1935-1960)

3.4.2.2. Konumlarına Göre Köyler

Araştırma sahamızdaki köylerin yer aldığı konumun, sosyal, beşeri ve ekonomik faaliyet türleri üzerinde önemli bir etkisi vardır. Araştırma alanımızdaki 14 köyün 3'ü ovada, 7'si sırt ve yamaçlarda, 4'ü ise etekte yer almaktadır (Tablo 44), (Grafik 15). Doğanyol köy nüfusunun %41'i ovada yaşamaktadır. Ovadaki köyler 750 ile 860 metre arasındaki 100-160 metrelik bir yükselti basamağı içinde yer alır. Koldere, Damlı, Burç gibi ova tabanında yer alan köyler, özellikle kayısı ve nar ile son zamanlarda çilek ve kivi gibi meyvelerin yetiştiriciliğinin yapıldığı yaygın bahçe tarımıyla, ilçe kırsal üretiminin genel perspektifinden çeşitli farklılıklarla ayrılmaktadır. Ayrıca söz konusu köylerin ovada kurulmuş olmaları, tarımda sulama imkânlarının yüksek olduğu verimli tarım alanlarından ötürüdür. Ulaşımın kolay olmasından dolayı yerleşmeler ovalık alanda yoğunlaşmıştır.

Gökçe, Gümüşsu, Mezraa, Akkent, Yalınca köyleri mevsimlik dere ve pınarların fazla olduğu alçak ve yüksek yamaçlar ile sırtlarda yer almaktadır. Ovaya yakın yerlerde zirai faaliyetler, yükselti değerlerinin arttığı yerlerde ise yoğun olmazsa da

küçükbaş hayvancılık ağırlıklı hayvancılık faaliyetleri yapılmaktadır. Arıcılık faaliyetleri ise Gümüşsu ve Mezraa gibi köylerde görülen bir diğer ekonomik faaliyettir.

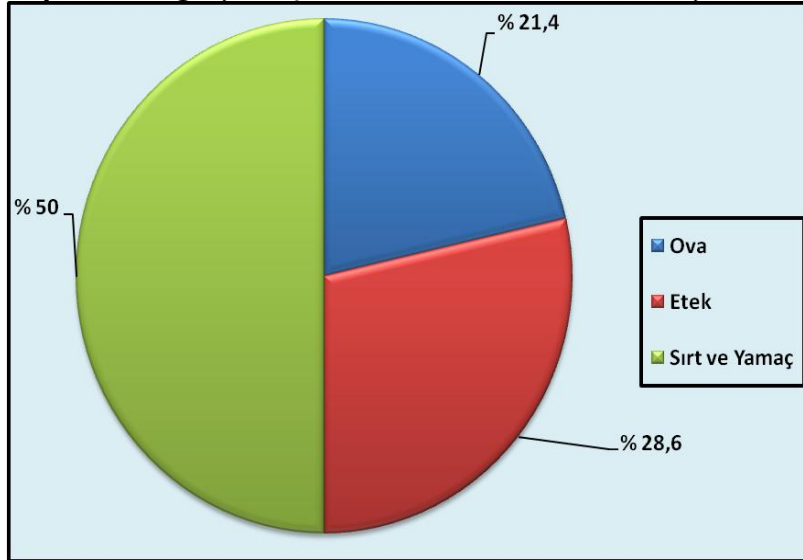
Tablo 44: Doğanyol İlçesi'nde Konumlarına Göre Köyler

Köyün Konumu	Köy Sayısı	%
Ova	3	21,4
Etek	4	28,6
Sırt ve Yamaç	7	50
Toplam	14	100

Kaynak: 1981 Köy Envanter Etüdları

Konurtay ile Ulutaş, Gevheruşağı, Yeşilköy, Poyraz ve Behramlı köyleri subsekant vadi özelliği taşıyan Gevher vadisi kenarındaki sırt, etek gibi topografik birimlere kurulmuşlardır. Bu köylerin bulunduğu alanların coğrafi özelliklerinden bahsedecek olursak; engebeli, eğim ve yükselti derecelerinin fazla olduğu, elverişsiz iklim şartlarının yaşandığı, verimli tarım arazilerinin ise yetersiz olduğu topografyası arızalı dağlık kesimlerdir. Söz konusu köylerde tarımda sulama problemleri had safhadadır. Tarımsal mekanizasyon ise pek fazla gelişmemiştir.

Grafik 15: Doğanyol İlçesi'nde Konumlarına Göre Köyler

3.4.2.3. Yükselti Basamaklarına Göre Köyler

Araştırma sahasının en alçak sahalarını 700 metre ile Karakaya Baraj gölü kıyıları ve en yüksek alanlarını 2397 metre yükseltiyle Ulubaba Dağı, doğuda 2206 m. Kır tepesi ile 2000 m. Karıncamezarlığı tepesi, yine ilçe merkezinin güneydoğusunda 1993 m. yükseltiyle Yanık tepe ve 1867 m. yükselti Keklice tepesi oluşturmaktadır. Araştırma sahasının ortalama yükseltisi 1550 metredir.

Tablo 45: Doğanyol Köylerinin Yükselti Basamaklarına Göre Sayı ve Nüfus Miktarları

Yükselti Basamağı (metre)	Köy Adedi	Oran(%)	Nüfus	Oran(%)	Ort. Nüfus Büyüklüğü
700-1000	5	35,7	2224	78,5	445
1001-1250	6	42,9	416	14,7	69
1251-1500	1	7,1	49	1,7	49
1500+	2	14,3	146	5,1	73

Hakim iktisadi faaliyet türleri ve tarihi ve sosyolojik nedenlerden dolayı araştırma sahasındaki yerleşme birimleri çeşitli yükselti basamaklarında yer almış bulunmaktalar.

Yükselti basamağı seviyesi ve eğimin az, tarımda sulama imkânlarının yüksek olduğu, verimli tarım alanlarının geniş yer bulduğu, ulaşımın ise kolay olmasından dolayı 5 tane köy (%35,7), 700-1000 metre aralığında yer almış durumdadır. Bu köylerin nüfus oranı araştırma sahasının %78,5'ini oluşturmaktadır.

1001-1250 metreler arasında yer alan ağırlıklı olarak eğimli etek sahalarında bulunan köy sayısı ise 6'dır (%42,9). Ortalama nüfus büyüklüğünün 69 olduğu 1001-1200 metre basamağında yer alan köylerin nüfusu araştırma sahasının %14,7'sini teşkil etmektedir (Tablo 45).

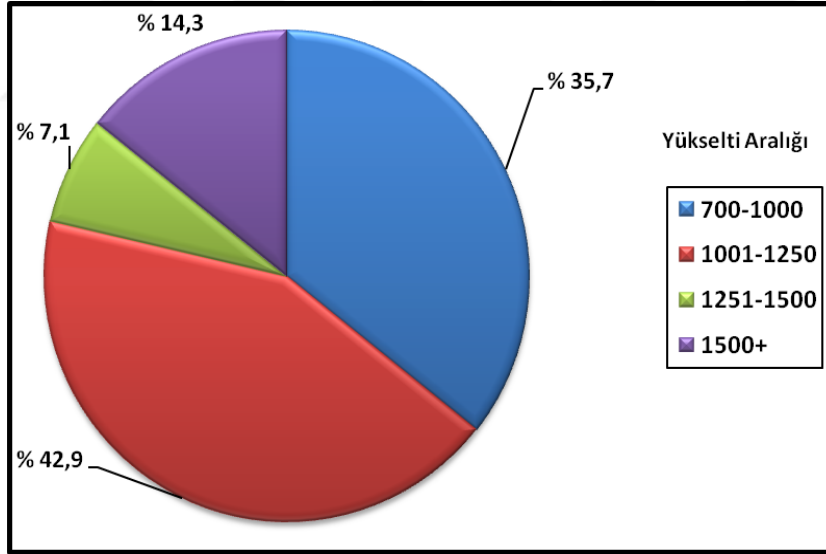
Eğim ve yükselti değerlerinin arttığı, yüksek engebeli ve olumsuz iklim şartlarının yoğun görüldüğü yerlerdeki köylerin oluşumu daha çok tarihi ve sosyolojik kaynaklıdır. Sebebi geçmişe dayanan aile husumetleri ve arazi kavgalarından dolayı veya geçmişte kan davası nedeniyle kolluk kuvvetinden kaçıp araştırma sahasına zorunlu göç ederek bulduğu bir çeşme ya da pınar başını yurt edinerek rakımı yüksek farklı yükselti basamaklarında yerleşim yerleri iskân edilmiş ve dağlık köylerin ilk kuruluş aşamaları gerçekleşmiştir. 1250-1500 metreler arasındaki 2 köy ile 1500 metreden yüksek alanlarda bulunan 2 köy, araştırma alanının en seyrek nüfuslu yerleşmeleridir. Bu kategoride yer alan köylerin nüfusu, araştırma sahasının sadece %

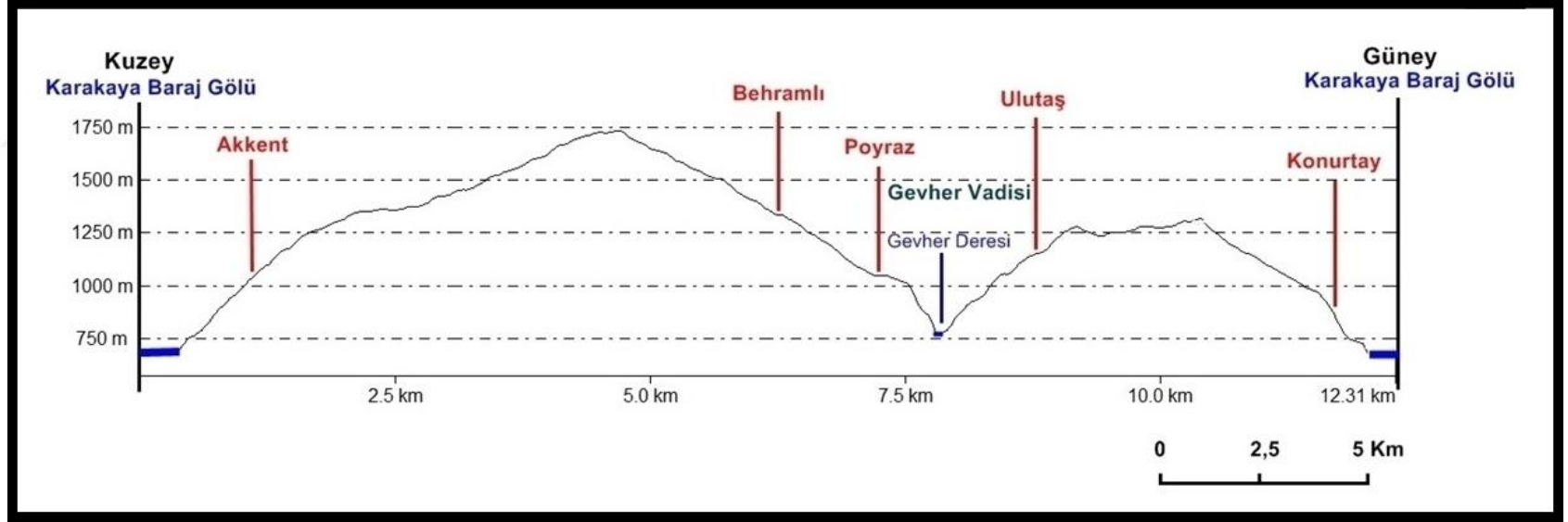
6,8'ini oluşturmaktadır. Yüksek rakımlı bu köylerin ekonomisi büyük oranda hayvancılığa dayanmaktadır (Tablo 45), (Tablo 46), (Grafik 16), (Şekil 2), (Şekil 3), (Harita 21).

Tablo 46: Doğanıyol'da Yükselti Kademelerine Göre Yerleşmeler

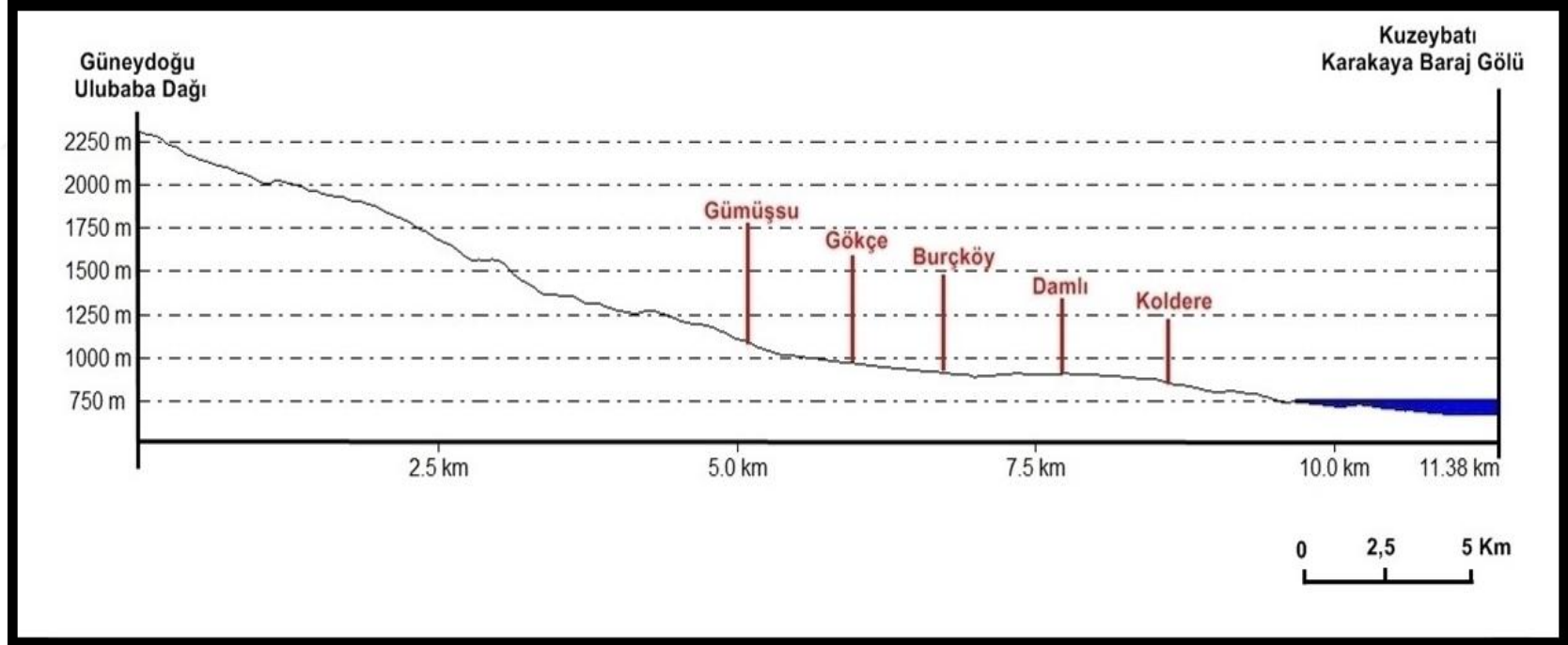
Yerleşme	Yükselti (m.)	Yerleşme	Yükselti (m.)
Akkent	1150	Koldere	750
Behramlı	1350	Konurtay	905
Burçköy	860	Mezra	1090
Damlı	850	Poyraz	1125
Gevheruşağı	1510	Ulutaş	1200
Gökçe	940	Yalınca	1165
Gümüşsu	1230	Yeşilköy	1615

Grafik 16: Doğanıyol İlçesi'nde Yükselti Kademelerine Göre Yerleşmelerin Oranları

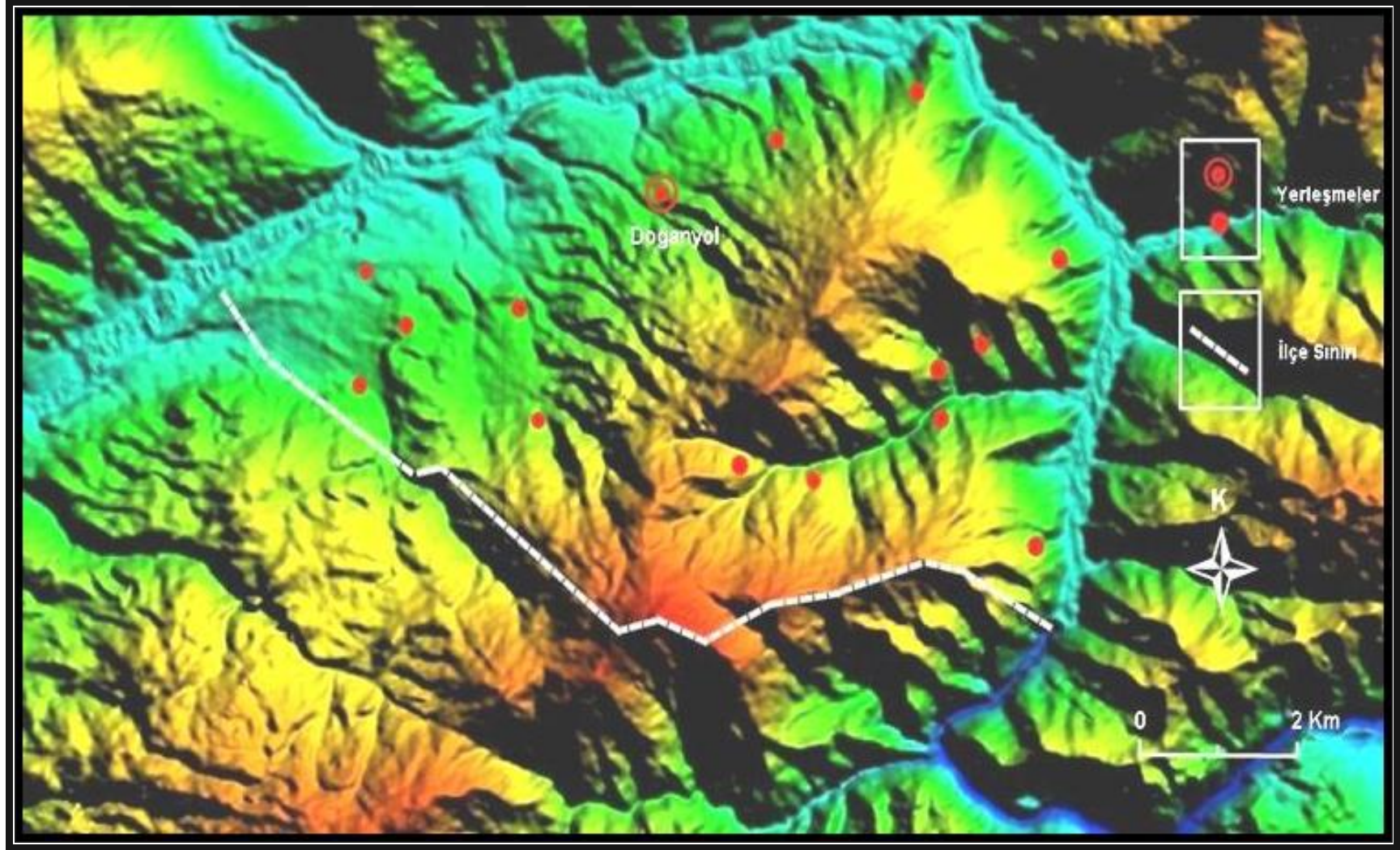

Şekil 1: Araştırma Sahasında Farklı Konum ve Yükseltide, Kuzey-Güney Yönlü Yer Alan Köyler

Şekil 2: Araştırma Sahasında Farklı Konum ve Yükseltide, Güneydoğu-Kuzeybatı Yönlü Yer Alan Köyler

Harita 21: Sayısal Yükselti Modeline Göre Doğanyol ve Çevresinin Üç Boyutlu Görünümü

3.4.2.4. Alan Büyüklüklerine Göre Köyler

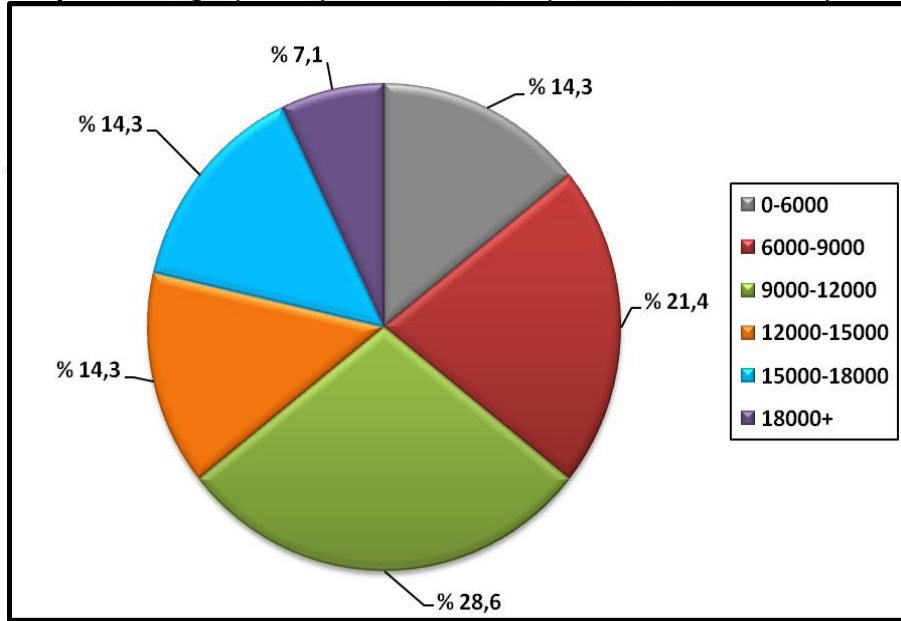
Köyleri sadece yerleşmelerin bulundukları mekânla sınırlı düşünmek eksik bir değerlendirmedir. Bilindiği gibi her yerleşme ekonomik bir çevre ile birlikte ele alınması gerekir (Tanoğlu,1969, s: 212-213)

Doğanyol'da bulunan köylerin toplam alanı 156754 da olup ortalama köy büyüklüğü 11197 da'dır. Araştırma alanımızdaki köylerin sahip oldukları alanlar 4506 da (Damlı) ile 21100 da (Koldere) arasında değişmektedir. Alan büyüklüğü gruplarına göre köyleri 6 grupta sınıflandırabiliriz. 6000 dekaradan az alan büyüklüğüne sahip 2 köy vardır ve toplam köy sayısına oranı % 14,3'tür. Bu köyler Damlı(4506) ve Poyraz(5505)'dir. Poyraz köyü eğim seviyesi yüksek, engebeli bir yerde bulunurken Damlı köyü ovalık bir alandadır. Damlı köyünün alanı araştırma sahasındaki köylerin alanı içerisinde en küçük olmasına rağmen ekonomik potansiyeli daha fazladır ve nüfus olarak köyler arasında 3.sırada yer almaktadır. 6000-9000 da arası alan büyüklüğüne sahip 3 köy vardır. Toplam köy sayısına oranı %21,4 olan bu köyler sırasıyla Konurtay (7130 da), Burçköy (8349 da), Behramlı (8630 da)'dır. Burçköy düz bir arazide yer alırken Konurtay ve Behramlı köyleri topografik olarak eğimin yüksek olduğu engebeli yerde bulunmaktadır. 9000-12000 da bandında bulunan 4 köy mevcuttur. Bu köyler; Akkent(10669 da), Mezraa (10712 da), Ulutaş (10756 da) ve Yeşilköy (11796 da)'dır. Daha çok eğimli yamaç üzerinde kurulu bulunan bu köylerin toplam köy sayısına oranı %28,6'dır. Bu köylerin tarım arazileri, araştırma sahasının alanı içerisinde çok az paya sahiptir. 12000-15000 da arasında yer alan alan büyüklüğüne sahip köyler Yalınca(12274) ve Gümüşsu(12605) köyleridir. 15000-18000 da arasında olan yerleşmeler Gökçe ve Gevheruşağı'dır. Kort tepesi eteklerinin yarısını alanı bünyesinde bulunduran Gökçe köyü, tarımsal ekonomik potansiyeli yüksek ve nüfus olarak araştırma alanının en kalabalık yerleşmesini teşkil etmektedir. Gevheruşağı ise bir vadi içerisinde kurulu, alanının 2/3'si dağlık alanları kapsayan, ekonomisi büyük ölçüde hayvancılığa dayanan bir köydür. Son olarak 21100 dekarlık bir yüzölçümlü araştırma alanının en büyük alanına sahip tarımsal ekonomisi güçlü ve tarımsal sulama yönünden en uygun şartları barındıran Koldere köyü gelmektedir. Araştırma sahasında yer alan köylerin sınırlarını coğrafi unsurlar belirlemekle beraber bu konuda mülkiyet dağılımının en büyük kriter olduğunu ifade edebiliriz (Tablo 47), (Grafik 17).

Tablo 47: Doğanyol İlçesi'nde Alan Büyüklüğü Gruplarına Göre Köyler

Alan Büyüklüğü (da)	Köy Sayısı	Toplam Köy Sayısına Oranı
0-6000	2	14,3
6000-9000	3	21,4
9000-12000	4	28,6
12000-15000	2	14,3
15000-18000	2	14,3
18000+	1	7,1
TOPLAM	14	100

Kaynak: Köy Envanterleri ve Arazi Anketleri

Grafik 17: Doğanyol Köyleri'nde Alan Büyüklüklerine Göre Köyler**3.4.2.5. Nüfus Büyüklüklerine Göre Köyler**

2015 yılı nüfus sayımına göre Doğanyol'a bağlı köylerin toplam nüfusu 2744'tür. Araştırma sahasındaki ortalama köy nüfus büyüklüğü 196'tür. Fakat köy nüfusları tek başına incelendiğinde köylerden 8 tanesinin (%57) nüfusunun ortalama değerin altında, 6 tanesinin (%43) nüfusunun ise bu ortalama değerin üzerinde yer aldığı anlaşılır. Nüfusu 1 ila 100 arasında değişen nüfus grubunda yer alan köy oranı

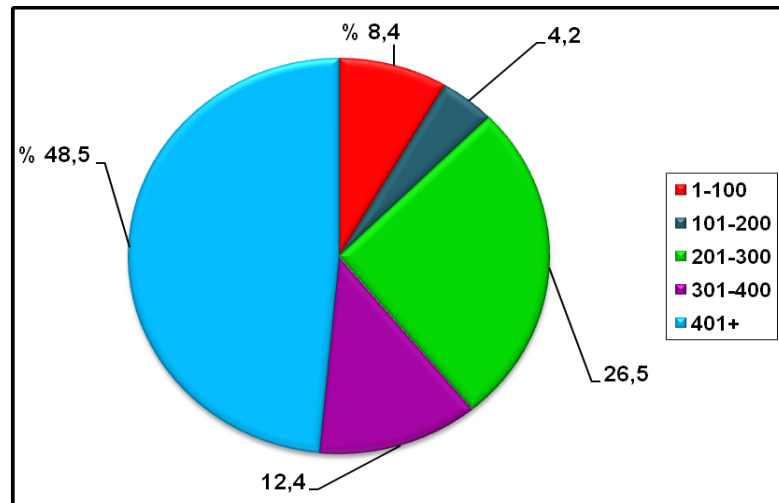
%50'dir. Bu durum araştırma sahasındaki köylerin yarısının çok az nüfuslu olduğunu göstermektedir. Diğer nüfus gruplarına baktığımızda 101-200 kişi arasında değişen nüfusa sahip köy sayısı sadece 1'dir. 201 ila 300 arasında değişen nüfusa sahip köy oranı %21,5'tir ve toplam köy nüfusuna oranı %26,5'dir. 301-400 nüfus grubunda ise 1 köy bulunmaktadır ve toplam köy nüfusu içindeki oranı %12,4'tür ve nüfusu 100'den küçük 7 adet köyün nüfusundan fazla olabilmektedir. Bu durum araştırma alanımızın son derece kırsal bir yerleşme olduğunu gözler önüne sermektedir. Nüfusu 400'den fazla olan köy sayısı 2'dir ve toplam nüfusun %48,5'i bu köylerde yaşamaktadır. 301-400 nüfus grubundaki köyler ile nüfusu 400'den fazla olan nüfus grubundaki köyler, verimli tarım arazilerine ve tarımsal sulama imkânlarına sahip köylerdir (Tablo 48), (Grafik 18). Sonuç olarak değerlendirirsek; jeomorfolojik yapı, hidrografik özellikler ve ulaşım sistemi köylerin nüfus büyüklükleri üzerinde önemli etkisi bulunmaktadır.

Tablo 48: Doğanyol Köylerinin Nüfus Büyüklüklerine Göre Sınıflandırılması (2015)

Nüfus Grupları	Köy Sayısı	Oran (%)	Nüfus Miktarı	Oran (%)
1-100	7	50	231	8,4
101-200	1	7,1	114	4,2
201-300	3	21,5	728	26,5
301-400	1	7,1	341	12,4
400+	2	14,3	1330	48,5
Toplam	14	100	2744	100

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri

Grafik 18: Doğanyol Köylerinin Nüfus Büyüklüklerine Göre Oranları (2015)

3.4.2.6. Hakim İktisadi Faaliyetlere Göre Köyler

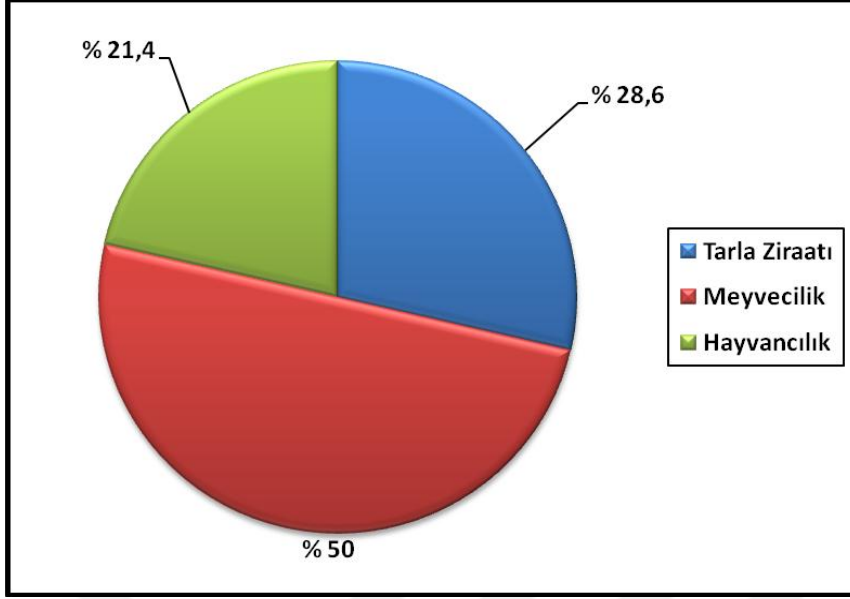
Köylerin hakim iktisadi faaliyeti, sahanın fiziki coğrafi şartlarına göre değişmektedir. Araştırma sahasındaki köylerin %50'sinin (7 köyün) 1.dereceden geçim faaliyetini başta kayısı yetiştiriciliği olmak üzere meyvecilik oluşturmaktadır. Köylerin %28,6'sında (4 köy) temel ekonomik faaliyet tarla ziraatı, %21,4'ünde (3 köy) hayvancılıktır (Tablo 49), (Grafik 19).

Araştırma sahasında yer alan köylerin 1.dereceden iktisadi faaliyet türünün coğrafi dağılımına baktığımızda meyveciliğin hakim iktisadi faaliyet olduğu köyler, Karakaya baraj gölü kıyısına yakın engebelerin ve eğimin az, yükseltinin düşük olduğu, ovalık alanlarda tarımda sulama imkanlarının uygun ve tarımda makinalaşmanın olduğu Koldere, Damlı, Burçköy, Gökçe, Akkent ve Mezraa köyleridir. Tarla ziraatının hakim iktisadi faaliyet olduğu köy sayısı 4'tür. Yamaçta kurulan Yalınca köyü ile Gevher vadisi ağzında vadi kenarında yer alan Behramlı, Poyraz, Ulutaş köylerinde tarla ziraatı geçim kaynağı konusunda ilk sırada yer alır. Bu köylerde tarla ziraatı ilk sırada yer almasına karşılık hayvancılıkta bir sonraki iktisadi faaliyettir ve en az tarla ziraatı kadar önem taşımaktadır. Çünkü, yeterli tarım arazisinin bulunmaması, toprak veriminin az ve arazinin eğimli olması ayrıca tarımda sulama konusunda problemin çözülmemiş olması, iklim şartlarının pek elverişli olmaması hayvancılığı, tarla ziraatı kadar hakim iktisadi faaliyet konumuna getirmiştir. Engibeli, eğimli ve yükseltinin fazla, iklimin ise elverişsiz olduğu Yeşilköy, Konurtay ve Gevheruşağı köylerinde hayvancılık, temel iktisadi faaliyet olarak tarla ziraatına nispeten bir adım önde yer almaktadır (Tablo 50).

Tablo 49: Doğanıyol Köylerinin Hakim İktisadi Faaliyetlere Göre Dağılımı

Geçim Faaliyetleri	Köy Sayısı	%
Tarla Ziraatı	4	28,6
Meyvecilik	7	50
Hayvancılık	3	21,4
Toplam	14	100

Kaynak: Köy Envanterleri ve Arazi Anketleri

Grafik 19: Doğanyol İlçesi'nde Hakim İktisadi Faaliyetlere Göre Köyler**Tablo 50:** Doğanyol İlçesinde Köylerin Geçim Kaynaklarına Göre Durumu

Köyler	Tarla Ziraatı	Hayvancılık	Meyvecilik
Akkent	2	3	1
Behramlı	1	2	3
Burçköy	2	3	1
Damlı	2	3	1
Gevheruşağı	2	1	3
Gökçe	2	3	1
Gümüşsu	2	3	1
Koldere	2	3	1
Konurtay	2	1	3
Mezraa	2	3	1
Poyraz	1	2	3
Ulutaş	1	2	3
Yalınca	1	2	3
Yeşilköy	2	1	3

Kaynak: Köy Envanteri, Arazi Anketi

3.4.2.7. Yerleşme Dokularına Göre Köyler

İklim özellikleri, suyun varlığı, yeryüzü şekilleri gibi doğal çevre etmenleri ile tarihsel, kültürel, sosyal ve ekonomik faktörler gibi beşeri çevre etmenler, yerleşmelerin gevşek veya toplu oluşmaları üzerinde oldukça etkilidir.

Ev ve eklentilerinin birbirine yakın olduğu yerleşmelere toplu yerleşme, uzak olanları ise dağınık veya gevşek yerleşme olarak tarif edebiliriz. Ancak meskenler arasındaki mesafenin ne kadar olacağı hususunda kesin bir uzaklık limiti belli değildir. Denker dağınık yerleşmeyi alanının büyüklüğü ve şekline göre meskenler arasında 50-1000 m. mesafesi kriteri üzerinde durmaktadır (Denker, 1977, s:149'den naklen; Güner, 2012, s:163).

Araştırma sahasında köylerin % 64,3'ü gevşek dokuya sahipken % 35, 7'si toplu yapıdadır (Grafik 20). Behramlı, Gökçe, Poyraz, Ulutaş, Yalınca köyleri toplu dokulu köylerdir. Eğimin fazla olduğu sahalarda köyler genelde toplu dokuya sahiptir. Behramlı, Poyraz, Ulutaş ve Yalınca köyü bu yerleşmelerdendir (Tablo 51).

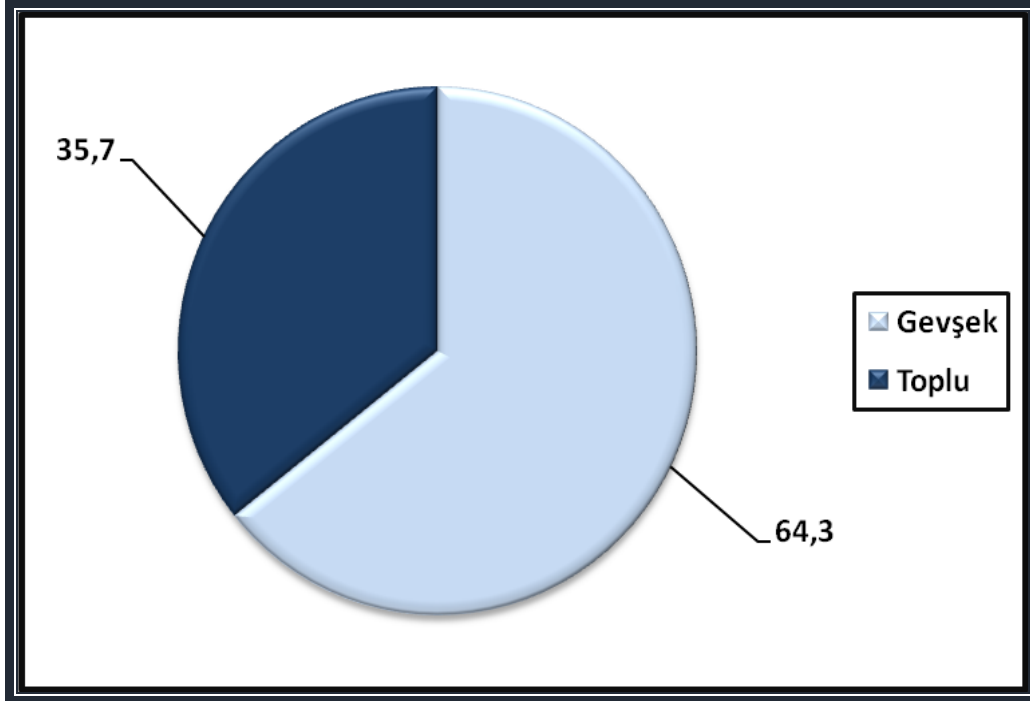
Gökçe köyünde durum biraz daha farklıdır. Bu köyde merkezden çevreye doğru bir saçılma söz konusudur. Çiftçinin sahip olduğu tarım arazisiyle evi arasındaki uzaklığı azaltmak amacıyla ve arazisini daha iyi işletebilmesi için evlerini köyün dışındaki arazilerine yakın yerde inşa etmelerinden dolayı köyün merkezinden çevresine doğru saçılma söz konusudur (Foto 11 ve Foto 13).

Genel olarak baktığımızda araştırma sahasındaki köyler ve bu köylere bağlı mezraların dokusu gevşek dokulu özelliktedir. Örneğin Koldere köyünün gevşek dokulu yapıda olması bir diğerinden ötekisi arasındaki evlerin mesafeden ziyade kümeler halinde birbirlerine yakın ve toplu olmasından kaynaklanmaktadır (Harita 22). Koldere; Yenihan, Bozyurt, Çardak, Konaklı, Boros, Süteler gibi 6 ayrı yerleşme kümesinden, Gevheruşağı köyü ise Osolar, Kuşbaşı, Doğular, Söğütözü gibi 4 ayrı yerleşme grubundan oluştuğu için ne tamamen dağınık, ne de toplu köylerdir. Bu nedenle Koldere ve Gevheruşağı köylerini gevşek dokulu köyler olarak tanımlayabiliriz. Yamaç eteğinde yer alan Gümüşsu ve Konurtay köylerinde ise meskenler tarla ve bahçeleri ile birlikte dağılmışlardır (Foto 14 ve 15).

Tablo 51: Yerleşme Dokusuna Göre Doğanyol Köyleri

Köyler	Toplu	Gevşek
Akkent		✓
Behramlı	✓	
Burçköy		✓
Damlı		✓
Gevheruşağı		✓
Gökçe	✓	
Gümüşsu		✓
Koldere		✓
Konurtay		✓
Mezraa		✓
Poyraz	✓	
Ulutaş	✓	
Yalınca	✓	
Yeşilköy		✓

Kaynak: Arazi Gözlemleri

Grafik 20: Doğanyol Köylerinin Yerleşme Dokularına Göre Oranı

Harita 22: Gevşek Dokuya Örnek - Koldere Köyü

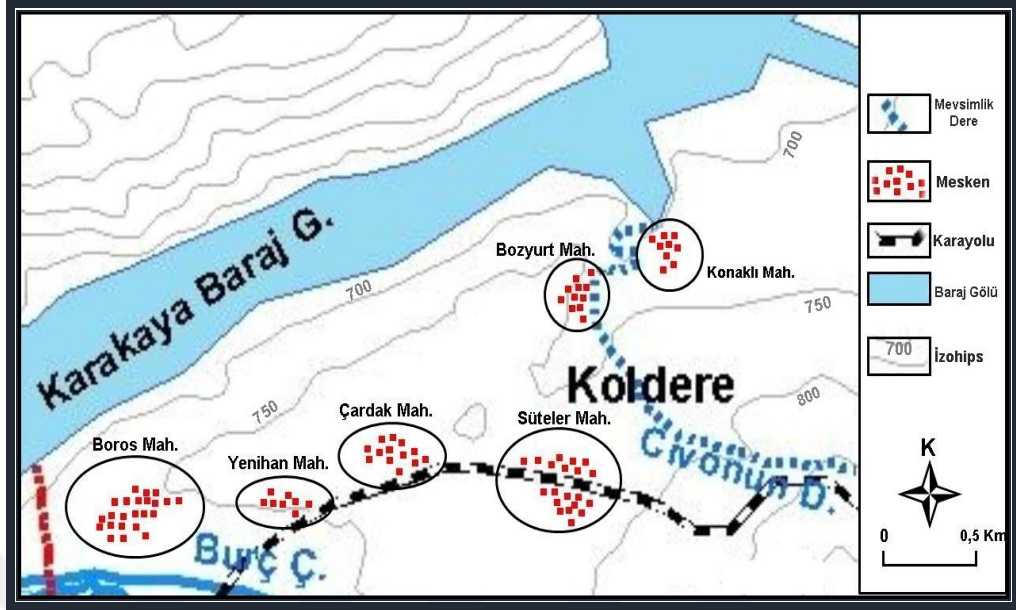

Foto 11: Toplu Dokulu Gökçe Köyü'nün 3 km irtifadan görünümü (Kaynak:Google Earth)

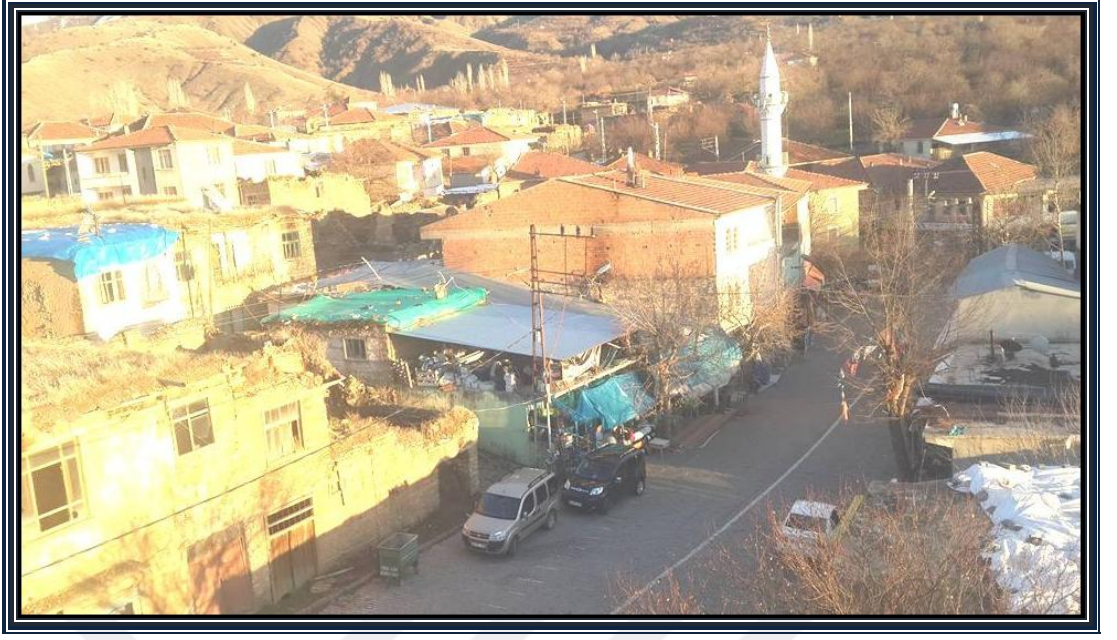

Foto 12: Toplu dokuya örnek: Gökçe Köyü

Foto 13: Toplu dokulu Gökçe Köyünden bir başka görünüm

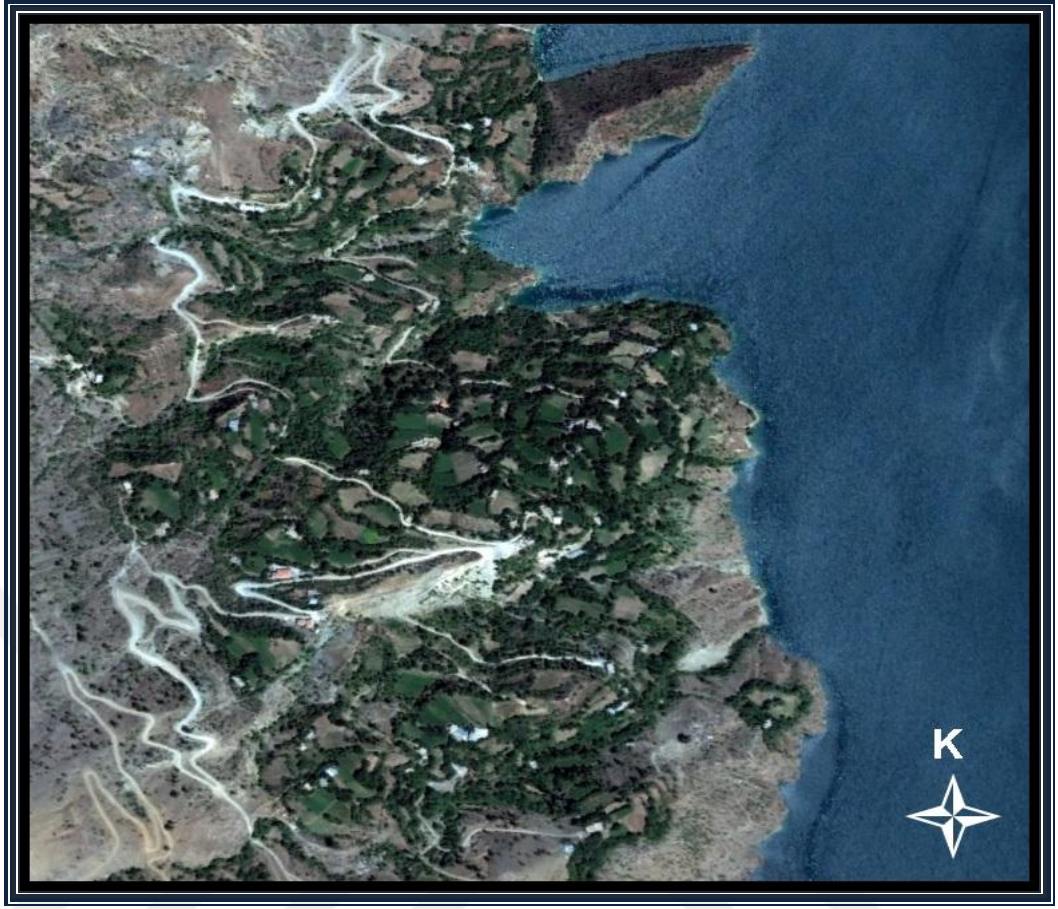
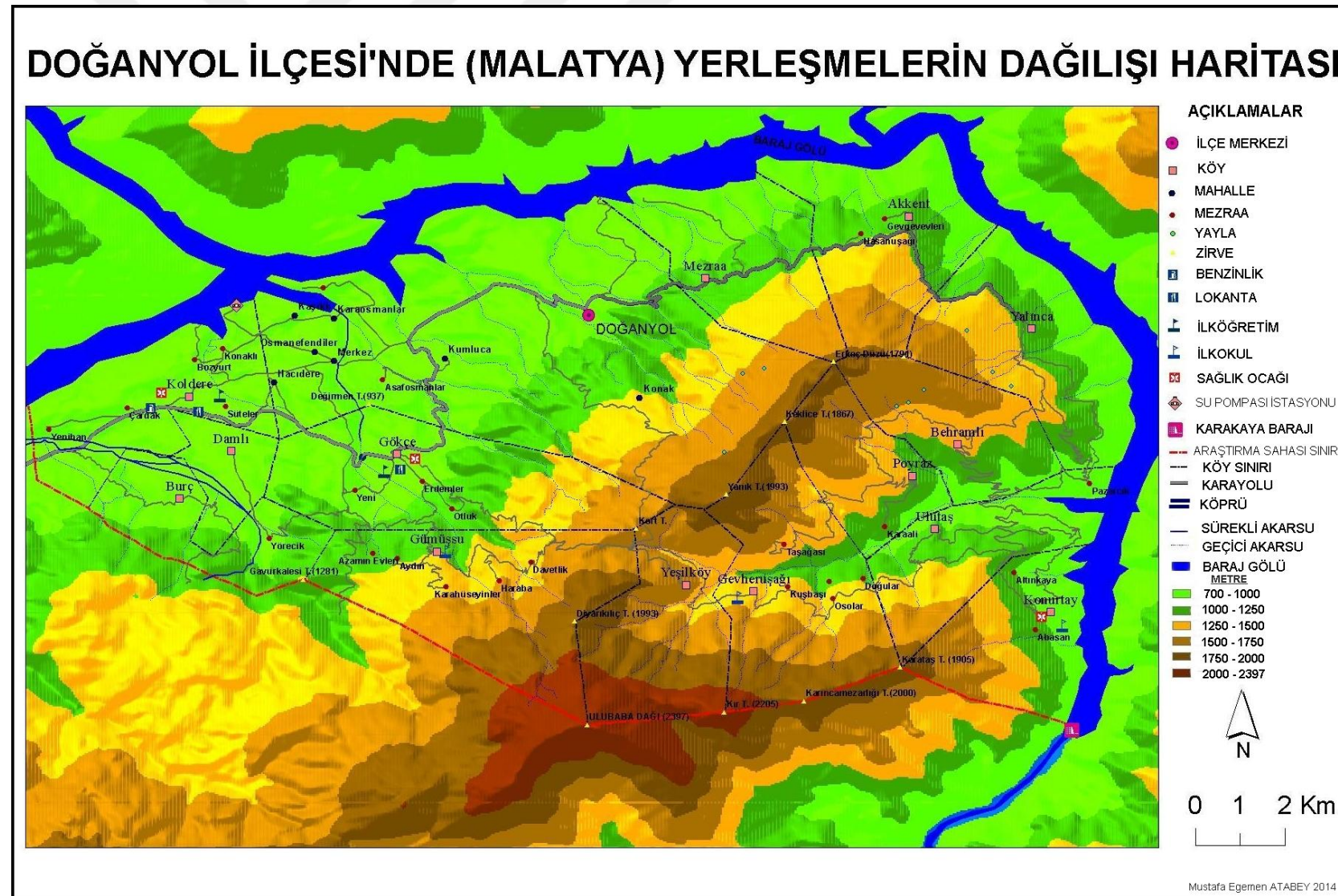

Foto 14: *Gevşek dokulu Konurtay Köyü'nün 3 km irtifadan görünümü (Kaynak: Google Earth)*

Foto 15: *Konurtay Köyü'nün Eğimli Yamaç Üzerindeki İskân Grupları*

Harita 23.

3.5. Köy Meskenleri ve Mesken Özellikleri

“Kır hayatının en karakteristik görünümü olan iskânı, evler(eklentileri) meydana getirir. Kimi yerde tek bir evden başlayan iskân, daha başka yerlerde daha çok sayıdaki ev ve eklentileri ile devam eder. Evler toplu olarak bir arada bulunabildikleri gibi, dağınık düzende de kurulmuş olabilirler. Dağılışı veya toplanışı, sayılarının çokluğu veya azlığı, şekilleri ve tipleri ne derece değişik ve o kadar da bir birlerine benzemez olsa da; iskânı organize eden meskenler, her yerde aşağı yukarı aynı gayeler uğrunda inşa edilmiş beşeri tesisler olmak özelliğine sahip bulunurlar” (Tunçdilek, 1967, s:34). “Konutlara yapı malzemesi, şekil ve çeşitli kısımlarının düzeni ile bulundukları yörenin coğrafi şartlarına uyan ve bulundukları çevrenin etkisini taşıyan konutlar daha çok kırsal kesimdeki yerleşmelerde bulunmaktadır” (Özçağlar, 1997, s:98).

Doğanyol’un köylerinde 1981 Köy Envanterine göre 1260 mesken bulunmaktadır. Bu meskenlerin % 70,2’si kerpiç mesken, %29,5’i taş mesken, %0,3’ü ise tuğla meskendir. 1981 yılında kerpiç mesken sayısı 885 adet, taş mesken sayısı 372 adet, tuğla mesken sayısı ise 3 adettir. 1997 yılı Köy Envanterinde Doğanyol’a bağlı köylerde 728 mesken bulunmaktadır. Köylerdeki tüm binaların %48’i kerpiç, %24’ü taş, %23’ü tuğla, % 5’i briket malzemeye yapılmıştır. 2013 yılı arazi anketine Doğanyol’a bağlı köylerde 853 mesken bulunmaktadır. Bu meskenlerin %69’u tuğla, %26’sı taş ve %5’i kerpiç malzemeye inşa edilmiştir. Yöre halkının iktisadi açıdan alım gücünün artmasıyla birlikte meskenlerin yapı malzemelerinde taş, toprak ve ağaç yerine tuğla, çimento ve demir kullanılmaya başlanmıştır. Meskenlerde kullanılan yapı malzemesindeki değişimin en büyük nedenini 2003 ve 2005 yıllarında meydana gelen orta ölçekteki depremler oluşturmaktadır (Tablo 52) (Grafik 21), (Grafik 22).

Tablo 52: Doğanyol Köyleri Meskenlerinde Kullanılan Yapı Malzemesi

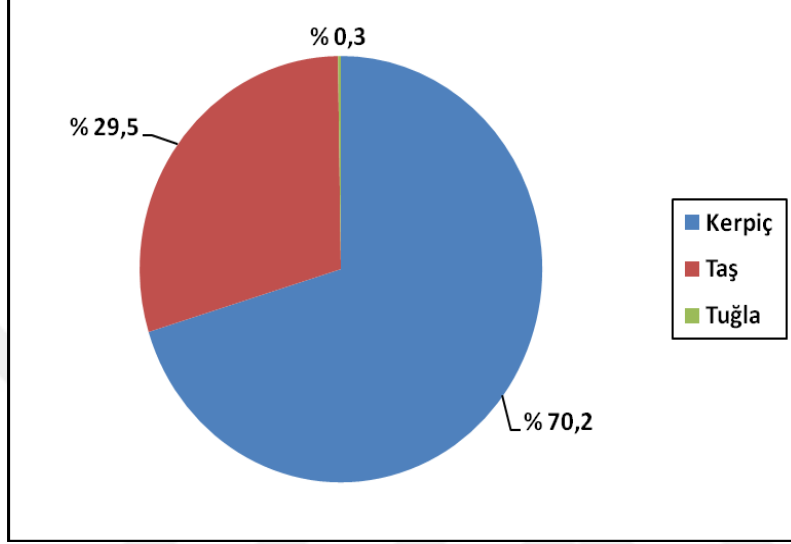
Köyler	1981			2013		
	Kerpiç	Taş	Tuğla	Kerpiç	Taş	Tuğla
Akkent	76				15	25
Behramlı		50			5	10
Burçköy		57			10	30
Damlı	129		1	10		70
Gevheruşağı		131			45	3
Gökçe	213	50				250
Gümüşsu	100				20	40
Koldere	103		2		40	130
Konurtay	130				43	10
Mezraa	45				15	5
Poyraz		49		20		5
Ulutaş	89			13		2
Yalınca		35			15	5
Yeşilköy				3	12	2
Toplam	885	372	3	46	220	587
Genel Toplam	1260			853		

Kaynak: Köy Envanteri (1981), Arazi Anketi (2013)

Tanoğlu, yüksek ve engebeli dağlık alanlarda inşa edilmiş meskenlerin birincil yapı malzemesinin, yaygın bulunuşundan ve meskenlerin uzunlu ömürlü oluşundan dolayı taş malzeme olduğunu belirtir (Tanoğlu, 1969, s:231). Aynı şekilde araştırma alanımızın yüksek ve engebeli dağlık alanda bulunan Gevheruşağı, Yeşilköy, Konurtay, Yalınca köylerinde meskenlerin büyük bir bölümü taş meskenler oluşturmaktadır. Araştırma sahası ve çevresinde meydana gelen depremlerden ötürü meskenler büyük zarar görmüştür. 13 Temmuz 2003 tarihinde meydana gelen 5.7 büyüklüğündeki Pütürge-Doğanyol Depremi herhangi bir can kaybına yol açmazken 500' e yakın konutun hasar görmesine sebep olmuştur. 6 Ocak 2004 tarihinde 4,8 şiddetinde hissedilen depremde her hangi bir can ve mal kaybı yaşanmamıştır. 26 Kasım 2005 tarihinde meydana gelen 5.2 büyüklüğündeki bir başka Pütürge-Doğanyol Depreminde ise 600'e yakın mesken ağır hasar görmüştür. Depremi etkilediği köylerde zarar gören meskenlerin çoğunluğu taş ve kerpiç malzemeye inşa edilmiş meskenlerdir. Meydana

gelen yer sarsıntılarının dolaylı zarar gören köylerde yapı malzemesi olarak kerpiçten vazgeçilmiş yerine devletin desteğiyle tuğla, çimento ve demirin yapı malzemesi olarak kullanıldığı yeni konutlar inşa edilmiştir. Yeni konut inşa edilen köyler Akkent (Foto 16) , Mezraa (Foto 17), Damlı (Foto 18), Koldere ve Burçköy'dür.

Grafik 21: *Doğanyol Köyleri Meskenlerinde Kullanılan Yapı Malzemesi (1981)*

Grafik 22: *Doğanyol Köyleri Meskenlerinde Kullanılan Yapı Malzemesi (2013)*

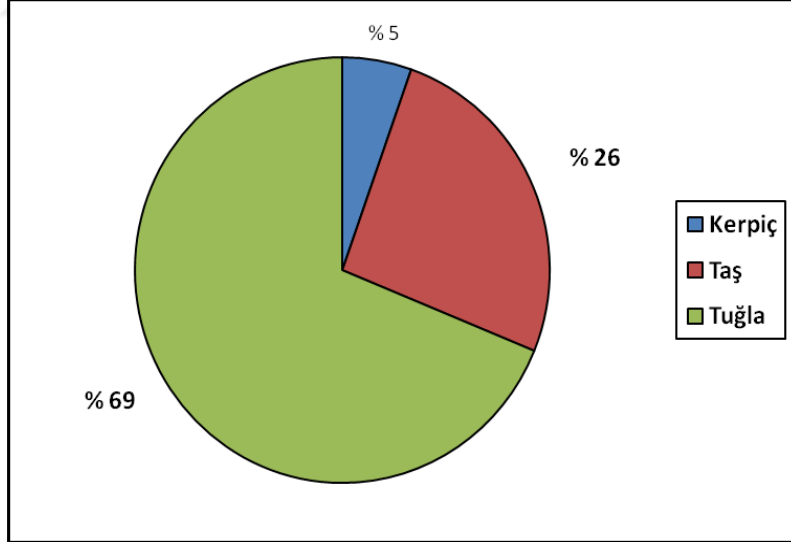

Foto 16: *Malatya Bayındırlık ve İl İskan Müdürlüğü'nün Maddi Desteğiyle Yapılan Yeni Konutlar(Akkent Köyü)*

Foto 17: *Depremden Zarar Görmüş Meskenlerin Yanında İnşa Edilen Yeni Konutlar (Mezraa Köyü)*

Foto 18: Araştırma Sahasındaki Depremden Zarar Görmüş Eski Mesken ve Devlet Desteğiyle İnşa Edilmiş “Tek Katlı” Yeni Mesken Tipi (Damlı Köyü)

Foto 19: Eski meskenlerde taş malzeme kullanımı yaygındır (Gevheruşağı Köyü)

1981 Köy Envanterine göre, Doğanyol’a bağlı köylerdeki meskenlerin %96’sı tek katlı, %4’ü iki katlıdır (Tablo 53), (Grafik 23). 1981 Köy Envanterine göre Doğanyol köylerinde 1260 mesken bulunmaktadır. Bu meskenlerin 1210 adeti tek katlı, 50 adeti

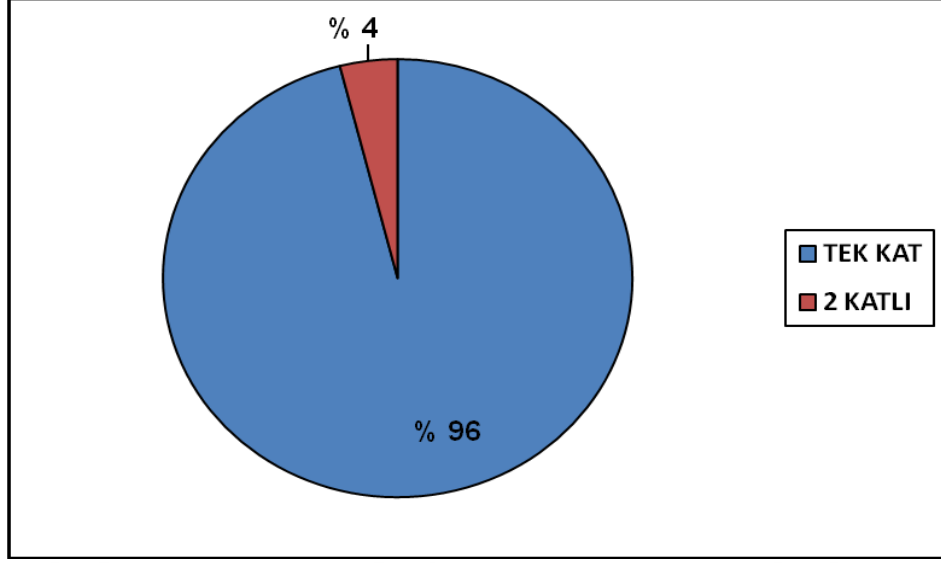
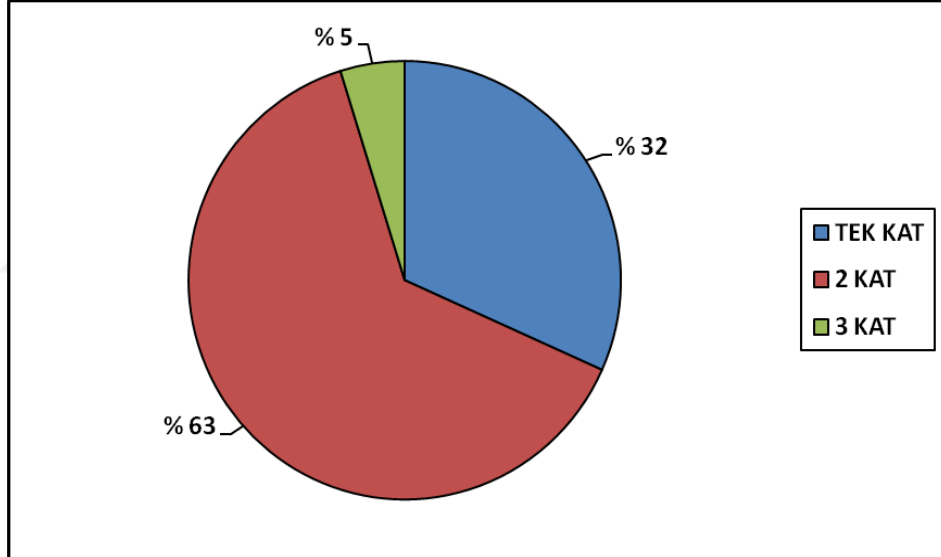
ise 2 katlıdır. Tek katlı meskenler tüm köylerde bulunurken 2 katlı meskenler sadece Gökçe köyünde bulunmaktadır. Tek katlı meskenler sadece oturma alanından ibaret iken 2 katlı meskenlerin alt katı ahır, samanlık gibi bölümlerden oluşmuş, üst katı ise barınma amaçlı kullanılmıştır.

1997 yılı Köy Envanteri'nde tek katlı meskenlerin sayısı 241 olup, toplam meskenlerin içerisindeki oranı % 33'tür. Araştırma sahasındaki 2 katlı meskenler sayısı ise 487'dir (%67). 2013 yılında %31,8'i tek katlı, %63,5'i iki katlı, %4,7'si ise üç ve daha fazla kata sahip evlerdir (Tablo 53), (Grafik 24). Gökçe ile Koldere çok katlı yapılaşmada ilk iki sırada yer alırken, Konurtay, Gevheruşağı, Gümüşsu ve Akkent bir sonraki sırayı takip etmektedir. Karakaya Baraj gölü çevresinde yer alan köyler ile nüfusu fazla olan köylerin iki ve daha fazla kattan oluşan modern konutların yapımında yapı malzemesi olarak tuğla, çimento ve demir kullanılmıştır. Ayrıca pvc kapı ve pencere gibi plastik inşaat malzemeleri ile ahşap, laminant ve fayans-seramik gibi içyapı dekorasyon malzemeleri kullanılmaktadır.

Tablo 53: Doğanyol Köylerinde Kat Sayılarına Göre Konutlar

Köyler	1981		2013		
	Tek Kat	2 Kat	Tek Kat	2 Kat	3 Kat
Akkent	76		15	25	
Behramlı	50		10	5	
Burçköy	57		35	5	
Damlı	130		60	15	5
Gevheruşağı	131		13	35	
Gökçe	213	50	30	200	20
Gümüşsu	100		25	30	5
Koldere	105		30	130	10
Konurtay	130		5	48	
Mezraa	45		15	5	
Poyraz	49		10	15	
Ulutaş	89		5	10	
Yalınca	35		15	5	
Yeşilköy	-		3	14	
Toplam	1210	50	271	542	40
Genel Toplam	1260		853		

Kaynak: Köy Envanteri (1981), Arazi Anketi (2013)

Grafik 23: Konut Kat Sayılarına Göre Köy Meskenleri (1981)**Grafik 24: Konut Kat Sayılarına Göre Köy Meskenleri (2013)**

Yapı malzemesi olarak taş ve toprağın kullanıldığı iki katlı eski yapıların alt katları genelde ahır ve samanlık-odunluk olarak, üst katı ise barınma amaçlı kullanılmaktadır. Ahırların meskenlerin alt katında yer alması, yer yönünden ekonomik olarak tasarruf edilmekle birlikte ayrıca konutların ısınması açısından kolaylaştırıcı bir etken olmaktadır. Tek katlı meskenlerde ahır ve samanlık gibi eklentiler bazı yerde bulunmakta bazı yerde ise bulunmamaktadır. Üç ve daha fazla konutlar daha çok kayısı üreticiliğin yoğun yapıldığı Koldere, Gökçe gibi Karakaya Baraj gölü kıyısında yer alan köylerde görülmektedir (Tablo 53), (Grafik 23), (Grafik 24).

Araştırma alanında son yıllara kadar konutlarda kullanılan çatı örtü malzemesinde ve tipinde önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişikliğin nedenleri arasında maddi olanakların uygunluğu, ulaşım imkânlarının gelişmesi, teknik imkânların artması olarak açıklayabiliriz. 1981 Köy Envanteri Etütlerine göre; araştırma alanındaki 1207 adet topraktan yapılmış düz damlar %96'lık orana sahipken, kiremit örtülü beşik çatı oranı ise sadece %4'tür (Grafik 25). 1997 Köy Envanter Etüdüne göre; kırsal yerleşim birimlerinde bulunan bütün meskenlerin sahip olduğu çatı örtü malzemesinin %83'ü düz dam, %17'si ise beşik çatı sistemidir.

Foto 20: Kiremit Örtülü Kıрма Çatı Sistemine Sahip Konutlar (Koldere Köyü)

2013 yılında araştırma sahasında yaptığımız arazi gözlem ve arazi anketlerine göre meskenlerin %22'si düz dam, %24'ü beşik çatı, %54'ü ise kırma çatıdır (Grafik 26). Gökçe, Koldere, Damlı, Burçköy, Akkent köylerinde yapılan evlerin dikdörtgen şeklinde olmalarından dolayı en uygun çatı tipi olarak kırma çatı kullanılmaktadır. Eni dar olan meskenlerde ise beşik çatı kullanımı ön plana çıkmaktadır. İklim koşullarından dolayı meskenlerde kırma çatı sistemi daha yaygındır (Foto 20).

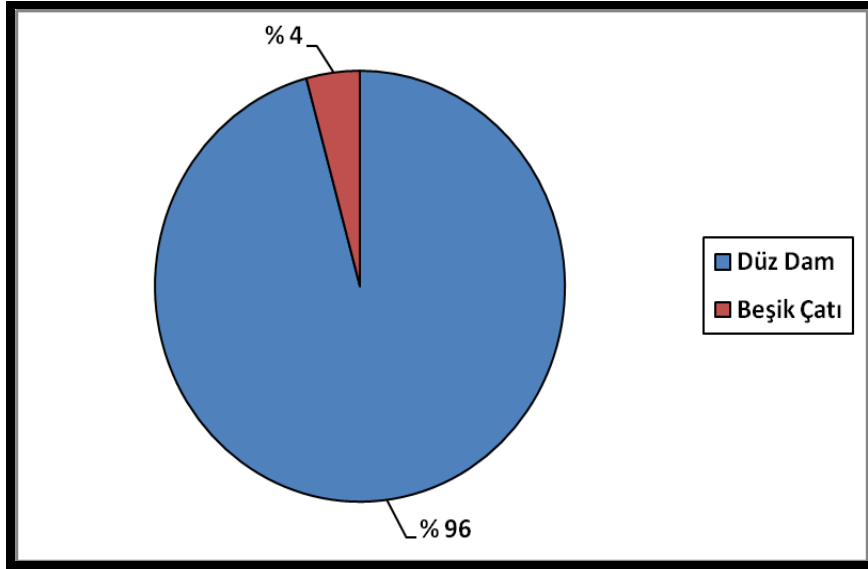
Tablo 54: Doğanyol Köy Meskenlerinde Çatı Sistemleri (1981-2013)

Köyler	1981		2013				
	Düz Dam (Toprak)	Beşik Çatı (Kiremit)	Düz Dam	Beşik Çatı		Kırma Çatı	
				Kiremit	Sac	Kiremit	Sac
Akkent	76		15		10	15	
Behramlı	50		5		7	3	5
Burçköy	57		10			30	
Damlı	129	1	10	30		40	
Gevheruşağı	131		13				35
Gökçe	213	50		50	10	170	20
Gümüşsu	100		5	5	20	10	20
Koldere	103	2	40	30		100	
Konurtay	130		35		13	5	
Mezraa	45		10	2	3	5	
Poyraz	49		15		10		
Ulutaş	89		14		1		
Yalınca	35		16			4	
Yeşilköy			3	1	8		5
Toplam	1207	53	191	118	82	377	85
Genel Toplam	1260		853				

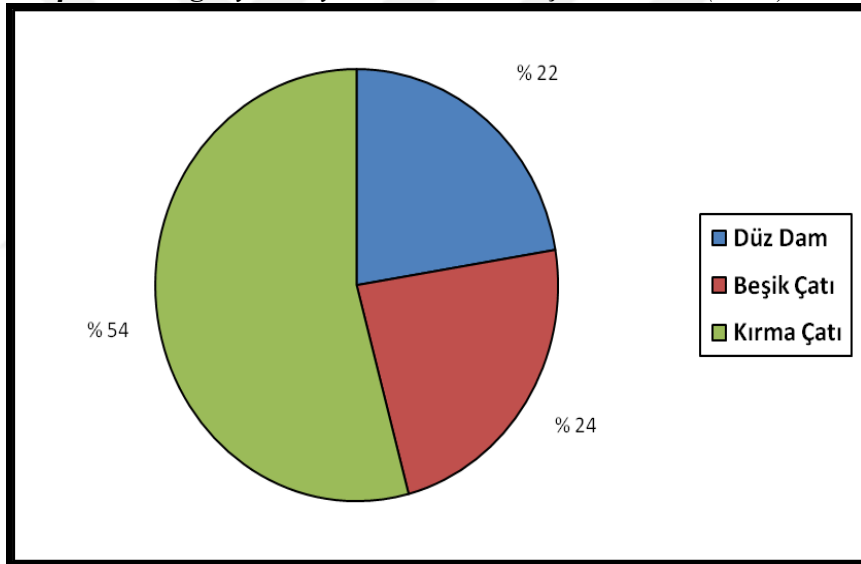
Kaynak: Köy Envanter Etütleri(1981), Arazi Gözlemleri, Arazi Anketleri(2013)

Doğanyol köy meskenlerinde, kırma çatı ve beşik çatı sisteminde örtü malzemesi olarak sac ve kiremit kullanılır. 1981 Köy Envanter Etütlerine göre Doğanyol'da çatı örtü malzemesi olarak kiremit tercih edilen beşik çatılı 53 köy meskeni bulunmaktadır. 2013 yılında beşik çatı sistemli 200 meskenin 118'inde kiremit, 82'sinde sac kullanılmıştır. Yine kırma çatı sistemli 377 meskende çatı örtü malzemesi olarak kiremit kullanılırken 85'inde ise sac malzeme kullanılmıştır (Tablo 54). Kar yağışının çok yoğun olduğu rakım seviyesi yüksek köylerde sac malzemesi yaygındır. 1200 metre yüksekliğe yakın yerlerde ise kiremit çatılı meskenler geniş yer bulur.

Grafik 25: Doğanyol Köy Meskenlerinde Çatı Sistemi (1981)

Grafik 26: Doğanyol Köy Meskenlerinde Çatı Sistemi (2013)

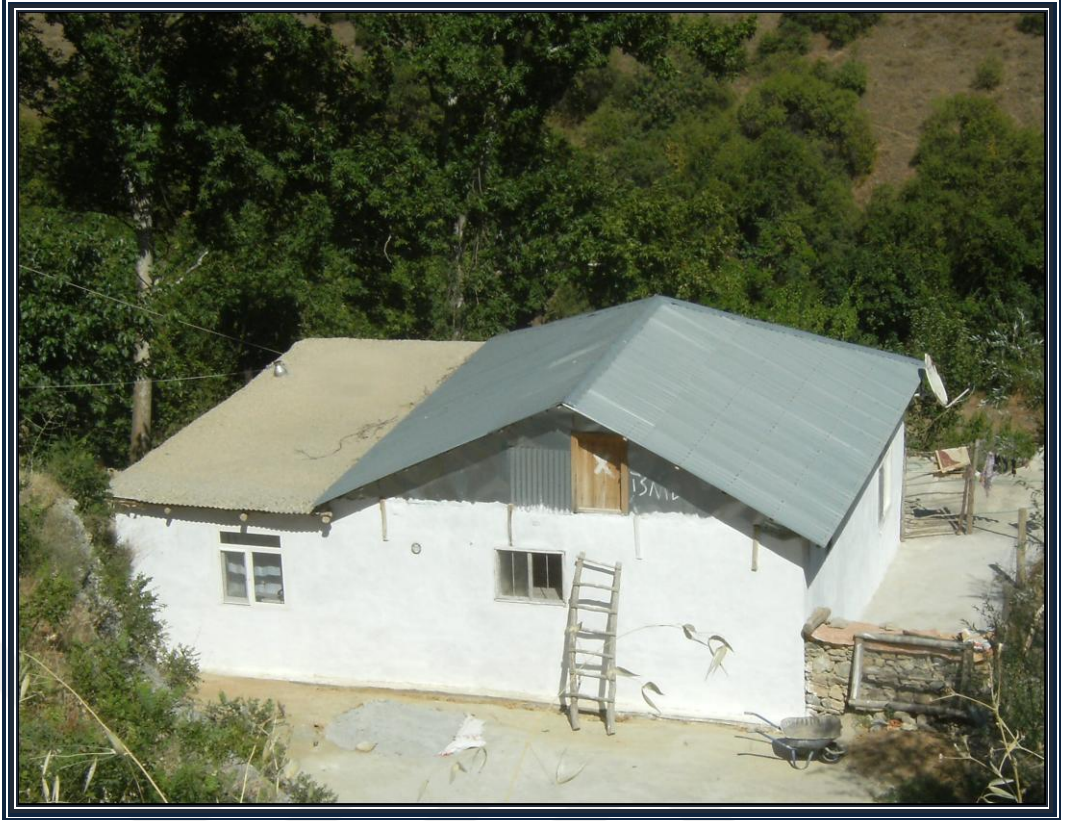

Foto 21: Çatısının bir bölümü düz dam olarak muhafaza edilmiş, diğer tarafı beşik çatılı bir mesken (Konurtay Köyü)

Foto 22: Sac Örtülü Kıрма Çatı Sistemine Sahip Yeni Konut (Ulutaş Köyü)

Foto 23: Depremden Zarar Görmüş Konutların Yanına İnşa Edilen Sac Örtülü ve Kiremit Örtülü Kıрма Çatı Sistemine Sahip Betonarme-Tuğla Meskenler (Yalınca Köyü)

Araştırma sahasında farklılaşan konut yapısı içerisinde, meskenlerin oda sayılarında da değişiklikler ortaya çıkmıştır. 1981 Köy Envanterinde, köy meskenlerinin %52'si tek odalı, %44'ü iki odalı, %4'ü üç odalıdır (Grafik 27). 2013 yılında ise meskenlerin %58'i iki odalı, %42'si üç odalıdır (Grafik 28). 1981 yılında tek odalı ev sayısı 652'dir. Yine 1981 yılında 558 olan iki odalı mesken sayısı, 2013 yılında 499'a düşmüştür. Üç odalı mesken sayısı 1981 yılında sadece 50 iken 2013 yılında üç odalı konut sayısı 354 adettir (Tablo 55).

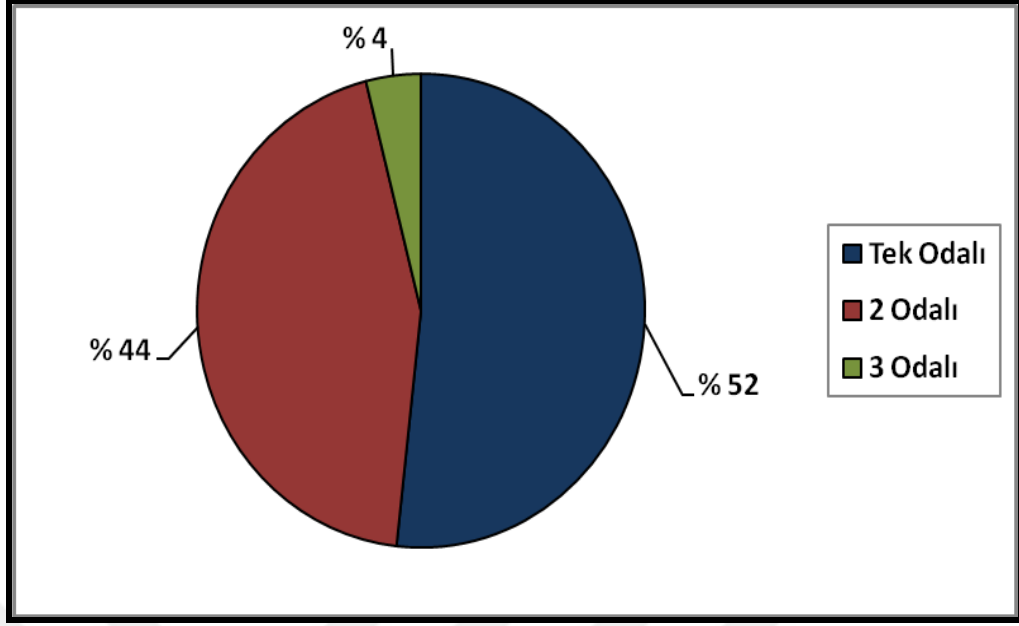
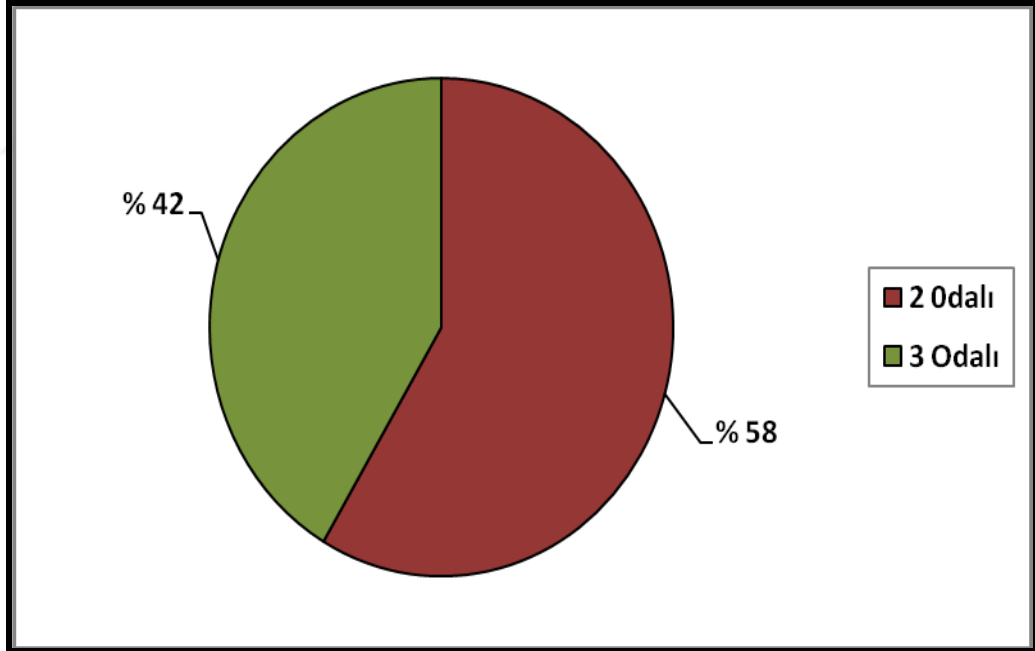
Son 32 yılda tek odalı meskenlerin ortadan kalktığını iki ve daha fazla odalı meskenlerde büyük bir oranda artış söz konusu olduğunu görmekteyiz. Maddi imkânların artması, teknik imkânların kullanımının yaygınlaşması, ulaşım imkânlarının kolaylaşması ve nihayetinde modern yapı malzemeleriyle inşa edilen konutların iki ve daha fazla odalı inşa edildiği görülmektedir.

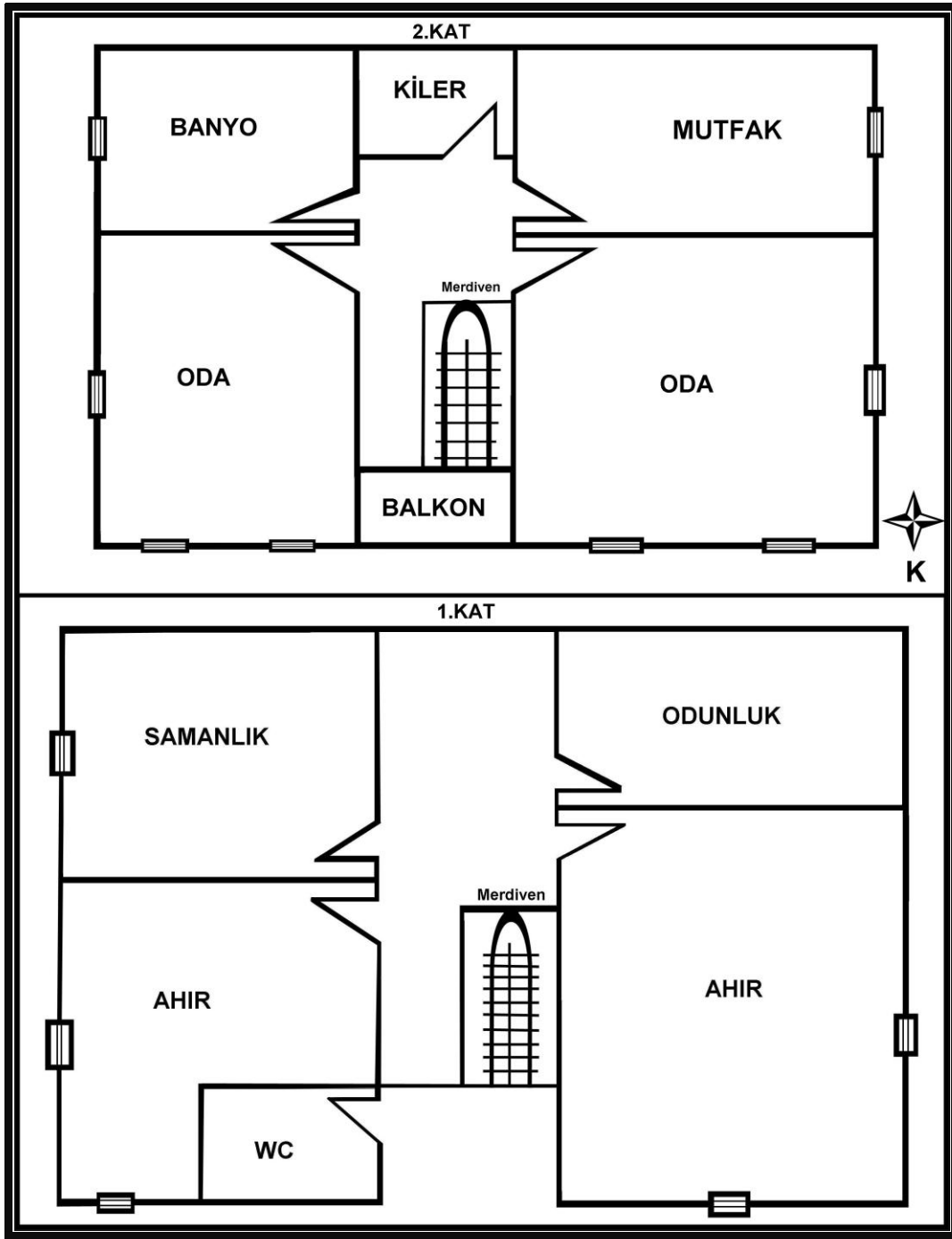
Tablo 55: Oda Sayılarına Göre Köy Meskenleri

Köyler	1981			2013		
	Tek Odalı	İki Odalı	Üç Odalı	Tek Odalı	2 Odalı	3 Odalı
Akkent	46	30			15	25
Behramlı	25	25			5	10
Burçköy	37	20			35	5
Damlı	100	30			45	35
Gevheruşağı	71	60			30	18
Gökçe	0	213	50		120	130
Gümüşsu	50	50			20	40
Koldere	85	20			110	60
Konurtay	70	60			43	10
Mezraa	25	20			14	6
Poyraz	49	0			20	5
Ulutaş	59	30			14	1
Yalınca	35	0			16	4
Yeşilköy*	0	0			12	5
Toplam	652	558	50		499	354

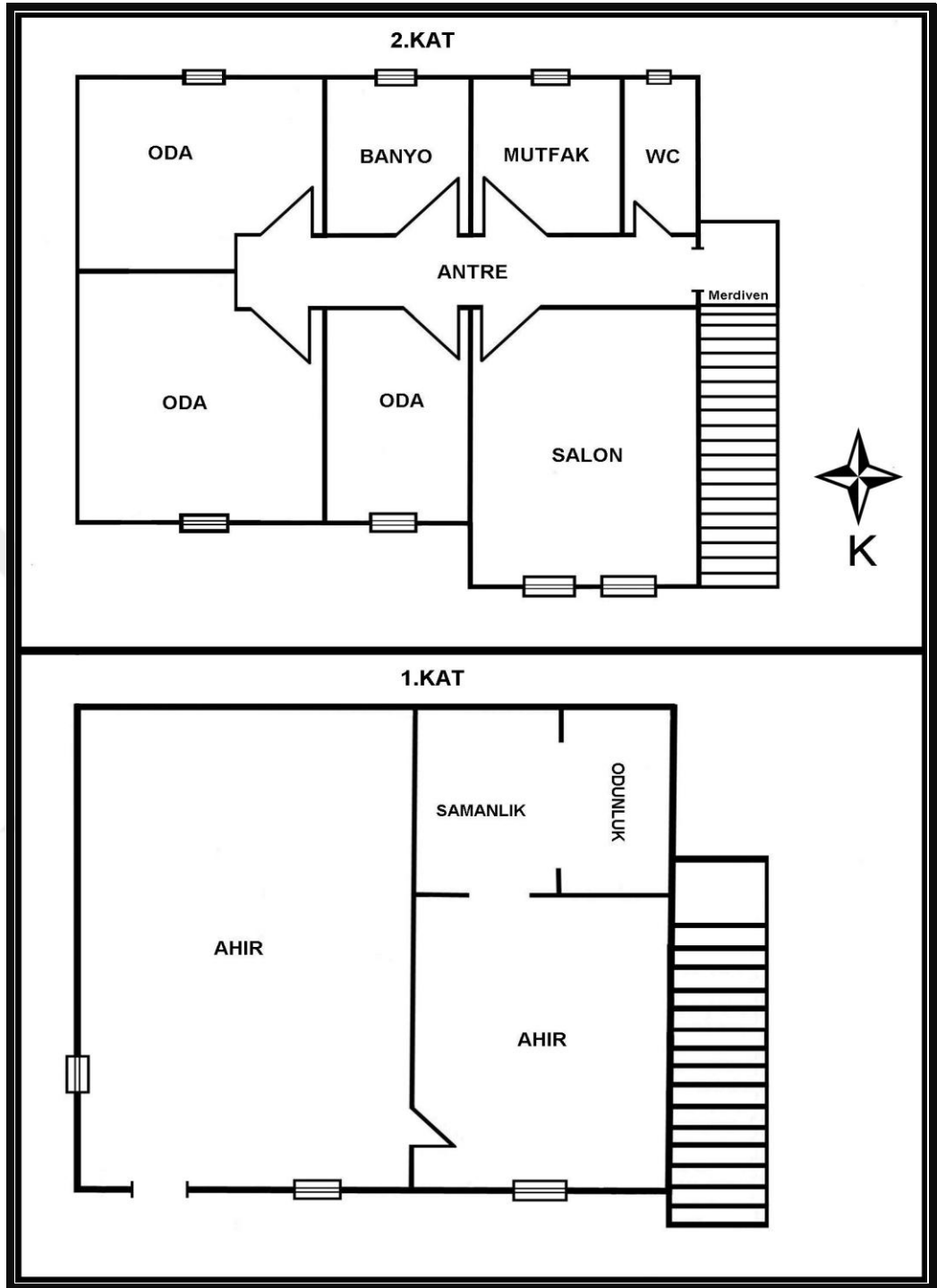
Kaynak: 1981 Köy Envanteri, 2013 Arazi Anketleri

* 1935 yılında köy statüsünde olan Yeşilköy, sonraki yıllarda Gevheruşağı'na bağlanmıştır. Doğanyol'un 1990 yılında ilçe statüsüne kavuşmasından sonra Yeşilköy tekrar köy statüsüne kavuşmuştur

Grafik 27: Oda Sayılarına Göre Köy Meskenleri (1981)**Grafik 28: Oda Sayılarına Göre Köy Meskenleri (2013)**

Şekil 3: Geleneksel Bir Köy Meskenin Konut Planı (Akkent Köyü)

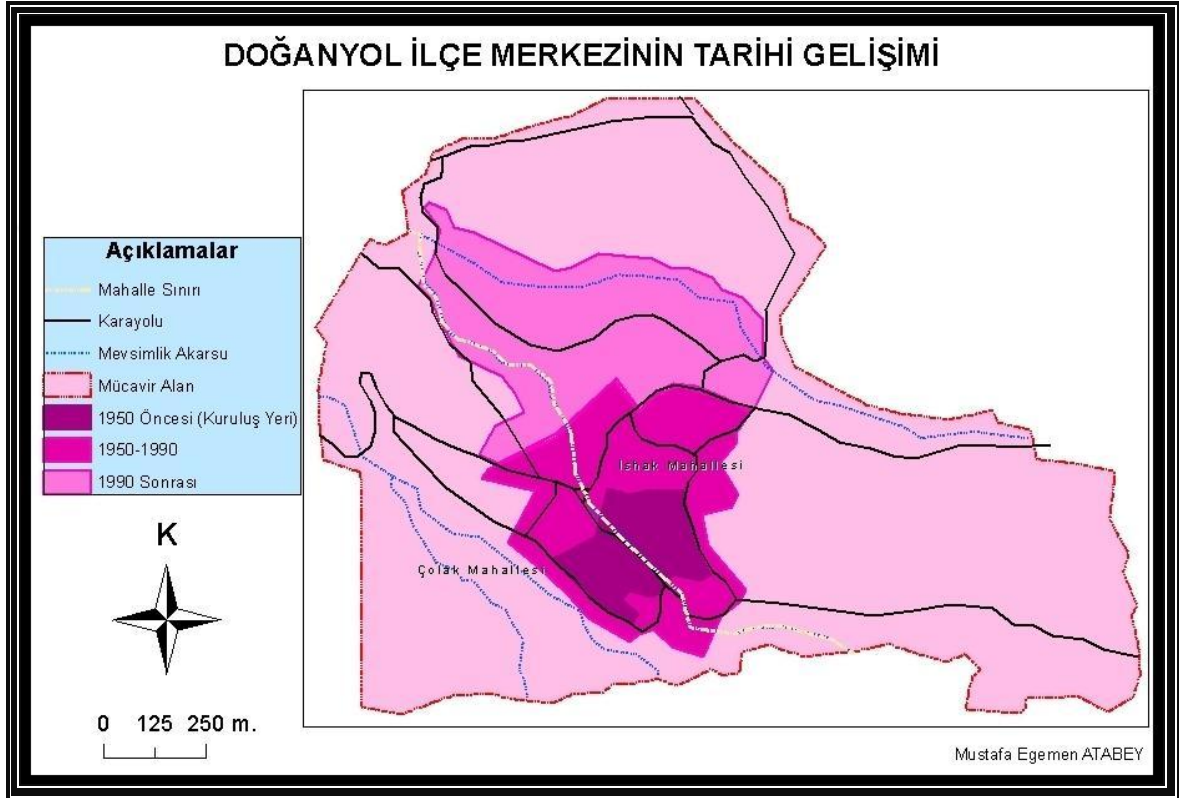
Şekil 4: Devlet Desteğiyle Yapılan Afet Evi Konut Planı (Akkent Köyü)

3.6. Doğanyol İlçe Merkezi

3.6.1. Doğanyol'un Kuruluşu ve Tarihi Gelişmesi

Doğanyol ilçe merkezi, Güneydoğu Toroslar dağ kuşağının batı kesiminde yer alan Ulubaba Dağı'nın kuzeye bakan yamaçlarında, eğimin az olduğu, eski bir birikinti yelpazesinin üzerinde kurulmuştur.

Harita 24.

Doğanyol'un kurulduğu alan, Malatya Torosları ve güneyinde M.Ö. 69-38 yıllarında I. Antiochus'un hüküm sürdüğü Kommagene Krallığının hâkimiyeti altında kalmıştır. MS. 2. yy'da, Fırat'ın batı kıyısında, bugünkü Pütürge-Doğanyol civarında, Juliopolis ve Barzala adlarında iki Roma kenti bulunmaktaydı (Ramsay, 1960, s: 280-281'den naklen Güner, 2010, s:123). Doğanyol'un yerleşim tarihi, ayrılmış olduğu Pütürge'den ayrı düşünülemez. Dolayısıyla araştırma alanının tarihini Pütürge'nin tarihi ile beraber değerlendirmek daha uygundur. Doğanyol ve çevresi çağlar boyunca çeşitli medeniyetlerin sınırları dahilinde yer almıştır. Yöreye bir dönem egemen olan Hititler, Fırat'ın Malatya civarında yaptığı dirseğin iç kesimini; Doğanyol ve civarını, "Alşe"

olarak adlandırıyorlardı. M.Ö.12 yyda Pütürge civarında Asurlularla Muşkiler arasında önemli bir savaş olduğu bilinmektedir (Tuğrulca, 2006, s:103'den naklen Güner, 2010).

Urartuların hakim olduğu bölgenin içerisinde de yer alan Doğanyol, ilerleyen dönemlerde Asurlular, Persler ve Selevkos krallıkları ile Kommagene krallıklarının hüküm sürdüğü alanların hakimiyetinde kalmıştır. Daha sonra Doğu Roma İmparatorluğunun egemenliğine geçen bölge bir dönem Abbasilerin eline geçmiş ve tekrar Bizans'ın hâkimiyetine girmiştir. 1080 yılında Danişment Ahmet Gazi'nin komutasındaki İslam Ordusu, haçlılara karşı mücadele ederek Malatya ve çevresini, Bizans İmparatorluğundan alarak topraklarına katması neticesinde Doğanyol, 1178 yılına kadar Danişmentlilerin egemenliği altına girmiştir. Bundan sonraki dönemlerde Müslüman Türklerin hüküm sürdüğü devlet ve beyliklerden 1308 yılına kadar Anadolu Selçuklu Devleti ve 1515 yılına kadar I.Selim döneminde Osmanlı Devletine katılan Dulkadiroğulları beyliği bölgeye egemen olmuşlardır. Yavuz Sultan Selim döneminde Osmanlı topraklarına katılan Doğanyol ve çevresi, Osmanlı tarihi boyunca Şüre olarak adlandırılan nahiyeye bağlanmıştır. Şüre Nahiyesi, 1519 yılında Rum Beylerbeyliği eyaleti sancaklarından biri olan, Malatya Sancağı'nın bir kazası olan Kâhta'ya bağlıdır. Kâhta, Gerger ve Behisni kazaları ile birlikte 1563 yılından sonra XIX. YY'a kadar Dulkadikiye eyaletine bağlanmıştır (Taştemir, 1999, s:17-18).

Yalınca(Tilmo), Bahramlı, Konurtay(Haşkinto), Gevheruşağı, Poyraz (Boyras),Ulutaş(Hallegiran),Yeşilköy (Deremarası) köylerini kapsayan Astu nahiyesi bu dönemde Şüre(Şiro) İli Nahiyesine bağlanmıştır. 1837 yılında Maden-i Humayun Emanetine ve Diyarbakır Eyaletine bağlanan Şiro, 1846 yılında müstakil bir mutasarrıflık haline getirilen Harput'a bağlanmıştır. 1846'dan 1876 yılına kadar kaza olan Pütürge, bu tarihte Mamüretül Aziz vilayetine bağlı Malatya Sancağı içerisinde nahiye olarak yer almıştır (Aksın, 1999, s:28-36'den naklen Güner, 2012, s:129) Pütürge (İmrın) 1892 yılında Kâhta kazasına bağlı bir nahiye iken, Gerger Nahiyesi ile birleştirilmiş ve çeşitli asayiş olayları gerekçe gösterilerek, Mamüretül Aziz Vilayetine bağlı bir kaza merkezi haline getirilmiştir. Pütürge Kazası o tarihe kadar Şüre olarak anılırken, kaza merkezi olduktan sonra, Pütürge olarak adlandırılmıştır (Işık, 1998:368).

Cumhuriyet'in ilânından sonra, 20 Nisan 1924'de (Teşkilat-ı Esasiye Kanunun 89. maddesi ile) Malatya, Elazığ'dan ayrılarak il yapılmıştır (Karagöz, 2008, s:303). Bu düzenlemeyle Pütürge, Elaziz merkezine uzak olması, ulaşımın zor olması, ticari

bağlantılarını Malatya ile sürdürüyor olması gibi nedenlerle Malatya'ya bağlanmıştır (Güner, 2012, s:130).

“1612 nolu kanun mucibince Malatya Vilayeti dahilinde 1 Eylül 1930 tarihinden sonra tam teşekküllü yapılmak ve teşkilat cetvellerinde gösterilen köyler mülhakatını teşkil etmek üzere merbut cetvelde ismi ve tabi bulunduğu Pötürge kazasına bağlı olmak üzere Keferdiz nahiyesi teşkil edilmiştir. Bu nahiye Ağvan, Beküler, Boyraz, Behramlı, Tilmo, Hosogan, Haşkinto, Hallegiran, Deremaraso, Zeruşağı, Karaali, Keferdiz, Gevheruşağı, Mezraa isimli 15 köyden meydana gelmiştir” (Şaşmaz,2014, s:84).

Foto 24:

Keferdiz olan nahiye'nin adı 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'na istinaden İç İşleri Bakanlığına bağlı “Ad Değiştirme İhtisas Kurulu” tarafından 1960 yılında “Doğanyol” olarak değiştirilmiştir. 1990 yılına kadar Pütürge'ye nahiye olarak bağlı olan Doğanyol, 09.05.1990 tarih ve 3644 sayılı kanun ile Pütürge'den ayrılarak ilçe statüsüne kavuşmuştur. Doğanyol'un İshak ve Çolak mahalleleri olmak üzere iki mahallesi bulunmaktadır. Kasabanın en eski yerleşim birimlerini de bu iki mahalle oluşturmaktadır (Foto 24), (Foto 27).

Doğanyol ilçe statüsü kazandığı 1990 yılından sonra idari yönden hızlı sayılabilecek bir büyüme göstermiştir. Bundan dolayı ilçe merkezi güneyden kuzeye ve kuzeydoğu yönüne doğru gelişme ve yayılma göstermiştir.

Kaymakamlık, Belediye, Tarım İlçe Müdürlüğü, İlçe Emniyet Amirliği, Sağlık Ocağı, PTT, Öğretmenevi gibi kamu kurumlarının İshak mahallesinde kurulması, ayrıca çeşitli ticari kuruluşların yer alması bu mahalleyi ilçenin merkezini teşkil etmesini sağlamıştır. Mahallede, Toplu Konut İdaresinin inşa ettiği yeni konutlar ve lojmanların eklenmesiyle birlikte konut sayısında artış gerçekleşmiştir.

Tablo 56: Doğanyol İlçe Merkezi'ndeki Nüfusun Sayım Yıllarına Göre Cinsiyet Yapısı (1935-2015)

YILLAR	ERKEK		KADIN		TOPLAM
	NÜFUS	%	NÜFUS	%	
1935	639	42	896	58	1535
1940	710	43	951	57	1661
1945	655	44	830	56	1485
1950	-	-	-	-	1664
1955	815	46	971	54	1786
1960	962	48	1027	52	1989
1965	929	47	1047	53	1976
1970	1081	47	1223	53	2304
1975	1300	49	1375	51	2675
1980	1268	50	1268	50	2536
1985	1224	49	1279	51	2503
1990	1921	52	1802	48	3723
2000	2803	52	2557	48	5360
2007	771	46	916	54	1687
2008	884	47	981	53	1865
2009	851	48	923	52	1774
2010	786	47	877	53	1663
2011	744	47	834	53	1578
2012	816	49	861	51	1677
2013	843	50	841	50	1684
2014	790	49	815	51	1605
2015	714	49	738	51	1452

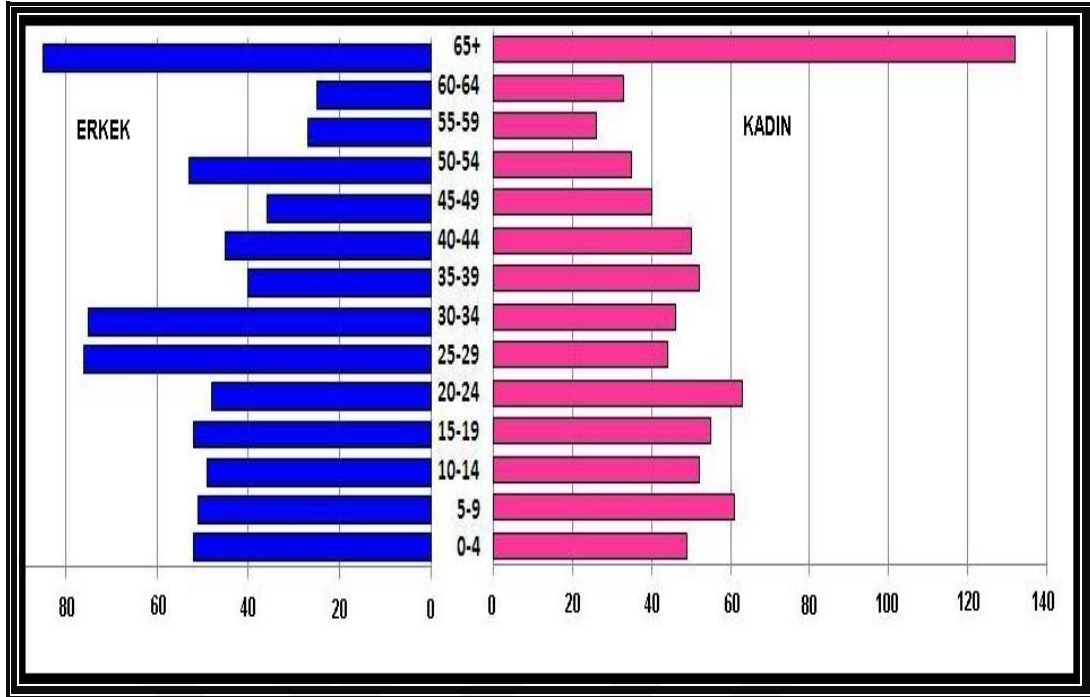
Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri

Tablo 57: Doğanyol İlçe Merkezi Nüfusunun Yaş Grupları ve Cins Yapısına Göre Dağılışı (2015)

Yaş Grubu	E	%	K	%	T	%	TOPLAM	%	%E	%K	Cinsiyet Oranı
0-4	52	3,4	49	3,2	101	6,6	314	21,6	48,4	51,6	93,8
5-9	51	3,9	61	3,9	112	7,8					
10-14	49	4,3	52	4,1	101	8,4					
15-19	52	3,4	55	3,4	107	6,8	921	63,4	51,8	48,2	107,4
20-24	48	2,7	63	3,4	111	6,1					
25-29	76	3,8	44	3	120	6,8					
30-34	75	4,1	46	3,8	121	7,9					
35-39	40	3,3	52	3	92	6,3					
40-44	45	3,1	50	3,1	95	6,2					
45-49	36	2,3	40	2,4	76	4,7					
50-54	53	3	35	2,8	88	5,8					
55-59	27	2,5	26	2,3	53	4,8					
60-64	25	2,3	33	3	58	5,3					
65 ve Üzeri	85	2,4	132	2,3	217	4,7	217	15	39,2	60,8	64,4
Toplam	714	49,2	738	50,8	1452	100	1452	100			96,7

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri

2015 yılında Doğanyol İlçe Merkezinin nüfusu 1452 kişidir. 0-14 yaş grubunda bulunan 314 kişi toplam nüfusun %21,6'sını oluştururken, 15-64 yaş grubunda bulunan 921 kişi nüfusun % 63,4'ünü, 65 ve üzeri yaş grubunda yer alan 217 kişi ise toplam nüfusun % 15'ini teşkil etmektedir. Yaş gruplarına göre cinsiyet durumuna baktığımızda ise 0-14 yaş grubunda yer alan 314 kişilik nüfusun %48,4'ü (152 kişi) erkek, % 51,6'sı (162 kişi) kadındır. Bu durum 15-64 yaş grubunda tam tersi yönündedir. % 51,8'i (477 kişi) erkek, %48,2'si (444 kişi) kadın nüfustan oluşmaktadır. 65 ve üzeri yaş grubunda ise erkek nüfus, kadın nüfustan daha azdır. Bu gruptaki 217 kişinin %39,2 'si (85 kişi) erkek, %60,8'i (132 kişi) kadın nüfustan oluşmaktadır (Tablo 56, Tablo 57). Bu bilgiler ışığında ilçe merkezinin bağımlı nüfus oranı ise % 58'dir.

Grafik 29: Doğanyol İlçe Merkezi'nin Nüfus Piramidi (2015)

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistikleri

Doğanyol ilçe merkezinin 0-14 yaş grubu cinsiyet oranı %93,8'dir. 15-64 yaş grubu cinsiyet oranı %107,4 iken bu oran 65 ve üstü yaş grubunda %64,4'tür. Genel olarak ilçe merkezinin cinsiyet oranı %96,7'dir (Tablo 57).

Doğanyol İlçe Merkezi toplam 191 hektarlık (1,91 km²) bir alana sahiptir. 2015 yılı ilçe merkezi nüfusu 1452 kişi olduğuna göre ilçe merkezinin aritmetik nüfus yoğunluğu km²'ye yaklaşık 8 kişi düşmektedir. İlçenin toplam aritmetik nüfus yoğunluğunun çok altındadır. 1452 kişilik nüfusun 919'u Çolak Mahallesinde, 533'ü İshak Mahallesinde yaşamaktadır (Harita 25).

Aritmetik nüfus yoğunluğuna gelince Çolak Mahallesinde hektara 14 kişi düşerken, İshak Mahallesinde hektara 4 kişi düşmektedir. Çolak Mahallesinde hektara düşen kişi sayısının fazla olması kapladığı alanın küçük olmasıdır. İshak Mahallesinde nüfus yoğunluğunun az olması yüzölçümünün genişliği, idari alanlar ile iş ve ticaret sahalarının burada oluşuyla açıklanabilir (Harita 26).

Harita 25.

DOĞANYOL İLÇE MERKEZİNİN NÜFUS DAĞILIŞI HARİTASI (2015)

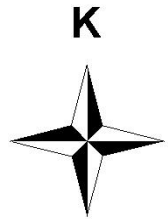
Açıklamalar

- 1 Nokta 3 Kişi

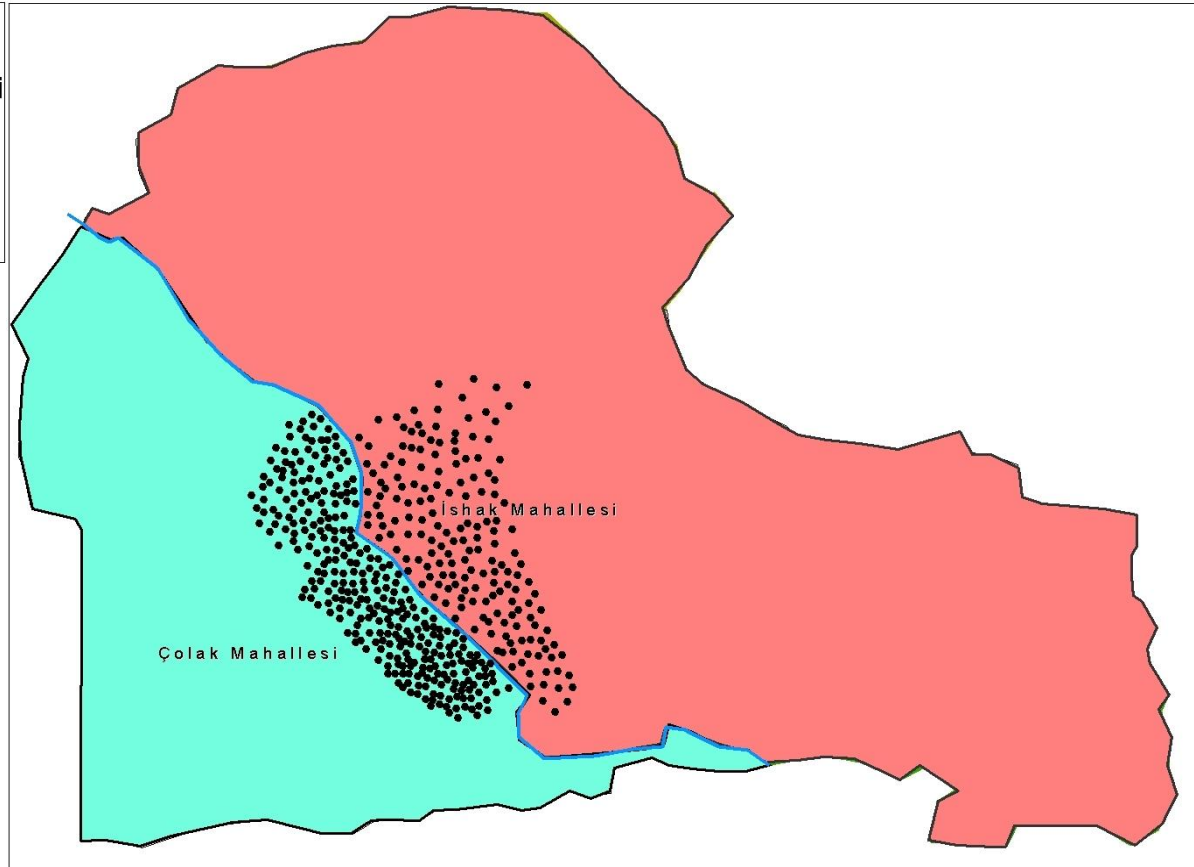
— Mülk Deresi

Çolak Mah.

İshak Mah.

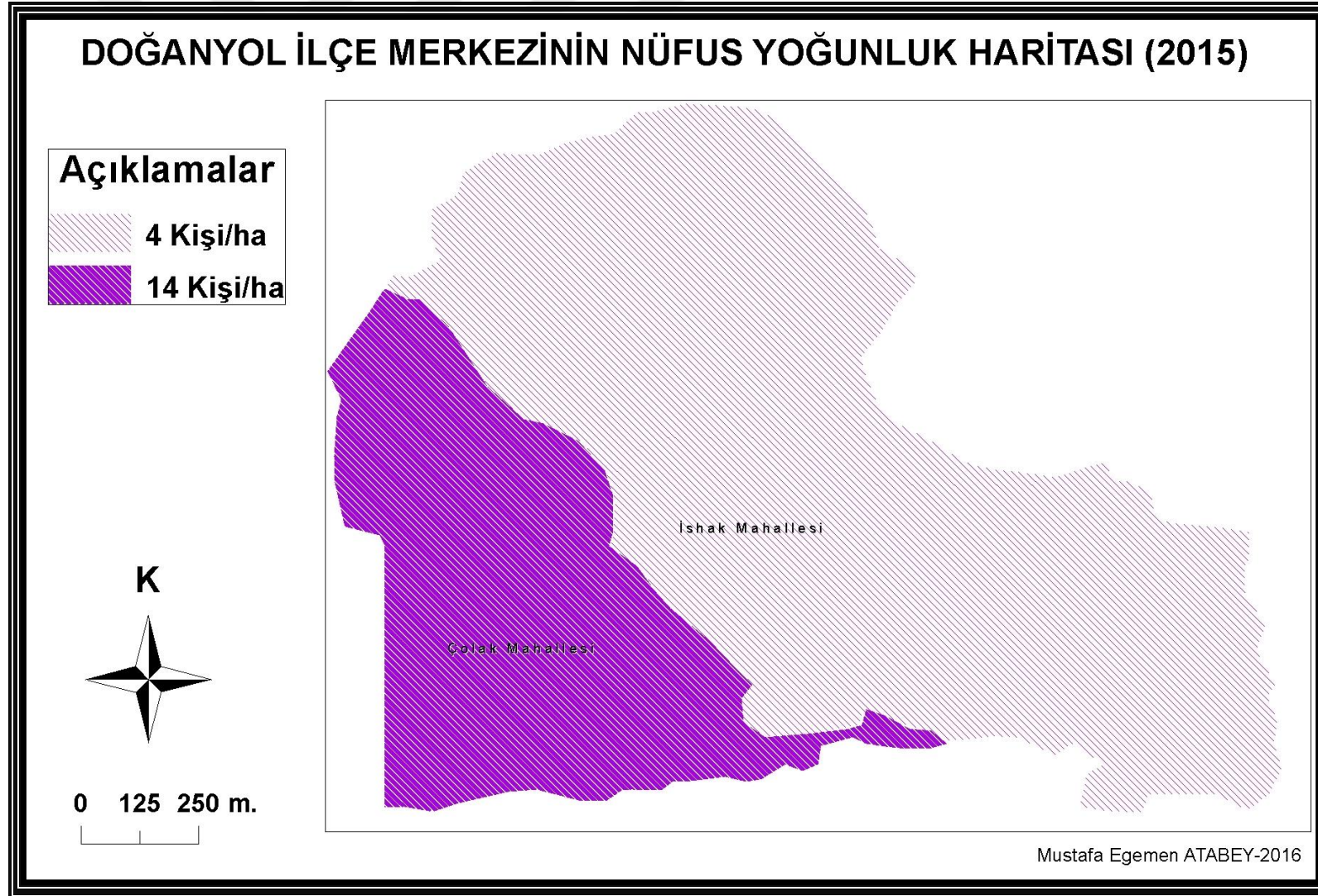

0 125 250 m.

Mustafa Egemen ATABEY-2017

Harita 26.

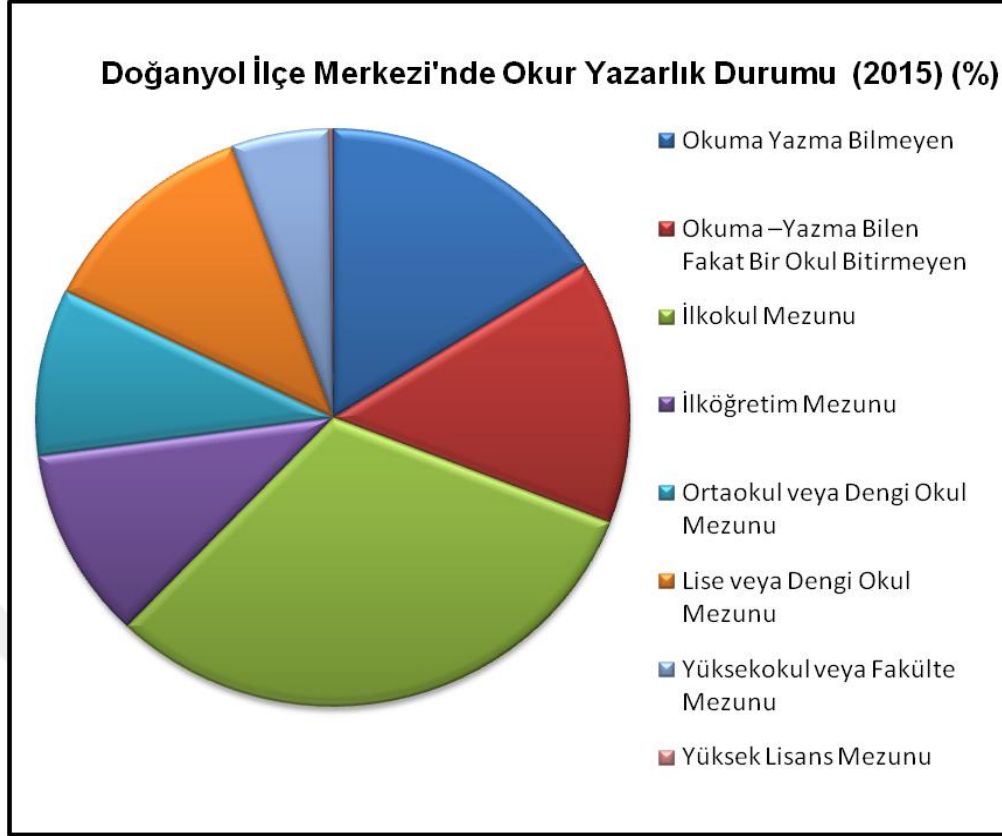

Tablo 58: Doğanyol İlçe Merkezi Nüfusunun Cinsiyete Göre Okur-Yazarlık Durumu (2015)

EĞİTİM DURUMU	Toplam	%	Erkek	%	Kadın	%
TOPLAM	1302	100	625	48	677	52
Okuma-Yazma Bilmeyen	205	15,7	35	17,1	170	82,9
Okuma-Yazma Bilen	1063	81,7	573	53,9	490	46,1
Okuma –Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	188	14,4	69	36,7	119	63,3
İlkokul Mezunu	396	30,4	215	54,3	181	45,7
İlköğretim Mezunu	135	10,4	61	45,2	74	54,8
Ortaokul veya Dengi Okul Mezunu	119	9,1	78	65,5	41	34,5
Lise veya Dengi Okul Mezunu	155	11,9	104	67,1	51	32,9
Yüksekokul veya Fakülte Mezunu	68	5,2	45	66,2	23	33,8
Yüksek Lisans Mezunu	2	0,2	1	50	1	50
Bilinmeyen	34	2,6	17	50	17	50

Kaynak: TÜİK Eğitim İstatistikleri

TÜİK verilerine göre 2015 yılında Doğanyol'un İlçe merkezi nüfusu 1452 kişidir. Bu nüfusun içinde okuma-yazma bilmeyenlerin oranı % 15,7'dir. Okuma yazma bilmeyen 205 kişinin 35'i erkek, 170'i kadındır. Buna mukabil okuma yazma bilenlerin oranı %81,7'dir (1063 kişi). Okuma yazma bilen nüfusun %53,9'u erkek (573 kişi) %46,1'i ise kadın nüfus (490 kişi) teşkil etmektedir. Bilinmeyenlerin oranı ise %2,6'dır (34 kişi). En son mezun olunan eğitim kurumların dağılışını incelediğimizde ise en büyük grubu %30,4 ile ilkokul mezunu oluşturmaktadır. İlkokul mezunu olanların %54,3'ünü (215 kişi) erkek nüfus %45,7'sini (181 kişi) ise kadın nüfus oluşturmaktadır. Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenlerin oranı ise %14,4'tür (188 kişi). Bu grubun %36,7'si (69 kişi) erkek, % 63,3'ü (119 kişi) kadındır. Bir eğitim kurumundan mezun olmadığı halde okuma yazma bilenler arasında kadın nüfusun erkek nüfusa oranla daha fazla olduğunun görülmesini, İlçede Halk Eğitim Merkezi'nin açmış olduğu okuma yazma kurslarına kadınların daha rağbet etmesi olarak ifade edebiliriz. İlköğretimden mezun olanların oranı %10,4'tür (135 kişi) ve bunun %45,2'si erkek (61 kişi), % 54,8'i kadın nüfus (74 kişi) oluşturmaktadır. Ortaokul veya dengi okullardan mezunu olanların oranı %9,1'dir. Mezun olan 119 kişinin 78'si erkek (% 65,5), 41'i ise kadındır (Tablo 58).

Grafik 30: Doğanyol İlçe Merkezi'nde Okur Yazarlık Durumu (2015)

Lise veya dengi okullardan mezun olan 155 kişinin (%11,9) 104'ü erkek (%67,1) 51'i kadın (%32,9), yüksekokul veya fakülte mezunu olan 68 kişiden (%5,2) 45'i erkek (% 66,2) 23'ü kadın (%33,8), yüksek lisans mezunu sayısı ise 2'dir (Grafik 30). Genel olarak değerlendirdiğimizde Okuma yazma bilen kadınların oranı erkek nüfusa göre daha az olduğu görülmektedir. Eğitim seviyesi içerisinde kadın nüfusun erkek nüfusa göre fazla olduğu grup okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen ile ilköğretim mezunu gruplarıdır. İlkokuldan yükseköğrenime doğru gidildikçe kadın nüfusun erkek nüfusa göre okuma oranı kayda değer bir düşüş arz etmektedir.

Günümüzde okuma yazma bilmeyenlerin oranı gittikçe azalmaktadır. İlk ve orta öğretimin zorunlu hale getirilmesi ve halk eğitim merkezinin okuma yazma kursları ilçe merkezinin okur yazarlık durumunu son yıllarda arttırmıştır.

İlçe statüsüne kavuştuğu yıl olan 1990 yılında Doğanyol İlçe merkezinde çalışan nüfusun % 85'ü tarım sektöründe çalışırken nüfusun % 13'ü ise hizmet sektöründe çalışmaktadır. Sanayi sektöründe çalışan nüfus ise toplam nüfusun % 2'sini oluşturmaktadır. 2000 yılında ise nüfusun ekonomik faaliyet kollarına göre dağılımında tarım sektöründe çalışan nüfusun çoğunlukta olduğu görülür. %63 olan tarım sektöründeki oranı, %34'lük oran ile hizmet sektörü izlemektedir. Sanayi sektöründe çalışan nüfusun oranı ise % 3'tür. Hizmet sektörünün 1990 yılındaki %13 oranı, 2000 yılında %34'e ulaşmıştır. 1990 yılında ilçe statüsüne kavuşan Doğanyol'un, Toplum Hizmetleri ile Sosyal ve Kişisel Hizmetler ekonomik faaliyet alanında 86 olan istihdam nüfusu, 2000 yılında 134'e yükselmiştir (Tablo 59), (Grafik 31).

Doğu Anadolu Bölgesinde nüfusu 5 000'den az olan ilçe merkezlerinde faaliyet kolları arasında büyük bir dengesizlik göze çarpmakta, bazılarında tarımda çalışan nüfus oranı % 80'lere kadar yükselmektedir. Bu özelliğin görüldüğü yerler, aynı zamanda yeni kurulmuş ilçeler olduklarından, kamu personeli azlığı nedeniyle tarımsal özellikleri ağır basan eski kırsal yerleşmelerdir (Hayli-Yiğit-Karakaş,1995).

Doğanyol ilçesinde faal nüfusun %90'ı tarım sektöründe bulunurken, toplum hizmetlerinde çalışan nüfusun oranı %10'un altındadır. Bundan dolayı Doğanyol ilçe merkezinde şehirselleşme fonksiyonları belirgin değildir. (Hayli-Yiğit-Karakaş-1995).

Foto 25: Doğanyol İlçe Merkezinde bir kısmı halen kullanılan eski bir konut.

Harita 27.

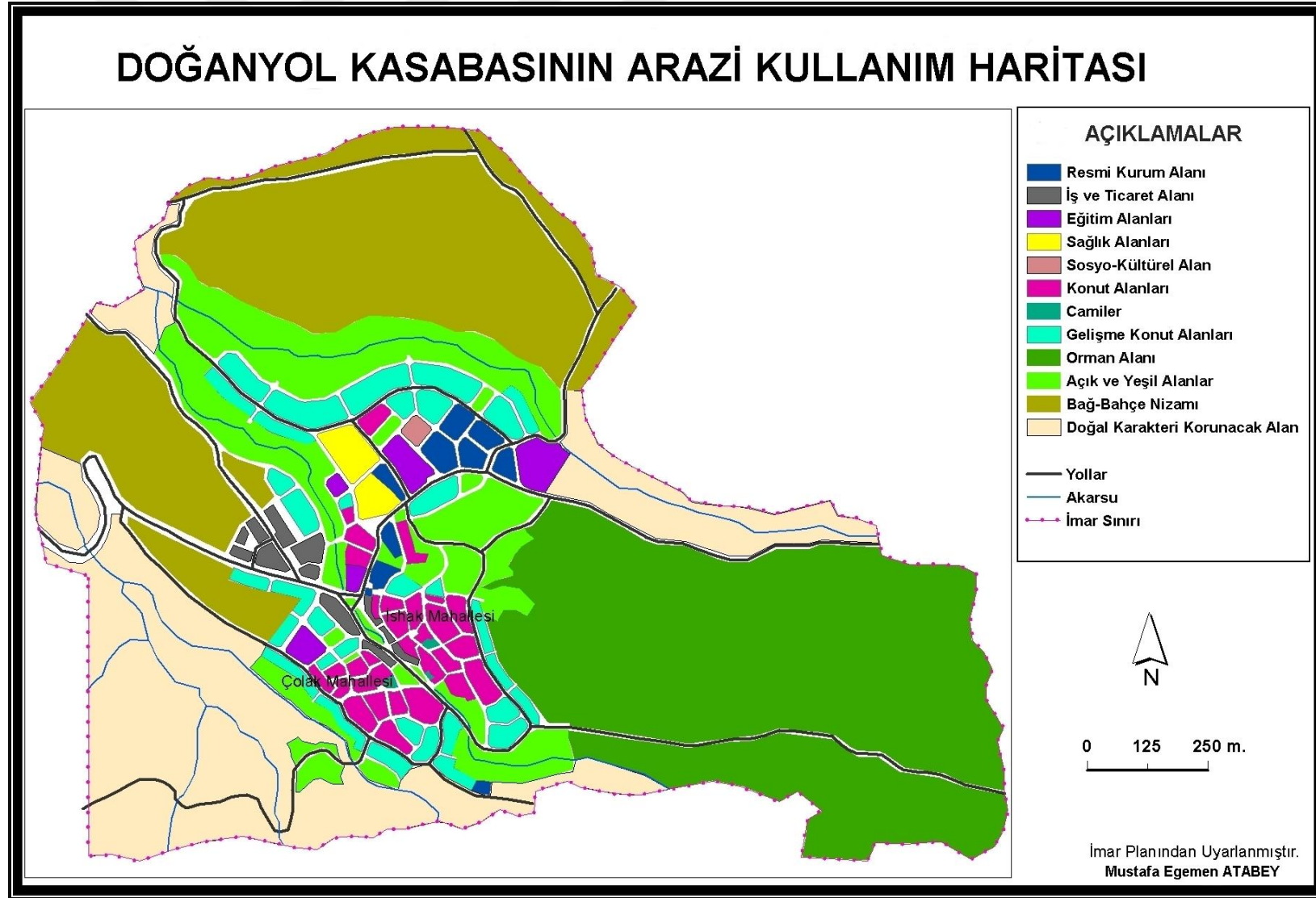

Foto 26: Doğanyol Kaymakamlık Sarayı ve Doğanyol Belediye Binası

Foto 27: Güney yönünden İshak ve Çolak Mahalleleri ile Doğanyol İlçe Merkezinin Genel Görünümü

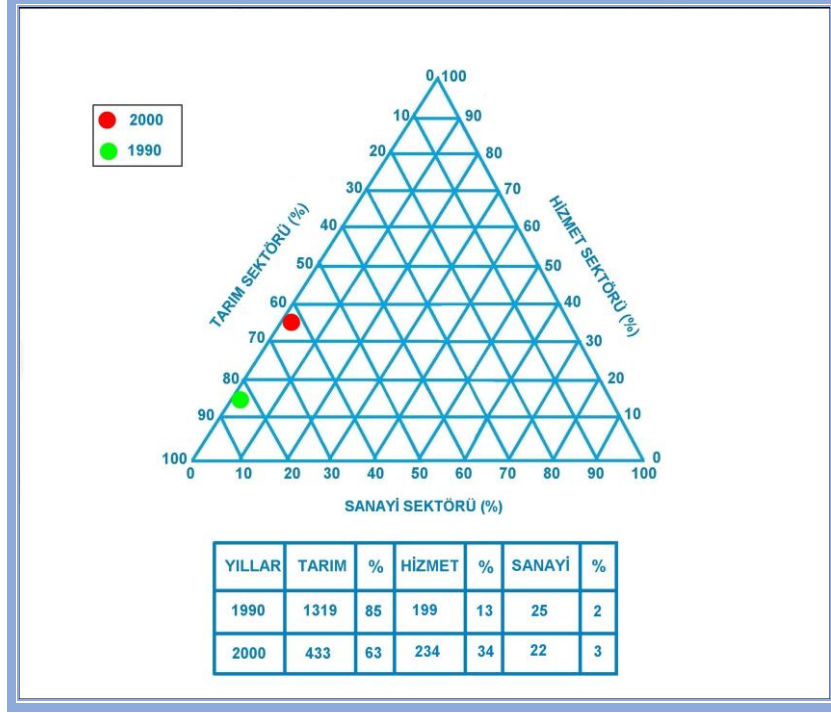

Foto 28: İshak Mahallesiinde Yeni Konutlar ve Sosyo-Kültürel Alanlar

2004 yılında DPT tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada Türkiye'nin toplam 872 ilçesi sosyoekonomik gelişmişlik açısından sıralamaya tabi tutulmuş, bu sıralamada Malatya Merkez ilçe 37. sırada yer alırken Doğanyol ancak 750. sırada yer alabilmiştir (Gezer, vd., 2013, s:4).

Foto 29: Doğanyol Tanrıverdi Öğretmenevi

Grafik 31: Doğanyol İlçe Merkezinde Çalışan Nüfusun Ekonomi Sektörlerindeki Payları (%)**Tablo 59:** Doğanyol İlçesi'nin Ekonomik Faaliyete Göre İstihdam Edilen Nüfusu (1990- 2000)

SEKTÖR	EKONOMİK FAALİYET	1990	TOPLAM	2000	TOPLAM
TARIM	Ziraat, Avcılık, Ormancılık, Balıkçılık	1319	1319	433	433
SANAYİ	Madencilik ve Taş Ocakçılığı	0	25	0	22
	İmalat Sanayi	25		22	
HİZMET	Elektrik, Gaz ve Su	4	199	7	234
	Toptan ve Perakende Ticaret, Lokanta ve Oteller	57		46	
	İnşaat	36		28	
	Ulaştırma, Haberleşme, Depolama	9		7	
	Mali Kurumlar, Sigorta, Taşınmaz Mallara Ait İşler ve Kurumları, Yardımcı İş Hizmetleri	2		12	
	Toplum Hizmetleri, Sosyal ve Kişisel Hizmetler	86		134	
	İyi Tanımlanmamış Faaliyetler	5		0	

Kaynak: DİE, 1990-2000 Genel Nüfus Sayımları, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. DOĞANYOL İLÇESİ'NİN EKONOMİK COĞRAFYASI

4.1. Tarım

Araştırma sahası ekonomik açıdan yeterince gelişmemiş bir yörede yer almaktadır. Doğanyol'da yaşayan nüfusun temel ekonomik geçim kaynağı, doğal çevrenin etkisiyle tarım ve hayvancılıktır. Araştırma sahasının doğusu ve güneyi, rakım ve eğim değerlerinin yüksek, engebeli ve arızalı topografyadan dolayı tarımsal faaliyetler sınırlı olmakla birlikte tarımsal mekanizasyonun yeterince gelişmediği alanlardır. Sahanın kuzey ve batısı ise tarıma elverişli araziler ve meyve bahçelerin geniş yer bulduğu, ulaşımın kolay, tarımda sulama imkânlarının geniş, tarımsal mekanizasyonun görüldüğü alanlardır.

4.1.1. Genel Bakış

Tarımsal faaliyetleri etkileyen en önemli faktörlerden birisi arazi verimlilik sınıflandırmasına göre arazinin bölünüşüdür. Amerikan tasnifine göre arazi sekiz verimlilik sınıfına ayrılmıştır. Bu ayırmda morfolojik özellikler, kayaların durumu, toprak yapısı, eğim değerleri, drenaj şartları ve su kaynakları kriter alınmıştır. (Tunçdilek, 1986, s:2). Arazi verimlilik sınıflandırmasında I. Sınıf, II.Sınıf, III.Sınıf ve IV.Sınıf tarımsal üretim için uygun görülürken, V.sınıf, VI. Sınıf, VII. Sınıf ve son olarak VIII. Sınıf tarım arazileri tarımsal kullanımın dışında kalmaktadır. I-IV. sınıf araziler, “toprak işlenmesine elverişli”, V-VIII. sınıf araziler ise “toprak işlenmesine elverişli olmayan araziler” olarak nitelenmektedir (Gözenç, 1977, s:174). Bu durumda Doğanyol ilçesindeki arazilerin %18 'si çeşitli derecede tarıma uygun arazilerden oluşmaktadır.

I.Sınıf araziler, araştırma alanımızda 1415 ha'lık alan kaplamaktadır. Toplam alanın % 6.1'ine karşılık gelir. İlçenin batısında baraj gölünün kıyı kesiminde yer alan I.sınıf arazilerin alışılmış ziraat metotları uygulanabilen düz ve düze yakın, derin, verimli ve kolayca işlenebilen toprakları ihtiva eden arazilerdir. Topraklar iyi drenaja sahiptirler. Kayısı tarımının fazla olduğu, sebze ve tarla bitkileri ile diğer entansif yetiştirilen ürünlere uygundur. Meyve yetiştiriciliği ve sebze üretimi başta olmak üzere her türlü zirai faaliyetin gerçekleştirilebildiği sahalardır. Yağışın kış aylarında

yoğunlaşması ve yaz aylarının kurak geçmesi nedeniyle, Akdeniz Yağış Rejimine sahip olan Doğanyol'da, sulanan birinci sınıf arazilerin % 1 den az meyilli, derin, tınlı yapılı, iyi su tutma kapasitesine sahip arazilerdir. Doğanyol ilçe merkezinin batısı ve kuzey batısı ile Koldere köyünün tamamen yakınına sahip bu sınıftaki tarım arazisi orta derecede geçirgen topraklara sahiptir. II.Sınıf araziler, I.sınıf arazilerin sona erdiği Koldere'den, güneye doğru Damlı köyü ile Burçköy'e doğru uzanış gösterirler. Araştırma alanının % 2.9'una tekabül eden II.sınıf araziler 676 hektarlık bir alana yayılış arz etmiştir. II.sınıf tarım arazileri bazı özel önlemler alınmak suretiyle kolayca işlenebilen iyi bir arazidir. Hafif meyilli, orta derecede kalın toprağa sahip olan, arada bir orta seviyede taşkınlara uğrayan ve izole edilebilecek orta derecede ıslaklık ihtiva eden özelliklere sahiptir.

III. Sınıf araziler 895 ha'lık bir alanla araştırma alanında üçüncü sırada yer alır ve ilçe topraklarının %3,8'lik bölümüne tekabül eder. Doğanyol ilçe merkezinin kuzeyi ile Gökçe ve Gümüşsu köyünde yaygındır. Üçüncü sınıf arazi uygun tarım teknikleri uygulanmak suretiyle bahçe tarımı hususunda fazla gelir getiren orta derecede iyi bir arazidir. Orta seviyede meyillilik, yüzlek toprak, fazla ıslaklık, taban taşının varlığı, fazla kumluluk veya çakıllılık, düşük su tutma kapasitesi üçüncü sınıf arazilerin özelliğindendir.

Tablo 60: Doğanyol İlçesinde Arazi Verimlik Sınıflaması

Verimlilik	Alan (Hektar)	Oran %
I.Sınıf Araziler	1415	6.1
II.Sınıf Araziler	676	2.9
III.Sınıf Araziler	895	3,8
IV.Sınıf Araziler	1207	5.2
VI.Sınıf Araziler	381	1.6
VII.Sınıf Araziler	18726	80.4
Toplam	23300	100

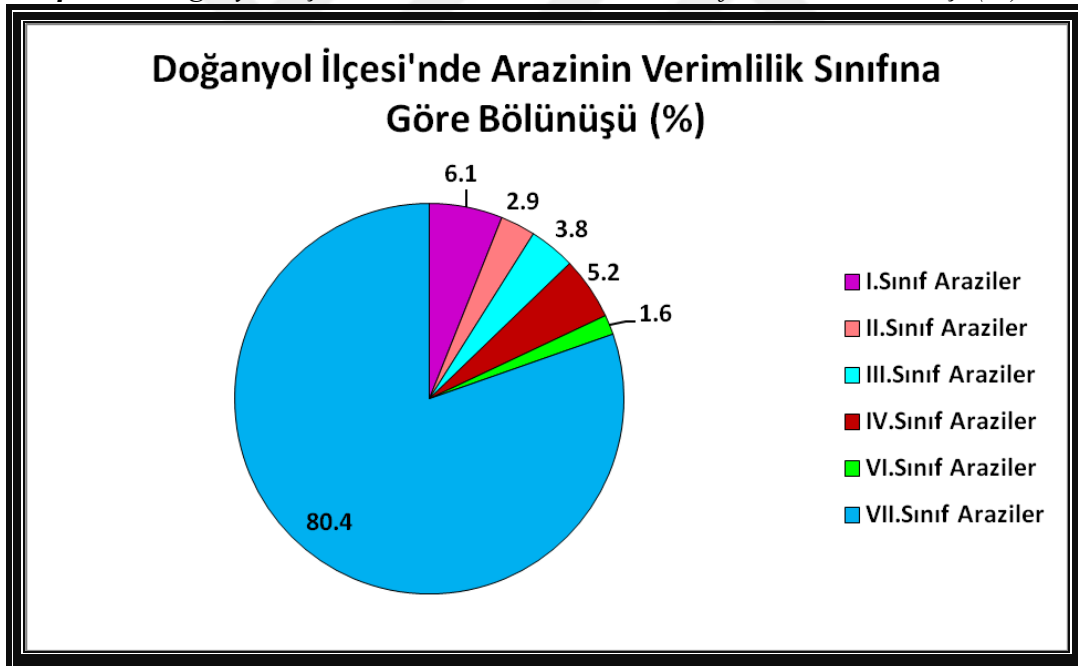
Kaynak: Malatya İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

IV. Sınıf Araziler araştırma alanının %5,2'lik bir bölümünü (1207 ha) kaplamaktadır. Mezra, Doğanyol ilçe merkezi ile Gökçe arası ve Gökçe ile Damlı arasında yer kaplayan dördüncü sınıf araziler özellikle devamlı olarak çayıra tahsis

edilmeye müsait arazi sınıfıdır. Ara sıra tarla bitkileri de yetiştirilebilir. Bu sınıftaki araziler erozyona maruz kalmazlar, fakat ilkbaharda birdenbire kuruduklarından ve verimlilikleri de pek az olduğundan birçok ürünlerin yetiştirilmesine uygun değildirler.

VI. Sınıf Araziler ise yok denecek kadar azdır. %1.6'lık bir oranla araştırma sahasında en az yer alan arazi sınıfıdır. 381 hektarlık bir alan kaplayan altıncı sınıf araziler Burçköy'ün güneyinde yer kaplar. VII. Sınıf araziler ilçe yüzölçümünün %80.4'ünü oluşturur (Tablo 60), (Grafik 32). VII. Sınıf Arazi, çok meyilli, erozyona fazla uğramış, taşlı ve arızalı olup, yüzlek, kuru, bazı elverişsiz toprakları kapsar. Bu araziler ilçedeki yüksek tepelik sahaları kapsar. Doğanyol ilçe merkezinin kuzeyi, Akkent, Ulutaş, Behramlı, Poyraz, Yeşilköy, Gevheruşağı, Konurtay köylerinde geniş yer kaplar. Bu arazi tipi araştırma alanında mera ve çayırılık alanları olarak arz etmektedir. Konurtay köyünde sınırlı da olsa kuru tarım faaliyetleri yapılabilmektedir (Harita 28).

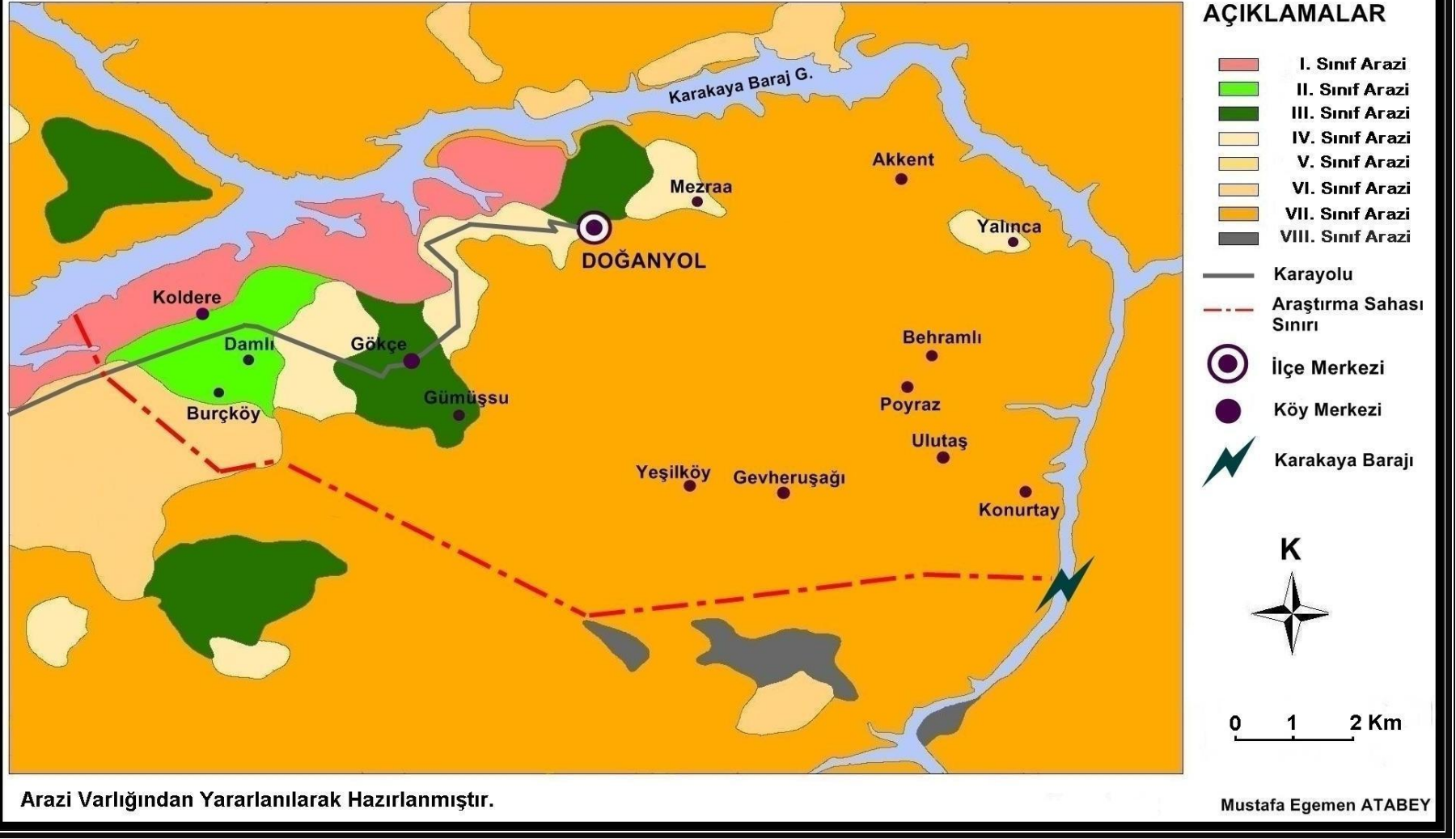
Grafik 32: Doğanyol İlçesi'nde Arazinin Verimlilik Sınıfına Göre Bölünüşü(%)

700 ile 1000 metre yükselti aralığında yayılış gösteren ve eğim derecesinin az olduğu I.Sınıf ve II.Sınıf araziler araştırma sahasının en alçak kesimlerini oluşturmaktadır. Bu araziler aşınımın az olduğu hafif erozyon alanları olup kayısıcılık ve nar tarımıyla birlikte sebzeciliğin yapıldığı elverişli sahalardır. Yerleşimin uygun olduğu bu alanlarda nüfus yoğunluğu fazladır. III.Sınıf ve IV.Sınıf araziler ise 1250 metreden alçak sahalarda ve platoluk alanlarda görülmektedir. Orta şiddetli erozyon alanlarını da oluşturan bu araziler, toprak derinliğinin arttığı, zirai üretime uygun sahalardır. Yalınca ve Mezraa köylerinin de bulunduğu bu araziler üzerinde nüfus, oldukça seyrek. Araştırma sahasının %80.4'ünü VII.Sınıf araziler kapsamaktadır.Yükseltinin fazla olduğu, eğim derecesinin arttığı, engebeli arazi yapısının yoğunluk kazandığı arızalı topoğrafyanın yaygın olduğu VII.Sınıf araziler üzerinde kurulu yerleşim birimlerinde (Yeşilköy, Gevheruşağı, Poyraz, Ulutaş, Konurtay, Akkent ve Behramlı) tarım arazileri ve sulama imkanları kısıtlı olup ekonomik faaliyetler yetersizdir. Dolayısıyla buralardaki nüfus son derece azdır (Harita 28).

Harita 28.

DOĞANYOL İLÇESİ'NİN (MALATYA) ARAZİ YETENEK SINIFLARI HARİTASI

4.1.2. Genel Arazi Kullanımı

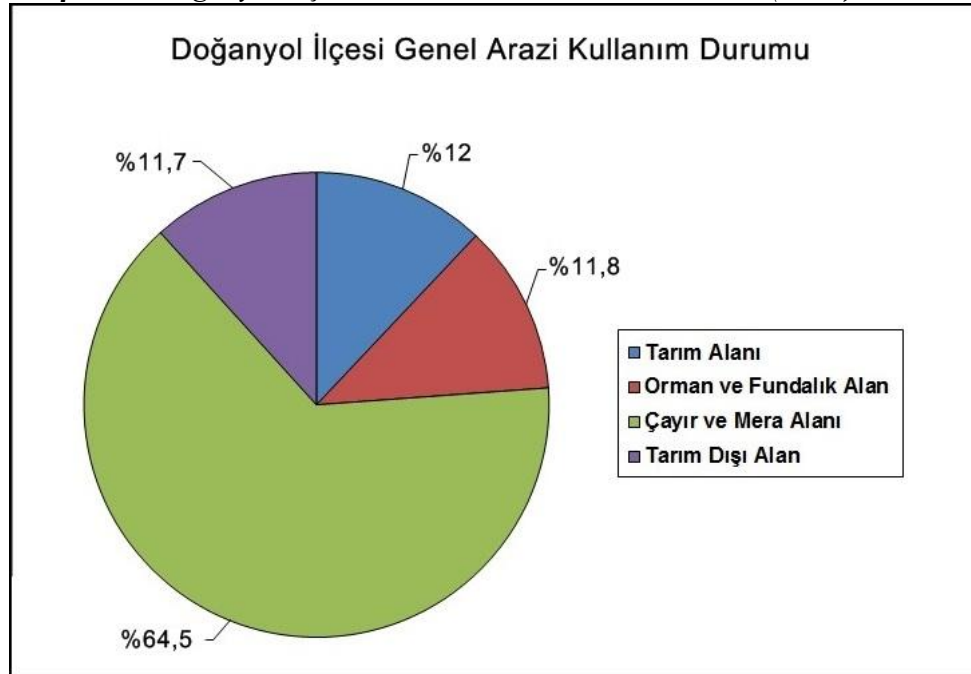
Doğanyol ilçesinde toplam 23300 hektar olan genel arazi kullanımının 15019 hektar ile çayır ve mera alanının en çok yer kapladığını görüyoruz. %64,5’luk bir yüzdeye sahip olan çayır ve meralardan sonra %12 ile tarım alanlarının takip ettiği anlaşılmaktadır. Tarım alanların kapladığı alan 2803 hektardır. Orman ve Fundalıkların alanı %11,8’lik bir orana (2750 ha) tekabül ederken tarım dışı alanlar ise araştırma alanının %11,7’sini oluşturmaktadır (Tablo 61), (Grafik 33).

Tablo 61: Doğanyol İlçesi Genel Arazi Kullanımı (2016)

	Alan (hektar)	%
Tarım Alanı	2803	12
Orman ve Fundalık Alan	2750	11.8
Çayır ve Mera Alanı	15019	64.5
Tarım Dışı Alan	2728	11.7
Toplam Tarım Alanı	23300	100

Kaynak: Malatya İl Tarım Müdürlüğü

Grafik 33: Doğanyol İlçesi Genel Arazi Kullanım Durumu (2016)

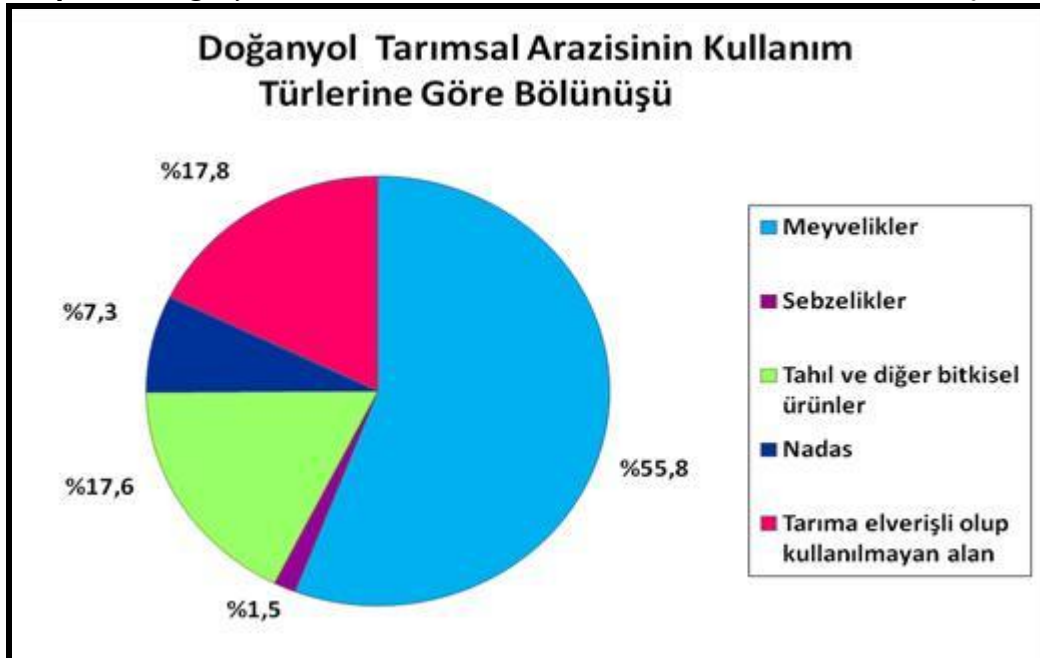
Mevcut tarım arazilerini incelediğimizde en büyük payın 15652 da'lık (%55,8) alanı ile meyveliklere ait olduğunu görürüz. Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin ekildiği tarla tarımının yapıldığı alan ise 4922 dekardır. Bu alanın tarım arazilerinin içindeki payı %17,6'dır. Sebze bahçelerinin alanı 423 (%1,5) dekarı bulmaktadır. 4983 dekarlık bir alan ise tarıma elverişli olup kullanılmamaktadır. Nadasa bırakılan tarla alanları ise 2050 da olup tarla alanlarına oranı %7,3'tür (Tablo 62), (Grafik 34).

Tablo 62: Doğanyol İlçesi'nin Tarımsal Arazi Kullanışı (2016)

Kullanış Şekli	Alan (da)	Oranı (%)
Meyvelikler	15652	55,8
Sebzelikler	423	1,5
Tahıl ve diğer bitkisel ürünler	4922	17,6
Nadas	2050	7,3
Tarıma elverişli olup kullanılmayan alan	4983	17,8
Toplam	28030	100

Kaynak: Malatya İl Tarım Müdürlüğü

Grafik 34: Doğanyol Tarımsal Arazisinin Kullanım Türlerine Göre Bölünüşü

Meyve ve sebzeçiliğin yapıldığı sulu bahçelik alanlar, yükseltinin ve eğim derecesinin az, tarımda sulama imkânlarının yoğun olduğu ve ulaşımın kolay sağlandığı; Doğanyol Kasabasının kuzey ve kuzeydoğusu ile Koldere (Foto 30), Damlı, Burçköy, Gökçe ve Gümüşsu köyleridir.

Kuru tarımın yapıldığı alanlar Gökçe'nin kuzeyine yakın Delibekirin dutları mevkii ile Damlı köyü çevresi, Doğanyol ilçe merkezinin baraj gölüne yakın kuzeybatısı ve Mezraa köyüdür. Sulu tarım alanları ise Yalınca köyü ve çevresinde görülür.

Araştırma sahasının doğusunda, Karakaya baraj gölü boyunca Akkent, Behramlı, Konurtay köyleri ile Gevher vadisi boyunca Poyraz, Gevheruşağı ve Yeşilköy'e kadar, tarım alanları dışında kalan yerlerde fundalıklar yayılış gösterir.

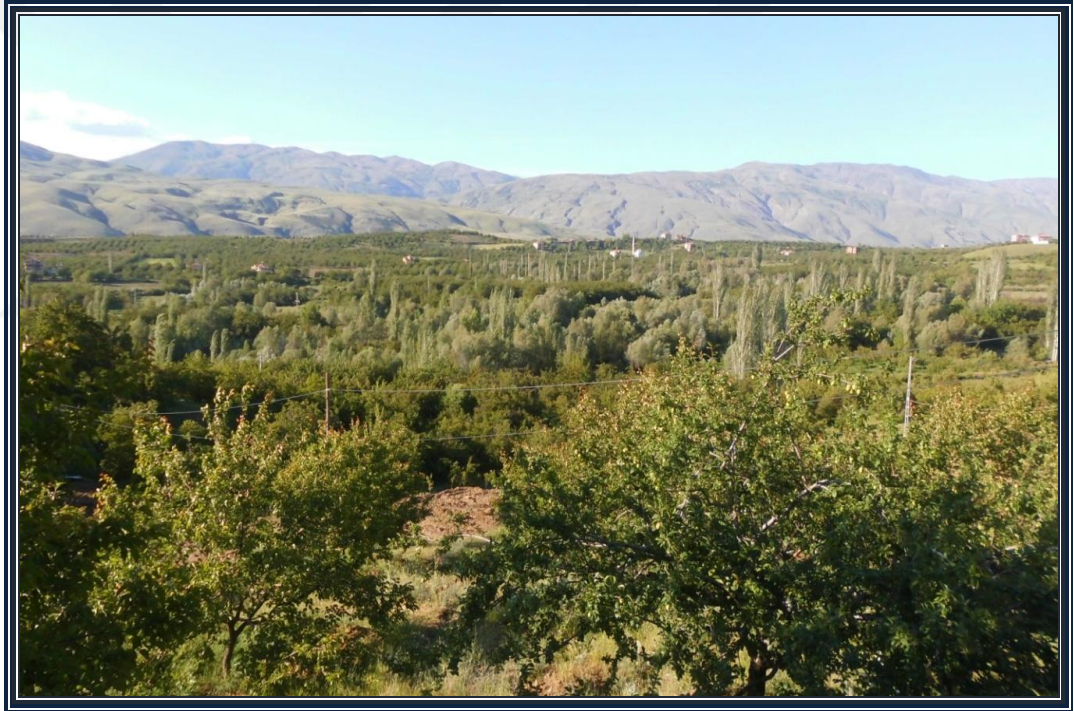

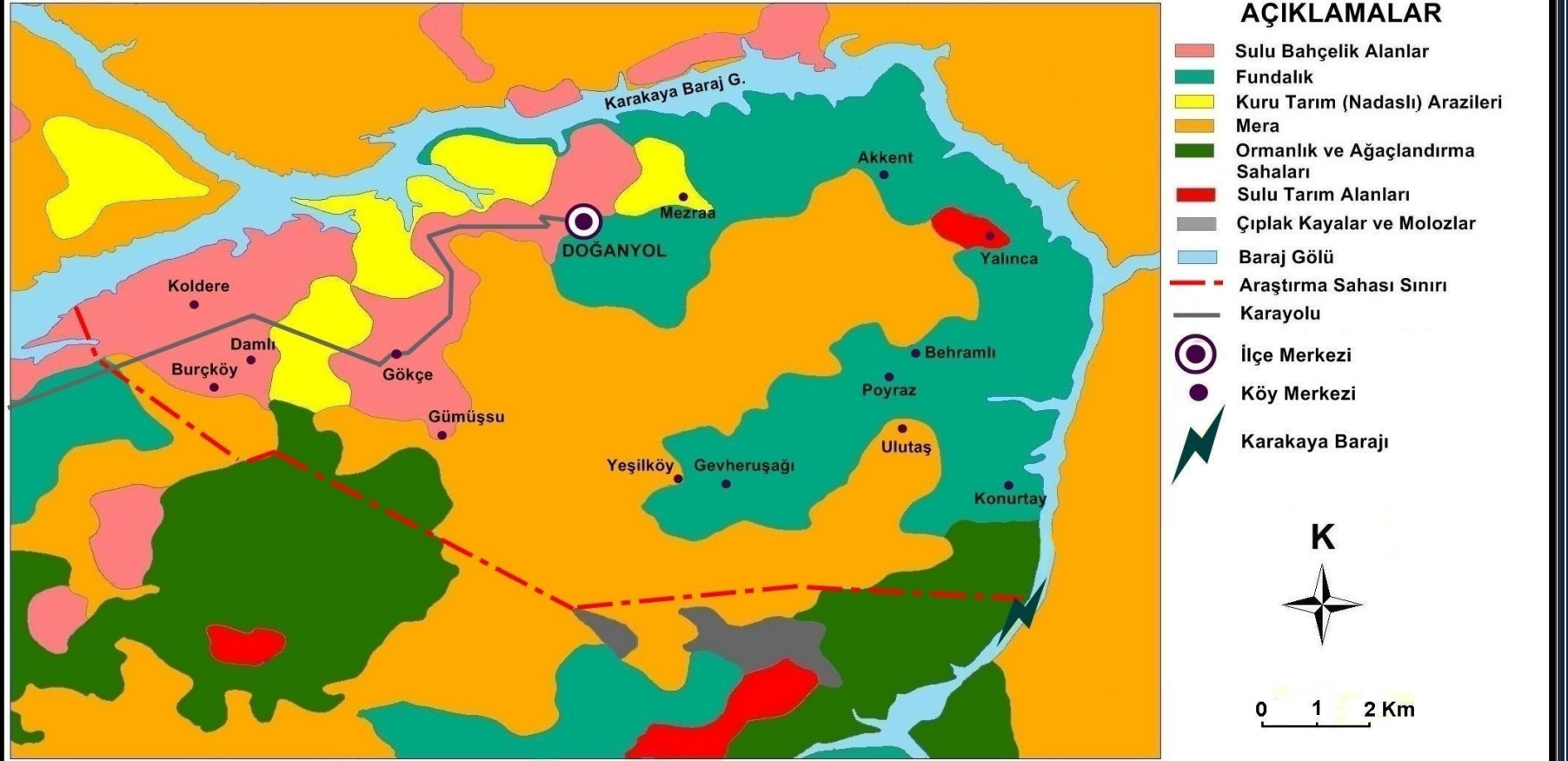
Foto 30: Kayısı bahçelerinden bir görünüm (Koldere Köyü)

Yeşilköy, Ulutaş köyü çevresi ve Ulubaba dağının kuzey yamaçları boyunca mera alanları geniş yer kaplar. Buralar topoğrafyanın arızalı, rakımın yüksek ve eğim derecesinin fazla olduğu, arada bir yüksek dağ steplerinin de görüldüğü alanlardır.

Konurtay'ın güneyinden Karakaya hidroelektrik santralinin bulunduğu yere kadar ise ormanlık ve ağaçlandırma sahaları yer alır (Harita 29).

Harita 29.

DOĞANYOL İLÇESİ'NİN (MALATYA) GENEL ARAZİ KULLANIM HARİTASI (2016)

Arazi Varlığından Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Mustafa Egemen ATABEY

4.1.3. Arazi Mülkiyeti Durumu

1980 Köy Envanter Etüdlerine göre araştırma sahasındaki köylerde yaşayan 2003 ailenin 1307'si (%65.2) toprak sahibi çiftçi iken 664'ü (%33) topraksız çiftçi ailesidir. Topraklı çiftçilerin %96'sı 50 dekardan daha az araziye sahipken 100 dekardan fazla arazisi olan ailelerin oranı %2,3'tür.

Tablo 63: Doğanyol İlçesi'nde Tarım Topraklarının Arazi Büyüklüğüne ve Ailelere Bölünüşü (1980)

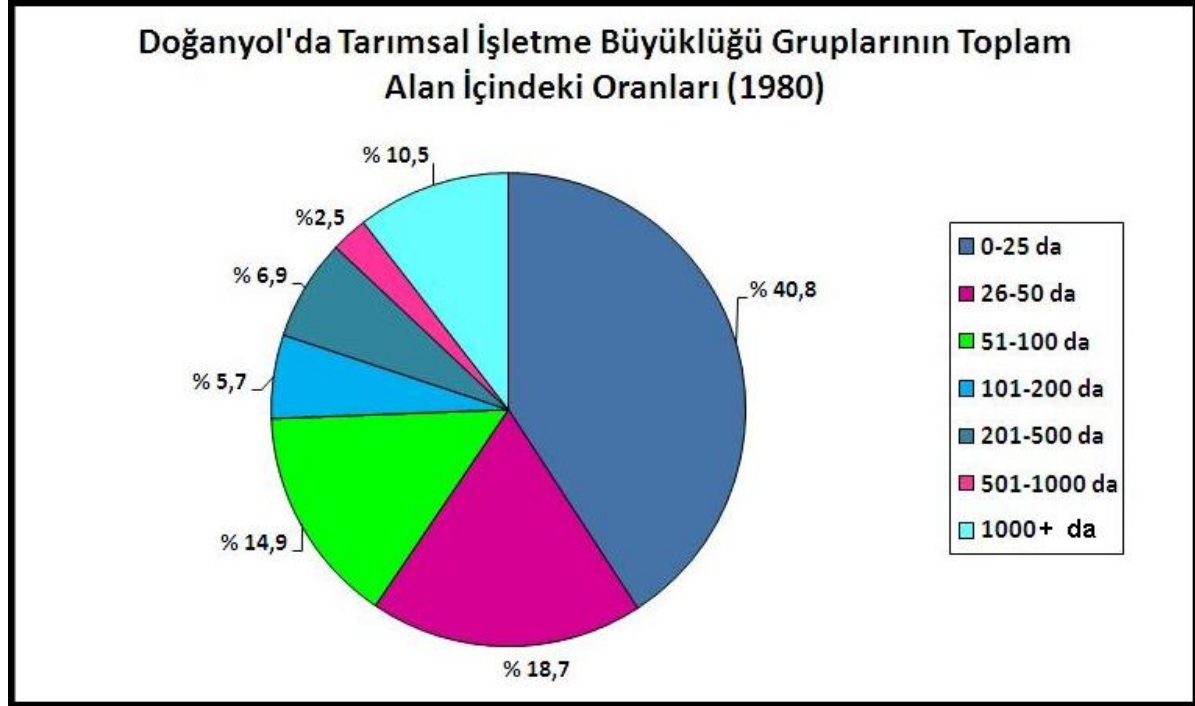
İşletme Büyüklüğü (da)	Alanı(da)	Oranı(%)	Aile Sayısı	Oranı(%)	Parça Sayısı	Oranı (%)	Ortalama Parsel Büyüklüğü
0-25	8143	40,8	1215	88,4	3474	80,8	2,3
26-50	3745	18,7	109	7,9	503	11,7	7,4
51-100	2983	14,9	35	2,5	223	5,2	13,4
101-200	1129	5,7	7	0,5	42	1	26,9
201-500	1381	6,9	5	0,4	26	0,6	53,1
501-1000	505	2,5	1	0,1	3	0,1	168,3
1000 +	2095	10,5	2	0,2	26	0,6	80,6
TOPLAM	19981	100	1374	100	4297	100	4,6

Kaynak: Köy Envanter Etütleri

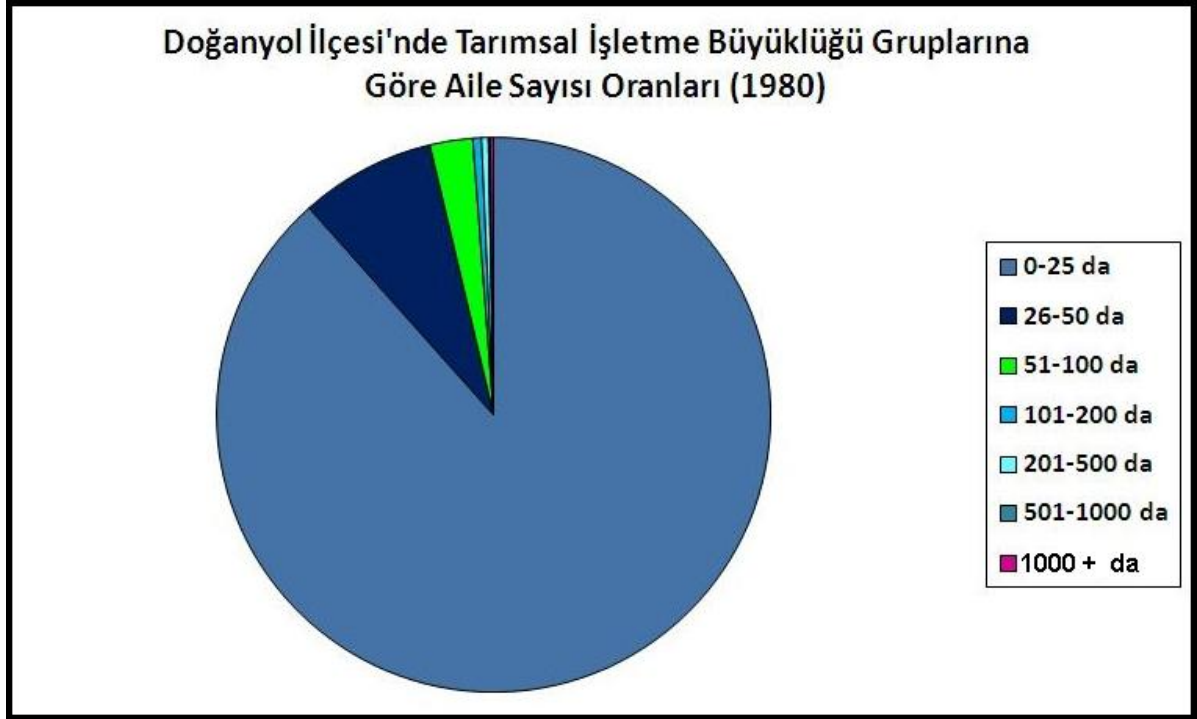
Topraklı çiftçi ailelerin %88,4'ü 25 da'dan daha az toprağa sahiptir. 0-25 da işletme büyüklüğüne sahip bu grupta ortalama parsel büyüklüğü 2,3'tür. Yani çiftçi ortalama 2-2,3 da büyüklüğünde birkaç parça araziye sahiptir. Bu gruptaki parsel sayısı tarım arazilerinin %80,8'ini oluşturur. Bu gruptaki tarım arazileri Gökçe, Koldere, Damlı, Burçköy, Yalınca, Behramlı, Poyraz gibi köylerde daha fazladır. İşletme büyüklüğü 26-50 da. olan arazilerin alanı 3745 da'dır. 503 parsel araziye 109 topraklı çiftçi ailesi sahiptir. Ortalama parsel büyüklüğü ise 7,4 da'dır. 51-100 da. büyüklüğündeki tarım alanlarının toplamı 2983 da. olup 223 parçaya 35 aile sahiptir (Tablo 63). Bu gruptaki tarım toprakları toplam tarım alanının %14,9'unu, parsel sayısı ise toplam parsel sayısının %5,2'sini oluşturur. Ortalama parsel büyüklüğü ise 13,4'tür. Bu grup içerisinde ise Koldere, Gökçe, Damlı, Burçköy bulunmaktadır. Diğer gruplarda ortalama parsel büyüklükleri tedricen artmaktadır. Ancak buna mukabil bu gruplarda yer alan aile sayıları da azalmaktadır. Tarım arazilerinin bu kadar çok parçalanmasının nedeni araştırma sahasının topografik yapısı ile mirasta hak sahibi olma gibi veraset sisteminden kaynaklanmaktadır. Eğitim derecesi yüksek engebeli

köylerde, parsel sayısının küçük ve fazla olması toprağın işlenmesini güçleştirdiği için tarımdan elde edilen gelirin azalmasına neden olmuştur. Bu gibi dağlık köylerde hayvancılık geçim kaynağı açısından önemli hale gelmesine rağmen geçim sıkıntısı çeken aileler başta İstanbul ve Malatya olmak üzere iş imkânlarının fazla olduğu yerlere göç etmişlerdir. Poyraz, Behramlı, Ulutaş, Yalınca gibi köyler bu duruma konu olan kırsal yerleşmelerdir.

Grafik 35: Doğanyol'da Tarımsal İşletme Büyüklüğü Gruplarının Toplam Alan İçindeki Oranları (1980)

Grafik 36: Doğanyol İlçesi'nde Tarımsal İşletme Büyüklüğü Gruplarına Göre Aile Sayısı Oranları (1980)

Malatya'da yapılan 1997 yılı DİE kayıtlarında ise yalnız hayvancılık yapan tarımsal işletmelerin tasarrufunda bulunan arazi, daimi çayır ve otlak, koruluk ve orman veya tarıma elverişli olmayan araziler olduğundan tarımsal işletmeler bitkisel üretim yapanlar ve bitkisel üretim+hayvansal üretim yapan işletmeler şeklinde iki kategoriye ayrılmıştır. Malatya Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü'nün 2010 verilerine göre ise Doğanyol'da 712 adet tarımsal işletme bulunurken bu işletmelerin toplam alanı 27927,621 dekar iken Malatya'daki 44621 adet tarımsal işletmenin alanı 2226257,688 dekadır. (2011 Malatya Çevre Durum Raporu, Sayfa 182)

4.1.4. Tarımsal Mekanizasyon, Gübre Kullanımı ve Tarımda Sulama

Tarımsal mekanizasyon, insan, hayvan, mekanik-elektrik v.b. güç kaynakları ile uygun makineleri kullanarak bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetlerinin ve ürünlerin temel değerlendirme işlemlerinin mekanize edilmesi, böylece gerek tarımsal üretimde gerekse insan iş-us gücü kullanımında verimliliğinin artırılması, ayrıca tarım alanlarının geliştirilmesidir (Evcim, vd., 2005, s:870).

Engebenin ve arazi eğiminin az olduğu, sulama imkânlarının ve verimli tarım arazilerinin diğer alanlara göre geniş yer bulduğu Doğanyol'un batısında mekanizasyon daha kolaydır. Doğanyol'un güneyi ve doğusunda ise arazi eğiminin artması, sulu tarım olanaklarının sınırlı oluşu ve toprakların verimsizliği mekanizasyon üzerinde olumsuz etkiler yapmıştır. Doğanyol'da 1980 yılında 6 traktör varken 1997 yılında 98 adet, 2015 yılında ise 272 adet traktör bulunmaktadır. Geleneksel tarımsal araçlardan biri olan karasaban az da olsa eğimli ve engebeli arazilerde hala kullanılmaktadır. 1980 yılında 720 adet olan karasaban, 1997'de 251'e düşmüş ve 2015 yılında 5 adete inmiştir. Hayvan pulluğu ise 1997 yılında 31 adet iken 2015 yılında 7'ye düşmüştür (Tablo 64). Geleneksel zirai araç ve gereçlerin düşüşünde en temel etken mekanizasyon ve traktörün yaygınlaşmasıdır. Koldere, Damlı, Gümüşsu, Burçköy, Gökçe, tarım arazilerinin geniş olmasından dolayı mekanizasyonun yani makinalaşmanın fazla olduğu köyler olurken Poyraz, Ulutaş, Yalınca ve Behramlı ise tarımsal mekanizasyonun en az olduğu yerleşim birimleridir.

Başta kayısıcılık ve nar üretimi olmak üzere meyve yetiştiriciliği ve bağ-bahçe tarımında kullanılmak üzere çeşitli zirai araç ve gereçlere gereksinim duyulmuştur. Bundan dolayı tarımsal araçlarda bir artış söz konusudur (Tablo 64). Sonuç olarak Doğanyol'da tarımsal mekanizasyon son yıllarda gelişme kaydetmiştir.

Tablo 64: *Doğanyol İlçesi Köylerinde Başlıca Tarımsal Araçlar (2015)*

Tarımsal Araçlar	1980	1997	2015
Karasaban	720	251	5
Hayvan Pulluğu	-	31	7
Traktör Pulluğu	6	115	160
Ark Açma Pulluğu	-	-	2
Anız Pulluğu	-	-	14
Kültüvatör	-	115	155
Dişli Tırmık	-	-	21
Orak Makinası	-	-	5
Biçer Bağlar Makinası	-	-	1
Balya Makinası	-	-	2
Döven	10	32	19
Traktörle Çekilen Çayır Biçme Makinası	-	-	4
Sırt Pulverizatörü		11	180
Sedyeli, Motorlu Pulverizatör Tozlayıcı Kombine Atomizör	-	-	35
Kuyruk Milinden Hareketli Pulverizatör	-	-	52
Motorlu Pulverizatör	-	40	60
Motopomp (Termik)	-	-	120
Derin Kuyu Pompa	-	505	637
Süt Sağım Tesisi	-	-	1
Süt Sağım Makinası (Seyyar)	-	-	55
Römork (Tarım Arabası)	6	117	136
Su Tankeri (Tarımda Kullanılan)	-	4	27
Hayvanla Ve Traktörle Çekilen Ara Çapa Makinası	6	-	21
Sap Döver Ve Harman Makinası (Batöz)	6	8	17
Motorlu Tırpan	-	-	37
Yem Dağıtıcı Römork	-	-	1
Yayık	-	-	290
Kepçe (Tarımda Kullanılan)	-	-	3
Traktör	6	98	272
TOPLAM	760	1327	2339

Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

Topraklarımızın büyük çoğunluğunda bitkilerin ihtiyacını karşılayacak kadar azot ve fosforun bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu durum yüksek verim elde edebilmek için gübrelemeye olan ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır (Malatya Çevre Durum Raporu, 2010, s:99) Araştırma sahasında tarımda çiftlik gübresinin yanında kimyevi gübre de uygulanmaktadır. Zirai üretimin arttırılması amacıyla kullanılan kimyasal gübreler fosfor ve azot ihtiva etmektedir. Azotlu(N) ve fosfat(P) gübreleri daha çok kayısı yetiştiriciliğinde kullanılmaktadır. İçeriğinde azot, fosfor ve potasyum bulunan ahır gübresi diğer adıyla çiftlik gübresi ise toprağın işlenmesini kolaylaştırdığı için tarla ve bahçe tarımda daha yaygın uygulanmaktadır. Çiftlik gübresinde yüksek oranda fayda sağlamak için sonbahar aylarında toprağa uygulanmaktadır. Ekim ve Kasım gibi aylarda gübre tarlaya serpidikten sonra çok kısa zamanda pullukla toprağa gömülür. Miktar olarak ise 2-3 yılda bir sonbaharda dekara 2-3 ton yanmış çiftlik gübresi verilir.

Fosforlu gübreler ise kayısı bahçelerinde erken ilkbahar veya sonbaharda verilmekte ve ağaç taç izdüşümündeki daire çevresine 15-20 cm derinlikte ve 15-20 cm genişliğinde açılan hendeğe verilmektedir. Azotlu gübre kullanımında gübre miktarının yarısı Şubat-Mart aylarında, diğer yarısı da Mayıs-Haziran aylarında verilmektedir. Kullanılmakta olan azotlu gübre tırmık, çapa vb. ile toprağa hafifçe karıştırılmaktadır. Malatya koşullarında özellikle kayısıya verilen azotlu ve fosforlu gübre miktarının ekonomik optimum verim açısından 10-13 kg/da sınırları arasındayken, Doğanyol'da meyve bahçelerinde bir dekar araziye yaklaşık 12 kg azotlu gübre verilirken bu miktar fosforlu gübre kullanımında bir dekara 11 kilogramdır.

Doğanyol'da gübrelenen 2803 hektar araziye 270 ton “saf azotlu gübre”, 180 ton “saf fosfatlı gübre” , 9 ton “saf potasyum gübre” ve 2550 ton “çiftlik gübresi” kullanılmıştır. Bu miktar Pütürge'de 5031 hektar araziye saf azotlu gübre 180 ton, saf fosfatlı gübrede 120 ton, saf potasyumlu gübrede 6 ton olarak kullanılmışken Kale ilçesinde 1910 hektar araziye 360 ton saf azotlu gübre, 240 ton saf fosfatlı gübre, 12 ton saf potasyum içerikli gübre kullanımı gerçekleşmiştir. Doğanyol'da yüksek verim elde edilebilmesi açısından gübre kullanımında Kale ilçesinden sonra fazla gübre kullanımına gereksinim duyulmuştur. Pütürge ilçesinde ise zirai üretimin arttırılması amacıyla kullanılan gübre miktarı Doğanyol ve Kale'ye göre daha azdır. Araştırma sahasında, kullanılan tarım arazileri, yapılan tarım metodu ve yetiştirilen ürün çeşidine göre kullanılan gübre miktarında farklılıklar söz konusu olabilmektedir (Tablo 65).

Tablo 65: Doğanyol, Pütürge ve Kale İlçelerinde Gübre Kullanımı

İLÇELER	SAF N (ton)	SAF P205 (ton)	SAF K20 (ton)	Çiftlik Gübresi (Kuru) (ton)	Gübrelenen Arazi (ha)
Doğanyol	270	180	9	2550	2803
Pütürge	180	120	6	2830	5031
Kale	360	240	12	2330	1910

Kaynak: Malatya İl Tarım Müdürlüğü

Bitkilerin normal gelişmesi için gerekli olan fakat doğal yollarla karşılanamayan suyun zamanında, bitkinin istediği miktarda ve uygun biçimde toprağa verilmesine sulama denir. Tarımda sulama genel olarak; bitkilerden su ihtiyacının karşılanması, toprak altı zararlılarıyla mücadele, donlara karşı korunmak, tuzlu ve alkali toprakların ıslahı ve gübrelemede bir vasıta olması için yapılmaktadır (Tarım Kütüphanesi).

Doğanyol'da 2533 hektarlık toplam sulanabilir tarım alanı mevcuttur. 452 hektarlık tarım alanı Devlet Su İşleri 92.Şube Müdürlüğü tarafından ulaştırılan hizmetlerle sulama suyu imkânlarına kavuşmuştur. Yöre halkı tarafından sulama motorları, sondaj kuyuları, derin kuyu pompaları ve su tankerleriyle 1394 hektar tarım alanı suyla buluşmuştur (Tablo 66).

Tablo 66: Doğanyol'da Sulanan Alanların Sulama Biçimleri

	Toplam Sulanabilir Tarım Alanı (ha)	Devlet Sulamaları (ha)	Halk Sulamaları (ha)	Toplam Sulanan (ha)
Doğanyol	2533	452	1394	1846

Kaynak: Malatya İl Tarım Müdürlüğü

Araştırma sahasında, Karakaya Baraj gölüne yakın köylerde çiftçiler kendi imkânlarıyla kurmuş oldukları motopomplarla tarım arazilerini sulamaktadırlar. Ayrıca ilçe merkezi, Koldere, Gökçe, Damlı ve Burçköy'de 20 adet sondaj kuyusu ve derin kuyu pompalar vasıtasıyla 250 kuyudan tarım arazilerinin sulama imkânı sağlanmaktadır. Bilhassa yaz aylarında çoğu derelerin mevsimlik oluşundan dolayı Karakaya Baraj gölünden su tankerleri ve su pompalarıyla tarım arazilerine sulama suyu tedarik edilmektedir. Bunun yanı sıra özellikle kayısı bahçelerinin su ihtiyacının karşılanması amacıyla sulama havuzlarıyla da tarımsal sulama mümkün olabilmektedir. DSİ 92. Şube Müdürlüğü'nce

yapımı 1992’de başlanan Doğanyol Merkez-Koldere Elektro Pompaj Sulaması büyük ölçüde tamamlanmıştır. Yine DSİ 9. Bölge Müdürlüğü ve Malatya DSİ 92. Şube Müdürlüğü’nün Gökçe Göleti ve Burç Deresi üzerine gölet yapılması konusunda teknik çalışmaları sürmektedir. Tamamlandığında 550 bin metreküp su toplayacak Gökçe Göleti yaklaşık 7 bin dönüm tarım arazisi ile kayısı ağaçlarını suya kavuşturacaktır.

4.2. Tarımsal Üretim

4.2.1. Tahıl Üretimi

Tahıl ya da hububat; taneleri un haline getirildikten sonra, insanların ve evcil hayvanların beslenmesinde kullanılan buğdaygillere verilen addır. Bu grup içinde; buğday, mısır, arpa, pirinç, yulaf ve çavdar gibi taneli bitkiler bulunur.(Doğanay, Özdemir, Şahin, 2003, s:266) Doğanyol’da tahıl ekimine ayrılan alanlar 3100 dekarıdır (2015). Tahıl tarımında sulama imkânları sınırlı olup, genel olarak tahıl üretimi kuru tarım yöntemiyle yapılmaktadır. Tahıl üretimi içerisinde en geniş ekilişe ve üretim miktarına sahip ürün buğday, ikinci olarak arpa ve üçüncü olarak da mısır gelmektedir. Tahıl ekili arazinin 2455 dekarı (% 79,2) buğday, 540 dekarı (% 17,4) arpa, 105 dekarı (% 3,4) mısır üretimine ayrılmıştır. Buğday, halkın besin maddesi olan ekmeğin ham maddesi olduğundan, Türkiye için çok önemlidir. Protein, nişasta ve çeşitli vitaminler içerdiği için iyi bir besin maddesidir. Ekimi, olgunlaşma dönemindeki işlemleri, hasadı, ticareti ve tüketimi yönünden düşünüldüğü zaman, ülke ekonomisine çeşitli yollardan önemli katkılarda bulunduğu kendiliğinden ortaya çıkmıştır.(Şahin, Doğanay, Özcan, 2007, s:360)

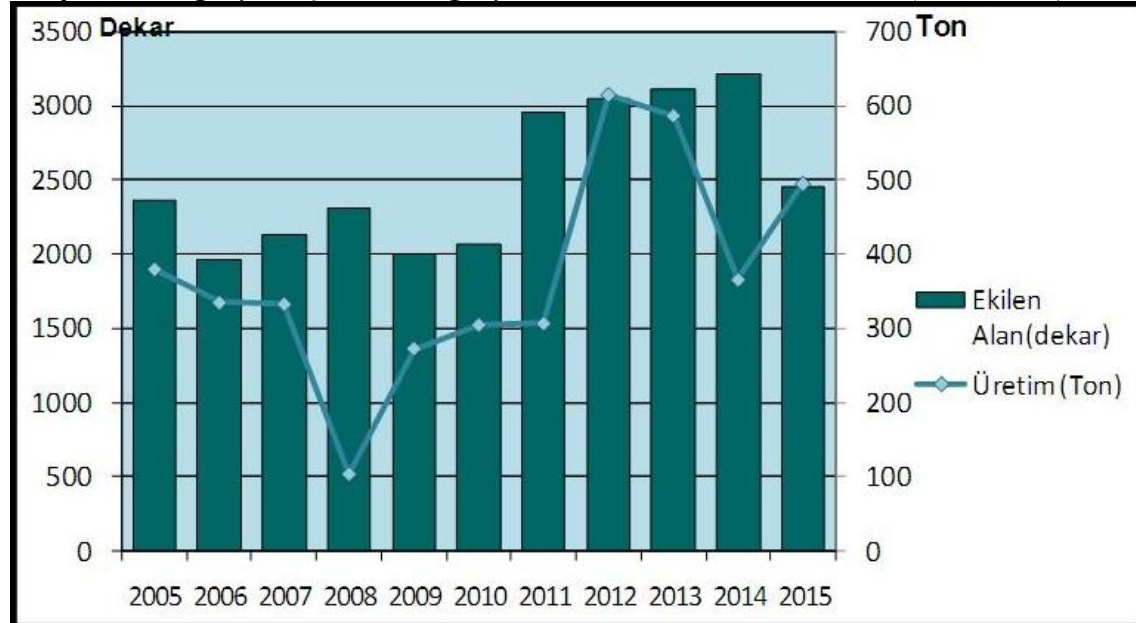
Tablo 67: Doğanyol İlçesi’nde Buğday Ekim Alanı, Üretim Miktarı ve Alınan Verim (2005-2015)

Yıllar	Ekilen Alan(dekar)	Üretim(ton)	Verim(kg/da)
2005	2360	380	322
2006	1963	335	340
2007	2125	333	305
2008	2309	104	185
2009	2000	273	278
2010	2069	305	295
2011	2962	307	206
2012	3042	615	404
2013	3115	587	404
2014	3220	366	255
2015	2455	495	422

Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

Yıllara baktığımızda buğday ekim alanlarında yıldan yıla değişim söz konusu olmaktadır. Genel olarak buğday ekim alanının 3220 dekar gibi bir alana sahip olduğunu görmekteyiz. 2012, 2013 ve 2014 yıllarında 3000 dekarın üzerinde bir ekim alanı söz konusuyken 2015 yılında bu alan 2455 dekar gibi bir alana düşmektedir. 2012 ve 2013 yıllarında dekar başına alınan verim 404 kg, 2014 yılında ise 255 kilogramdır. Dekar başına alınan buğday veriminin 2015 yılında 422 kilogram olduğunu görüyoruz. Tarımda makine kullanımının yaygınlaşması, insan gücünün azalmasına neden olmuştur. Bununla birlikte birim başına alınan verim de yüksek olmuştur (Tablo: 67), (Grafik:37). Entansif tarım metotlarının yaygınlaşması durumunda her geçen gün tahıl ürünleri için birim başına alınan verim artmaya devam edecektir. Araştırma sahasında yaygın olarak kışlık buğday yetiştirilmektedir. Kış buğdayı, kışı çok soğuk geçmeyen ve ılık olan bölgelerde sonbaharda ekilir; sonbaharda düşen yağışlarla çimlendikten ve biraz büyüdüktan sonra kışın kar altında kalır, esas büyümesini ilkbahar ve yaz başlarında yapar. Havanın sıcaklığına göre ilkbahar sonu ve yaz başlarında hasat edilir (Atalay, 2005, s:90). Doğanyol'da Ekim ayından itibaren buğdayın ekimi yapılır ve Haziran ayının son günleri ile Temmuz ayının ilk haftası buğdayın hasadı yapılır (Foto 31). Araştırma sahasındaki buğday üretiminin en düşük olduğu köyler Poyraz, Behramlı, Ulutaş'tır. Bu köylerin haricindeki diğer bütün köylerde buğday yetiştirilir. Bilhassa araştırma sahasının kuzeyinde kuru tarım arazilerinin bulunduğu düzlüklerde, Mezraa köyü ve Damlı civarında buğday ekimi geniş yer bulmaktadır.

Grafik 37: Doğanyol İlçesinde Buğday Ekim Alanı ve Üretim Miktarı (2005-2015)

Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

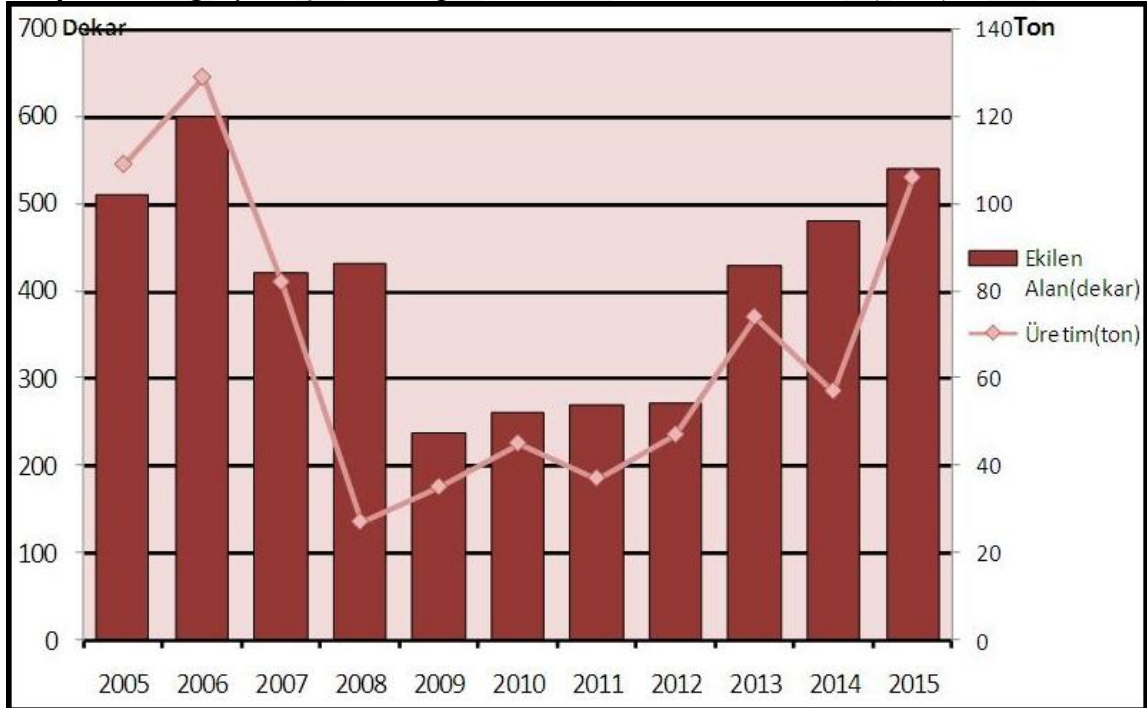
Foto 31: Biçer Bağlar Makinası ile Buğday Hasadı

Hem yiyecek ve içecek hem de hayvan besiciliği için önemli derecede hayvan yemi üretiminde kullanılan arpa, soğuğa karşı daha dayanıklı olduğu için, buğday ekim sınırlarının üzerinde yer alabilmiştir. Araştırma alanında yetiştirilen tahıl ürünleri içerisinde buğdaydan sonra arpa gelmektedir. Buğday üretiminin olduğu köylerde arpa üretimi de yapılmaktadır. 2005 yılında toplam tarım alanlarının %1,8'ini oluşturan arpa ekim alanlarından dekar başına 214 kg verim alınabilmiştir. 2015 yılında ise 540 dekarlık ekim alanından 106 ton arpa üretimi gerçekleşmiştir. Genel tabloyu incelediğimizde arpa üretimi miktarında ve alanlarında yıllara göre dalgalı bir seyir izlenmektedir (Tablo 68), (Grafik 38). Damlı ile Gökçe arasındaki kesim ile Mezraa köyü ve Doğanyol kasabasının kuzeyinde arpa ekilmektedir.

Tablo 68: Doğanyol İlçesinde Arpanın Ekim Alanı, Üretim Miktarı ve Alınan Verim (2005-2015)

Yıllar	Ekilen Alan(dekar)	Üretim(ton)	Verim (kg/da)
2005	510	109	214
2006	600	129	215
2007	420	82	195
2008	431	27	103
2009	237	35	148
2010	260	45	173
2011	268	37	138
2012	270	47	174
2013	430	74	172
2014	480	57	119
2015	540	106	196

Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

Grafik 38: Doğanyol İlçesinde Arpa Ekim Alanı ve Üretim Miktarı (2015)

Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

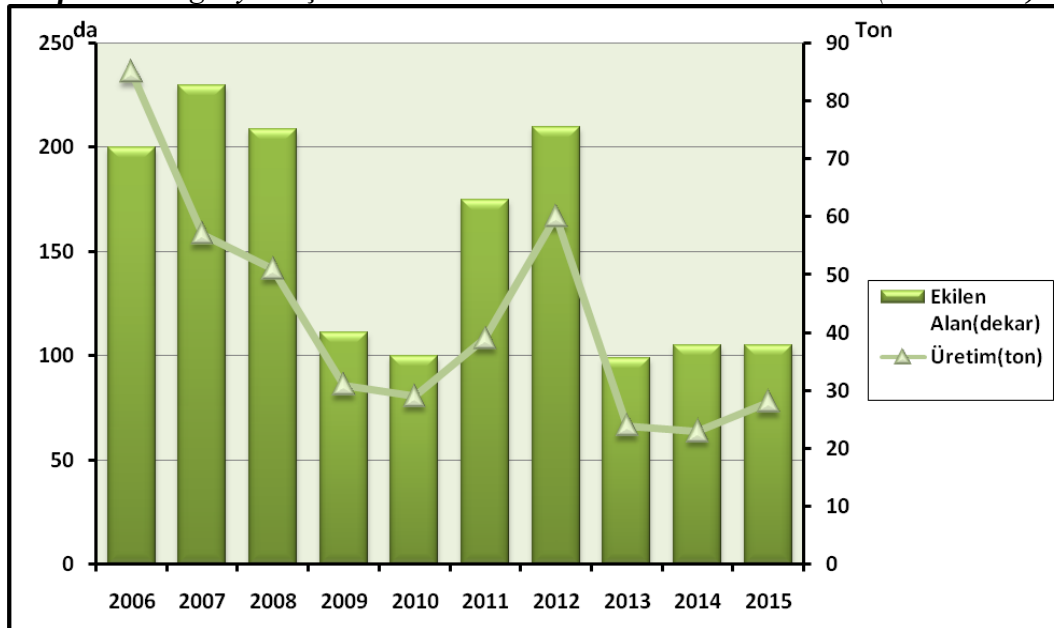
Araştırma sahasında yetiştirilen bir başka tarım ürünü mısırdır. 2015 yılında 105 dekar ekilen mısırdan elde edilen ürün 28 ton civarındadır. Mısırdan elde edilen verim dekar başına 267 kg'dır (Tablo 69). Yıllar itibariyle incelediğimizde mısır üretim miktarında ve alanlarında dalgalanmalar olmaktadır (Grafik 39). Mısır üretimi, buğday ve arpa üretiminin yayılış gösterdiği alanlarda yapılmaktadır.

Tablo 69: Doğanyol İlçesinde Mısır Ekim Alanı, Üretim Miktarı ve Alınan Verim (2006-2015)

Yıllar	Ekilen Alan(dekar)	Üretim(ton)	Verim (kg/da)
2006	200	85	425
2007	230	57	248
2008	209	51	244
2009	111	31	279
2010	100	29	290
2011	175	39	223
2012	210	60	286
2013	99	24	242
2014	105	23	219
2015	105	28	267

Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

Grafik 39: Doğanyol İlçesinde Mısır Ekim Alanı ve Üretim Miktarı (2006-2015)

Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

4.2.2. Baklagiller

Su ve toprak istekleri bakımından fazla seçici olmayan baklagillerin Doğanyol'da üretimini daha çok fasulye, nohut ve mercimek oluşturmaktadır. Baklagil ziraatı, platolarda yaygınlaşır. Baklagiller, 167 dekarlık üretim alanıyla, toplam zirai alan içerisinde % 0,6 gibi küçük bir ekiliş oranına sahiptir (2015). Bu oranın %43,1'i nohut, %40,1'i fasulye, %16,8 ise mercimek üretimine ayrılmıştır. 2015 yılı için toplam baklagil üretimi 24 tondur. Bu üretimin 13 tonu fasulye, 8 tonu nohut ve 3 tonu mercimektir. Fasulye, yılda dekara 194 kg ile en çok birim başına alınan bakliyat türüdür. Dekar başına 111 kg ile nohut bir sonraki baklagil türünü oluşturmaktadır. Mercimekten alınan verim ise dekara 107 kilogramdır (Tablo 70). Baklagil üretimi, aile ihtiyacını karşılamaya yönelik olup herhangi bir ticari amaç taşımamaktadır.

Tablo 70: Doğanyol İlçesinde Baklagil, Üretim Alanı, Miktarı ve Alınan Verim(2015)

YILLAR	Ekilen Alan(da)	Üretim(Ton)	Verim(kg/da)
Nohut	72	8	111
Fasulye	67	13	194
Mercimek	28	3	107

Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

4.2.3. Yumrulu Bitki Üretimi

Doğanyol'da yumrulu bitki üretimi olarak patates, soğan, sarımsaktır. Ancak son zamanlarda sadece soğan üretimi yapılmaktadır. Araştırma sahasında yumrulu bitki tarımı az kapasiteli bahçe tarımı şeklinde hemen her köyde yapılmaktadır. 34 dekar alan üzerinde ekilen soğan üretiminin 44 tonu kuru soğan, 18 tonu ise taze soğandır. 2011 yılı verilerine göre 2 dekar alanda ekilen sarımsak üretimi 2 tondur. Patates üretiminden ise 3 dekar alandan 7 ton ürün elde edilmiştir. Yumrulu bitki üretimin tamamı aile ihtiyacını karşılamaya yöneliktir. Herhangi bir ticari amaç taşımamaktadır.

4.2.4. Sebzecilik

Doğanyol'da sebzeciliğin ön planda olduğu köyler Gökçe, Koldere, Burçköy, Gümüşsu, Damlı ve Konurtay'dır. Araştırma sahasında sebzecilik baraj gölüne yakın ve su kaynaklarının bulunduğu sahalarda, küçük parseller halinde bahçe tarımı olarak yürütülmektedir. 2015 yılı verilerine göre, toplam sebze üretimine ayrılan alan 409 dekadır.

588 tonluk üretim değeriyle en çok üretilen sebze türü domatestir. Salatalık 387 ton üretim ile 2. sırada gelmektedir. Diğer sebze üretimleri, 333 tonla kavun-karpuz, 114 tonla biber, 109 tonla patlıcan, 17 tonla kabak, 3 tonla marul ve 2 tonluk üretim değeriyle maydanoz oluşturmaktadır. Sebze yetiştiriciliği evin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak yapılan ziraî faaliyet olmasıyla birlikte ihtiyaç fazlası ürün, sonbahar aylarında Doğanyol ilçe merkezinde ticari faaliyet olarak satışı yapılır.

4.2.5. Yem Bitkileri

Tarla tarımı içinde yem bitkileri de önemli bir şekilde yer almaktadır. Araştırma sahasında ekip biçme şeklindeki tarla tarımından sonra ikincil geçim kaynağı olarak hayvancılık gelmektedir. Araştırma sahasında mera alanlarının pek yeterli olmayışından dolayı hayvan yemi büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle yem bitkileri üretimi sahada hayvancılığın yapılabilmesi ve gelişebilmesi için oldukça önemlidir. Doğanyol'da yetiştirilen yem bitkileri fiğ, macar fiği, yonca, korunga ve silajlık mısırdır. Bu bitkilerin tarımı Haziran–Ekim ayları arasında yapılmaktadır. 2015 yılında yem bitkileri üretim alanı 1589 dekadır ve toplam üretim 5520 tondur. Yem bitkileri arasında ekilen alan ve üretim miktarı olarak yonca ilk sırada yer almaktadır. Sırasıyla fiğ, macar fiği, silajlık mısır ve korunga gelmektedir (Tablo 71).

Tablo 71: Doğanyol İlçesi'nde Yem Bitkileri Üretim Alanı, Miktarı ve Verim (2015)

Ürün Adı	Ekilen Alan (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Yonca	990	4257	4.300
Korunga	40	50	1.240
Silajlık Mısır	121	662	5.471
Fiğ	310	378	1.220
Macar Fiği	128	173	1.350

Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

4.2.6. Meyvecilik

4.2.6.1. Kayısıcılık

Anavatani Orta Asya, Batı Çin ve İran-Kafkasya olan kayısı, gerek ülkemizde gerekse dünyada başta Akdeniz ülkeleri olmak üzere birçok ülkede ekonomik olarak yetiştiriciliği yapılan önemli bir meyve türüdür. Kayısı derin, iyi geçirgen, iyi havalanan, sıcak ve besin maddelerince zengin; kumlu, tınlı, humuslu toprakları seven bir meyvedir.

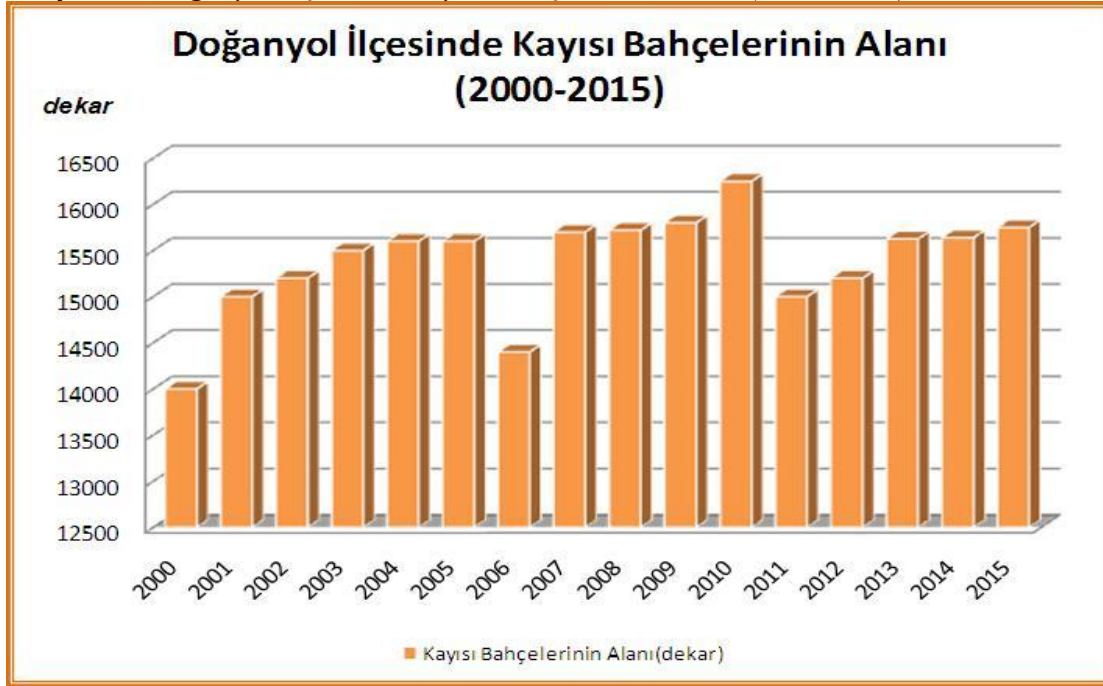
Ağaçlar kuvvetli, büyük, yayvan taç teşkil eder. 8-10 metreye kadar boylanabilir. Kışı soğuk, yazı sıcak iklimlerin meyvesidir (Tarım Kütüphanesi).

“Doğanyol’un Fırat Nehri çevresindeki aşınım ve dolgu yüzeyleri, birikinti koni ve yelpazeleri; iklim, toprak, sulama şartları bakımından oldukça uygun şartlara sahiptir. Tarımsal faaliyetlere elverişli olan bu alan aynı zamanda önemli ve yoğun bir yerleşme alanıdır. Ne var ki, aktif Doğu Anadolu Fay (DAF) zonu üzerinde yer aldığı için birinci derece şiddetli depremlerin olduğu ve beklendiği riskli alanlardır. Buna rağmen Karakaya Barajının yapımından sonra yörede tarımsal faaliyetin geliştiği, su potansiyelinden faydalandığı, çok sayıda yeni kayısı bahçelerinin kurulduğu ve besi hayvancılığına yönelindiği görülmektedir (Özdemir, 1994, s: 210)” Doğanyol’da kayısıcılık ekonomik açıdan önemli bir zirai faaliyettir (Foto 32). Kayısının büyümesi, çiçeklenmesi ve meyve verecek duruma gelmesi için iklim, su ve toprak gibi ekolojik şartların uygun olması önemlidir. Bu durumda kayısı araştırma sahasının en önemli ticari tarım ürünü olarak ön planda yer alır. 2000 yılında 14000 dekar olan üretim alanı, 2015 yılına kadar 15750 dekara ulaşarak, % 12,5 oranında büyümüştür. Aynı sürede ağaç sayısı 141550’den 191800’ye ulaşmıştır. Kayısı ağaçlarının 184300’ü (% 96,1) meyve verecek yaşta, 7500’ü ise (% 3,9) meyve veremeyecek yaştadır (Tablo 73), (Grafik 42). Üretim alanı ve ağaç sayısı yıllar itibariyle hızla büyüse de, aynı büyüme oranı, üretim miktarına yansımamakta ve üretim miktarında yıllara göre farklılıklar görülmektedir. Doğanyol’un 2000-2015 döneminde kayısı rekoltesi, 8680 ton (2000) ile 9215 ton (2015) arasında değişim göstermektedir (Tablo 72) (Grafik 40). Üretim miktarında dalgalanmaların söz konusu olmasında en önemli faktörden biri iklim şartlarıdır. Bilhassa Nisan aylarında hava şartlarının istikrarsız bir şekilde havanın erken ısınması sonucunda ağaçların çiçeklenmesi ve ardından âni gelişen don olayı neticesinde çiçek ve meyveler zarar görmektedir. Bundan ayrı olarak kayısı ağaçlarının yoğunlaştığı Şiro-Doğanyol oluğu ile kuzeyde Fırat oluğunda kanalize olan rüzgârlar, meyve üretimini olumsuz etkileyen bir diğer etkidir.

Tablo 72: Doğanyol İlçesinde Kayısı Ekim Alanı, Kayısı Üretimi ve Ağaç Başına Ortalama Verim (2000-2015)

Yıllar	Toplu meyveliklerin alanı(dekar)	Üretim(ton)	Ağaç başına ortalama verim(kg)
2000	14000	8680	72
2001	15000	3220	21
2002	15200	5390	35
2003	15500	15700	100
2004	15600	6400	40
2005	15600	14895	90
2006	14400	9784	59
2007	15700	8567	48
2008	15720	10680	60
2009	15800	18500	100
2010	16250	10800	60
2011	15000	13530	75
2012	15200	12478	68
2013	15625	11500	63
2014	15640	8911	48
2015	15750	9215	50

Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

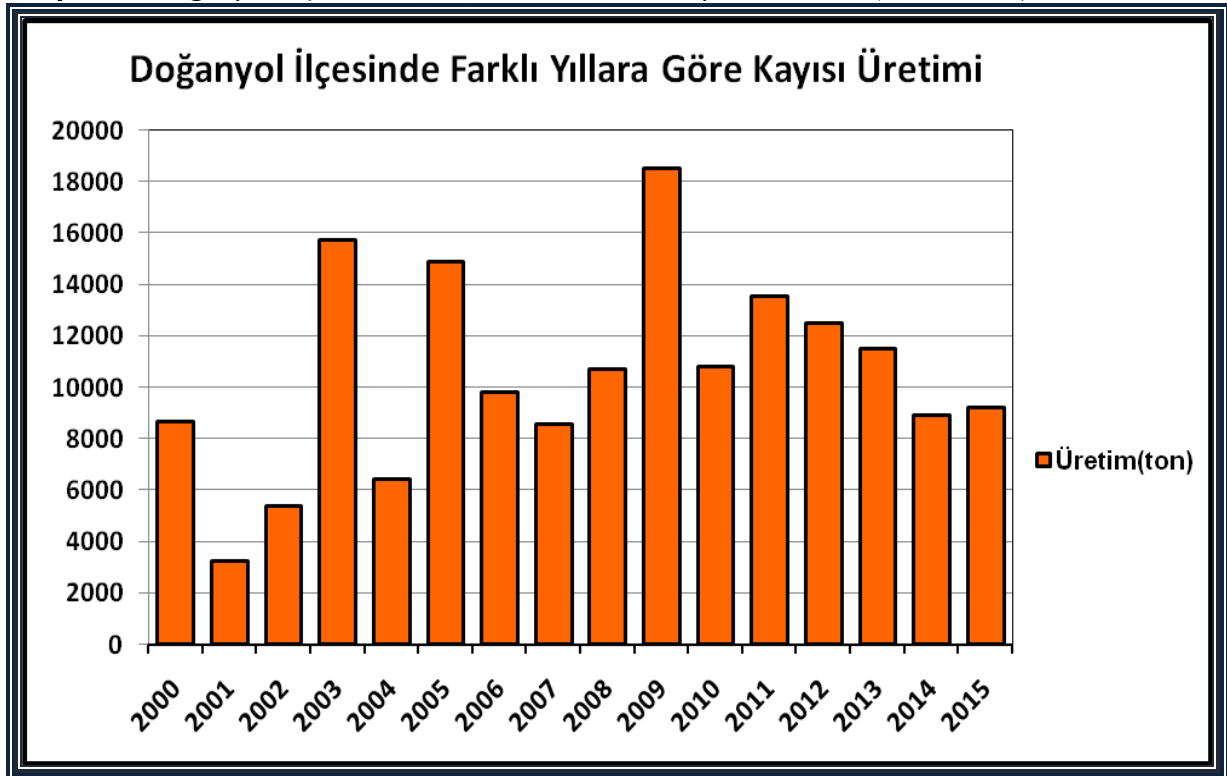
Grafik 40: Doğanyol İlçesinde Kayısı Bahçelerinin Alanı (2000-2015)

Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

Foto 32: Kayısıcılık, yörenin ekonomik açıdan en önemli tarımsal faaliyetidir.

Grafik 41: Doğanyol İlçesinde Farklı Yıllara Göre Kayısı Üretimi (2000-2015)

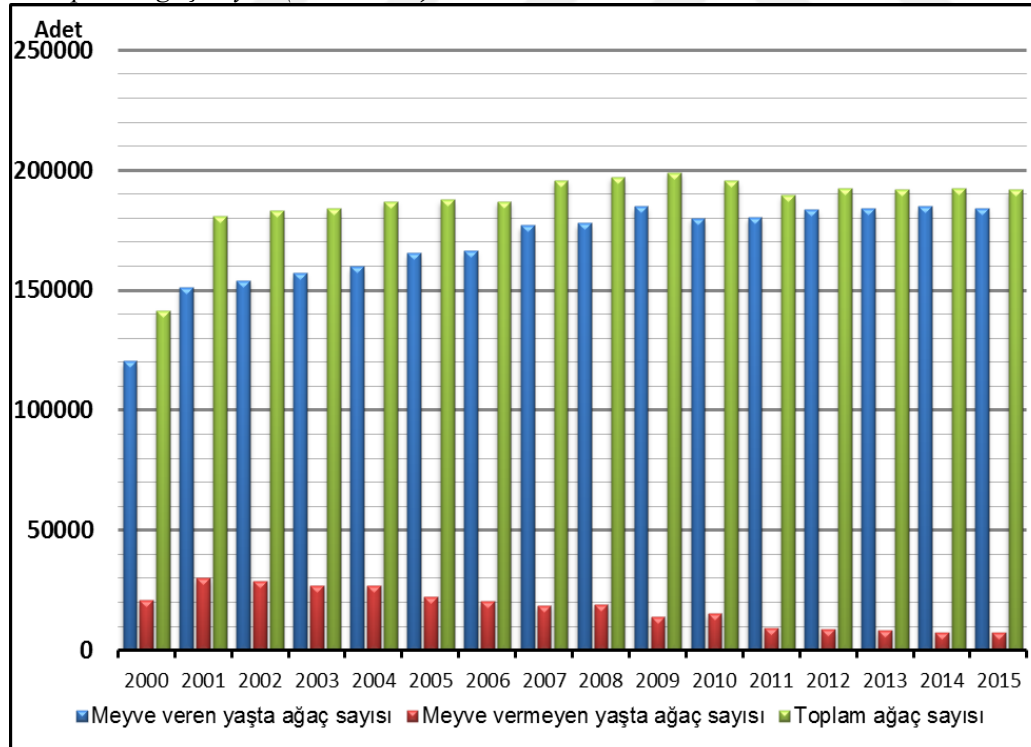
Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

Tablo 73: Doğanyol İlçesi'nde Meyve Veren Yaşta Ağaç, Meyve Vermeyen Yaş ve Toplam Ağaç Sayısı (2000-2015)

	Meyve veren yaşta	Meyve vermeyen yaşta	Toplam ağaç sayısı
2000	120550	21000	141550
2001	151000	30000	181000
2002	154000	29000	183000
2003	157000	27000	184000
2004	160000	27000	187000
2005	165500	22200	187700
2006	166400	20500	186900
2007	177000	18700	195700
2008	178000	19300	197300
2009	185000	14000	199000
2010	180000	15500	195500
2011	180400	9250	189650
2012	183500	8750	192250
2013	184000	8200	192200
2014	185000	7500	192500
2015	184300	7500	191800

Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

Grafik 42: Doğanyol İlçesinde Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı, Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı ve Toplam Ağaç Sayısı (2000-2015)

Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

Araştırma sahasında birinci derecede geçim kaynağı durumundaki tarım içinde önemli bir konumda olan kayısıcılık, iklim ve toprak şartlarının uygun olduğu Koldere, Damlı, Gökçe, Burçköy, Gümüşsu ve Doğanyol ilçe merkezinin kenar mahallelerinde yoğunluk göstermektedir. Derin, geçirgen, organik maddelerce zengin topraklarda daha iyi yetişen kayısı, araştırma sahasının bu özellikteki kolüvyal tarım topraklarında yaygındır. I.Sınıf ve II.Sınıf araziler aşınımın az olduğu hafif erozyon alanları olduğundan kayısı üretiminin yapıldığı en elverişli sahalar iken VI.Sınıf ,VII.Sınıf ve VIII.Sınıf araziler kayısı ekimi için uygun olmayan arazilerdir.

Araştırma sahasında yetişen kayısının çiçeklenme zamanı Nisan ayının ilk iki haftası olurken hasat zamanı ise olgunlaşma dönemi olan Haziran sonu ile Temmuz ayının ilk haftasıdır.

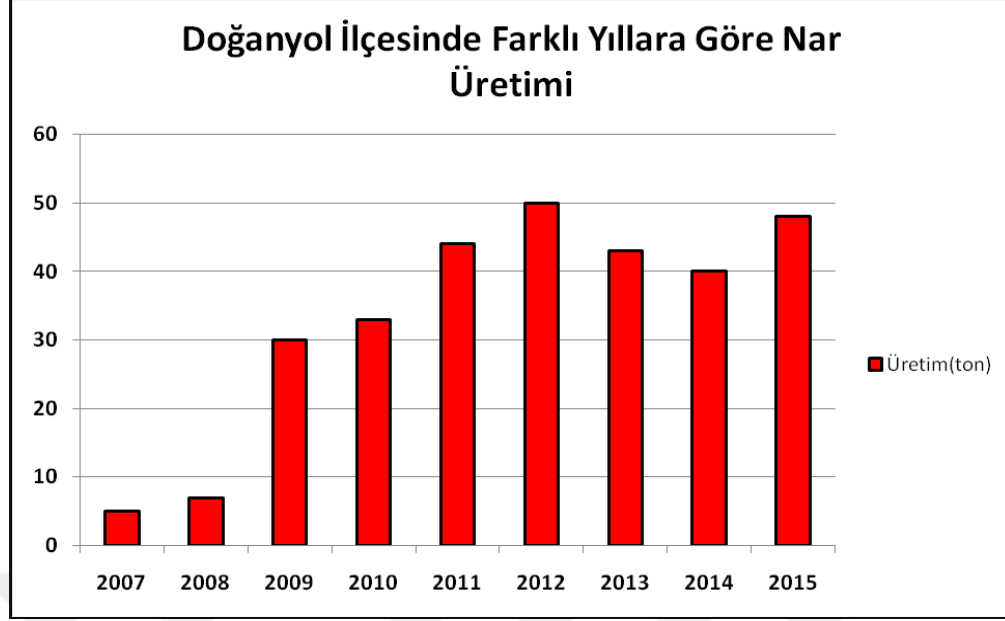
4.2.6.2. Nar Yetiştiriciliği

Nar sıcak ve kurak iklim meyvesidir. Yazları sıcak ve kurak kışları ılık ve yağışlı geçen yörelerde yetiştiriciliği uygundur. Bitki genellikle -10°C'ye kadar dayanır. Nar çok değişik topraklarda yetiştirilebilmekle birlikte; yetiştiricilik için en uygun topraklar derin, tınlı, geçirgen, hafif alkali ve organik maddece zengin topraklardır. Nar yıllık ortalama 500 mm'lik yağış istemekle birlikte bu yağışın çoğuna ilkbaharda ihtiyaç gösterir.

Tablo 74: Doğanyol İlçesinde Nar Ekim Alanı, Nar Üretimi ve Ağaç Başına Ortalama Verim (2007-2015)

Yıllar	Toplu meyveliklerin alanı(dekar)	Üretim(ton)	Ağaç başına ortalama verim(kg)
2007	15	5	8
2008	15	7	11
2009	20	30	10
2010	30	33	10
2011	45	44	13
2012	46	50	12
2013	50	43	10
2014	50	40	8
2015	50	48	10

Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

Grafik 43: Doğanyol İlçesinde Farklı Yıllara Göre Nar Üretimi (2007-2015)

Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

Araştırma sahasında nar yetiştiriciliği, ilçe ekonomisine zenginlik ve çeşitlilik kazandırma amacı ile başlatılmış, alternatif bir meyve ziraatı olmuştur (Foto 33). Araştırma sahasında nar üretimini destekleme çalışmaları İlçe Tarım Müdürlüğü'nün katkılarıyla devam etmektedir. Nar yetiştiriciliğinde irilik kabuk rengi ve kalınlığı, dane rengi, yumuşak çekirdek özellikleri gibi ihtiyaca cevap verebilecek şekilde üretim bir önceki yıllara göre artarak devam etmektedir.

Tablo 75: Doğanyol İlçesi'nde Meyve Veren Yaşta Ağaç, Meyve Vermeyen Yaş ve Toplam Ağaç Sayısı (2007-2015)

	Meyve veren yaşta	Meyve vermeyen yaşta	Toplam ağaç sayısı
2007	600	4250	4850
2008	650	4350	5000
2009	3000	1100	4100
2010	3250	1680	4930
2011	3400	3030	6430
2012	4150	2375	6525
2013	4350	2200	6550
2014	4950	1650	6600
2015	5050	1600	6650

Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

Doğanyol’da 2007 yılında 15 da’lık alanda 5 ton nar üretimi gerçekleşmiştir. 2015 yılında ise 50 dekarlık alanda, üretim 48 tona yükselmiştir. 2007 yılında ağaç başına alınan verim ise 8 kilogram iken 2015 yılında ağaç başına alınan verim 2 kilogram artarak 10 kilogram olmuştur (Tablo 74), (Grafik 43). Yine 2007 yılında toplam ağaç sayısı 4850 iken 2015 yılında ağaç sayısı her geçen yıl artarak 6650’ye yükselmiştir. Meyve veren ağaç sayısı ise 2007 yılında 600 iken 2015 yılında 5050 olmuştur (Tablo 75). “Nar üretiminde son yıllardaki bu ciddi artışta; dikim alanlarının genişlemesi ve buna bağlı ağaç sayısındaki birkaç misli artış etkili olmuştur. Ülkemizin coğrafi şartlarına uygun türlerin geliştirilmiş olması ve nar alanlarındaki iyileştirme çalışmalarına bağlı olarak ağaç başına verimin artışı da diğer bir etkidir. Nar, önceleri ülkemizde bir sınır bitkisi veya meyve bahçeleri içerisinde dağınık olarak yetiştirilirken, son yıllarda Tarım Bakanlığı’nın teşviki ve sertifikalı fidanlardan oluşan nar bahçeleri tesis edilmesi ağırlık kazanmıştır” (Kurt, Şahin, 2013, s:564).

“Nar ağacının cinsine ve yetiştirildiği yere göre 2-3 yıl gibi kısa bir sürede meyveye yattığını göz önüne alacak olursak, son birkaç yılda dikkat çekici bir artış gösteren nar ağacı dikimleriyle ileride nar üretiminde ciddi artışlar kaydedilebileceği sonucu ortaya çıkmaktadır. Kısa sürede meyve vermeye başlamasına karşın ortalama bir nar ağacının ekonomik ömrü 30 ila 50 yıl arasında değişmekte olup bitki 100 yıla kadar da yaşayabilmektedir” (Kurt, Şahin, 2013, s:566-567).

Genel olarak çanak usulü ile sulanan nar bahçeleri, modern sulama sistemlerinden damla sulama, alttan sulama ve sızdırma usulü sulama sistemleriyle marjinal üretim sağlanabilir. Ekonomik az su kullanımının üretimdeki artışı sağlayabileceği gibi aynı paralelde yüksek kalite açısından verim de alınabilecektir.

Nar hasadı, çeşitlere ve bölgelere göre değişmekle birlikte genellikle ağustos sonlarında başlar kasım ortalarına kadar devam eder. Nar uzun çiçeklenme dönemi nedeniyle olgunlaşması farklı zamanlarda olur. Bu yüzden nar hasadının 2-3 defada yapılması gerekir. Hasat sonbahar erken donlarından ve yağışlarından önce bitirilmelidir (Güngördü, 2006, s:289).

Foto 33: Yörenin kayısıdan sonra gelen en önemli ürünü; nar.

Yetiştirilen narın bir kısmı taze meyve şeklinde tüketilmesinin yanı sıra, halk tarafından nar suyu ve nar ekşisi olarak da yaygın olarak kullanılmaktadır. Araştırma sahasında ağırlıklı olarak daha uzun süre dayanıklı olan “Hicaznar” çeşidi yetiştirilmektedir. İhtiyaç fazlasının satıldığı narda üretimin son yıllarda hızlı artışı, kayısıya alternatif olacak şekilde önemli bir ticari ürün haline getirmiştir. Doğanyol ekonomisi için nar ziraatı gelecekte kaysı kadar belki de önemli bir yer tutabilir. Doğanyol nar yetiştiriciliğindeki gelişme sosyo-kültürel hayata da yansımıştır. Bu minvalde ilçede her yıl kültürel etkinlik olarak “Doğanyol Kültür ve Nar Festivali” düzenlenmektedir (Foto 34).

Foto 34: Doğanyol Kültür ve Nar Festivali

4.2.6.3. Bağcılık

Bağcılık, Türkiye tarımında çok eskiden beri önemli yeri olan bir tarımsal faaliyettir. Üzümün bitkisi olan üzüm asmasının dikildiği yere bağ denir. Kışları çok soğuk geçen yöreler dışında Türkiye'nin hemen her yerinde üzüm asması yetiştirilir. Meyvesinin olgunlaşma döneminde sıcak ve kuru havayı seven üzüm asması, kumlu (geçirimli) topraklarda daha verimli olur. Üzüm asmasının budanması, ilaçlanması ve toprağın bakımı özel bilgi gerektirir (Şahin, Doğanay, Özcan, 2007, s:372). Toprak ve iklim şartları bakımdan araştırma sahası, üzümün yetişmesi için oldukça uygundur. Araştırma sahasında üzüm tarımı, genellikle sulama olanaklarının fazla olmadığı az eğimli arazilerde, vadi ve plato yamaçlarında görülür.

Tablo 76: *Doğanyol İlçesinde Üzüm Üretimi (2010-2015)*

Yıl	Alan (da)	Üretim(ton)
2010	200	33
2011	190	35
2012	190	40
2013	190	50
2014	190	45
2015	180	38

Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

180 dekarlık alanda üretilen üzümün bir kısmı yaş meyve olarak tüketilmekte bir kısmı ise kurutularak tüketilir (Tablo 76). Ayrıca yetiştirilen üzümünden pekmez, pestil ve sirke üretilmektedir (Foto 35). İhtiyaç fazlası ürünlerin ise satışı yapılmaktadır.

Foto 35: *Yetiştirilen üzümünden elde edilen pekmez (Gökçe Köyü)*

4.2.6.4. Diğer Meyveler

Araştırma alanında iklim şartları birçok meyvenin yetiştirilmesi için müsaittir. Kayısı, nar ve üzüm dışında elma, armut, ayva, şeftali, erik, zerdali, kiraz, vişne, çilek, dut, Trabzon hurması, ceviz ve badem üretilen diğer meyvelerdir (Tablo 77). Kayısıyla birlikte dut, armut ve elma hemen hemen bütün köylerde yetiştirilmektedir. Söz konusu meyveler daha çok yöre halkının tüketimine yöneliktir. Herhangi bir ticari kaygı taşımayan ürünlerdir.

Tablo 77: Doğanyol İlçesinde Bazı Meyvelerin Ağaç Sayısı ve Üretim Miktarları (2015)

Ürün Adı	Ağaç Sayısı	Üretim (Ton)
Elma	2320	91
Armut	780	17
Ayva	140	3
Şeftali	1050	25
Erik	565	21
Zerdali	155	5
Kiraz	855	17
Vişne	570	10
Çilek	20	30
Dut	1760	93
Trabzon Hurması	315	1
Ceviz	3250	37
Badem	4850	38

Kaynak: TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

4.3. Hayvancılık

4.3.1. Büyükbaş Hayvancılık

Araştırma alanımızdaki ekonomik faaliyetlerden bir diğeri hayvancılıktır. Ancak ilçede hayvancılık ticarete yönelik olmaktan çok ihtiyaca yönelik olarak yapılmaktadır. Bahçe ziraatından sonra önemli ikincil geçim kaynağını teşkil eden hayvancılık faaliyeti, Behramlı, Yalınca, Poyraz, Yeşilköy, Gevheruşağı, Ulutaş ve Konurtay gibi dağ köylerinde birincil geçim kaynağını oluşturmaktadır. İlçe yüzölçümünün %64,5'ine tekabül eden 15019 ha'lık mera arazisi bulunmasına rağmen mera alanları verimsizdir. Mera hayvancılığı pek fazla yaygın olmasa da, genelde ihtiyaca yönelik olarak yapılan hayvancılık faaliyetinde ahır hayvancılığı ön plana çıkmaktadır. Buna rağmen yerli ırk hayvan varlığı melez ırk hayvan varlığına nazaran fazla sayıda bulunmaktadır. Ayrıca et ve süt verimliliği daha fazla olan kültür ırkı sığır türü ise az sayıdadır. Ancak yıllar itibariyle kültür ırkı sığır sayısındaki artış dikkat çekmektedir

Doğanyol'da 2000 yılında 2433 adet olan sığır sayısı 2005 yılında 1695'e gerilemiştir. 2010 yılında 2209 adet olan sığır sayısı 2015 yılında 3339'a yükselmiştir. Araştırma alanında 2000 yılında sığır varlığının, % 64,3'ünü yerli ırk, % 27,8'ini melez ırk, % 7,9'unu kültür ırkı oluştururken, 2015 yılında mevcut sığır varlığının % 55,7'sini yerli ırk, % 35,6'sını melez ırk ve % 8,7'sini ise kültür ırkı oluşturmaktadır (Tablo 78).

Tablo 78: Doğanyol İlçesinde Bazı Yıllar İtibariyle Sığır Varlığı

Hayvan Türü	2000		2005		2010		2015	
	Adet	Oran(%)	Adet	Oran(%)	Adet	Oran(%)	Adet	Oran(%)
Sığır (Yerli)	1565	64,3	1060	62,5	1125	50,9	1859	55,7
Sığır(Melez)	676	27,8	500	29,5	1064	48,2	1188	35,6
Sığır(Kültür)	192	7,9	135	8	20	0,9	292	8,7
TOPLAM	2433	100	1695	100	2209	100	3339	100

Kaynak: TÜİK Hayvancılık İstatistikleri

Araştırma alanında sığır sayısında son yıllarda artış söz konusu olurken bununla beraber süt üretiminin arttığı görülmektedir. 2000 yılında sağılan durumdaki 1510 adet sığırın süt üretimi yıllık 1993 ton, 2015 yılında ise sağılan durumdaki 1434 sığırdan, 2853 ton süt elde edilmiştir. Buna göre, süt üretimi hayvan başına yıllık yaklaşık 1320 kilogramdan, 1990 kilografa yükselmiştir. Bu durumun en büyük nedeni, son yıllarda ahır hayvancılığı ve kültür ırkı hayvan sayısındaki artıştır. Çeki-yük hayvanlardan ise 31 adet at, 20 adet eşek, 10 adet katır mevcuttur. Ulaşımın güçleştiği, engebeli topografik sahaların yoğunluk kazandığı Gevheruşağı, Yeşilköy, Konurtay, Ulutaş, Behramlı gibi köylerde çeki-yük hayvanlardan daha fazla yararlanılır.

4.3.2. Küçükbaş Hayvancılık

Ülkemizin büyük kısmı üzerinde geçerli olan yarı kurak bir iklim, bunun ürünü olan kısa boylu ve kısa ömürlü otsu bitki örtüsünün yaygınlığı; bunun yanında, yamaçlarda, fazla eğimli dağlık alanlarda cılız çalılardan oluşan bitki örtüsü ile kaplı olması küçükbaş hayvancılık üretimini zorunlu kılmıştır (Tunçdilek, 1978, s:53)

Araştırma alanında 2000 yılında 784 adet koyun, 480 adet keçi olmak üzere toplam 1264 küçükbaş hayvan bulunurken, 2015 yılında 185 adet koyun, 220 adet keçi olmak üzere toplam 405 adet küçükbaş hayvan bulunmaktadır (Tablo 79). 2015 yılında koyunlardan kırkılan yün 370 kg, keçilerden kırkılan yün ise 126 kilogramdır.

Tablo 79: Doğanyol İlçesinde Bazı Yıllar İtibariyle Küçükbaş Hayvan Varlığı

Hayvan Türü	2000	2005	2010	2015
Koyun	784	480	566	185
Keçi	480	240	420	220
Toplam	1264	720	986	405

Kaynak: TÜİK Hayvancılık İstatistikleri

Koyun, başta Burçköy, Gökçe, Koldere, Mezraa olmak üzere bütün köylerde beslenmesine rağmen keçiler daha çok Konurtay, Ulutaş, Yeşilköy, Gevheruşağı gibi dağlık alanlardaki köylerde beslenmektedir. Üretilen süt, daha çok peynir ve tereyağı yapımında kullanılır. Süt ve süt ürünleri aile ihtiyacını karşılamaya yönelik olup ihtiyaç fazlası satışa sunulmaktadır.

4.3.3. Kümes Hayvancılığı

Kümes hayvancılığı, ticari bir amacı olmayan tamamen ihtiyacı karşılamaya yönelik olarak yapılmaktadır. Araştırma alanında tavuk, hindi, ördek, kaz yetiştirilen başlıca kümes hayvan türleridir. Kanatlı hayvan üretimi içerisinde tavuk yetiştiriciliği daha yaygındır. Köylünün evinin yanında bahçesinin içinde yaptığı ufak bir kümes ile evin ihtiyacı karşılanacak kadar tavuk beslenir. Tarım İlçe Müdürlüğü verilerine göre 2005 yılında 1500 adet yumurta tavuğundan 220000 adet yumurta elde edilmiştir. 2015 yılı itibariyle yumurta tavuğu sayısı 3470'e yükselmiştir. Kümes hayvancılığı köylerde ve ilçe merkezindeki kenar mahallelerde yaygınlık kazanmaktadır. Genel olarak kümes hayvancılığı ilçenin ihtiyacını karşılamaktan uzaktır. İlçenin beyaz et ve yumurta ihtiyacı Malatya'dan karşılanmaktadır. Araştırma alanındaki diğer kanatlı hayvanlardan hindi, ördek ve kaz üretimi çok az sayıda olup ihtiyacı karşılamaya yöneliktir.

4.3.4. Arıcılık

Çok genel anlamıyla tarımın bal ve balmumu elde edilen ve karlı bir kolu insanlığın ilk dönemlerine kadar uzanmakta olan arıcılık, coğrafi ortamla doğrudan bağlantılıdır. Topoğrafya, iklim, flora ve hidroğrafya gibi doğal çevre faktörleri arıcılığı etkiler (Tuncel, 1992, s:97). Arıların aktivitesini sürdürebileceği serin hava ve ilkbaharda hatta yaz aylarında bile açık kalan çiçekler, arıcılığın gelişerek devam etmesini sağlamaktadır (Hayli,1995, s:243).

Az sermayeli tarımsal bir ekonomik faaliyet olan arıcılık yöre insanına hayvancılığın yanında ek gelir kaynağı sağlamakla birlikte tarımsal amaçlı olarak kullanılmayan, işlenmeyen tarımsal alanların değerlendirilmesini de sağlamaktadır. Araştırma alanımızda yöre insanı, arıcılıkta bal arılarının bitkisel kaynakları kullanarak bal, bal mumu, polen gibi ürünleri daha çok ihtiyaca yönelik üretme faaliyeti içerisinde. Ulubaba dağının kuzey yamaçlarında ve Gümüşsu, Gökçe, Mezraa gibi köylerde yapılan arıcılığın çok az bir kısmının ticareti yapılmakta ve elde edilen balın bir kısmı da yakın akraba için üretilmektedir.

TÜİK verilerine göre 2010 yılında 938 olan kovan sayısı 2012 yılında 1359'a yükselmiştir. 2015 yılında ise kovan sayısı 2509'a ulaşmıştır (Tablo 80). Araştırma sahasında bal ve balmumu üretimi yıllar itibarıyla farklılıklar göstermektedir. Bal üretimini etkileyen faktörler olarak bazı yılların hava koşulları ya da envai çeşit arı hastalıkları gelmektedir. Nitekim 2010 yılında bal üretimi 7,9 ton, 2011 yılında 11,25 ton, 2012 yılında 7,43 ton, 2013 yılında 4 ton, 2014 yılında 9,8 ton ve son olarak 2015 yılında 12 ton olarak gerçekleşmiştir. Balmumu üretimi de benzer dalgalanmalar göstermekle birlikte 2015 yılında 0,45 tondur (Tablo 81).

Tablo 80: Doğanyol İlçesi'nde Kovan Sayısı (2013-2015)

Yıllar	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kovan Sayısı	938	1058	1359	2457	2458	2509

Kaynak: TÜİK Hayvancılık İstatistikleri

Tablo 81: Doğanyol İlçesi'nde Bal ve Balmumu Miktarı (2013-2015)

Yıllar	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bal (Ton)	7,9	11,25	7,43	4	9,8	12
Balmumu (Ton)	0,398	0,512	0,658	0,325	0,4	0,45

Kaynak: TÜİK Hayvancılık İstatistikleri

4.3.5. Balıkçılık

Doğanyol, kültür balıkçılığı için önemli bir potansiyele sahiptir. Araştırma alanında bulunan Karakaya Baraj Gölü, kültür balıkçılığına son derece elverişlidir. Buna rağmen balıkçılık, gelişmemiş bir zirai faaliyettir. Ekonomik değere sahip bir ürün olan balıkçılık faaliyeti sadece Konurtay köyünün baraja olan kıyısında hidroelektrik enerji santraline yakın avlak sahada kafes balıkçılığı yapılmaktadır (Foto 36). Ayrıca tekne ile olta balıkçılığı söz

konusu olabilmektedir. Alabalık ve sazan türü avlanan balıklar tamamen ihtiyaca yönelik olup herhangi bir ticari amaç taşımamaktadır.

Foto 36: Konurtay Köyünde Karakaya Baraj Gölü üzerinde kafes balıkçılığı

4.4. Ulaşım

Araştırma alanındaki ulaşım ağı, yeryüzü şekilleri ile büyük oranda paralellik arz eder. Ortalama yükseltinin fazla olmasına bağlı olarak, sahanın engebeli bir yapıda olması kuş uçuşu 60 km yani zaman olarak 1 saat olan Doğanyol-Malatya ulaşımını 2 saate çıkarmaktadır. Doğanyol ilçe merkezi Pütürge'ye 31 km, Malatya'ya 85 km, Elazığ'a 157 km mesafededir. Yollar asfalt ve ulaşımına uygundur. Doğanyol-Pütürge karayolu ile Doğanyol-Malatya karayolu, ilçe dışına bağlanan en işlek hatlardır. Doğanyol'u, Malatya-Elazığ D-300 devlet karayoluna bağlayan 70 km uzunluğundaki Doğanyol-Malatya karayolu, Doğanyol ilçe merkezinin batısından Gökçe ve Koldere köyleri ile yine batıya doğru olmak üzere Pütürge köylerinden Ormaniçi, Pazarcık, Kökpınar yönünden kuzeybatıya yönelerek 1920 metre rakımlı Kubbe Dağı Geçidini aştıktan sonra Malatya'ya ulaşır. Adıyaman'ın Gerger ilçesine de ham toprak yol bağlantıları bulunmaktadır. Köy yollarının sanat yapılarının yapımına 1996 yılında başlanarak köprü, menfez, yol genişletme, sanat yapıları ve stabilize yapımı devam etmektedir. Doğanyol-Akkent-Behramlı-Konurtay

grup köy yolunun 12000 metresi, Gümüşsu köy yolunun 4200 metresi, Damlı köy yolunun 1200 metresi, Burç köy yolunun 4000 metresi, Koldere köy yolunun 5000 metresi asfalt, geri kalan kısmı stabilize'dir. İlçe Merkezi-Yeşilköy-Konurtay grup yolunun 12 km'lik kısmı asfalt, 4 km stabilize geri kalanı ise ham yoldur. Grup köy yolu ulaşım elverişli değildir. Her türlü yağışla (kar, yağmur) beraber yamaç eğiminin yüksek oluşu ve heyelanlar gibi iklimik ve jeomorfolojik etkenlerden dolayı yol ulaşım kapanmaktadır.

Doğanyol ilçe merkezinden Malatya'ya 06:00'dan-16:00'ya kadar her iki saat aryla S.S. Doğanyol Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifine ait minibüslerle seferler düzenlenmektedir (Foto 37). Köylerde de ulaşım sorunu yoktur. Özel şahıslara ait minibüsler her gün ilçeye gelmektedir. Köyler içerisinde Doğanyol'a en uzak olan 26 km ile Konurtay köyüdür (Tablo 82).

Foto 37: Doğanyol'dan Malatya'ya her iki saatte bir minibüslerle seferler düzenlenmektedir.

Tablo 82: Araştırma sahasında köylerin Doğanyol İlçe Merkezine Uzaklıkları

Yerleşme	İlçe Merkezine Uzaklık (Km)	Yerleşme	İlçe Merkezine Uzaklık (Km)
Akkent	7	Koldere	15
Behramlı	15	Konurtay	26
Burçköy	16	Mezraa	5
Damlı	12	Poyraz	19
Gevheruşağı	25	Ulutaş	22
Gökçe	9	Yalınca	12
Gümüşsu	12	Yeşilköy	24

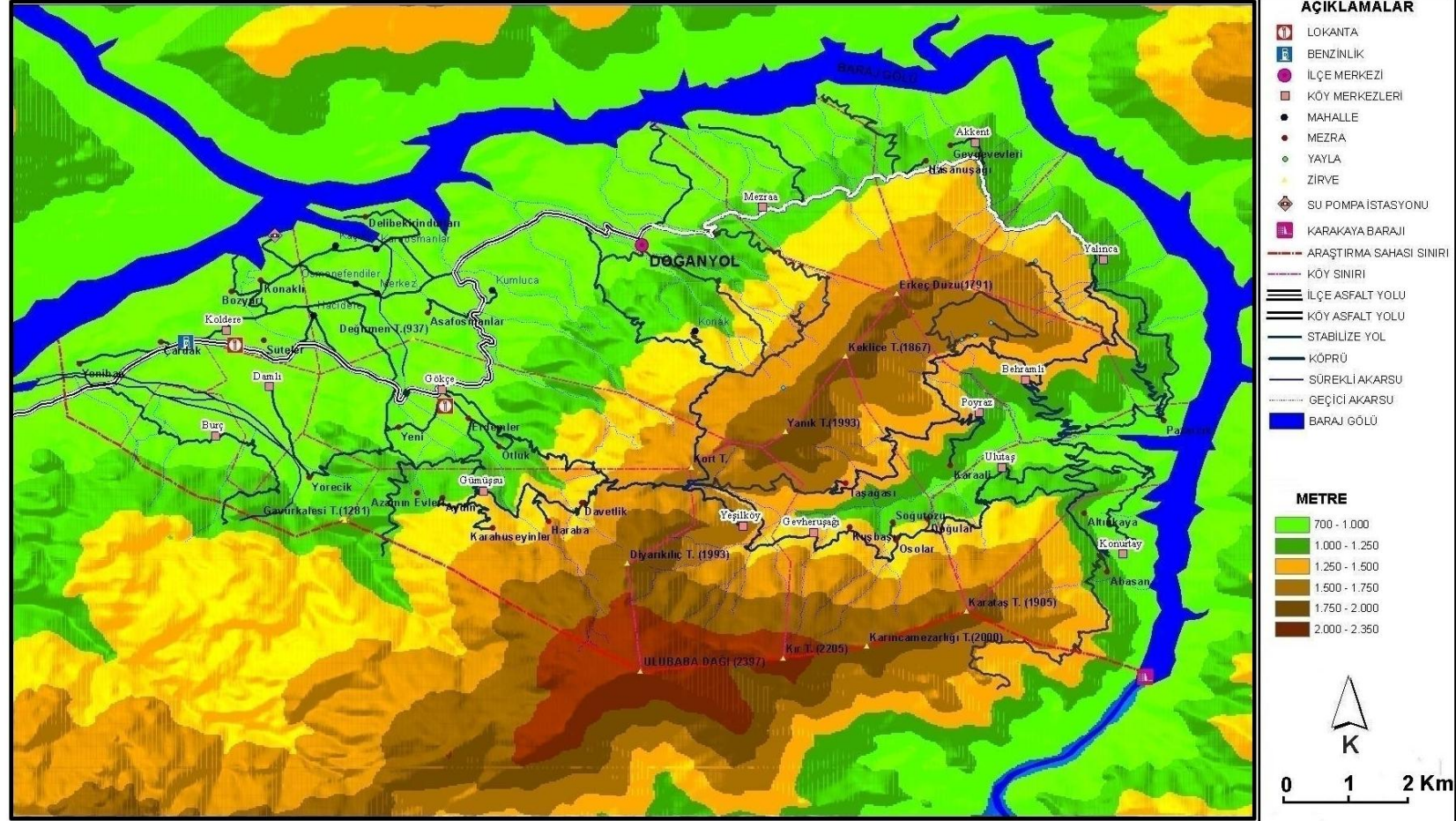
Doğanyol ilçe merkezinde İstanbul'a yaz mevsiminde haftada 2 gün 2'şer araçlık doğrudan otobüs seferleri yapılmaktadır (Foto 38).

Foto 38: Doğanyol'dan direkt İstanbul'a sefer yapan araçlar

Harita 30.

DOĞANYOL İLÇESİ'NİN (MALATYA) YOL AĞI HARİTASI

Mustafa Egemen ATABEY

Foto 39: Behramlı-Konurtay grup köy yolu genişletme ve asfaltlama çalışmaları

12 kilometre uzunluğundaki Konurtay köy yolunu 3 metre genişlikten 8 metre genişliğine çıkaran Malatya Büyükşehir Belediyesi yol yapım ekipleri tarafından yolun tamamı asfaltlanmıştır. Behramlı köyünde 5 km, Ulutaş-Gevheruşağı-Yeşilköy grup köy yolunda 5 km, Akkent köyünde ise 1,2 kilometrelik asfalt çalışması yapılmıştır (Foto 39).

İletişim hizmetlerini de ulaşım dahilinde değerlendirebiliriz. Doğanyol ilçesinde Posta İşletme Müdürlüğü ve Telekom Şubesi mevcuttur. Mezarlık Sırtı mevkiinde TRT Genel Müdürlüğü tarafından kurulu olan Radyo İstasyonu bulunmaktadır. İlçede bazı GSM Operatörlerine baz istasyonları mevcuttur. Bundan dolayı cep telefonu şebekelerinin hepsi faal durumdadır. Köylerde telefon problemi yoktur. Ayrıca TV vericileri ve uydu yayınları rahat bir şekilde izlenebilmektedir. Ulusal gazeteler ise ilçedeki bayilere Malatya'dan her gün ilk minibüsle gönderilir.

4.5. Sanayi ve Ticaret

Araştırma sahası tarım ağırlıklı bir ekonomiye sahip olmasından dolayı kırsal alan özelliği taşımaktadır. Sanayi adına pek fazla bir yatırım bulunmamaktadır. Geçmiş dönemlerde çarıkçı ve çömlekçi tezgahlarının yaygın olduğu yöre halkı tarafından söylenmektedir ancak günümüzde ilçe merkezinde sadece 1 adet demir doğrama, 1 adet mobilya doğrama atölyesi, 1 adet marangozhane, 1 adet oto lastikçi, ve 1 adet beyaz eşya tamirat dükkânlarında sanayi faaliyeti yapılmaktadır (Foto 42 ve Foto 43). İlçeye bağlı Gökçe beldesinde 2 adet nalbur, 1 adet demir doğrama ve 1 adet marangoz atölyesi mevcuttur.

Foto 40: Doğanşol İlçe Merkezinde İş ve Ticaret Alanlarının Yoğunlaştığı İshak Mahallesi Halit Yüksel Caddesi

İlçe kırsal ticari açıdan, günlük ve periyodik ihtiyaçlar bakımından büyük ölçüde ilçe merkezine bağımlı iken ilçe merkezinde bulunmayan büyük ticaret grubundaki bazı ürünler için Malatya tercih edilmektedir.

İlçedeki tüm ticari üniteler İshak mahallesinin merkez noktasında Mülk deresinin iki yanındaki kollar boyunca yol üzerinde toplanmıştır.

Foto 41: Doğanşol İlçe Merkezinde İş ve Ticaret Alanlarının Yoğunlaştığı İshak Mahallesi Meydanı

Doğanyol ilçe merkezinde günlük ihtiyaçlara yönelik 3 bakkal, 2 market, 2 kasap bulunur. Periyodik ihtiyaçlara yönelik olarak 2 manifaturacı, 1 kırtasiye, 2 ayakkabıcı, 2 hırdavatçı ve 1'er adet inşaat malzemesi, zirai ürünler, yem ve gübre satış bayileri mevcuttur. Buna ilaveten 1 araç yazıhanesi, 3 tüpçü, 2 berber, 1 internet kafe, 1 fırın ve 1 un fabrikası mevcuttur. Yeme-içme ve eğlenme türü tesisler olarak 5 kahvehane, 1 öğretmen evi lokali, 2 lokanta bulunmaktadır. Doğanyol ilçesinde tarım ve hayvancılığın gelişmesi için kredi sağlayan Tarım Kredi Kooperatifi bulunmaktadır.

Ayrıca ilçe halkının pazar ihtiyacını karşılayacak şekilde Cuma günleri çevre yerleşmelerden Doğanyol'a alışveriş yapmak için gelen insanlar beraberinde getirdikleri çeşitli sebze ve meyveler ile süttan yapılan yoğurt, tereyağı, çökelek, peynir gibi hayvansal ürünler ile tarla ve bahçe ürünlerinden elde edilen salça, pekmez vb. ürünleri ilçe merkezindeki küçük meydana satarak az da olsa küçük bir kazanç elde etmektedirler.

Foto 42: Doğanyol ilçe merkezinde küçük sanayi ve ticarethane işletmeleri

Foto 43: Küçük sanayi niteliğindeki marangoz ve mobilya doğrama atölyeleri

4.6. Turizm

Doğanyol'da kayda değer tarihi eser bulunmamaktadır. Koldere Yenihan Mahallesi'nde bulunan Koldere Höyüğü ile Ulubaba Ziyareti ve Burçköy civarında bulunan Burç kalesinin yok denecek kadar az tarihi kalıntıları günümüze kadar ulaşmıştır. Karakaya Baraj Gölü'nün yaklaşık 3 km. güneyinde yer alan Koldere Höyüğü, Tunç Dönemi, Bizans Dönemi ve Osmanlı Dönemi'nde iskân görmüş olduğu ve alanın ayrıca nekropol alanı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir (Foto 44) (Malatya Kültür Envanteri, 2014).

Doğanyol'un Nemrut dağına yakın olması, yayla turizmi açısından doğal yaşamı ve temiz havası, yamaç paraşütü için uçuşa oldukça elverişli tepelere sahip olması, ayrıca Karakaya Barajının ilçenin sınırları içerisinde bulunması ve son olarak Gevher vadisinin doğa turizmi yönünden potansiyelinin yüksekliği ilçedeki turizmi kalkındıracak unsurlar olarak sıralanabilir.

Foto 44: Koldere Höyüğü

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma alanımıza konu olan Doğanyol İlçesi, idari açıdan Malatya iline bağlı olup Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat bölümünde yer almaktadır. Karakaya Baraj gölünün kıyısına yakın bir yerde kurulu olan Doğanyol'un doğusunda Diyarbakır ilinin Çüngüş İlçesi, kuzeyinde Elazığ İlinin Sivrice İlçesi, güney ve batısında ise Pütürge ilçesi yer almaktadır. Doğanyol İlçesi'nin doğu ve güney kesimleri dağlık, kuzey ve batısı ise yükselti ve eğim derecesinin az olduğu ve sulama imkânlarına sahip tarıma uygun arazilerle kaplıdır. En önemli jeomorfolojik birimi 2397 m. ile Ulubaba Dağı'dır. Karakaya Baraj Gölü, araştırma sahasının en önemli hidrografik unsurudur. Araştırma alanımızın doğu ve güney kesimlerinde karasal iklim hüküm sürmektedir. Buralarda yazlar sıcak ve kurak, kışlar ise soğuk ve yağışlı geçmektedir. İlçede en fazla yağış ilkbahar aylarında düşmektedir. İlçede orman bakımından pek zengin değildir. Ormanların tahrip edildiği alanlarda antropojen stepler yaygındır. Kayısı ağaçları araştırma sahasında geniş yayılım gösteren meyve ağaçlarıdır.

Doğanyol ilçesinin doğusunda ve güneyinde bulunan köyleri; rakım ve eğim değerlerinin yüksek, engebeli ve arızalı topografyadan dolayı yerleşim, ulaşım, ekonomik faaliyetler bakımından bir takım olumsuz faktörlerin bulunduğu alanda yer almaktadır. Kuzey ve batısında yer alan köylerinde ise tarıma elverişli arazilerin ve meyve bahçelerinin geniş yer bulduğu, ulaşımın ve yerleşmenin kolay olduğu alanlardır.

2015 yılında Doğanyol'un toplam nüfusu 4196'dır. Nüfusun azalmasında en önemli faktör ekonomik nedenlerle Malatya ve İstanbul başta olmak üzere dışarıya yapılan göçlerdir.

Araştırma sahasındaki yerleşmelerin kuruluşu, gelişmesi ve dağılışı doğal çevre faktörleri büyük oranda etkilidir. İklim özellikleri, suyun varlığı, yeryüzü şekilleri gibi doğal çevre etmenleri ile tarihsel, kültürel, sosyal ve ekonomik faktörler gibi beşeri çevre etmenler, yerleşmelerin gevşek veya toplu oluşmaları üzerinde oldukça etkilidir. Araştırma sahasında köyler büyük oranda toplu dokuya sahiptir. Son yıllarda bahçe tarımının yaygınlaşmasıyla birlikte yerleşmelerin dağılma oranı artış göstermiştir.

Yalınca, Behramlı, Yeşilköy gibi eğimin arttığı yerlerde erozyon riski yüksek ve aşınım derecesi şiddetlidir. Buralara acil önlem gerekliliği kapsamında ağaçlandırma çalışmaları yapılmalıdır.

İlçenin Malatya'ya 90 km uzak olduğu ve kış aylarında yoğun kar yağışından dolayı Kubbe Dağında yollar kapanmaktadır. Bu durumu dikkate almak suretiyle Doğanyol Merkez Sağlık ocağı hastaneye dönüştürülmeli ve ilçede uzman doktor ve hekim sayısı arttırılmalıdır.

Doğanyol ve çevresinde yayla turizminin geliştirilmesi yönünde adımlar atılmalıdır. Yayla turizmini teşvik etmek amacıyla yöre her yönden tanıtılmalıdır. Ayrıca sosyal tesis, ulaşım gibi imkânların daha kolay duruma getirilmesi sağlanmalıdır.

Araştırma sahasından dışarıya yapılan göçler, ekonomik nedenlerden dolayı olmakla birlikte son yıllarda daha iyi sosyal, kültürel ve eğitim imkânlarından yararlanma arzusu gibi nedenlerle hızla devam etmektedir. Yörede kayısı daha ziyade kuru kayısı olarak değerlendirilmektedir. Kayısının daha faydalı kullanılabileceği bir meyve suyu fabrikası ayrıca yörede yetiştirilen bir diğer önemli ürün olan narın, nar suyu ve nar ekşisi olarak değerlendirilebileceği bir nar işleme tesisi çalıştıracağı iş gücü açısından yararlı olacaktır. Narın ticari bir değer kazanmasıyla birlikte gelecek dönemlerde ilçenin ekonomik ve sosyal alanda kalkınmasına büyük katkılar sağlayabilecektir.

Yörenin coğrafi yapısına uygun olarak yapılan küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık son yıllarda hızla azalmaktadır. Yörede, hayvancılık desteklenerek ekonomik açıdan yöre halkına önemli gelir kaynağı sağlanabilir. Ahır hayvancılığın uygun olduğu yörede, üretilen sütün elde edilen süt ürünleri (tereyağı, peynir vb.) hane halkının gereksinimine yönelik olup, ihtiyaç fazlası üretim ilçe merkezinde ve Malatya'da pazarlanmaktadır. Ancak yüksek bir ticari kazanç söz konusu değildir. Yüksek bir ticari kazanç sağlamanın ve ekonomik nedenlerle büyük şehirlere yapılan göçlerin önüne geçilebilmesi için, kırsal alanda yaşayan bilhassa gençlerin büyük oranda tarımsal ve hayvansal üretime katılımı sağlanmalıdır. Bunun için besi hayvancılığının özendirilmesi, yeni ahır ve ağıl yapımı, tadilatı ve damızlık boğa, koç, teke gibi hayvan alımlarıyla hibe desteği sağlanmalıdır. Yörede hayvancılık yatırımlarının desteklenmesi, et ve süt verimini arttıracaktır.

Yöredeki arıcılık potansiyeli ve balıkçılık gibi diğer ekonomik faaliyetler de teşvik edilerek istihdam alanları genişletilebilir. Bilhassa Karakaya Baraj Gölü, kültür balıkçılığı açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Kültür balıkçılığı, gerekli maddi destek ve teşviklerle geliştirilebilir ve yöre halkı için önemli bir gelir kaynağı olabilir.

Aynı şekilde Ulubaba Dağı'nın kuzey yamaçlarının sahip olduğu potansiyel yeterince kullanılamamaktadır. Dolayısıyla arıcılık faaliyetleri de ana geçim kaynağı olması noktasında ve yahut bu yönde birincil geçim kaynağını destekleyecek ek gelir kapısı olmaktan çok uzak bir durumda kalmaktadır. Yöre halkının bu potansiyelden yararlandırılması için gerekli teşviklerin ve maddi desteklerin tedarik edilmesi uygun olacaktır. Büyük ve küçükbaş hayvancılığı, balıkçılık ve arıcılık faaliyetlerinin maddi destek ve teşviklerle özendirilip bu yönde kırsal alanda gelir düzeyinin yükseltilmesi, bölgede ekonomik nedenlerle yapılan göçün önüne geçebileceği gibi İstanbul gibi büyük şehirlerden köye geri dönüşü de kısmen mümkün kılabilir.

Özel ağaçlandırma uygulamalarıyla orman vasfını kısmen veya tamamen yitirmiş arazilerde ceviz, badem, böğürtlen, alıç, ahududu gibi orman meyveleri ile özel teşebbüsler aracılığıyla ağaçlandırma çalışmaları yapılmalıdır. Dolayısıyla özel müteşebbis eliyle yapılan ağaçlandırma yörenin beşeri ve iktisadi yapısına kazandırılabilir.

Araştırma sahasının doğu ve güneyindeki araziler küçük, parçalı ve eğim değerleri yüksektir. Arızalı topografik yapı, tarımdaki makinalaşmayı engelleyen en büyük faktördür. Ancak sahanın kuzey ve batısındaki arazilerde, makina kullanımının mümkün olduğu ve tarımda mekanizasyon her ne kadar istenilen düzeyde olmazsa da, makinalaşmanın olduğu görülmektedir. Yöredeki çiftçilerin, tarımsal üretim teknolojileri ile meyve ve sebze yetiştiriciliğiyle alakalı zirai bilincin sağlanması hususunda bilimsel bilgilerin öğretilmesi, tarımsal üretim alanındaki teknolojik araç ve gereçleri tekniğine uygun olarak kullanma alışkanlıkları kazandırmak amaçlı eğitimlerin verilmesi suretiyle tarımsal verim artışı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- AKDEMİR, İ. O. (1997),** “Muratçık (Aşvan) Ovası ve Yakın Çevresinin Beşeri ve İktisadi Coğrafyası”, Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Sosyal Bilimler Enst. Coğrafya Ana Bilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), ELAZIĞ.
- AKSIN, A. (1999),** “19. Yüzyılda Harput”, Ceren Ofset ve Matbaacılık, ELAZIĞ.
- ALKAN, A. (2013),** “Silvan İlçesi’nin Beşeri ve İktisadi Coğrafyası”, Atatürk Üniv. Sos. Bilim. Enst. Coğrafya Ana Bilim Dalı (Basılmamış Doktora Tezi), ERZURUM.
- ARSLAN, H. (2002),** “Akçadağ İlçesi’nin (Malatya) Coğrafyası”, F.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi), ELAZIĞ.
- ARSLAN, Ö. (2006),** “Battalgazi İlçesi’nin (Malatya) Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası” F.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, ELAZIĞ.
- ATALAY, İ. (2005),** “Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya”, Meta Basım Matbaacılık Hizmetleri, İZMİR.
- CANPOLAT, F.A. (2011),** “Büyükçay Havzası’nın (Elazığ) Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası”, Fırat Üniv. Sosyal Bil. Enst. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, ELAZIĞ.
- ÇAĞLIYAN, A. (2002),** “Baskil İlçesi Coğrafyası”, F.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi), ELAZIĞ.
- ÇELİKOĞLU, Ş. (2011),** “Çerkeş’in Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası” Atatürk Üniv. Sosyal Bil. Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), ERZURUM.
- DEMİREL, A. (1994),** “Kale Ovası ve Çevresinin Mevzii Coğrafyası” F.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, ELAZIĞ.
- DOĞANAY, H. (1984),** “Bölge Planlamasının Coğrafi Esasları” Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Edebiyat Bölümleri Ders Notları, ERZURUM.
- DOĞANAY, H. (1994),** “Türkiye Beşeri Coğrafyası”, Gazi Büro Kitapevi, ANKARA.

- DURMUŞ, E. (2009),** “Ergani İlçesi’nin Coğrafyası”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enst. Coğ. Ana Bilim Dalı (Basılmamış Doktora Tezi), ELAZIĞ.
- ELİBÜYÜK, M. (1994),** “Malatya Coğrafyası”, Malatya Kültür Dergisi, Sayı:2, sayfa: 14-20, MALATYA.
- EMİROĞLU, M. (1977),** “Bolu’da Yaylalar ve Yaylacılık”, Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları No:72, ANKARA.
- EVCİM, H.Ü., ULUSOY, E., GÜLSOYLU, E., SINDIR, K, İÇÖZ, E. (2005),** “Türkiye Tarımı Makineleşme Durumu”, Türkiye Ziraat Mühendisleri VI. Teknik kongresi, ANKARA.
- GEZER, İ., POLAT, İ., ÖZTEN, B. (2013),** “Doğanyol Gelecek Stratejileri Raporu”, (Doğanyol Vizyon 2023), MALATYA.
- GÖZENÇ, S. (1977),** “Arazinin Kullanılması ve Değerlendirilmesinin Coğrafi Yönden Tetkiki”, İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Dergisi S. 20-21, s. 169-180, İSTANBUL
- GÜNGÖRDÜ, E. (2006),** “Eğitim Fakülteleri için Türkiye’nin Beşeri (Nüfus-Yerleşme) ve Ekonomik Coğrafyası” Asil Yayınları, ANKARA.
- GÜNER, B. (2012),** “Pütürge İlçesi’nin (Malatya) Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası”, (Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi), ELAZIĞ.
- HAYLİ, S. (1995),** “Erzincan Ovasının Beşeri ve İktisadi Coğrafyası”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Ana Bilim Dalı (Basılmamış Doktora Tezi), ELAZIĞ.
- HAYLİ, S. (2001),** “Erzincan Ovasında Köy Meskenleri”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 11, S. 2, s.21-42, ELAZIĞ.
- HAYLİ, S., YİĞİT, A., KARAKAŞ, E. (1995),** “Doğu Anadolu Bölgesindeki İl ve İlçe Merkezlerinin Fonksiyonel Özellikleri”, Fırat Üniv. Sosyal Bilimler Dergisi, C:7, s:1-2, ELAZIĞ.
- IŞIK, A. (1998),** “Malatya 1830-1919”, Kurtiş Matbaacılık, İSTANBUL.
- KARABORAN, H. (1984),** “Türkiye’de Mevzii Adları Üzerine Bir Araştırma”, Türkiye Yer Adları Sempozyumu Bildirileri (11-13 Eylül 1984), Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları: 60, Seminer, Kongre Bildirileri Dizisi:17 s. 97 ANKARA.

- KIZILÇAOĞLU, A. (2005),** “Demografik Bilgilerin Yorumlanması: Nüfus Piramidi Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Aktivite Örneği” Marmara Coğrafya Dergisi Sayı:12, İSTANBUL.
- KODAY, S. (2000),** “Trakya’da Köy Adlarında Coğrafyanın Etkisi”, 28. Coğrafya Meslek Haftası, Bildiriler, s.222, İSTANBUL.
- KOÇMAN, A. (1993),** “Türkiye İklimi”, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 77, İZMİR.
- KURT, H., ŞAHİN, G. (2013),** “Bir Ziraat Coğrafyası Çalışması: Türkiye’de Nar Tarımı”, Marmara Coğrafya Dergisi Sayı: 27, S.551-574 İSTANBUL.
- ÖZCAN, Y. Z. (1998),** “İçgöçün Tanımı ve Verileri İle İlgili Bazı Sorunlar”, Türkiye’de İçgöç, Tarih Vakfı, s: 78-90 İSTANBUL.
- ÖZÇAĞLAR, A., KASARCI, R. (1996),** “Türkiye’de Hanehalkı Sayılarının Coğrafi Dağılışı ve Kır Kesimi Hanehalkı Sayısının Ekonomik Faaliyete Göre Ayırımı”, Ankara Üniv. Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Der. Sayı:5, s.1 ANKARA.
- ÖZÇAĞLAR, A. (1997),** “Ezinepazar Depresyonu (Amasya) Coğrafyası”, Ekol Yayınları Sayfa: 98, ANKARA.
- ÖZÇAĞLAR, A. (2005),** “Türkiye’de Mülki İdare Bölümlerinin İdari Coğrafya Analizi”, A.Ü. Coğrafi Bilimler Dergisi, C: 3 S: 1, s: 1-25 ANKARA.
- ÖZDEMİR, M.A. (1994),** “Örmeli Çayı Havzasının (Pütürge Malatya) Genel ve Uygulamalı Jeomorfolojisi”, (Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi), ELAZIĞ.
- ÖZDEMİR, M.A., TONBUL, S. (1995),** “Şiro (Örmeli) Çayı Havzası ve Yakın Çevresinde (Malatya Güneydoğusu) Arazi Kullanımı, Sorunları ve Öneriler”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 7. Sayı: 1-2, s. 145-166 ELAZIĞ.
- ÖZGEN, N. (2007),** “Bismil İlçesinin Coğrafyası” Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, ANKARA.
- RAMSAY, W.M. (1960),** “Anadolu’nun Tarihi Coğrafyası”, Milli Eğitim Basımevi, İSTANBUL.
- SAKIZ, H.K. (2015),** “Doğanyol İlçesi’nin (Malatya) Arazi Kullanımı”, Fırat Üniversitesi İnsani ve Sosyal Bil. Fak. Coğrafya Lisans Tezi ELAZIĞ.

- SAKİN, O. (2008)**, “Osmanlı’da Etnik Yapı”, İSTANBUL.
- SARAÇOĞLU, H. (1989)**, “Doğu Anadolu Bölgesi” M.E.B. Yay. İSTANBUL
- SEVGİ, C. (1988)**, “Kentleşme Sürecinde İzmir ve Gecekondular”, Konak Belediyesi Kültür Hizmetleri, Kuvvet Matbaası, İZMİR.
- SÖZER, A.N. (1983)**, “Türkiye’nin Kırsal Yerleşim Coğrafyasına İlişkin Terminoloji Sorunlar ve Tipolojik Yaklaşımlar”, Ege Coğrafya Dergisi, S:1, s: 1-13 İZMİR.
- ŞAŞMAZ, E. (2010)**, “Kâhta Şehir Coğrafyası”, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, NİĞDE.
- ŞAŞMAZ, M. (2014)**, “Türkiye’nin İdari Taksimatı (1920-2013)” XI. Cilt s:84 Türk Tarih Kurumu, ANKARA.
- ŞEN, O. (2010)**, “Kaynaklara Göre Geçmişten Günümüze Pütürge (Şiro) Tarihi”, Doğu Kütüphanesi, İSTANBUL.
- TANOĞLU, A., (1943-1944)**, “Malatya Dolaylarında Coğrafi Geziler”, Türk Coğrafya Dergisi, C:2-4, ANKARA.
- TANOĞLU, A. (1954)**, “İskân Coğrafyası, Esas Fikirler, Problemler ve Metot, Türkiyat Mecmuası”, C: 11, S: 2, sayfa 1-32, İSTANBUL.
- TANOĞLU, A. (1969)**, “Beşeri Coğrafya Nüfus ve Yerleşme”, Cilt 1, 2.Baskı, İstanbul Üniv. Yay. No:1183, İSTANBUL.
- TAŞTEMİR, M. (1999)**, “XVI. Yüzyılda Adıyaman (Besihni, Hısn-ı Mansur, Gerger, Kâhta) Soysal ve İktisadî Tarihi”, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TTK Yay., XIV. Dizi-Sayı:22, ANKARA.
- TEMUÇİN, E. (1991)**, “Aylık Değişme Oranlarına Göre Türkiye’de Yağış Rejimi Tipleri”, Ege Coğrafya Dergisi, Sayı: 5, s:160-181 İZMİR.
- TUĞRULCA, O. (2006)**, “Malatya Siyasi Tarihi”, Kilim Mat. İSTANBUL.
- TUNAY, S.(2012)**, “Doğanyol İlçe Merkezi’nin (Malatya) Kuruluş, Gelişme ve Fonksiyonları”, Fırat Üniv. İnsani ve Sos. Bil. Fak. Coğrafya Lisans Tezi ELAZIĞ.
- TUNÇDİLEK, N. (1967)**, “Türkiye İskân Coğrafyası, Kır İskânı (Köy-Altı İskân Şekilleri)”, İ.Ü. Ed. Fak. Yay: 1283, Coğ. Enst. Yay, No: 49, İSTANBUL.
- TUNÇDİLEK, N. (1978)**, “Türkiye’nin Kır Potansiyeli ve Sorunları” İstanbul Üniv. Coğ. Enst. Yay. No:96, İSTANBUL.

- TUNÇDİLEK, N. (1986),** “Araziden Yararlanmada Yeni bir Yöntem Denemesi İçin Coğrafi Gerekçe”, İstanbul Üniv. Sos. Bil. Enst. S. 3, s. 1-20, İSTANBUL.
- TUNÇEL, H. (1992),** "Türkiye'de (1966–1986 Yılları Arasında) Arıcılığa Genel Bir Bakış”, Ankara Üniversitesi Türkiye Coğ. Uygulama ve Araşt. Merkezi Dergisi S: 1, s: 97-126, ANKARA.
- TUNÇEL, H. (2000),** “Türkiye’de İsmi Değiştirilen Köyler” Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C:10, S:2, s:23-34, ELAZIĞ.
- TÜMERTEKİN, E. (1977),** “Türkiye’de İç Göçler Üzerine”, İ.Ü. Coğrafya Enst. Dergisi, Cilt 22, s: 29-42 İSTANBUL.
- TÜMERTEKİN, E., ÖZGÜÇ, N. (2009),** “Beşeri Coğrafya, ‘İnsan Kültür, Mekan’”, Çantay Kitapevi, İSTANBUL.
- TÜMERTEKİN, E., ÖZGÜÇ, N. (2013),** “Ekonomik Coğrafya, Küreselleşme ve Kalkınma”, Çantay Kitapevi, İSTANBUL.
- YAKAR, M. (2015),** “Nerelisin Hemşerim? Türkiye’de Kim Nereye Kayıtlı? Nerede İkamet ediyor?” Türkiye Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi Bildiriler Kitabı, 21-23 Mayıs 2015 ANKARA.
- YILMAZ, C. (2009),** “Türkiye’de Kırdan Kente Göç Sürecinde Etkili Olan Faktörlerden Birisi; Evlilik Yoluyla Göç”, Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı : 21, ERZURUM.
- YİĞİT, A. (2002),** “Güneydoğu Toroslar’ın Yöresel Etüdü”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C: 12, Sayfa 44-77 ELAZIĞ.
- YINANÇ, R., ELİBÜYÜK, M. (1983),** “Kanuni Devri Malatya Tahrir Defteri (1560)”, G.Ü. Yay. No:31, Gazi Eğitim Fakültesi Yayınları No:1, ANKARA.
- YÜCEL, T. (1988),** “Türkiye’de Kır Yerleşme Tipleri”, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yay. No: 26/1, s.69, ANKARA.

HARİTA, RAPOR, BÜLTEN VE YILLIKLAR

DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ, 1935-2007 Nüfus Sayımları
ANKARA.

DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ, (2002), 1997 Köy Envanteri Malatya,
Yayın Numarası:2642, ANKARA.

DMİGM MALATYA İL MÜDÜRLÜĞÜ, Doğanyol Meteoroloji Verileri.

DOĞANYOL BELEDİYESİ, 1/5000 Ölçekli İmar Planı Haritası.

DOĞANYOL KAYMAKAMLIĞI, (2012), Brifing Raporu.

HARİTA GENEL KOMUTANLIĞI, 1/100000 ve 1/25 000 Ölçekli
Topoğrafya Haritaları (L 41-b3, L 42-a3, L 42-a4, L 42-d1, L 42-d2
paftaları)

KÖYİŞLERİ VE KOOPERATİFLER BAKANLIĞI, 1981 Köy Envanter
Etüdü Anketleri, Topraksu Kartoğrafya Müdürlüğü, ANKARA.

MADEN TETKİK ve ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, 1/ 100000 ölçekli
Malatya İ 27 Paftası Jeoloji Haritası ve 1/100000 ölçekli Elazığ L 42
Paftası Jeoloji Haritası, MTA Matbaası, ANKARA.

MALATYA VALİLİĞİ İL ÇEVRE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ, (2010)
Malatya İl Çevre Durum Raporu, MALATYA.

MALATYA VALİLİĞİ İL ÇEVRE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ, (2011)
Malatya İl Çevre Durum Raporu, MALATYA.

MALATYA VALİLİĞİ İL KÜLTÜR ve TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ, (2014)
Malatya Kültür Envanteri, MALATYA.

**SAKARYA VALİLİĞİ İL GIDA TARIM VE HAYVANCILIK
MÜDÜRLÜĞÜ**, (2011) Nar Yetiştiriciliği, SAKARYA.

TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, (2014) 1/25000 Ölçekli Ulusal
Toprak Veri Tabanı, ANKARA.

TÜİK, Bitkisel Üretim İstatistikleri Sonuçları, ANKARA.

TÜİK, Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları,
ANKARA.

TÜİK, Hayvancılık İstatistikleri Sonuçları, ANKARA.

TÜİK MALATYA BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ, (2017), Doğanyol İlçesi
Mahalleleri Nüfus Verileri.

İnternet Siteleri

<http://www.doganyol.bel.tr> (Son Eriřim Tarihi 29.05.2017)

<http://www.doganyol.gov.tr> (Son Eriřim Tarihi 29.05.2017)

<http://www.malatya.bel.tr> (Son Eriřim Tarihi 29.05.2017)

<http://www.malatya.gov.tr> (Son Eriřim Tarihi 29.05.2017)

<http://www.tarim.gov.tr> (Son Eriřim Tarihi 29.05.2017)

<http://www.tarimkutuphanesi.com> (Son Eriřim Tarihi 29.05.2017)

<http://tez2.yok.gov.tr> (Son Eriřim Tarihi 29.05.2017)

<http://www.tuik.gov.tr> (Son Eriřim Tarihi 29.05.2017)

EKLER

Ek 1. Orjinallik Raporu

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Mustafa Egehan ATABEY
Öğrenci Numarası	092202101
Enstitü Anabilim Dalı	Coğrafya
Programı	Bazari ve İktisadi Coğrafya
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Yrd. Doc. Dr. Selçuk HAYLI
Tez Başlığı (Türkçe)	Doğanyol İlçesi'ndeki (malatya) Bazari ve Ekonomik Coğrafyası

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam ...101... sayfalık kısmına ilişkin, 20.11.2017 tarihinde Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 14'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin yüksek lisans tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda, doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Gereğini saygılarımla arz ederim.

Yrd. Doc. Dr. Selçuk HAYLI
Danışmanın Adı-Soyadı
(imzası)

Prof. Dr. Saadet H. TONBUL
Anabilim Dalı Başkanı
(imzası)

F.Ü.LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ÖĞRETİM YÖNETMELİĞİ

Madde 41- Lisansüstü tezleri ile birlikte teslim edilmesi gereken belgeler şunlardır:

- Lisansüstü tezler, savunma öncesinde intihal program raporu ve ilgili makale şartını sağladığına dair belgeleri ile birlikte enstitüye teslim edilir.
- İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

ÖZGEÇMİŞ

Doğum Tarihi: 18.09.1980

Doğum Yeri: Gerger

Lisans: Eskişehir Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi-İktisat (2009).

Yabancı Dil: İngilizce

İş-Meslek Deneyimi: Bilgisayar İşletmeni -
Ankara Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı (2005),
Elazığ Fırat Üniversitesi (2008'den itibaren).

İletişim : *meatabey@hotmail.com, m.egemenatabey@gmail.com*

Mustafa Egemen ATABEY
ELAZIĞ-2017